

lib. magni Johis Ogobine
Armandy de distac. thorp

N. Inn. 1201.

CCV
15

705 2 1820

270

水
I

[Faint, mostly illegible text in a single column, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

lib^r a) Johis Bgekne Armady & dyfctore hofp

Incipit epla pbenialis in tracta-
tum de declaratione diffialium
dicorum et dicorum in theologia

Sciendissimo in xpo
patri ac domino suo
spalissimo domino
Johanni divina or-
dinatione Episcopo Ba-

benigenti frater armandus de bel-
lovisu in ordine predicatorum deo
virenter ac promissis aliorum
utilitati cupiens assensum et ef-
fectum illius impendere caritat-
que tarda molimina nescit Cum
huius recommendatione de deo
in quoniam facie ad faciem inveni-
turi magis domino dicitur septu-
arium quoniam sit messis plima
iuxta tamen saluatoris eloqui-
um parum sunt non multi fructus
em non huius mite revelant par-
vulis et illis sapientibus ascon-
abstondunt qui terrena sapien-
tes in suis cogitationibus evanes-
cunt qui se dicentes sapientes stul-
ti sunt possidentes eam sapiam
que est stulticia apud deum Non
enim gustant quoniam suavis est deus
non inebriant ab ebrietate domini
dei nec de petra melle sacati ter-
ram lacte et melle manantem de-
serunt per quoniam sapia quam
lactens moyses refutavit digne
legis et legis eximius specula-
tor **I**ntra hanc igitur comitatu-
ubi bona videntur deum et opti-
ma possident oram penam dili-
gentiam conspexi tanto diligen-
tius ad salutis manipulos col-
ligendos viscosis ardoribus in-
hyantem quanto humilitatis stu-
dii et studiosis affectibus non
permissis de saxo divissimo ele-
um dulcedinis expete de spinis
rosam colligere ad salutem fre-
quentatis viciis penetrare ut aque

saliant sapie salutaris unde possit
bibere plus et numenta **E**go igitur
adventans ad sacrum eloquia
septuaria viciis multorum aliorum
dominorum meorum viciis venerabilium
stolas sacri palatii frequentantem
assensum audiam et amide studio
suum quoniam in bachalliaratus obse-
quio minus sufficiens utique lignea
facula et sumosa inter mundi lumi-
naria iuxta solares lunares syde-
rosque radios suum missus a maiori-
bus summi aliquem emittere aut
notitiam claritatem viciis tan-
ta caritate tantis constructus im-
pensis honoribus tantis beneficiis
alligatus velud dilectus et ob-
ligatus hinc inde stimulus cal-
caribus pedem figere utque pulsa-
tus plecto musico non sicut psal-
tes doctoris cantanna sed sicut
deatordum muta dare sonanna
coatus sum viciis trahente un-
dique caritate **C**upiens itaque vi-
litatem nominis in sacris eloquiis
audiendis quoniam in aliis pueri
facilitatibus et periti huius indu-
erint professorem In quibus regunt
et regunt pueri et pueri doctores
eximii magis papam et cardini profes-
sores informatores lucidi directores
instructoresque pueri ad eorum me-
ditationem faciem tractatu edidi
super declaratione dicorum et dicorum
ut quoniam magis ignotoz hinc qui
in aliis facultatibus sunt inditi que
in usu theologorum et locutionibus
quibus sunt sepius in oratione et
non solum theologia sed per theologia
similam que iuxta doctrinam huius
in antea apud gentem velut ab
injustis possessoribus in obsequium
domini eloqui pertrahuntur **E**nti
et filii israel ab egypto antea sapie
argenti eloquentie et preiosa
quoniam in suo exitu spoliantes ad
misterium sacrificii solidandis ra-
puerunt Ignorantia quippe horum

sunt et in ceteris scientis nro ap-
pam in suis elenchis pagolizat
facile audientes. **I**n hoc itaq op-
sculo seu tractatu misterium exhi-
beo quale canales fontem laban
adagmandis gregibus potu aque
miscere tribuebant. defectus ab-
hominis pfectus a deo qui insuffi-
ciam suam supplet. Non igit
ad messorum booz doctorum et doctor
sublimem cardines celi pambu-
lantem saltem vel sagitem mu-
lida manu mitto. Sed cu Ruth
post terga metentium spicas colli-
go euadentes offerro ad opus.
thabnaculi non annu no arge-
tum no iacinctum no pmpma
byssumq retortam. sed pullos et
proru aut pelles arietu utina
rubricatas fennis preasissimis
in munera doctor meor exelle-
tu resuatis. Duo era minima
cum pampula in gazophylacio
templi pono magna munera
no cotinens. nu imbecillitas in-
tellectus et solui viam parare
hostiu apire. emdeare intelli-
gentia de abscondito speluncam
de dictor penetrabilib de catharac-
tatu vocalis pntendens ut aby-
sus abyssum inuocat pedes dnu
ipso ad altitudinem dimicanti sapie
et fac dei quas aplos inuestiga-
biles apud ronos et inoprehe-
sibiles annuatnr. **E**o ardescens
igit ut more fortis dilectio velle
meter exoptat ut p hoc dnu
eloquiu septem agro fertili
ubi ionathae sagittas ultra se da-
mid intelligit et pma no agno-
sit accedentib spina pungens
no appareat spica plena. In hoc
agro ioab in quo absalon cau-
ma ponit non vn^{us} spica orda-
tur pousse mredine que formo
se pululat culmo vno. Nec vna

lotros apu continens sufficit la-
brata dulce credatur amaru
et lucidum nebulosum. **D**emat
oro psecutores studiosi. studen-
tes deuoti deuote attenti. Quis
cum xpi discipulis famelicibz
de spicis cellulis grana respuen-
non eduxit. Quis labores ma-
nu suaz btos no hnt. quima-
nu suam misit ad fortia et mro
pmissu damidici illud no hnt
intellm tibi dabo et mstrua te
in hac via. Quis introductus
in cellam vmana pregem in
tribulim gemitibus vnu no
de gustant conditum non bibit
de mednante calice. qui apsal-
mistu describitur tam pclaris
fili iacob egyptum exenit. par-
tis plenis pectus et sumeto. qu-
vno sacris beniamin antiqui
cuprum argenteu cotinebat. Nup
exiens palparitibz tenebras ap-
pse filios lux lucebat. Iacebat
mortua egyptorum pmogetia
et ipse suos disponebat ingressus
Ingressus nupq dei mei rois mi
qui est in se. **D**ubitatebat dms
apud egyptos rotas annu fere-
bant qz mpsimdu sed ambulabat
p sicim filii ipse in medio rubri
maris. **N**on est igit fames
apud horrea pharaonis sumeto
recondito ad salutem. quymio
sunt plena pmpnana exulta-
tia hoc et illud. **I**gitur reuen-
disime domine no sine labore
ppter homin et alior oamrean
oampatim cotinam quale q
ordinam ut ad sacrum septima
venetibus patetior sit accessus
ut thesaurus in agro repnat abs-
conditus. que regni teloz nouat
rex celestis. ut dragma pnta
requiritibz sit oamres. ut mar-
gariam qui laborat inueniat
precofam et sic impleto eloquio
dmico quere inueniat petens

accipiat et pulsans valeat intire
In hoc aut tractatu inprimis
bus velud in arundineo baculo
non confidens vestigis doctoru
in herco melior et preapne ato
ne gmmis ruriendissim 2 pda
nssim sub thome cm? doctrina
est sal condienis doctnam aliam
qualecunqz hanc qui sequit an
tenebris no ambulat avia no de
uiat a sana doctna no errat vitat
laqueos confundit deuios instru
it dubios et in phie at theologie
splendore nitates inrefragitate
elucidans amota ocussione sal
lari stabilem cetie tnsentibz pe
dem figit. **H**unc igit tractatu
in tres ptes induam ad utilitate
studentu diuidendu. **P**rima ps
continet sex pma et breuia pre
ambula que sunt fundamenta in
trodutoria ad sequenda. **S**ecunda
sub sequit declaratio doctorum 2 di
ctorum vocabulorum qmm que
explicat seu theologiae dia eloqa
tractantibz sepmis sunt ad manum
Et quia hanc pntem declarao
ut possimus aliqua resurgere
splendore conspice illius qui ha
bitat in altissimis lucem mactat
sibilem non quidem ut aquilari
et deinde totum sicut sol conspi
ciatur in rota sed in pspeculum
in enigmate iuxta finem aplice
pripitilia ad emm muisibilia con
surgamus. **S**ic pars tertia in
quodam qnali detmat que 2 quo
norma do 2 dmmis conueniat
In quo qma est alqha et o pma
pma et finis sine opis posui et
mercedis. **O**ltimo aut ut sit fa
ctis quesitor inuenio tunc toz
capitulos tituli extrinsecus ad ope
re sba ut theologiae mens est
ordine debito desindunt. **D**eru
quia iuxta bti gregory eloqum
sacra septima alia et plana flum

tenet typum in quo et agnus pedi
tet et elephas natet: quedam sunt hic
materie ptractate que rone suo al
titudinis sic transcendunt ut patet
in principio ubi de tnsendebz est tra
ctatus qd no potuit sic sicut subse
quentia declarari. **V**id igitur pntis ^{familiari}
suma 2 rurienda pmitas exillu
p sapia orinda alia sapia pda
sacra prudencia ituspecta virtu
tum om artem tenens hunc trac
tatum suscipiat et si videtur pan
dat volentibus legere in eodem que
no distendunt sed corrigendu offero
tanto pntis qm posuere hat
phemialem eplam pda sed cari
tas que no nont terminum hat ex
tendit qua paratus sum vns pda
tis aliorum domioz in palatio an
dientu semp m hys et alijs grata
pmpitudine famulari. **E**xpliat
phemialis epla in tractatu om
doz. **I**ncipit tractatus de decla
ratione dictoru 2 dictoru diffi
ciliu que sunt sepmis apud theolo
gos in occurfu comm locutioni

O ergo ita dicenda ordina
tino pcedat ad pma pma
opale hunc tractatus pte
dendunt est hoc aut est
pmittere quasdam suppones sine
quedam pma pambula que no
dunt pma ad intelligendu facili
et dicenda et ordinem dicendz hec
aut pma pambula sunt sex in
qmbz in uirtute 2 radicaliter conti
netur omnia que inferius sunt di
cenda 2 hnt se qm 2 pordine ne
parebit pma pambulum quid
sit complexum et incomplexum
et quo se habet ad opom nullas

Primu igit pambulu dicit
doz sine pma pma
est ostendere quid est com
plexum et incomplexum 2 quid
illis nominibz imptatur et quo se
hnt ad opom nullas. **A**bi sa
endunt qd scdm aples in principio
pducuntur. **P**oru quedam dunt

sine complexione ut in aliqua parte
dromis sola dicitur vel dicitur sine solo
complectente et cum dicitur fortis per
dum vel cum fortis vel cum dicitur
similiter petrus nullus et sic de aliis quod
singulis et parte accepta sunt partes
dromis et non oratio. Quodam dicitur
cum complexione ut cum componitur
oratio ex nomine et ex verbo ut for-
tes currit vel filius expositus. **De**
dicitur sine complexione non tamen
proponitur et incomplexa. Quod tamen
complexione dicitur dicitur dromes
proponitur enunciatos et complexa. Et
incomplexis aut quod complexis
respondet conceptio intellectus quia
incomplexis videtur conceptio secundum
primam operationem intellectus que est sim-
plicitas intellectus complexis autem videtur
conceptio secundum secundam operationem
intellectus que est simplicitas apphen-
sionis compositionis vel divisionis ut fiat
compositio per affirmationem an pro-
positionem divisionem per negationem et hoc patet in
de anima. Et omni complexorum
et incomplexorum conceptiones re-
ducuntur et resolvuntur in concep-
tionem entis quod est primum intelligibile.
Secundum pambulum est quod
sicut in conceptibus intellectus
complexis. proponitur per et enunciat
compositus optet fieri reductionem in al-
qua complexa que sunt principalia
per intellectum non in que omnia alia
resolvuntur ut patet primo posteriorum
ad primum secundum et nec in infinitum
ita in complexis conceptibus dicitur
in manifestis quod unumquodque est
optet fieri reductionem ad aliquod in
complexum quod primo intellectus con-
cipit et ad quod conceptio omni-
aliorum simpliciter dicitur tunc simi-
liter resolvuntur primum autem quia
demonstrabiliter et enunciatibiliter ad quod
omnia alia resolvuntur fundatur
super esse et est de quod esse vel non
esse. **Et** si primo tamen incomplexum
ad cum conceptum omnes conceptiones
incomplexorum resolvuntur est ens.

quod ab actu essendi sunt. Cum
autem conceptus complexorum resol-
vatur in conceptum incomplexum
necesse est quod omnes conceptiones ta-
complexorum quam incomplexorum simi-
liter resolvantur in conceptum entis
et ita dicitur ante in principio methaphisice
sue. **Quod dividitur ens in ens**
reale et ens rationis in substantiam et actus
in ens secundum se et in ens secundum actus
et quod est unumquodque istorum

Secundum pambulum est quod ens
ad quod omnes conceptiones
sue resolvuntur dividitur tripliciter.
Nam omne ens vel est rationis
quod est solum in anima et ab actu
quod nihil est transiitum omni actu
intellectus et hoc ens nihil dicitur po-
tissime et solum in actu sed solum
oblique ut tunc suppono vel est
ens reale et hoc est quod est ab actu
sed potest esse in anima et extra
animam nec dependet ab operatione
intellectus precise quia est ens re-
ale quod habet esse in rebus na-
transiitum omni actu intellectus.
Et istud ens dividitur in ens quod
est ens habens esse per se et hoc est
substantia et in ens quod habet esse non per
se subsistens sed in alio et hoc est ac-
tus quod dividitur in id per dicitur
accidentium. **Philosophus** dividit ens
in ens quod dicitur per se ut homo est
albus et in ens quod dicitur secundum actus
ut homo est albus. **Aliter** est eadem
divisio ista cum prima quia prima
divisio entis in substantiam et actus at-
tenditur secundum hoc quod aliquid in na-
tura est substantia vel actus. **Hec** autem
secunda divisio entis in secundum se et secundum
actus est et attenditur secundum hoc quod
aliquid predicatur de aliquo per se
vel patens unde ista divisio
est totum homo est albus est ens
per se hoc totum autem homo est al-
bus est ens secundum actus. **Aliter** autem
tres divisiones entis ponuntur
videlicet methaphisice a philosopho in de ente
ad primum ergo genus vel modum

entis pertinent omnes secundum intentionem
cones ut genus spes et notia
quibus signatur sunt norma per
impositionis secundum grammaticos et per
intentionis secundum logicos et de talibus
prae est loquuta. **Ad** secundum autem
modum entis pertinent omnes res que
signantur nominibus per impositionem
et loquuntur uerunt per intentionem
et de talibus entibus sunt omnes sue
reales ut de motu philosophia. **Ad**
autem ad idem dmissionem de entibus
ipse dictis sunt sue reales entia ad
patens alio modo non pertinet ad ar
tem et secundum ut patet in metaphysica.
Ad omnes conceptiones entium
que resoluntur in conceptum
entis addunt aliquid super ens
non tamen abente dmissionem sed
solum speciale modum essendi.
Quartum pariter est quod
quia omnes conceptiones sunt
philosophia et mathematicorum res solutur
in ens secundum autem impositionem sue me
thodice optet quod omnes alie conceptiones
metaphysice accipiantur ex additione ad
ens. Entia autem non potest aliquid ad
di quod ens concurrens anima ens per
modum quo dicitur addit item in alio
suo quia quod res essentialiter ens
unde in metaphysica patet per hoc quod ens non
potest esse terminus sed per tanto dicitur
aliqua addere super ens in quantum ex
primunt aliquem modum ipsius entis
in essendo qui non exprimitur explicitate
nomine entis absolute considerati.
Hoc autem contingit dupliciter. Vnum
ut modus expressus sit modus generis
quod omne ens et significatur nominibus
per impositionem et concernat omnibus
genibus entium et singulorum genibus
et singulis generibus et talis modus
essendi exprimitur a nominibus taliter
dicens per vero bono re ad uno.
que de omnibus et genibus dicitur et de sin
gulis generibus et de genibus singulorum
sicut et ens. **Ad** alio modo ut modus

expressus sit aliquis specialis modus
entis. Sicut enim dicitur gradus entita
tis secundum quos accipiuntur diversi modi
essendi. **Et** hic modus distinguitur quod
est quidam modus essendi solutus in anima
et secundum animam et hic modus essendi ha
bent etiam rationis qui modus essendi
non distinguitur et talia etiam imitantur
nominibus secundum impositionem ut nomine
genus spes et. **Et** est quidam modus essendi
realis in re et in scripto actu anime
que modus essendi habet omnia entia
realia qui distinguitur in 20 gradus
entitatis in re extra et iuxta hos
modos accipiuntur diversa rerum genera
per 20 que sunt sub quantitas qualitas
et et hec signatur nominibus per impositionem
sionis et intentionis et de istis dicitur
inferius. **Ad** nomen tamen per intentionem
terminis qui secundum aliqua conue
niunt pluribus generibus entium aliqua
vni generi solum aliqua vni speciei
vni generi solum.

Quintum pariter est quod quoniam
omnis entia rationis non distinguitur
secundum modum dmissionem essendi
distinguitur tamen secundum magis genere
et minus commune. **Quedam** enim ante
cones sunt communes omnibus generibus
et ut genus spes et que omni generi
convenit quia in omni genere inueniuntur.
Quedam autem que solum conveniunt
vni generi vel vni speciei in vno
genere ut suppositum in genere subiecti
inueniuntur et per magis subiecti accipiuntur
speciei subiecti rationis sicut et quidam
volunt per sit nomen secundum intentionem
Ad nomen etiam ad nomina per impositionem
sionis quibus signatur res extra animam
ita est quod quedam prae dicitur in vno
genere que quasi per similitudinem inue
niuntur dicitur in alio ut subiecti per dicitur
in genere qualitatibus quia ita qualitas
et color est de subiecto albedinis sicut al
de subiecto hominis et qualitas per est in
genere qualitatibus sed quodammodo inueniuntur
in genere subiecti et quodammodo inueniuntur
omnes dicitur per in quale subiecto.

Quedam autem ita conueniunt quod scilicet
quod nullo modo nec proprie nec figuratiua
ne conueniunt quibus accidentibus ut
hoc nomen persona et sic de alijs. **Ad**
omne nomen secundum grammatice est
primo impossibile vel secunde et secundum
logice primo intentionis vel secunde

Secundum pambulum est quod secundum
grammatices omne nomen est
primo impossibile vel secunde impossibile
et secundum logice omne nomen est pe
mo intentionis vel secunde intentionis et he
realiter idem est licet voces sint di
uise. Quid autem sit intentio et quid p
mo intentionis et quid secunda et pmo
quid nomen primo intentionis et secunde
impossibile declarabitur inferius cu
de intentione agitur. **Incapitula**
pars huius tractatus de declaratione
dictorum et duorum difficultatum metho

Diffinitio est supponi logica
bus prius ad id quod dicitur
primo in hoc opere faciendum
Nunc accedendum est ad secundum prius de
videlicet ad declarationem vocabulorum et no
minum que quod in usu loquendi diffi
cultatem faciunt in theologia facul
tate. Et primo de nominibus primo in
possessione seu intentionis. Secunda
de nominibus secunde impossibile seu in
tentionis. **Quintum** autem ad noua
primo intentionis dicendum est de
illis nominibus que exprimit modum
entis quodlibet quatenus omne ens et
addunt hunc modum. **Primo** exprimit
adens. Secundo de nominibus quibus exp
rimunt speciales modi essendi. **Quintum**
ad prius duo sunt facienda quia
primo ponenda est dicta signa et suf
ficienda illorum nominum que exprimit
generalem modum essendi quatenus omne
ens que sunt transcendencia in genera
li. **Secundo** descendendum erit ad quodlibet
eorum in speciali ut dicat aliquid
de quolibet. **Sufficiens** est transcendencia
dicendum. **Primo** et dicta et qualiter se

Quantum ad nomen quod est ens res
dicendum est ad unum et bonum

ad prius sciendum quod nomina que ex
primit modum entis quatenus quodlibet
omne ens et addunt hunc modum
exprimendum ipsum varie super ens sunt
v. transcendencia et ens ad quod ad
dunt hunc modum est sexta transcendencia
bonum autem sufficiens signa sit
et dicta abinueniunt et ad ens sunt hoc
modum. **Primo** modus est expressus quod
omne ens quodlibet dupliciter potest accipi
vno modo scilicet quod consequitur unumquod
que in se alio modo secundum quod consequitur
unumquodque in ordine ad aliud. Si
primo modo hoc dupliciter quia talis ex
pressio sit vel affirmatiue vel ne
gatiue. **Nihil** autem inueniunt affir
matiue secundum ab solute quod possit
accipi in omni ente nisi essent ens
secundum quia esse dicitur et sic ab hoc modo
affirmatiue expressio imponitur hoc
nomen res. quod in hoc dicitur abente
secundum autem impropiam sue methepe quod
ens sunt ab actu essendi. sed nomen
rei exprimit quidditatem sine essen
tiam entis. **Primo** autem quod omne
ens abte est modum et hanc posuit
hoc nomen unum quodlibet autem est unum cum ad
quod ens indistinctum. **Secundo** autem mo
dus entis exprimitur secundum modum
scilicet secundum ordinem unum ad alterum
hoc dupliciter vno modo secundum dictam et
tunc ad hoc imponitur hoc nomen
aliquid quasi aliud quid unde sit
ens dicta unum in quantum est in se et
indistinctum ita dicta aliquid in quantum
est ab alijs indistinctum. **Alio** modo
secundum conuenientiam unum est ad
aliud et hoc quidem non potest esse
nisi accipiat ad quod naturale
conuenientie cum omni ente hoc autem est
anima que est quodammodo omnia
ut dicitur in 3o de anima. In anima autem
est vis cognoscitiva et appetitiva
conuenientiam ergo ens ad intellectum
secundum exprimit hoc nomen verum.
et secundum hoc diffinitur quod sit una
tem quod est ad equacionem rei et in
tellectus generalem autem ens ad appe
titum exprimit hoc nomen bonum

Unde in prima dicitur bonum est quod
omnia appetunt. **C**oncludendum ergo
recollegitur quod in sunt tunc dicitur
f. ens ad cuius conceptum omni resoluunt
conceptus quod sit ab omni aliis
quia ab actu suntur essendi res ad
essentia vni a sui indiuisione ali
quid ab alioz diuisione vniu. dicitur
necesse admettem bonum agentia
ad appetitum et sic hinc p. m. p. p. p. p.
quod fuerit declarandum. **D**e primo tunc
cedente quod est ens et finaliter
quo diuiditur in actum et potentiam

Secundo descendendum est hic ad
diuidendum aliquid. Et quolibet
quorum sex tunc dicitur in spali et
primo de ente quod est primum in cuius
conceptu omni alii resoluunt. **P**rimo
quod secundum est quod p. m. p. m. p. m.
entis positus sup. p. m. et modis dicitur
diat qui positi sunt in tunc p. m. b. u.
lo n. l. t. a. sup. p. m. p. m. p. m. p. m.
ad diu. ad huc ap. p. m. m. t. h. a. e.
ponit vna diuisione entis que e
quod ens diuiditur in actum et potentiam
que distat et acceptio entis et tunc
f. m. et quia no est q. m. t. e. a. d. e. t. i.
b. n. s. explicata in p. m. p. m. m. e. b. n. s.
difficultatem affert. Et ideo hic vi
dendum est quo h. c. diu. s. i. o. r. a. m. e.

Diuisione h. c. m. t. e. l. l. i. g. i. **C**irca quod primo
ponendus est nullus diuisione
Secundo declaranda est diuisione p. m.
diuisione nullam datam. Tercio
diu. d. m. m. est aliquid de multiplici
tate actus et potentie. **Q**uo diu.
s. i. o. e. n. s. i. n. a. c. t. u. m. e. t. p. o. t. e. n. t. i. a. m.
i. n. t. e. l. l. i. g. i. t. u. r. t. r. i. p. l. i. a. t. e. t. q. u. o. n. i.
c. o. m. m. u. n. i. t. e. n. t. i. :

Quanta ad primum sciendum quod di
uisione entis in actum et poten
tiam tripliciter potest intelligi.
Primo modo ut sit diuisione vni
uersalis in diu. entia ut ens co
mune dicitur diu. in rosa. quod
est actu et in rosa que non est
actu s. m. p. o. t. e. n. t. i. a. m. p. r. i. n. c. i. p. i. s.

rosam et sic diuisione entis in actum et
potentiam est diuisione in duo entia
quorum vnum est actu et aliud est impo
tentia et hoc non videtur p. m. e. s. o. n. a.
re diuisione. **S**ecundo ut sit diuisione
eiusdem entis in actum et potentiam
et hoc dupl. primo ut dicitur ens
diu. in actum quia h. c. aliquam
actualem ex. n. a. m. ut rosa in vere
et dicitur idem ens diu. in impotentia
quia ante actualem ex. n. a. m. h. a. b. z.
esse in potentia in suis p. m. p. m. s. ut
rosa in hyeme. **S**ecundo modo ut dicitur
actus vnius et eiusdem rei sua ex
istentia actualis et sic denotatur ab
eo quod est in eo realiter potentia ant
diat in p. m. p. m. p. m. p. m. p. m. p. m.
q. m. h. c. que respicit ag. n. o. et sui p. m.
t. p. m. et hoc n. e. l. p. m. p. m. p. m. p. m. p. m.
t. a. m. f. e. n. i. e. t. c. o. n. s. p. i. n. a. n. s. i. n. e. s. s. e. n. t. e. u. t. s. o. l.
r. e. s. p. e. c. t. u. l. u. a. s. i. n. d. e. r. e. n. e. l. p. m. p. m. p. m. p. m. p. m. p. m.
h. a. s. p. m. e. s. s. i. t. e. t. n. o. n. e. s. t. c. a. n. s. a. c. o. n. s. e. r.
n. a. n. s. i. n. e. s. s. e. u. t. d. i. u. i. f. i. c. a. t. o. r. r. e. s. p. e. c. t. u.
d. o. m. m. s. e. t. s. i. c. d. i. a. t. a. l. i. s. p. o. t. e. n. t. i. a. p. e. r.
d. e. n. o. m. i. n. a. t. o. r. a. b. e. x. n. s. e. t. o. q. u. i. a. a. p. o.
t. e. n. t. i. a. p. a. s. s. i. m. a. n. e. l. a. c. t. u. a. r. e. i. e. t. q. m.
a. d. i. s. t. o. s. d. u. o. s. m. o. d. o. s. d. i. u. i. s. i. o. n. i. s. e. n.
t. i. s. p. o. t. e. s. t. p. o. n. i. e. x. e. m. p. l. u. m. g. e. n. s.
i. n. r. o. s. a. q. u. i. a. p. o. s. s. e. t. d. i. u. i. d. i. i. n. a. c. t. u.
e. t. p. o. t. e. n. t. i. a. d. i. u. i. d. i. a. t. **P**rimo modo
p. o. t. e. s. t. d. i. u. i. d. i. r. o. s. a. i. n. a. c. t. u. m. e. t. p. o. t. e. n. t. i. a. m.
s. i. c. q. d. r. o. s. a. q. u. i. a. p. o. s. s. i. t. a. c. t. u. a. l. i. t. e. r.
i. n. r. e. n. u. n. a. t. u. r. a. s. i. c. u. t. a. c. t. u. a. l. i. t. e. r. e. s. t.
i. n. v. e. r. e. e. t. s. i. c. d. i. a. t. i. n. a. c. t. u. q. u. i. a. a. n. t.
s. o. l. u. m. i. n. p. o. t. e. n. t. i. a. q. u. i. a. p. n. o. e. s. t.
u. t. i. n. h. y. e. m. e. s. e. d. e. s. t. v. i. r. t. u. t. e. i. n. s. u. i. s.
p. r. i. n. c. i. p. i. s. n. e. l. s. i. n. e. c. a. n. s. i. s. e. t. h. c. d. i. u. i.
s. i. o. i. n. r. o. s. e. r. e. s. p. o. n. d. e. t. d. i. u. i. s. i. o. n. i. p. r. i. n. c.
e. n. s. e. t. t. a. l. i. s. d. i. u. i. s. i. o. r. o. s. e. n. l. e. n. t.
i. n. a. c. t. u. m. e. t. p. o. t. e. n. t. i. a. m. n. o. e. s. t. d. i. u. i. s. i. o.
v. n. i. s. e. t. e. i. u. s. d. e. m. r. e. i. i. n. a. c. t. u. e. n. t. i. a. s.
s. e. d. e. s. t. d. i. u. i. s. i. o. e. i. u. s. d. e. m. r. e. i. e. n. t. i. a. s.
a. l. i. q. u. i. i. n. a. c. t. u. e. t. a. l. i. q. u. i. i. n. p. o. t. e. n. t. i. a.
Alio modo potest accipi ut accipiat
actus p. m. p. m. e. t. a. c. t. u. a. l. i. t. a. s. a. c. t. u. a. l. i. s.
e. n. t. i. a. p. o. t. e. n. t. i. a. a. n. t. a. c. c. i. p. i. a. t. r. o. s. a.
p. o. t. i. t. a. s. q. u. i. a. r. o. s. a. a. c. t. u. e. n. s. e. s. t. p. o. s. s. i. b.
a. d. e. s. s. e. n. d. u. m. r. e. s. p. e. c. t. u. s. i. n. c. o. n. s. p. i. n. a. t. i. m.

vel sunt passiva ad essendum respectu
sui principii productum et sic est de no-
mado ab existens et ab eo quod in ro-
sa non existat secundum principium suum actum
vel passum et sic actus et potentia respi-
ciunt eandem rem actualem ex-
istentem et hoc dimissio rursus videtur se-
dimissioni entis posite et hoc dimissio e-
iusdem rei actualiter existens. **Quod di-**
missio entis in actu et potentiam
est dimissio realis et quod rursus et
quod in dimissas res et quod non et quod
possibile dicitur tribus modis

His suppositis sciendum est quod
omnis dimissionis modus
entis in actu et potentiam
qui sunt plura entia et unus est actu
et alterum in potentia non videtur multu
prius nec habet difficultate et ideo dimit-
tatur ad primum sed dimissio entis eiusdem
in actu et potentia difficultate habet
quoniam ad utrumque modum et ideo dicitur
quod secundum est et maxime quod a utroque
modo dimissio entis in actu et potentia
est realis ad quod ostendendum primo oportet
primitere quod est triplex potestas supposita
a triplex potentia. **Quod possibile dicitur**
secundum potentiam actum et passivam
et non repugnanciam terminorum

Quantum ergo ad secundum dicitur
est primo quod potestas dicitur aliquid
ab aliqua potentia et ideo sicut loquimur
de potestate ita loqui possumus de poten-
tia ut ergo sit de dicto clarior utrumque
compendio aliquid et potestas vel impossibile
triplex. **Primo modo secundum potentiam actum**
sicut potestas est homini ambulare
secundum potentiam excessivam volare aut
impossible habet enim homo in se maliter
potentia activa ad ambulandum non
autem ad volandum. **Secundo modo dicitur**
aliquid potestas vel impossibile secundum primum
passivam sicut corpus celeste dicitur
possibile moveri circulariter corripitur autem
impossible est est enim in celo potentia
passiva ad ubi sive ad locum non
autem ad corripitur quia non est compo-
situm ex contrariis. **Tercio modo dicitur**
aliquid potestas vel impossibile non secundum

aliquam potentiam activam vel passi-
vam habendo respectum ad eas sed secundum
se absolute et hoc modo dicitur in logi-
cis potestas aliquid entiale cuius terminum
nullam habet repugnanciam ad invicem
ut quod homo fiat clencus et possibile
impossible autem quoniam terminum habet repugnanciam
mandam ut quod homo manens ho-
sit asinus et istud potestas vocatur po-
testas repugnanciam terminorum vel potestas re-
pugnanciam terminorum et est respectu
terminorum factibilis a quacunque pote-
tia impossibile autem vocatur pre-
pugnanciam vel non coherentiam terminorum
et est respectu contradiutoriorum. **Et sic**
patet quod est triplex potentia scilicet
activa que est agentis et passiva
que est patientis et coherentiam vel
non repugnanciam terminorum que proprie
dicitur possibilitas et hoc est respectu
utrumque potentie tam active quam
passive. **Et ab hac triplex potentia**
sumitur triplex possibile scilicet potestas secundum
potentiam activam et potestas secundum primum
passivam et potestas secundum coherentiam vel
non repugnanciam terminorum. **Quod di-**
missio entis in actu et potentiam
est realis et rursus diversitas

Hec dimissio primo secundo
sciendum est quod dimissio entis
respectu unius et eiusdem entis in ac-
tu et potentia quia si dicitur ens
actu ab actuali existens ens autem
in potentia quia solus est in potentia
et in causis suis potest tripliciter
accipi secundum triplicem modum potencie
nominatam. Si enim loquamur de actu
respectu potencie active et respectu
sui principii productum sic dicitur quod dimi-
ssio entis in actu et potentia est
realis et dicitur realiter realiter dicitur
quia actus nullus actus nec ali-
res est productiva secundum primum et sic ro-
sa realiter dicitur a sua potentia activa
productiva. **Si autem loquamur de po-**
tentia passiva qua actus dicitur potestas
sic dicitur est quod potentia passiva
que est ad aliquid actu et actus ad
que est dicitur realiter quia impossibile

est idem formaliter simul esse
in actu et potentia. Et ideo quia in
eius stat cum suo opposito formaliter
simul sed potentia ad actum stat
formaliter simul cum opposito ac
tus sicut potentia ad albedinem stat
cum in ordine actuali et hoc modo
actualis potentia rose in vere differt
realiter ab potentia actuali pas
siva qua existit in ligno terre in
hypem. Si autem accipiat potentia
et modo si per non repugnata vel
potentia florum quod idem est tal
possibilitas non dicitur nisi exclusio
nem impossibilitatis que consistit
potentia actuali vel passiva non est
aliqua res in rerum natura et sic ac
cipiendo divisionem entis in actu
et potentia ab hac possibili dicitur
non est divisio duorum diversorum rea
liter nec est realis divisio. Verum
est autem quod quilibet alia potentia
si actuali et passiva includit possi
bilitatem non repugnare finem.
Et ideo cum realiter nihil sit ad
divisum ab illis ut est in illis et
ad illa reducitur tunc inducendum
est de ea sicut de aliis duabus po
tentis si actuali et passiva. Si
autem accipiat divisio entis tertio
modo si quod nulla divisionem in ac
tum et potentiam sit quod eadem
res actu exiens dividatur in actum
rone sue potentie per denominationem
intrinsicam et in potentiam rone po
tentia litatis quia hoc ad essendum
respectu sui productum et consuetum
simul quale productum est solus res
pectu latus in de vel respectu ph
cipii productum quibus non consueti
sicut est faber respectu intellectus
em productum est causa in fieri et con
suetus in esse si solus secundum autem so
lum in fieri si faber. Sic dicitur
est quod talis divisio non est in di
versas res sed eiusdem rei a sepe pot
considerat divisionem quia prout ac
cipit secundum illud quod est quantum

ad actuale suam existentiam quantum
sunt actualitas eius quantum ante
ad potentia eius actum vel passivam
que est vel ante actu et consuetus per
solus latus in aere vel ante et non conser
vans sicut faber intellectum sumit
per existentiam denotatam potentia
tas vel potentie quo ante consueti
consueti vel potentie quo consueti
igitur hec divisio est unius eiusdem
et entis realis si divisio est rationis
et non realis et non est divisio in di
versas res. Prima igitur divisio si omni
tunc tenent omnes entibus quod quod
sunt in actu et alia in potentia. Si
tenent omnes entibus posito quantum
dus sit oratus in tempore si si mudus
fisset ab eterno et omnes res ab eterno
fuissem tam quia quam inordinata illa
divisio locum non habet quia illa
divisionem in eodem duratione pote
cia patet actum. Tertia autem divi
sio entis tenent omni creature et
omni enti creato etiam si creature ob
fuissem ab eterno quia si non fuissem
principium durationis fuissem tamen
principium calitatis respectu cuius atten
dum potentia litas tunc modo. Sed
patet quod prima divisio omni tunc est
realis et diversorum realiter. Secunda
divisio est realis et in diversis res tunc
quo potentia a qua sunt potentia
tas siue actuali siue passiva est di
versa ab eo sed hoc non est ponere in eo
entis diversitas res quantum una sit actua
lis existentia rei a qua sumat actua
litas alia sit potentia litas eius in
ca consueti que sit alia a potentia actuali
vel passiva. Tertia autem divisio e
non in diversis res sed est eiusdem rei
nie et realis. prout autem divisio est sim
tom et non sim rem. *De multiplici
acceptone horum nomini actus et po
tentia et de eorum significatis.*

Occurrit videndum est de multi
plicitate istorum nomini si actus
et potentie et primo de actu secundo
de potentia. Quantum ad actum dicitur
sunt duo primum est unde supponitur

est nomen actus et ad que postea e
trahatur. Secundo quo intelligit
illa communis distinctio quod est duplex
actus primus et secundus. Unde
habuit origine hoc nomen actus
et ad que secundario est extensum
Quanti ad primum unde scriptum
est nomen actus patet secundum
philosophum in metaphysica. Omnia enim ratione no
mina imponimus secundum quod eas cognos
camus et ideo voces signa sunt concep
tum ut dicitur in primo periphrasibus. Cum
inter omnes actus motus sit notior
et magis sensu perceptibilis ideo mo
tus fuit nomen actus impositum po
tius motus actus dicitur quia per se
philosophus motus diffinitur per actum et d
quod sit actus entis in potentia. Cum
autem non entia spiritui percipi non possunt
ideo non entibus nullo motus attri
buitur licet eis alia attribuantur
dicimus enim non entia esse intelligibi
lia et actu intelligi ut res ratione
actu non existeret sed non dicimus ea esse
mobilia vel actu mota vel quod actu
moueantur. Unde quia cum nomen
actus impositum sit motui ad primum
primo significandum quia est nobis
magis cognoscibilis ratione sue enti
tatis quam spiritui percipiuntur. Idcirco trac
tum est nomen actus ad significandum
illud quod habet existentem omnes
entitatem et actualitate creata et sic
dicitur deus actus non qualisvis sed
primus quia causa omnis alterius
actus. Unde tractum est ad omne
illud quod dat esse actu alicui rei
et quia forma omnis tam spiritualis quam
dat esse spirituale et simpliciter quam acciden
talis que dat esse accidentale et secundum quod
ut albedo homini dant aliquam actua
litate. Idcirco omnis forma spiritualis
dicitur actus et omne accidens de genere
periphrasibus actuum cum sit forma
accidentalis dicitur etiam actus. Hoc e
autem divina inter deum qui dicitur actus
primus et alias formas spirituales et
accidentales que etiam actus dicuntur quod
deus dicitur actus primus et purus non
habet in se aliquam potentiam de ill

de quibus deum est in primo capitulo
respectu quorum attenditur divisio
entis in actum et potentiam. Nec tu
negotio in deo esse potentiam actus
sed solum potentiam passivam per
indivisionem dicitur actus primus. In o
mni forma dante esse actu tam
spirituali quam accidentali est aliqua pote
tialitas de perditis in capitulo pre
cedenti quia per nulla dicitur actus pu
rus licet aliquem possint dicitur actus
primus respectu actuum sequentium ut
in capitulo primo sequente patebit
Et quo patet unde ortum habuit nomen
actus et ad que postea est tractum
et quo conuenit deo qui est omni for
ma exemplaris non existeret in alio
et quo conuenit aliis formis que
sunt in se dantes esse vel spirituale
vel accidentale. **Quid sit intelligi**
ista communis distinctio actus
quidam est actus primus et dicitur
Secundo videndum secundus
est quo debet intelligi illa
communis distinctio quia dicitur quod est
actus primus et secundus. Et ad
hoc dicendum quod tripliciter potest in
telligi actus primus et secundus
primo modo ut quia deo conuenit
esse primum ens et esse actu primum
ut immediate deum est. Omnis autem
res creata tali ordine est ens pri
mum et quibusdam rebus creatis con
uenit nomen actus posset intelli
gi distinctio actus primi et secundi
ut deus qui est actus purus in
creatus et primus dicitur actus pri
mus actus autem creatus dicitur ac
tus secundus. Alio modo posset in
telligi actus primus et actus secundus
secundum suam actum ut actus per
deum dicitur primus actus autem
sequens secundus in eadem specie vel in
eodem genere et sic non solum posset
poni divisio actus primi et secundi
sed etiam tertius vel ultimus secundum
dicitur actum. Et illo modo cum dicitur
3° de anima ponat triplicem operationem
intelligens prima que intelligencia si
phica quiditatem ut cum apprehendit

nam lapidis. **¶** Nam que est appre-
hensam compositio nel dimissio ut
cum dicitur lapis est substantia quantum ad
compositum et hoc est affirmatio
nel quod lapis non est homo quod
ad dimissionem et hoc est negatio
¶ Terciam que est distinctus a ma-
gis notis ad minus nota quod sit
in distinctu philosophico romis Cum
quolibet talium operationum sit quidam
actus intelligens posset dici quod prima
operatio sit primus actus et secunda sit
et tertia tunc et non hic ita et in aliis
¶ Istus autem modus non est quoniam ac-
ceptio istius distinctionis quod dicitur
quod actus est duplex scilicet primus et secundus
quoniam ponit actum in principio secundum de anima
¶ Est ergo intellectus iste philosophi et omne
loquatur de actu primo et secundo quod dicitur
dum est omnis forma tam spiritualis
quam animalis sit quidam actus in omni
re in qua est cum omnis actualitas
sit a forma ipsa forma potest dici et
actus primus et secundum forma aliquid
dicitur esse in actu primo sed quia una-
queque res sicut se habet ad esse ita se
habet ad operari Idcirco sicut forma est
principium essendi ita est principium ope-
randi omnis enim operatio est a forma
Cum autem operatio sit quoddam actus
ut patet est ipse autem actus omne
actus est ipsa operatio et actus in quo
est forma animalis et actus secundus
in quantum patet et est a forma que
est principium actionis et que dicitur actus
primus Sicut ergo operatio dicitur actus
secundus que a forma egreditur ita per
operationem actualiter continent in vel
ab operante dicitur aliquid in actu secundo
Sicut patet quod scia est quedam forma
animalis de prima specie qualitatibus et hic
dicitur actus primus et cum huius dicitur
in actu primo per se Sed considerare
actum est operatio que egreditur a scia
modo quo actus elicitur in se huius actus
et ideo dicitur actus secundus et huius actus
talem considerationem de primis et secundis
ad sciam dicitur esse in actu secundo

Et sic patet quid est actus primus et
ipsa forma et quid actus secundus
quia ipsa operatio de hoc nomine pote-
tia unde trahit primam originem
et ad que postea secundario est ex te
primus et quo potentia est triplex
¶ Secundo dicendum est de potentia
et primo unde hoc nomine pote-
tia trahit originem Secundo de illis
quibus continentur nomine potentie
¶ Videntur igitur ad primum unde nomine
potentie trahit originem et ad
que postea est tractu Dicendum est
primo dicitur quod nomine potentie primo
positum fuit ad significandum potentiam ho-
minum prout dicitur aliquos magnos
potentes esse ex hoc autem translatum est
ex quadam proportionem et similitudinem ad
res naturales Quod sic patet dicitur
enim in homines esse potentes qui faciunt
quod volunt vel potest facere quod volunt
de aliis sine impedimento et secundum hoc
translatum est nomen potentie ad omne
principium actionis animalibus ut potest
dicatur tam in hominibus ubi ab eorum po-
testate primo nomine impositum est quoniam
in rebus naturalibus que sunt principia
actionis ad quas translatum est secundum
quod quoddam homini plus agere potest
et minus pati secundum enim quod plus impe-
ditur potest secundum hoc plus minus de po-
tentia eius Impeditur autem potentia
aliqui agentis naturalis vel voluntarii
in quantum potest pati ab aliquo Unde
de ratione potentie est quantum ad primum
sui impositionem esse principium actionis
et non posse pati unde ad quod
non potest pati dato quod nihil possit
agere potens dicitur sicut ferrum
quod habet potentiam ut non secat
¶ Sed ex alio considerato scilicet quod operatio
actionis agentis in aliquo recipi que
actio est potentia huius quoniam nomen
potentie extensum est ad hoc ut re-
cipiens actionem agentis nomen
potentie habeat et potentia huius dicitur
que potentia vocatur passiva Sicut
enim illa que est in agente actionis
principium potentia activa vocatur ita
illa que est recipiendi principium passiva

vocatur. **¶** Ex quibus colligitur quod est
duplex potentia una que dicitur activa
alia que dicitur passiva et quia tota
potentia tam activa quam passiva at-
tenditur ut pole non repugnet po-
tentiae idcirco ponitur tertia po-
tentia que dicitur potentia coherens
timori vel non repugnat timori
et quia ista fundatur super primas du-
as videtur magis logice recipi quam
realiter ab aliis distincta. Idcirco illa
dimissa quia per alias duas impletur
solum de aliis duabus in speciali persequen-
dum est. **¶** Potentia enim coherens vel
non repugnat timori dicitur respectu omni-
que contradictionis aliqua non inclu-
dunt que sunt politica vel per primam
passivam vel partem quatuor ut quod
ex ligno fiat lapis est in ligno pote-
tia secundum non repugnat timori
Et oppositum quidam contradictiones
includit est impossibile oppositum illi
potentie. Sicut quod lignum manens
lignum fiat et sit vitulus unde nec lo-
cit pole per diem virtutem licet pole
sit divine virtuti ex ligno subito
facere vitulum lignum tamen natura
non manet. **¶** Determinatio eorum que
tangunt activam partem et passivam

Secundo dixerunt est de qualibus
istae potentiae sunt activae et pas-
sivae et primo de activa. **¶** De pas-
siva. **¶** Antequam autem ad activam potentiam
dicenda sunt duo. **¶** Primo enim dictum
est illa distinctio de potentia que
ponitur in deo scilicet de potentia ordi-
nata et absoluta. Secundo declaranda
est alia de potentia in homine quod
quedam sunt naturales quedam sunt
rationales. **¶** Quod debet intelligi quod
in deo est duplex potentia scilicet po-
tentia absoluta et ordinata et quid
est quilibet eorum.

¶ Dantur ad primum quod mitti-
tella distinctio de potentia ab-
soluta et ordinata in deo sciendum
quod potentia absoluta dicitur posse sui
vel potestas sua absolute conside-
rata sine respectu huius ad aliquod attri-

butum divini et hanc potentiam per abso-
lute quidem habet totam stabilitatem
et illud quod non potest facere dicitur im-
possibile non propter defectum divine potencie
sed propter defectum rei factibilis que
non est capax sicut in gratia
theologia de potentia absoluta per
doctrinam theologicam sed quod non possit
doctrina affirmari non est defectus potencie
in magistro sed est defectus affirmari qui
non est capax doctrine. **¶** Potentia
autem ordinata dicitur potentia divina
compata ad aliquod attributum vel
instanciam vel sapientiam vel dementiam
vel huiusmodi. Et sic deus potest
aliquid de absoluta potentia que
non potest de ordinata ut verbi gratia
de absoluta potentia deus posset
omnes qui sunt in paradiso in infernum
ponere et de inferno qui ibi sunt
in paradysum introducere sed consi-
derato ordine sue instancie qui ap-
partet hoc non potest. **¶** Item de ab-
soluta potentia posset potestatem con-
trito reitenti veniam negare si
considerata sua natura hoc non potest
et sic de aliis. Et ponitur exemplum quantum
ad naturam potencie in humanis
quod rex posset duos pauperes quorum
unus est innocens alter furtivus de
absoluta potentia suspendere si de or-
dinata non nisi finem. **¶** Quod in-
telligitur quod potencie alie sunt
naturales alie rationales et hanc alie
sunt rationales per se alie per

¶ Dantur ad primum participationem
primo dixerunt est quod mitti-
tella distinctio quod potencie alie alie
sunt naturales que sunt de timore
ad omni alie sunt rationales et va-
lent ad opposita. Secundo dixerunt
est quod ille potencie sit distinctio
sit de timore quedam ad omni quod
aut valent ad opposita. **¶** Quod aliud

¶ Dantur ad primum naturale duplex
primum sciendum primo quod na-
le potest summi dicitur uno modo ut
dicatur naturale quod inest homini a
principio naturalibus et sic omnes

potencie que sunt in homine sunt
rationales tam rationales quam alie et sic
una non distinguitur contra alia
¶ Alio modo potest dici rationale quod
sequitur quendam modum rationis
aut quod non est esse determinatum ad
unum sicut lapis habet determinatum
modum s. ferri et durum et sic quod
in homine sunt quedam potencie
determinate ad unum alie autem non de-
termine uti potest determinatio quod quidam
sunt rationales et iste sunt ad unum de-
termine et iste sunt omnes potencie
ad partem vegetativam et spiritum etiam
omnes que non sunt nature obedire
rationi ille autem que non sunt deter-
minate ad unum sunt rationales vel per
essentiam vel per participationem rationis
le enim sic distinguitur Et quo secundo
ponenda est distinctio potencie ratio-
nalis quia quedam sunt rationa-
les per essentiam quedam per partici-
pationem **¶** Dicitur autem rationale per essentiam
ipse intellectus vel ratio que idcirco sunt
per rationem participationem est ipse ap-
petitus qui distinguitur in appetitum
intellectum qui dicitur voluntas que dicitur
rationalis per participationem quia scilicet
rationem quod enim ratio indicat eligere
dum hoc voluntas eligit et acceptat
dicitur autem appetitus spiritus rationalis
per participationem quia aptus na-
tus est regulari a ratione Et quia
appetitus spiritus distinguitur in
rationalis et concupiscibilis ideo
etiam tam rationalis quam concu-
piscibilis sunt rationales per partici-
pationem **¶** Tamen non dicitur quod doc-
tores voluntatem aliquam vocant ra-
tionalem per essentiam aliquam per partici-
pationem in quo tamen non est contrarie-
tas quia hoc est respectu diversorum
dicitur enim rationale per essentiam in quantum
comparatur ad appetitum spiritum
non quod ipse sit ratio essentialiter sed
quia est in parte intellectus et ratio-
nalis et hoc non est appetitus spiritus
sed est in parte sensitiva dicitur autem

voluntas rationalis per participationem
quia in comparatione ad ipsum intellectum
et rationem quia si non est essentialiter
ratio sed participat aliquid cum ratione
scilicet partem superiore anime quantum
ad substantiam item etiam quod sequitur
actum rationis **¶** Tamen etiam non dicitur
est quod potencie sensitive que sunt
rationales per participationem simpliciter
possunt considerari uno modo puta
operantur in instinctu nature et sic ordina-
tur ad unum sicut natura et sic sunt deter-
minate ad unum et isto modo dicuntur
rationales et non rationales per partici-
pationem nec sic in eis sunt aliquam
habitus **¶** Alio modo possunt considerari
sic quod operantur in proprio rationis et
ei subiacentur et sic possunt ad diversa
ordinari et non sunt determinate ad unum
et sic sunt rationales per participationem
et sic ponitur habitus in istis potenciis
¶ Uno modo quod potencie rationales sunt
determinate ad unum et potencie ratio-
nales valent ad opposita

Dicitur videndum est secundo quod
hic illud intelligi quod potencie
rationales sunt determinate ad unum po-
tencie rationales valent ad opposita
Et dicendum quod potencie rationales sunt
determinate ad unum in quantum rationales sunt
quia non habent facultatem ex se ad
oppositum sicut potentia calidi non
potest ad oppositum per se sed quod fit ex
at nec ad oppositum quod non calefa-
cit cessante impedimento et ideo est
ad unum determinata Similiter potentia
transmutandi ad motum sic est determinata
quod non potest ad oppositum contrarie
ut si moveatur sursum nec potest
in oppositum contrarie s. ut non mo-
veatur deorsum cessante impedi-
mento potestates autem rationales
maxime intellectus et voluntas que
modo predicto sunt rationales per esse-
ntiam nec sunt determinate ad unum quia
possunt ad oppositum in his dicitur
patet quod alterum non in esset anima
potest ista intellectus in opposita quantum
ad exercitum actus quia intellectus
potest considerare ut non considerare

lapis aut non potest non descendere
 cessante impedimento potest eaz
 opposita quoniam ad determinationem
 actus quia potest considerari de albe
 dine vel de nigredine lapis aut non
 potest moveri sursum et deorsum de
 trorsum et sinistrorsum sed solum deorsum
 et ita potestas rationalis est ad opposita
 et contradictione quia potest agere et non
 agere et continere et contineri si non
 potest in contradictione quia ens si intel
 ligitur non tamen potest intelligi non
 ens nec potest intelligi secundum quod secundum
 aut non est intelligibile quoniam posset
 intelligi unde potest aut in opposita con
 traria quia potest intelligi albedinem
 et nigredinem et continere quia simpliciter
 in fine per membras si opiones con
 trarias non sunt continere tamen contra
 dictiones sunt contradictione quoniam. **Po**
 tentia autem rationales per participationem
 possunt quidem in opposita non simpliciter
 et ex natura sui quoniam sic sunt deter
 minate ad unum ut prius dictum est sunt
 in opposita in quantum participant ratione
 secundum quod non ratione et sibi obedire
Ad tria autem potentie rationales sunt ac
 tione realiter vel in potentia vel in actu
 et passiva simul vel actus grammatica
 licet solum et passiva realiter licet
 modum tuum infra dicitur ubi agitur
 de potentia actus non tamen ex
 presse vel ad plus minus determinatio que
 autem restant dicenda de potentie anime
 patet infra cum agitur de substantie
 qualitatibus. **Quot modis dicitur poten**
tia passiva et quid potentia naturalis
et obedientialis

Secundo dicitur quod est de potentia
 passiva et primo ponenda est dis
 tinctio de potentia obedientiali et naturali
 Secundo dicitur quod quid est eductio de
 potentia utraque vel in materia forma in
 utramque potentiam

Quantum ad primum dicitur quod du
 plex est potentia passiva quidam
 naturalis quidam obedientialis potentia
 autem naturalis dicitur que potest reduci in
 actum pagens naturalem et hoc est duplex
 quia est quidam potentia passiva in
 actus accidentalis et sic in quolibet sub

est potentia passiva respectu sui actus
 quod actus datur ab agente vel ta
 naturali et sic signum est in potentia naturali
 respectu albedinis alia est potentia
 passiva naturalis respectu actus spiritualis
 et talis potentia ponitur in anima
 respectu forme spiritualis. **Potentia**
 autem obedientialis est duplex quoniam
 res nature sunt obedire actum divine
 et fieri quiddam est subtile de eis
 predominantem virtutem et ideo talis
 potentia passiva dicitur obedientialis
 quia reducit in actum pagens natura
 le licet pagens spirituale quod est
 deus cui in hijs que sunt in anima sunt
 res naturales nature sunt obedire. **Spe**
 cia res nature sunt obedire artificia
 et si non sic ut divine actum tamen ali
 quo modo ut fiat de eis partem quod
 artifex secundum rationem naturam et regulam
 artis intendit et ideo etiam talis po
 tentia passiva que pagens artifi
 ciale reducit in actum respectu rerum
 naturalium potest etiam dici obedientialis
 et sic in tractatu est duplex potentia
 passiva obedientialis una respectu di
 vine subito ex ea fiat virtutis alia
 respectu artificialis ut partem ex eo fi
 at lectus. **Alio modo dicitur**

Est autem ultimum intelligendum
 quod potentia passiva alio modo dis
 tinguitur. Est enim quedam potentia pas
 siva composita actui et sic materia tor
 poris humani est in potentia quanta
 actui quoniam anima est in corpore
 et corpus est in potentia passiva ac
 tuali composita actui tunc est actu al
 bedo meo alia est potentia remo
 ta ab actu et aliqui maiori distantia
 aliqui minori ut embryo est in pote
 tia remota ab actu anime rationali
 quoniam manet sub forma vegetativa
 vel spiritum tamen ut panes ad albedi
 nem antequam de albetur. **Quid est**
eductio vel eductio respectu potentie
passive que forme eductio de po
tentia naturali et que de potentia obe
dientiali et quibus convenit edu

Quia non de potentia vel inductio
 tia passiva forme eductio
 vel in eam inductum inchoat hoc

faciliter potest patere quod quid est edu-
ti formam de potentia in 2 que
dicitur induci vel educi. Educitur enim for-
mam de potentia materie nihil ad
est quod formam dependere secundum
esse et fieri ab ipsa materia induci ac
formam in potentiam materie nihil
aliud est quam forma dependere secundum
fieri ab ipsa materia licet non de pe-
dat secundum esse. **¶** Ex quo patet quod
omnes forme naturales infra animam ra-
tionalem dependent a materia secundum
esse et secundum fieri quia nec extra
materiam esse possunt nec extra materiam
fieri loquendo large de fieri. Dico omnes
forme naturales infra animam rationalem
dicitur educi de potentia naturali et non in-
duci. **¶** Similiter quia omnes forme
accidentales dependent quantum ad esse
et fieri a potentia ipsius sibi loquendo
de formis accidentalibus naturalibus omnes
dicitur educi de potentia naturali ipsius sibi.
¶ Primo modo quantum ad formas natu-
rales educitur forma ignis de materia
ligni. **¶** Secundo modo quantum ad for-
mas accidentales educitur de potentia aeris
lux. **¶** Tercia autem anima rationalis
non dependet secundum esse a materialibus
de quibus cursu dependeat secundum fieri
quia extra corpus non creatur
ideo et anima rationalis induci et
non educi. **¶** Quia etiam gratia et
virtutes infuse non sunt per pote-
tiam agentis naturalis sed per poten-
tiam cui nata est obedire. **¶** Dico gratia et virtutes infuse non di-
cuntur educi de potentia naturali sed
solum de potentia obedientiali sed
respectu potentie naturalis prout dicitur in
duci quia non dependent secundum esse
et fieri a materia et sicut ab anima
ideo respectu potentie obedientialis
nullo modo dicitur induci sed solum
educi. **¶** Et simile est de formis ar-
tificialibus quia tales forme dicitur
educi de potentia obedientiali respec-
tu artificis et materia respectu potentie
naturalis non tamen inducitur respectu
potentie obedientialis. **¶** Et sic pa-
tet quod quid est educi de potentia materie

et quid induci et quid educi de pote-
tia naturali et potentia obedientiali
et quibus tam hoc quam illud conveni-
at. **De secundo transcendente quod
est res quibus et quod conicit dicitur primo.**
¶ Expediri sumus de primo. **¶** De
transcendente et de pertinentibus ad
ipsum quod est ens. Nunc pro agendum
est de secundo quod est res de quo.
brevis expeditione non dico nisi sumi-
us quod res dupliciter dicitur. Primo quod dicitur primo
de dicitur de diversis. Dicitur enim res propria
materia de ratione rationis et quia ra-
tionem idem est quod firmum ideo res dicitur
de entibus que sunt firma entitatem
que sunt etiam realia sicut lapis.
Alio modo dicitur res de ratione rationis et quia
rationem idem implet actum intellectus et
rationem ideo etiam res dicitur de entibus
quoniam sunt firmum esse et reale si prout
sunt esse rationis sicut sunt semitales
et sic patet quod res quod est transcendens
dicitur de entibus realibus prout dicitur de
ratione rationis et de entibus rationis
prout dicitur de ratione rationis. **De uno quo.**
**Differt quod est principium unum et quod
comitatur cum ente.**

¶ Tercio dicitur quod est de uno et quia
omnes distinctio est quod unum est
duplex. Primo unum quod est principium unum
et unum quod cum ente comitatur. **¶** Dico
dicitur est primo quod distinctio
et dicitur unum quod est principium unum
et unum quod comitatur cum ente. **¶** Tercio
quod sciendum quod forma dat esse rei et
dando ei esse dat ei esse indivisum et quod
forma est una dat ei etiam esse distinc-
tum ab alio ita quod hec tria sunt afor-
ma sibi per ordinem. Primo esse. esse indivi-
sum in se. esse distinctum ab alio. **¶** Quod enim
in se indivisum est et ab aliis distinc-
tum prout quod dicitur esse trium ita quod
terminatur secundum terminos essentie et quod
forma sibi est forma materialis sed
sunt omnes forme corporee talis dicitur
esse terminatum non pluri secundum terminos
essentie sed etiam secundum terminos quantita-
tis et secundum diversitatem formarum sequitur
diversitas terminis quantitates. **¶** Idem
enim et tradunt philosophi quod forma terre

De spale vni mag qm i alhs gmb.
De supposito modo secundo ont.
Dubitatio sicut enim in gne qnti
tatis est ens aliquod in dmi su ita i
gne sbe et in gne qualitat et in
omnibus alhs gmbus. Unde ergo e
q ens in dmi su in gne qntitat totu
me faciat spale vni sub vno quod
in ente committitur et spale nomen
habeat sic ut dicitur pncipm mmi et
non illud ens in dmi su vel in dmi
sio illa que est in alhs gmb. **¶** Ad h

[illegible]

hoc principium in omni conuenit
tam in quod comitatur in ente
quod in quod est principium in in
que quantitate sic conuenit omni
enti unde isto modo possum dicere
deus est unus pater et filius sunt
duo et istomodo possum inuenire
angelos et due albedines et duo
puncta et sic omni in conuenit quod
sit principium in a quo sunt res
atque alio modo dicitur esse aliquid
principium in quia est principium
a quo omnis efficitur sicut lignum quod
dimiditur quia ex eo sunt duo ligna
na sic autem esse principium in conue-
nit soli quantitati totumque que per
dimensionem est principium quantitas dis-
tincte et per hoc unum quod fundatur in
totum est principium in quo dis-
tincte quantitates inueniuntur Et sic non
est unum in deo nec in angelis nec
in aliis ad hanc quantitatem nec puncto
conuenit hoc modo esse unum apud
nec tali modo in deo causato nec de
nec angelis nec alia ad hanc quantita-
tis inueniuntur possunt. Cuius ergo unum
conuenit ratio mensure quia omnis
mens est multitudo inuenta per unum
mensurata dicitur enim duo et ult. ca.
de diuinitate nominibus quod non est mul-
tudo non principans uno. Omnis
eadem enim conuenit quod sit prin-
cipium in sed alio et alio modo in
ex dictis quia multitudo que non
est tota ex dimissione totum me-
surat unum quod cum ente conuenit
quod est principium in a quo omnis
mensuratur solum conlatudine aut
que est tota ex dimissione totum
mensurat unum quod est principium
in et a quo omnis efficitur et a quo
omnis mensuratur. **Quid addit unum**
quod est principium in super totum
modo in quo fundatur et quid
super uno quod in ente conuenit
et quid totum super illo uno et
quid unum quod in ente conuenit
Ex his quito ostendit super ens
do quod unum quod est prin-
cipium in se habet ad totum. Et dicitur

quod unum quod est principium in super
totum quod est unum addit esse
partem aliquotam totius distinctam
esse totum absolute acceptum
non implet esse partem aliquam distinctam
sed solum implet hanc partem partem
indivisas ad invicem unum non implet
esse partem partem aliquotam totius dis-
tinctam ut aliam multitudinem quod
patet quia ad quod sitam per quod
generatur videtur per aliquotam quod
dicitur et quod sit ut puta homines
generatur videtur unus uel duo uel
tres et constat quod ibi ratio est de uno
quod est principium in super totum
ergo unum quod est principium in per
continuum addit esse partem aliquotam
aliam distinctam multitudinem in uno
dicit totam multitudinem uel totum
distinctum. **Quid est esse partem ali-**
qua **Quia non feci mentionem de tam**
parte aliquota ut videtur quod
sit sciendum quod omnis sit quasdam
partes aliquotas quasdam non aliquo-
tas partes aliquote sunt que aliquo-
tas partes sunt reddunt suum totum
et sic duo et tria sunt partes aliquote
senarii quia duo ter septa faciunt
senarium et tria bis septa faciunt
senarium quatuor aut et quinque sunt
partes non aliquote quia aliquotene
sunt partes non reddunt senarium se-
mel cum septem non reddunt senarium
bis aut septem reddunt octo ut bis
quatuor faciunt octo bis aut quinque faci-
unt decem. **Aliter autem ostenditur**
ex dictis quod addat unum quod est prin-
cipium in super unum quod comitatur in
ente quia si addit in quo differt ab
eo si autem est quod unum quod comitatur
in ente dicit absolutam indivi-
sionem in quatuor entitate per unum
quod est principium in et indivisibile
indivisibile quod sit in que totum
quantitatis. **Secundo dicit in hunc unum**
quod comitatur cum ente videtur
implet absolute absolutam indivisionem
unum non quod est principium in in-
plet esse partem aliquota aliam dis-
tincta totum ut domus est. **Continuum**

aut quod est vni unitate que est p
cipm mri addit idem qd vni quod
est pncipm mri sup vni quod cu
ente comitatur et ultra hac videtur
differre qm ratio vni quod cu ente
comitatur est pnatina qm d' indi
misionem ratio aut totum videtur
postima. **¶** Vni aut quod est in se
non addit aliquid reale sup ens s
solum addit negationem d'misionis.
nichil eni aliud est vni quod est in
cendens qm ens indivisum ex quo
patet qd tale vni cu ente comitatur.
Nam omne ens aut est simplex aut
compositum quod aut est simplex e
indivisum actu et potentia quod ante
est compositum non h' esse qm d'm
ptes ens d'mise sunt. **¶** Sed postea
vni et compositum consistit in p
unde esse cuius rei consistit in p
d'misione. Et inde est qd vni quodq
sicut custodit sui esse ita custodit
suam unitatem. **¶** Vni aut sup vni
tates nichil addit nisi illud quod ad
sit totum integrale sup suas ptes to
tum aut d'misum addit sup totum
tum h' ptes actu d'mise et qd hoc ra
licet differt ab eo. **¶** Quot modis d'm
aliq. **¶** esse vni et qd mod. d'm
¶ Vni videndum est quot modis
aliqua d'm esse vni. Et d'm
qd cum ut p'dm est vni nichil ali
sit qm ens indivisum quot modis
contingit aliquid esse indivisum tot
modis d'm esse vni indivisum ante
aliquid d'm esse d'm p' p'atens ut for
tes et album qm albedo inest forti
et sic isto modo d'm aliqua vni per
actus sine sint vni p'mhenciam ut
in exo dicto sine p'colligatorem ut in
ene ligno sine p'adunatorem et
actuatorem ut in actu lapidi ne
trita et h'm. **¶** Alio modo d'm aliquid
indivisum et p'qns vni p'p' h' aut
duplitate vno modo em aliqua sit
indivisa simpliciter p'p' alio respu
alterius. Si respu alterius hoc est ut
respu alteri p'p' sic d'm omnia esse
vni p'p' que sub p'p' continentur al
alicuius g'nis et sic d'm vni q'ne que
cuq sub vno g'ne continetur vel r

alicuius analogi et sic d'm vni p'pono
ne vel analogia quatuor sub ana
logo continetur. **¶** Dicitur aut p
se vni absolute et simpliciter quatuor
sunt vni qm ut fortes est vni
m'o. **¶** Sed in istis d'm duplex
qm quoda hoc sunt vni qm se
indivisa in actu vni in actu d'mi
sibilia eni et p'qns plura in potentia
et hoc tripliciter vel d'misione qn
tatis sicut quod est vni et indivi
sum continetur ut linea vel d'mi
sione essentiali sicut quod est vni
et indivisum p'compositum forme
et materie ut lapis vel ens qd est
et quo est ut angelus vel secundum
vtriusq modum sicut qd est vni
p'compositum forme et materie vni
continetur et sic vni sunt omnia
corpa naturalia. **¶** Qd aut aliqua talia
corpa non sunt indivisibilia ne non
d'misum actu est ex aliquo in eis
p'p' nam compositum et d'misum
sicut sunt corpa celestia et q'muis
talibus non sunt indivisibilia actu sunt
tamen indivisibilia p'mellim. **¶** Et
dam aut sunt quoru quod est in
indivisibile et actu et potentia et hoc
est tripliciter. Est em aliquid indi
visibile quod est vni indivisibile
quod h' aliquid in sui ratione p'p'
nam indivisibilitatem ut punctus
qd p'p' indivisum in p'p' situm
ad vno est vni indivisibile actu et
potentia quod nichil aliud in p'p'
sed est p'p' sua indivisibilitas ut
unitas que est p'ncipm mri et tamen
m'h'et aliam quod non est p'p' vni
tas sicut p'p' suo. **¶** Est aut aliud vni
indivisibile actu et potentia quod
in sui ratione no includit aliquid
p'p' rationem indivisibilitatem nec ali
tui alteri est m'h'ens et talis unitas
et tale vni est deus qui est causa
et p'ncipm omne alius unitatis.
¶ Ad istos aut modos unitatis redu
cuntur omnes alii qui putant in
et vel p'p' vel p'atens. Quia vero
vni opponit multitudinem totam d'm
multitudo opposita quatuor vni
¶ Quibus gradatim maxime quatuor

*esse vni et qd inter omnia entia
dens est maxime vnum.*

Sexto potest patere qd et
quibz conuenit maxime ee
vnu inter omnia quibz vnu gnet
magis em sunt vni que sunt
vnu p se qm que sunt vnu p atri
Et inter illa que sunt vnu p se
illa que sunt vnu simpliciter
absolute qm que sunt vnu r
aliis Et inter illa que sunt vnu
re p atri aliis magis sunt vnu q
sunt vnu p se ut for. r plo qm q
sunt vnu qne ut equus et ho
et illa que sunt vnu gne magis
sunt vnu qm que sunt vnu ana
logo ut fortis r albedo sunt vnu
mente Inter illa aut que sunt
vnu vno illud est maxime vnu
quod est vnu dimisibile m potetia
dimissione sola qntitatis ut linea
qm illud quod est dimisibile vnu
dimisibile dimissione essentialit
homo r ista duo sunt magis vnu
qm illud quod est dimisibile m
potetia dimissione qntitatis r esse
tali ut quod corpus Inter ea
aut que sunt vnu p se absolute
que sunt indimissibilia actu et
potetia magis sunt vnu qm r
que sunt dimissibilia m potetia
et inter hec plus est vnu vntas
qm punctus et dens magis p vni
tas r punctus m do em nulla est
parum composito nulla dimissione
continuitas nulla accidentia va
rietas nulli inhens quapp sunt
vni est qm vno m esura m cap
et causa omis vntatis Illud n
quod est maximum m quod genere
est pncipm m eo ut d m secundo
metaph r m decimo d qd illud qd
est simplicissimu est m esuram
quod gne *Quo conuenit aliquid
rei esse vni et multa.*

Septimo dicendum est quo co
uenit aliquid rei qd sit vnu
et multa ubi nondum qd nihil
phibet illud quod est vno modo
dimisibile esse alio modo indimissu
sicut quod est dimissu m ut for.

et plo. est indimissu p m p m for. ei
r plo secundum p m p m sunt vnu
m p m p m p m p m em p m p m
res homines sunt vni homo Et sic
similiter cum vnu non dicat nisi
ens indimissu contingit aliquid vno
modo esse vnu et alio modo multa
Contingit em qd aliquid est vnu
simpliciter r multa sedm quid sicut m
dimissu simpliciter r dimissu p m qm d
Quod contingit duobz modis p m
qndo est aliquid indimissu p m em
licet sit dimissu qntu ad ea que sunt
extra essentia rei sicut quod est vnu
plo r multa p m multa actu quem
p m sunt ut for. et actu eme Sic
em fortis est vnu simpliciter r multa
p m qm d *Secundo mo contingit
qd aliquid est indimissu m actu et
dimissu m potetia sicut qd est vnu
toto r multa sedm ptes m quas e
dimissibile sicut ptes ille sunt essen
ciales sicut matia r forma m co po
sitis sicut ptes qntitatis m m con
tinuis tale em est vnu simpliciter
r multa p m qm d *Si aut eque p
aliquid sit indimissu p m qm d r sit
dimissu simpliciter erit vnu sedm
qm d et multa simpliciter hoc aut
contingit m omnibus que sunt plu
ra dimissu m et sunt p m ut gene
uel analogo et que sunt plura dis
tincta r dimissu sedm essentia sunt
aut indistincta sedm rationem ut p m
pncipm vel p m causam omnia em
talia sunt vni sedm quid r sunt
multa simpliciter *Quomodo ens
dimiditur per vnu et multa.***

Ouia non ens dimidit p vnu
et multa hec dimissio est qd p
vnu simpliciter r multa p m qm d nam
r p m multa no cotinetur sub ente
m si sedm qd aliquo mo cotinetur
sub vno Secundum em dimissionem
ultio ca de dimis nominibz no est m
tudo non p m p m vno que ei
sunt multa p m sunt vnu toto
r que sunt multa actibus sunt vnu
plo et que sunt multa m ut p m

specie et que sunt multa spe sunt
vni gne et que sunt multa pceffibus
sunt vni pncipio **De qto fupen-**
dente quod est aliquid quo aliq
est fupendens et non aliquis et
quomodo differunt adinuicem
Quarto dicendum est q de qto fup
endente quod est aliquid c
dem est ant fupius q ficut vni g
ens in se in diuifum ita aliquid g
ens ab alio diuifum vnde dicitur aliq
quafi aliud quid **¶** Vbi intelligitur
qd multu dicitur aliquid et aliquis
nam aliquis est aditum gnis maf
culini aliquid aut fubftatm gne
neutro hec aut dicitur est inter hec
q mafculinu gnis pome ita fup
pofitum et p dicitur pome fup
fuitu vel fup fignificacm abfolu
tam ita fubftatm neutru aut h
fup fignificacm abfolutam **¶** Ex
quo fignificatur qd nome aditum fignat
alietatem fignat alietatem in fuppo
to vel p fona ut cu dicitur alius homo
fed fubftatm vel aditum in neutro
gne fubftatm in pte alietate
in effencia et diuifitate ficut cu dicitur
aliud vnde in die poffu dicitur mafcu
line pater est alius a filio quia dif
ferunt p fonaliter p no poffu dicitur
pater est alius neutrale quia fign
retur qd differunt fubftatm hoc aut est
fem **¶** Item cu aliquis in pte qndaz
alietatem cu fupit mafculine aliq
dicitur qd alius quis hoc aut totu fign
alietatem in fuppo no in effencia
et ficut non est vni de fupendens
vmo est fignu pticulare et ab aliq
vocatur in diuifum vagu qd multu
determinatu pticulare fignat fed pticulare
indefinitu for aut dicitur pticulare
fignatu **¶** Sed cu dicitur aliquid fignat
qd aliud quid aliud aut neutru gnis
in pte alietatem in fba et quia fba
et effencia in pte alietatem per hoc quod
est quid vnde et effencia rei quiditas
appellatur ut infra patebit **¶** Ideo ali
quid fubftatm in gne neutro
est vni de fupendens in pte

diuifitatem neutrale et pome alietu
tem in fba vnde aliquid vni de
fupendens refpctu illius refpctu
tm dicitur qd aliud et aliud no quicq
modo p alietate fba et effencia
et ita patet qd aliquid dicitur alie
tatem effencialem et fupit fubfta
tinatu et est fupendens **¶** De qto
patet qd conuenienter pte dicitur dicitur
pater est alius filius est alius
et pater a filio est alius quia
in hoc in pte fola dicitur p fonalis
qnis aut poffet dicitur qd pater est
aliquid filius est aliquid no tam
poffet dicitur qd pater est aliquid a fi
lio et aliud quid nec filius est aliq
et aliud quid a pte quia vna est effe
cia vtriusq et effencialem no dicitur
poffet tamen dicitur qd pater et filius
funt ad et aliud quid a lapide et pte
de alio a quibz dicitur effencialem
De qto fupendente quod est vni
et pmo qd est quadruplex ven
tas qua aliqua dicitur vera fba
veritas pma que dicitur est ver
tas veri mafculi veritas intelli
tus et veritas p fonalis
Quinto dicendum est de qto
fupendente quod est veru
et quia verum a veritate dicitur ideo
pmo videndum est de veritate **¶** Vbi
faciendum qd est quadruplex veritas
vna que dicitur pma veritas que est de
alia veritas creata que est cu libz
rei create entitas alia est veritas
intelleus alia veritas oronis **¶** Quid
fit pater poffet tamen em veru et
ens conuenienter veritas mafculi ad
addit fupit ene mifi ordine ad
intelleum **¶** Ipa ergo diuina entitas
ut confideratur ut hne effe actu
dicitur ens quod fupit ab actu effe di
ut dem est quia non ipa diuina
entitas intelligit ab intellectu diuino
ipf aut multu diuino diuina
entitas totaliter adequat quia cu
modo quo est intelligibilis est et
nullo modo aliter addo ipa diuina
entitas ut compaf ad actu effe di

quo est d' ens ut compat' ad intellectum
tam eam ad eam appropinquante
in omib' qm est intellectus d' ens d'
vera et qm in d' ens concretum
2 abstractu no d'nt idio sicut est
vera ita est veritas unde sicut d'ns
est sua entitas ita est sua veritas
p ad eam suae entitatis ad suum
intellectum in affirmacione ut qd est in
2 vms et negacione sicut qd no est
lapis idio ibi eam vms est q' veritas
est ad eam rei 2 intellectus hoc igit
veritas vms pma veritas sicut 2
pma entitas d' d'ns opus d'ns sicut
vms ego sum via veritas 2 vita
Res aut' quib' ut consideratur habes
esse actu d' ens 2 qm eam de sua
entitate apprehensibilem ad intellectum
sicut res est d' ens ita compa
ta ad intellectum d' vera Res aut' p
hre implicitam compat' ad intel
lectum s' p se 2 p actum p se aut' h' or
dinem illa res ad intellectum illu aq
qm suu esse dependet 2 a quo cognos
cibilis est et isto mo dependet d'ns
ab intellectu d'nsificationis d'ns mo
habet res ordinem ad intellectum p actum
d'ns qm s' no dependet ab eo qm
ad suu esse sed solum qm ad cognos
cibilis est rei sicut lapis sic depen
det ab intellectu humano in d'ns aut
sunt de re sicut illud quod mest
sibi p se 2 no p illud quod mest ei
patens Qm ergo res no d' vera
nisi p ordine ad intellectum n' p actum
a quo dependet qm ad esse 2 cognos
cibilis sicut speculativu a quo dependet qm
ad cognosca solum sequit' qd veritas
que est in rebus sic magis veritas
qm quod dependet ab intellectu p actum
qm sicut quod dependet solum ab intel
lectu speculativo Qm a quo omne
res nalis compat' ad intellectum d'ns
nisi sicut res artificiales compat' ad
intellectum humanu sequit' qd res
nales respiciunt intellectum duplicem
s' d'ns tamq' illu a quo habent
esse 2 cognosca 2 sic res nales d'ns
vere p quod affert forma sive
similitudine que est in intellectu

Immo p quod p d'ns 2 sic d' lapis
verus qm affert p actum lapidis
nam sicut p conceptus intellectus
d'ns respiciunt eam intellectum creatum
speculativu 2 sic secundario d'ns vere
que nate sunt facere veram estimacionem
de se 2 intellectum sibi comparare sicut sicut
qntum ad affirmacionem vel sicut no
sunt qntu ad negacionem Et sic a quo
d'ns veru qm est aptu facere veram
estimacionem in intellectu qntu ad realitatem
et nam veram anni qm habet 2 per
oportum amicitia d'ns anni falsum
Res eam artificiales d'ns vere per
compat' ad intellectum practicu a quo
dependent qntu ad esse magis affe
ritur esse p forma p concepta ar
tificialis Res igit artificiales compat' ad
intellectum practicu a quo dependent
sicut res nales ad d'ns intellectum a quo
dependent qntu ad suu esse Compar
ant ad intellectum speculativu a quo no
dependent nisi qntu ad cognosca sicut
dependent res nales a quo intellectum
speculativo Et de tali rei veritate
que est rei entitas ad intellectum compa
ta vel speculativu vel practicu d'ns aut
libro soliloquor qd veru est illud quod
est et in de vera re veritate veritas
est prima similitudo p actum sive illa
dissimilitudine et d'ns d'ns qd ver
tas vms aut' rei est p actus sui ee
quod stabilitu est ei Veritas ante
intellectus d'ns qd ipse intellectus ad q
tur ipse rei per suam apprehensionem
sicut ea que apprehendit de re sibi
in omib' conformis vel affirmat
de ea que rei concernit qntu ad
intellectum compo et affirmativu vel ne
gativu ea que rei concernit qntu ad
intellectum d'ns d'ns et negativu
Et qm conformitas rei ad intellectum
et intellectus ad rem p fiat in apprehe
sione intellectus idio ratio veritatis
pma est in intellectu et secundario
ex hoc d'ns res vera et ex hoc d'ns
d'ns vms metha qd bonu 2 malu
sunt in rebus vms aut' et sicut sicut
in intellectu 2 sic diffinitio veritas ab
d'ns in de na re veritate veritas e
qua ordinatur id quod est 2 hylanus

om est declaratum manifestum esse et
quod hoc de diffinitionibus veritatis e
adequatione rei et intellectus. **Q**uia
veritatis ratio per se inveniunt in
intellectu idcirco etiam per hoc quod inapit
esse in intellectu per quod sit aliquid
ipsum intellectus respectu rei apprehense
hoc autem est modum de re apprehensa hoc
autem proprie est intellectus componentis
et diuisivus et quia veritas est in in
tellectu quod de re affirmat quod modum
intellectus quod est vel negatur quod
non est inde est quod veritas proprie est
in intellectu componente et diuisivus
quo est perfecta adequatio rei et intellectus
Quia non in prima operatione intellectus
est aliqua conformitas et adequatio
licet in prima idcirco etiam in prima opato
ne intellectus secundario de verum et falsum
et secundum id quod est et eadem ratione
in ipso quod res sensibilis nata est ad equi
ri sensui secundum id quod est. **Q**uod quod etiam
per similitudinem tractu est nomine ven
ad hominem qui facit veram estimationem
de se vel de aliis per ea que dicit vel
facit unde de tali consuevit dici quod sit
verum et oppositum quod sit falsum in
et ita hoc ponit philosophus quidam virtu
tem per effectum quam vocat veritatem
Quod quod patet quod verum per se dicit
de secunda operatione intellectus in qua
est compositio vel diuisio et ibi proprie
et primario est veritas et falsitas de
aut tractum est nomine ratione cuiusdam
conformitatis et adequationis que
aliqualis in aliis inveniunt ad primam
operationem intellectus et ad operationem sensi
tuum et ultra usque ad hominem et
facta humana secundum quod nata sunt veram
estimationem facere per ea que dicuntur vel
fiunt. **Q**uia non voces sunt signa
intellectum idcirco veritas ponitur
in ordine sicut in signo quia est signum
et sustinuit veritatis que est in in
tellectu circa a re de qua dicit philosophus
in predicamentis quod ab eo quod est res
est vel non est ordo de verum vel falsum
Quo se habent predicta quatuor veritates
Ex predictis patet per ad invicem
quod divina veritas ab aliqua

non dependet sed omnis alia dependet
ab ea et ipsa est mensura omnis alte
rime veritatis et a nullo mensuratur
veritas autem rerum naturalium dependet
ab intellectu divino et est mensura
ta ab eo quia sic sunt omnes res na
les in intellectu divino et omnia circa
sicut artificialia in mente artificis
veritas autem rerum naturalium mensurat
veritatem intellectus unde res naturales
inter duos intellectus constituta est
mensurans et mensurata. **P**er modum
autem in speculativis non mensurat
res naturales sed practicus mensurat vel
tatem rerum artificialium unde veritas
intellectus speculativus est mensurata
a veritate rei veritas autem omnis
mensurata est a veritate rei et intel
lectus autem est signum et ideo veritas
intellectus est mensurata a veritate
rei et per se dependet ab ea per veritas
omnis dependet a veritate intellectus
et ideo mensuratur ab ea divina
veritas est mensurans non mensura
ta veritas autem rerum naturalium et veritas
intellectus quibus licet diuisimode me
surans et mensurata veritas ante
posita mensuratur non mensurans
Quo se habet veritas vel verum
transcendens ad predicta quatuor
Sicut autem animal abstractum
ab homine capra leone et
bone et est quid commune ad ea
ita veritas et verum quod est com
de transcendentibus est commune istis vita
libus et ipsum verum transcendens est
commune et dicitur de omnibus unde dicitur
est ens verum res quibus est ens verum
intellectus est verum positum est vera
suis modis in quibusque veritas ante
supra quibus rem veram non addit nisi
ordinem ad intellectum et ideo etiam
verum non addit supra ens nisi co
formitatem ad intellectum multa di
tuntur alia circa veritatem et verum
que hic explicanda non sunt. **D**e
sexto transcendente quod est bonum
et primo quod est quadruplex bonitas
Unde dicitur quod de sexto trans
cendente quod est bonum circa
quod nondum est quod bonitas nihil
addit supra entitatem nisi solum
ordinem ad appetitum sicut veritas
ordinem ad intellectum. **E**st autem

quadruplex bonitas cuius distinctio
sic patet Nam est quedam bonitas
essentialis et stabili et talem boni-
tatem habent omnia entia in quantum habent
formam et naturam et hec bonitas nichil
aliud est quam stabilis entitas. **Alia**
est autem bonitas accidentalis et superad-
dita. Hec autem est triplex quia est que
dam bonitas accidentalis et superaddita
que habet bonitatem in esse nature
sicut ambulatio ad eandem finem claudica-
tione est habens bonitatem in se que se
addit ambulanti. **Alia** est boni-
tas moralis que superaddit bonitati
nature ut ne ad eandem ad audiendum
missam sit per bonitatem in se quia
dum non claudicans bonitate mori
quod vadit ad audiendum missam. Si
autem nec claudicans habet actus am-
bulacionis et male nature et si nec
ad superandum ambulatio est mala
malum moris. **Est** autem tertia bonitas
accidentaliter superaddita omnibus istis
que est gratuita et meritoria ut si
aliquis vadit in gressu ad eandem
ut audiat missam in statu caritatis
exone talis actus est bonus bonitate
nature. Bonitate moris et bonita-
te gratuita et meritoria et iste tres bo-
nitates sunt superaddite bonitati es-
sentiali ipsius ambulantis. **Uno**
boni transcendens se habeat ad quod
libet bonum particulare.

Secundo videndum est quo se ha-
beat boni transcendens ad quod
libet bonum particulare et bonitas tran-
scendens ad quodlibet particularem boni-
tatem ad quod dicitur quod sicut unum
transcendens abstrahit a quolibet particu-
lari ut ita boni transcendens abstra-
hit a quolibet particulari bono et ipse de
quolibet bono dicitur. Sicut autem veritas
super rem veram non addit nisi ordinem
ad intellectum ita bonitas stabilis super
rem que est bona stabiliter non addit
nisi ordinem ad appetitum. Boni-
tas tamen accidentaliter bene addit ad
super bonitatem stabilem quia per formam
quandam et ita etiam boni quod cum
ente committitur non addit super ens
nisi convenientiam ad appetitum.

nomibus predicamentorum et eorumque

Dicitur dictum ad ipsa pertinent
est de nominibus prime intentionis
quibus exprimitur modus qua-
lis que omne ens que modo exprimitur
transcendencia. Nunc dicendum est de no-
minibus prime intentionis quibus ex-
primitur speciales modi essendi entium
realtum que nomina sunt de illis que
conveniunt omni enti creato et non
alogis et verum quia sunt per predica-
menta que continent sic speciales mo-
dos essendi rerum quod nullus alius
modus essendi in re aliqua inue-
nitur qui non contineatur ab aliquo
istorum nec est alius qui istorum aliquid
contineatur nisi omnibus istis conveniat
ut dicitur de transcendentibus. **Quia**
ista autem sic procedendum est quia primo
ponetur simul eorum signata divina et
sufficiens. Deinde per descendere ad que
dam nomina que conveniunt per se
predicamento sicut suo modo predicamen-
tum a sic sunt omnibus predicame-
tis communia. **Tercio** autem veniemus
ad quodlibet in speciali ut de quolibet aliquid
determinaretur quantum primo tractatus re-
quirit et de illis eadem que continent
ab eis et de quolibet predicamento ipsa. **Qua-**
to dicitur de quibusdam que consue-
rent predicamenta vel omnia vel plura que
ab aliquibus post predicamenta dicitur
quantum autem ad primum primo ponetur
sufficiens divina et signata extensius
Secundo subdistinguitur concluditur. **Nunc**
distinctio sufficiens et nominis predicame-
ntorum **Q**uoniam ad primum ponenda totum
est sufficiens divina et signata
simul de predicamentorum que sunt sta-
bilitas qualitas relatio actio passio-
nitas quod ubi posito sunt situs habitus
sic potest patere. Cum enim ut dicitur est
ens sit illud ad quod omnia alia redu-
cuntur et alia addant solum aliquem mo-
dum essendi ens non potest deservire
in hec decem predicamenta per divinas for-
males quia nec genus est nec aliud
est quod sit extra multum entis sed
descendit per divinos modos essendi
quos ipsa nomina exprimitur ipso dicitur
generis. **Stabilitas** enim non addit super
ens aliquam naturam superaddita enti

actus sit in se per aliquid quod est
extra ipsum cui est secundum applica-
tionem vel illud per hoc potest esse tri-
pliciter primo quia per se secundum
actus potest comparari ad aliquid
extra sicut hinc ad hunc ut hoc
habet vestimentum et sic sunt predi-
camenta hinc quia talis modus
essendi exprimitur isto nomine ha-
bitus vel hinc ex applicatione enim
talis rei existit tunc tale hinc.
unde auctor in principio dicit quod habitus
est corpus et eorum que ita corpus
sunt adiacentia. Secundo modo potest
comparari secundum ad aliquid extra in
comparatione agentis ad patientem vel
patientis ad agentem. Si comparatur
secundum ad aliquid extra quod est abso-
lutum natum agere in ipsum sic talis
modus essendi actus exprimitur
hoc nomine passio unde in sex phra-
sis dicitur quod passio est effectus illatoque
actus. Si autem secundum comparatur ad
aliquid extra quod est optimum na-
tum pati ab eo sic actio dicitur inesse
subito et talis modus essendi actus
exprimitur nomine actio unde in primo
libro dicitur quod actio est
secundum quam in id quod subicitur agere
dicuntur. Et licet autem actio et passio
sint unus motus faciunt tamen duo
predicamenta quia motus putatur ab
hoc scilicet ab agente est actio putatur est
in hoc scilicet in passio est passio. Tercio
potest comparari secundum ad aliquid ex-
tra sicut mensuratum ad mensuram
hoc dupliciter quia duplex est men-
sura extensa una fluens ut tempus
Si ergo actus sit in se per applicationem
eius ad tempus sic talis modus esse
di exprimitur hoc nomine quando quod
est alterum predicamentum quoniam enim in-
ter alia est quoniam esse in tempe-
re vel esse temporale quod est in re tem-
porali per applicationem eius ad tempus
unde dicit auctor in principio quod quoniam
est illud quod adiacentia temporis re-
linquuntur in re temporali. Quarta est
mensura rei extensa manens
scilicet locus Si ergo actus sit in se
per applicationem eius ad locum hoc est
duplex uno modo absolute sic talis

Duplex uno modo absolute et sic talis
modus essendi actus exprimitur
h' nomine ubi. Unde auctor vi p'p'o
dicit q' ubi est cōspicuo corpus alo
a circūspicōne procedens ut hoc ē
in relatione ad p'tes locati et sic ta-
lis modus essendi actus exprimitur
hoc nomine posico. Unde posico est
quidam status et quedā ordinatio par-
cium totius locati in loco. De istis
at. vi. vltis nominibus et rebus signat
p'p'a dētmāt' m'li. vi. p'p'o qui est
in supplemētum libri p'dicamentorum
**De istis vi. cōspicūcia. x. p'dica-
menta et brevis redūto d'ic. x. pre-
dicamentorum.**

Ex istis p'te breuit' recoligi d'ic' hor-
um. x. nom' ad. vi. p'ma que t'p-
cendū d'ic' q'ma sex p'ma exprimit
modū essendi qui consequit' g'ualit'
ome ens. Ista aut. x. exprimit mo-
dū essendi specialit' entū. p'ma
d'ic' vi. cōspicūcia h' d'ic' x. res
p'ncipia sūe. x. res gēa. Quorū
brevis est d'ic'. Q'ma nom' s'be ex-
p'mitur ens cuius modus essendi est
esse p'p'e et nō in alio. Nom' actus
exprimit' ens cuius modus essendi ē esse
in alio s' d'ic' m'li. vi. Q'ntitas enī
fig't ens cuius modus essendi ē esse in
alio in tōne materie que est in eo. Q'li-
tas est ens cuius modus essendi ē esse
in alio eodē modō s' tōne forme. Re-
lacio n' ad aliquid d'ic' ens cuius modus
essendi ē esse in alio ex aliquo t'co
existente in x' ad alterum. H'ius d'ic'
ens cuius modus essendi est esse in alio
ex aliquo extra ipm q' comparatur
ad ipm sūbū sūm sicut h'ius ad ha-
bens. Actio d'ic' ens cuius modus es-
sendi est esse in alio p'p'e aliquid q'
ad ipm comparatur ut patiens ad agēs
Passio ē ens cuius modus essendi ē
esse in alio p'p'e aliq' q' est extra illud
q' comparatur ad illud sicut agēs ad
patiens. Q'ndō d'ic' ens cuius modus
essendi est esse in alio p'p'e aliq' quod
est extra i' q' comparatur ad ipm sicut

mensura extēsa fluens quā nos
dicimus t'p'is. Ubi d'ic' ens in alio cuius
modus essendi est esse in alio p'p'e al-
quid q' est extra illud q' applicat' illi
sicut mensura extēsa manes ab t'co
nos dicimus locum. Posico at d'ic' ens
cuius modus essendi ē esse in alio p'p'e
aliquid extēsam sibi q' applicatur
illi sicut mensura extēsa manes q'm
nos dicimus locum nō ab t'co s' n'p' ad
p'tes locati et ordinē p'cium locati q'a
posico nō addit supra ubi n' ordinem
p'cium locati ad locum. Hec aut posico
aliquid vocatur alio nomine scilicet sitō
Sic igit' patet. x. nom' p'dicamentorum
signā d'ic' et sufficiēcia. sic habemus
secundū q' f'iat d'ic' clarandum. **De sig-
nificato et d'ic' istorū q'tuor nom' s'be
Substancia Natura Essencia Q'nditas**

Dicitur secundū d'ic' dēnomibus
p'me impositōis et intencōis
que secundū p'p'am signōm et acceptōm p'
p'p'am d'ic' et inueniuntur in quē s'be
s' ex consequēcia et ex quādā similitudine
inueniuntur in omnibus aliis gēnibus ac-
cidētium et sūnt q'tuor scilicet. **S'ba
Natura Essencia et Q'nditas.** sicut enī
al. est de natura de essencia de s'ba de
q'nditate hominis. ita color ē de s'ba de
natura de essencia de quādā albedinis
et ita inueniuntur in aliis p'dicamentis
d'ic' sicut in p'dicamento qualitatis. Idē
est ergo de quolibet in spali p'p'e s' ex
hoc ponetur d'ic' m'li. vi. Idē ē aut
p'mo d'ic' q'ma sūnt magis q'ma ma-
gis at q'ma in cognitiōe p'cedūt ut d'ic'
p'mo p'p'o. **Quot modis d'ic' h' nom'
Substancia.**

Dicendo aut de s'ba ipa d'ic' dupliat'
uno modo d'ic' s'ba illud q' signat'
p' diffiniciōm secundū q' d'ic' q' diffi-
fig't s'bam rei quā quidē s'bam g'ra-
viam d'ic' ut vocant q' nos s'bam cēntas
dicimus et sic cū in gēnib' accidētū
res diffiniant' et in gēnē sūbe cū ipa
accidētia nō ita p'p'e q'ma illa diffini-
unt' p' additamenta. Item etiā d'ic'
encia licet nūc tanto realitatis. nō
bilitat' sicut ea que sūnt in gēnē s'be

optet ponere quod nomen substantie conueniat illis
de genere substantie et illis de genere
accidentium. Tamen isto modo accipi
substantiam inuenitur quidem nobiliori modo
substantia de his que diffiniuntur in genere
substantie et inueniuntur etiam suo modo de
his que diffiniuntur in genere accidentium
et hic ubi fit id quod per diffinitionem im-
ponitur. Alio modo accipitur substantia per subiectum
ut supposito subsistente in genere sub-
stantie et hoc notatur prima substantia in
camentorum ut for. ut h. lapis et h. ex
accepto substantie per quodammodo metaphisice de substantia.
Tertium modum acceptum substantie per philosophum
h. per se ipsum per illas que subsistunt in per-
sonis substantie et de personis dicitur ut est homo
et al. Et quia supposito in genere substantie ma-
teriale compositum ex materia et forma id est ma-
teriam substantiam dicimus et forma simile. Et
quia materia et forma in se sunt partes non sunt
per se in genere sed per reductionem ideo etiam nec
est utrumque per se per se per se materia ut for est
substantia. Et h. materia et forma sunt de substantia co-
posita et h. etiam substantie accepto per se v. metaphisice
et isto duplici modo de substantia de his que
pertinent ad genus substantie per se et non de
aliquo genere accidentium. Primo autem mo-
do substantia dicitur et quibus substantie et actus. De substantia
autem plus infra dicitur. **Quot modis
de hoc nomen natura.**

Nomen autem nature per philosophum v. metaphisice
per impossibile est ad signum genera-
tionis inueniuntur que de naturis et qua-
libet generis est apud metaphisice exten-
sum est hoc nomen ad signum principii
metaphisice cuiusque motus. Et sic diffi-
nitur natura per philosophum. Natura est prin-
cipium motus et quietis eius in quo
est per se et non per accidens. et quia huius
principium est materiale ut formale
ideo quatenus tam forma quam materia de natura
et quocumque istorum modorum accipitur solum
conuenit per se his que sunt in genere substantie
et quia per formam completur esse unum
in se rei quatenus essentia unum est
rei quia fit diffinitio vocatur natura. Et sic
Boetius in libro de duabus naturis diffi-
nit naturam dicens. Natura est unum
quod in formas specificas dicitur. Et quia generis

et dicitur et diffinitio datur de his que
sunt in genere substantie et in genere
accidentium ideo hoc modo natura dicitur et de substantia
et de accidente. **Quot modis dicitur
et quid significat hoc nomen essentia**

Nomen autem essentie importat
aliquid in ordine ad esse et
ideo quia essentia est illud in quo
et per quam res habet esse substantia et natura
rei ut per seam res habet esse de essentia
et quia tam substantia quam accidentis habet
esse licet substantia nobilior accidente ideo esse
etiam dicitur de substantia et per se et de
accidente licet per se per se. **Quot
modis dicitur et quid significat nomen quidditas**

Nomen vero quidditas significat ab-
sentiam quia enim illud per quod
res consistit in proprio genere ut species est
h. quod significatur per duas indicantes quod est
res. Unde est quod nomen essentie apud
mutatum est in nomen quidditatis et in
de est quod etiam per diffinitionem resse-
ntiam rei sepe nominatur quod quod est esse
ut patet v. metaphisice et est etiam alia
causa quia ad quodammodo formam per quod est
res. Conueniunt tamen de essentia
ut quid est hoc aliter rationale. Sic autem
accipitur quidditas patet quod conuenit
substantie et accidentibus eo modo quo dicitur
est de essentia. **Quod sunt idem ratione
et differunt ratione h. quatuor. scilicet substantia
natura essentia quidditas.**

Secundo patet existens quod se habet
ad invicem h. quatuor nomina substantia
natura essentia et quidditas. quia in
quantum sunt omnia substantie et accidentis conue-
niunt in uno. scilicet quod h. omnia quatuor sig-
nificant unum reale. scilicet illud quod per diffi-
nitionem imponitur. Differunt autem quia
alia ratione h. significant. quia substantia
h. significat in quantum ex h. tota natura rei
integratur et per oppositum quod quod est ex
naturam rei accidentis dicitur. Natura autem
illud significat in compactione ad metum
quia natura rei non est intelligibilis nisi
per diffinitionem et ideo de natura in magis
capi potest ab intellectu. Essentia autem hoc
idem significat per compactionem ad esse. Qui-
ditas vero in quantum per diffinitionem

12
pignat ut inquit ad qm fam
p qm denter videtur p piam dif
finitom. Inquitum at ista dmsim
accipitur in sba ab accidente alie
et alie similitur ut insequentibus
patefecit. **Denominibus pmetibz
ad genus sbe.**

Dicendum restat modus tertio
de singulis pdicamentis et
pmo de sba. Cuius q pmo dms est
denominibus que conueniunt rebus
de gne sbe solim ut si conueniunt
generi sbe et accidentum dms est de
eis qm ad illud q sunt p p m sba. et
ita hoc pmo dms est de hoc nomine sba
quocies et de quibz d. Secundo de alijs
nomibz pmetibz ad ea que sunt
in gne sbe. Rursum aut ad p
pmo dms est de hoc nomine sba secundo
de alijs nominibus vna cum sba qe
a modo sunt idem reals cum sba
differant rone que spalem habent
difficultatem ut patebit. **Quot
modis d sba m et for et copositi
erunt.**

Onatum ad hoc nom sba. scied
q secundum Boetium sup pdicta
sba d triplex. s. de m ut corp
hnam est sba. de forma ut ma
ronalis est sba de composito ut ho
est sba. Sic aut accipio compositum
no solim p composito subsis
tente ubi est compositio matie et for
me s p composito subsistente qd
no est qpositum ex m et forma
s ex esse et essentia ut a et p ut
quo et q et qualis qpo et tange
lis qui sunt in gne sbe. Qm at
m et forma et sba et copositum
multiplex d. adpositum est qlibet dis
tingued et pmo de m secundo de
forma et de composito et dicend

Quot modis dicitur materia

Onatum ad pmi faciedu q
m et triplex. est em m ex
qua et in qua et ita qua. Quia
aut ex qua d illa que est pncipiu
intrinsicum essentiale rei ex qua

componit et sic diffinit m p p p p
m et ex qua sit alie cum m sit et
modo elia sunt m om mixto et
ma pma et ma om elto. Quia
aut pma d m considerata absq
quacumq forma sba. Hec at ma
ex qua est duplex qma est quedam ma
rerum naturalium ex qua sunt et cosis
tut res nales. ut elia sunt m om
mixto et hec m ut est m copo
siti no est alie totum s et ps et gms
dicit sba no t et sba et in gne sbe
dicit. s et ps sbe ppe loquedo et ge
nere sbe est pnductum. Alia est
m rerum artificialium ut ferru est
m cultelli ex qua sit et lapides et lig
na sunt m ex qua sit domus et tal
m rerum artificialium est quodlibet
quoddam totum in se licet sit pars
et totus artificiali et ideo talis
ma et sba dicit et p se et in gne sbe
Alia etia est m in qua et no ex qua.
quia em ppetas matie est esse po
tencia receptiva forme ideo ome
illud q est susceptum forme cuiuscumq
tam sba et q accidentalis quacumq
no sit m ex qua componat ipsa
forma notur et m et hoc modo
omnis forma tam sba et q accidentis
est matiam no ex qua sit qma nlla
forma est composita ex m et forma
cum sit simplex ut patet in ho vi.
p p s in qua sit sicut aia et ma
teriam in qua est corpus et albedo
ut quantitas totum compositum et sic
no solim sba d esse m et accidentem
ymo vni accidens et alterius ut qu
titas et qualitas. Secum at talis
m sit sba demandum est p rom.
susceptum. qma si susceptum sit ma
et forme sba et sba sicut ps. si sit
qpositum et accidentem est sba sim
pliciter si sit forma sba et suarum
ppetatum est sba s ps si sit accide
et accidentis no est sba s dicit m
in qua ut subiectum. Tertia aut
ma d que est ita quam et hoc ppe
ma que est obm potencie et obm.

ut scilicet scilicet. sicut verbi gratia. colore
obvisus et de materia ut obvisus
quia in eum fertur et ematur visio. No
est aut materia ex qua quia ex coloribus
nec visus nec visio componitur nec in
qua. quia visio non est subiective in colore
visio est in mente colore est in materia
extra quam quia etiam est negotiari
visiva potentia sicut etiam in obiectu
ad quod ematur visio. Si autem materia
habet proprietatem materie que est suscipere
ut pati. Videri enim passim convenit co
loribus secundum modum saltem signandi
Eodem autem modo est et de subiecto scilicet
quia etiam obvisus vocatur quia obvisus est illud
quod primo obiectu conspectui potentie ut scilicet
et est scilicet ut obvisus alicuius scilicet etiam quod
scilicet negotiatur et de quo sunt in scilicet
demonstrationes ut corpus mobile et
mobile in scilicet naturali de obvisus scilicet ut materia
scilicet naturalis non materia ex qua sit quia
cum sit forma simplex non habet mate
riam partem sui nec materiam in qua quia
scilicet naturalis non est in corpore mobili sicut
in subiecto immutabili si est materia
quam ipsa scilicet negotiatur in quantum
conclusiones et demerit ut patet de materia
etiam quod et obvisus cuiuslibet potentie scilicet
cuiuslibet scilicet. Si autem queritur an
talis materia sit scilicet videndum est in materia condi
tione obiecti ut subiecti quia si obvisus scilicet
scilicet sit actus sicut quantitas et obvisus visus
et scilicet in mathematica est non scilicet
accidens. Si autem obiectum potentie ut
scilicet sit patet ad scilicet est scilicet sit
patet de corpore mobili quod potest esse et obvisus
potentie visive et scilicet naturalis phisice
Quia autem materia habet rationem subiecti quot mo
dis de materia tot modis de scilicet sit in quod
rati forme verum est in quod obvisus potentie
non sit quod de materia. **Quot modis de forma**
obvisus sit scilicet de materia.

Quod ad secundum de forma scilicet
est quod nomen forme de materia sit in mul
tis modis de quibus non est scilicet sit accidens
et de hoc patet in materia cum agitur de
quarta specie qualitatis. si forma que
de scilicet ipsa est pars compositi ut anima
rationalis et talis est scilicet in genere scilicet
sicut pars et productum et si forma est in
quadam gradu quia quedam forme

substantiales sunt que solam dat
esse ut forme omni mammatorum ut
forma lapidis et huiusmodi. Que
dam sunt quedam esse et vnde ut
forme vegetabilium sicut plantarum
Quedam sunt que dant esse vnde
et sentire ut forme animalium et
dicuntur anime sensiente. Queda
sunt que dant esse vnde sentire
et intelligere ut anime hominum que
rationales dicuntur. Et quanto dant
esse nobilius tanto sunt nobilio
res propter quod anima rationalis in omni
obtinere summum gradum. sic igitur
hominis de scilicet materia et de scilicet for
que sunt due partes et duo extre
ma et vnde composita quoties et de
quibus sunt. **Compositum dicitur**
in prima et secunda et tertia et quarta
et secunda substantia.

Quod autem ad tertium de scilicet
que est compositum sciendum quod
vbi est que est compositum de
omni eo quod est dicitur in genere scilicet et
ideo de hoc dicitur super predicamenta
quia de tali scilicet agit ibi phisice
quod relictis extremis de medio erit
auctor. Non autem intelligo quod scilicet
que est genus requirit compositum
forme et materie si sufficit quod sit
compositum alicuius primus materie
et alicuius primus forme. hoc
autem compositum est patet in quod
etiam est et eodem quod quia est omne
suppositum creatum subsistens
ideo est in genere scilicet. Et quia deus
omni modo caret compositioe id
circo nullius generis nec scilicet nec
alterius limitibus continetur. h
autem scilicet que est compositum de
duplex ut patet in libro predicame
torum. est enim quedam que dicitur
prima scilicet et alia que de scilicet prima
substantia de quodamque et quodlibet in
dumque subsistens in genere subsistens
petrus et miles et sic de aliis. Secunda
scilicet de specie specialissima et omnia
superiora genera que deinde dunt
dicuntur ut homo et corpus scilicet. Quod
autem sit ipsa acceptio primus scilicet

ut oia secundam dicitur ista que
 da est tamen ut generaliter utamur
 nomine pme sbe mltipliciter accipitur
 f. alb. sup pda. Si em pma sba
 illa sba antequam ut que non
 est in aliquo nec ab aliquo f. est
 omnibus rebus aliis causa essendi
 et sic solus deus dicitur sba pma. Se-
 cundo modo dicitur sba pma id pimum
 predicabile ad qd reducuntur omnia
 illa que sunt in coordinacione pre-
 dicamenti sbe tamq ad pimum predi-
 cable illius generis. et sic sba que e
 genus generalissimu dicitur pma sba
 et isto modo pmitatis ordo attendit
 ut sit ordinis mensura ab omni-
 horibus et quoribz et sic descendit ad
 particularia subsistentia que isto ordi-
 ne dicuntur ultime sbe. Quia aut
 predicabilia particularibus usq ad
 genus generalissimu dicitur sbe
 medie p ordinem istum. Tercio
 dicitur sba pma illud q pmo substat ac-
 cidentibus et q est causa omnibus
 aliis substandi et subsistendi et
 talis sba pma dicitur particularia sub-
 sistencia generis sbe ut for. petro
 et in isto ordine est processus
 ab infimo usq ad supremum genus
 generalissimu procedendo. Et qua-
 vis isto ordine pater posset diapa-
 sba genus generalissimu ultima
 et media predicabilia. f. spes et ge-
 nera subalterna possent dici me-
 die sbe cum omis isto ordine no-
 tantur secunda sba et solim parti-
 lare dicitur pma sba. Suba pma go
 pmo modo dicitur neq e spes neq
 genus neq particulare predicamentu
 sbe. neq aliter alterius quam mul-
 tus generis limitibus continetur sed
 est extra omne genus et est deus q
 est infinitus et immensus. Sba at
 prima secundo modo dicitur est genus
 generalissimu predicamenti sbe dupli-
 modum f. spes p oppositas dicitur.
 Suba aut pma tertio modo dicitur e
 particulari subsistens in genere sbae

indivisum q supponitur omnibus
 superioribus et alia predicantur de ea et
 omnia illa que predicantur notant se
 substance et sic dicitur pbs isto illa
 mo modo pma sba q secunda
 patet go quid est pma sba: quid
 est secunda et quot modis sumit.
 Quamvis aut huiusmodi fecerim de
 genere et spe et genere generalissimo et
 spe specialissima no tamen declam q istis
 nominibz significet quia dicitur in tra-
 ctu agitur de secundis intentionibz
 suo loco. De quatuor nominibus lati-
 nis scilicet essentia sba subsistentia
 res nature. Et grecas correspondentes
 f. vsia. vsiosis. ypostasis. physis.
 Unde imponit quo distinguat qd
 significet quo se hnt admittit.

Secundo dicitur de sba cu aliis no-
 minibus que sunt idem realiter
 q sba licet differat rone. Quos et si
 aliqua communia sunt sbe et acciden-
 ti dicitur et tamen de eis qm ad illud in quo
 ppe sbe conveniunt. Circa hoc aut
 pvidendum est quo huiusmodi abmunt
 distinguuntur in generali et unde vni
 q q sunt. Et quo dicitur de quolibz
 in speciali. Tercio in quo conveniunt
 in quo differunt et qualiter brevit qd dicitur
 Unde imponatur et unde distinguat
 Essentia subsistentia et res nature

Onatum ad pimum sciend q huiusmodi
 nomia sunt huiusmodi q. f. essentia sba
 que duo conveniunt substatie et acciden-
 ti ut pbs dicitur et aliqua rone quoniam
 sunt soli sbe. alia duo sunt subsis-
 tentia et res nature. que solim con-
 veniunt substantie. Hec aut huiusmodi no-
 mina que sunt latina apud nos in
 greco sunt alia quatuor nomia sibi cor-
 respondencia. f. vsiam vsiosum ypos-
 tasis phisim quor ead vsus apud
 latinos hnt de quibus dicitur ent. Quia
 tamen igitur ad illa quatuor sciend qd
 hnt distinguat et sic sumuntur. quia
 essentia imponit ab actu essendi. sba
 et res ne ab actu substandi. subsiste-
 tia ab actu subsistendi et secundo hnt
 ista distinguat quia essentia e cum

actus est esse. sba et res nature cuius
actus est sba licet differenter ut di
citur quia a sba nature omni et acci
dentibus sba. sba res nature dicitur ab
actu substandi ut omni sba. Subsif
tencia autem est cuius actus est subsiste
re autem non determinat sibi aliquem mo
dum sba est quod omni entia licet pps come
mat sba. sba autem et subsistere dicitur
modum commemetem soli sba secundum
duo que sibi commemorat qd sit ens in se
completum et quantum ad hoc concit
sibi subsistere et qd omni alijs que se
mea accidentibus. sba subsistat et qd ad
hoc commemorat sibi sub stare. *De esse
cia et de vsta.*

Ouam ad secundum dicitur primo de
essencia que sba et imponit
ab actu essendi. sba autem essencia
signat dupliciter aliquem ut qd est aliquem
ut quo est. Cum enim spes sit tota
essencia modum ipsa essencia signat
ut qd et nomine modum et nomine ppe
unde dicitur forte esse quada es
sencia et hominem esse essencia forte
aliquid at essencia signat ut quo ut
in dico humanitas. Est enim humanitas qd
hoc est homo et sic essencia signat ut qd
p nom concretum ut fortes ut homo.
Hinc autem noi latino videtur nom grecum
qd de vsta et quia in compositis ex materia
et forma essencia rei non est sola for
ut sola materia sba essencia implet utrumque
ideo in talibus dicitur vsta signat compo
situm ex utroque et sic boetius dicitur in p
dicamentis qd vsta signat compositum
ex materia et forma. In simplicibus
autem dicitur vsta eo modo quo eis compe
tit essencia hinc. Sicut autem essencia
signat ut quo et ut quod. sic similiter
cum illud idem sit apud grecos vsta
qd apud latinos essencia aliquid signat
ut qd et aliter ut quo. *De subsisten
cia et de vsta.*

Secundo dicitur de subsistencia
que ab actu subsistendi dicitur fen
suntur et sic signat aliter ut qd et aliter
ut quo subsistat. et tunc hoc sit illa sba
in qua p pps inuenit forma subsif

tenae et hoc sit generalissimum sba
ipsa subsistencia sit accepta dicitur sba
prout subsistat et hoc pps quod
generibus et p ea modum licet
ipsa modum sint in quibus supio
in subsistat. Quamvis enim genera
et spes ac oia supiora non subsif
tentur nisi in modum quorum
est esse. tunc determinatio et denominatio
essendi sit ex natura ut quiditate supe
riori. aliter autem subsistencia signat quo a
liquem subsistat et tunc hoc sit pma for
subsistat signat ipsam forma p qua
subsistens subsistat. Hinc autem latino
nomini in greco nobis vsta videtur
hoc nom vsta qd in signato se habet
ad nos et grecos in usu pma sicut
subsistencia qd ad qd et quantum ad qd
De sba et de vsta.

Tercio dicitur de sba cuius actus
est sub stare ubi sciendum qd sba
a substando dicitur. Duplex autem substat
aliter alteri uno modo sba actus
alio modo sicut inferius nature omni
sicut for. homi. ab isto igitur supra
actu substandi qui sba quoniam dicitur
sba. aliter autem hinc sba signatur ut quod
substat aliquid et sic cum in a sit
ut et sic tunc hoc sit sba p a primo et
p ea omnia supiora. sic sba signat
primam sba pmo et ex omni p a sba
stancia. aliter autem hinc sba signatur ut qd
substat aliquid et sic tunc in a sit ratio
substandi ut quo sba sit accepta signat
materia. Hinc autem latino noi videtur
apud grecos nom ypostasis apud
nos etiam vsta et dicitur aliter deo qd
substat. et quia pma pma
substandi est materia ideo dicitur boetius in
pdicamentis. qd ypostasis est materia
aliter autem sunt p eo qd substat et sic
tunc hoc sit p a sba sic ypostasis primam
sba signat et sic accipit boetius y
postasis in li de duabus nature
De hoc nomine res nature.

Quarto dicitur de hoc nomine res ne
qd etiam a substando dicitur. sba autem

Aliter ut qd humanitas
et sic signatur p ab actu

autem qd
accidens
actu sub
altero
qd sunt
res nat
aliter
p homi
hinc a
nom p
qd sit a
tunc h
qd nam
nas p
ama
dicitur libe
qd etiam
ab altero
in quo
Nu
dicitur p
in facti
toans
pas. et
sistena
quo tunc
cent al
toans
corund
ao vsta
y post
tria n
p mod
put e
pas. y
et tunc
eis b
meto
totum
signat s
et sub
dico d
s. vsta
quod v
vota
in li d

aut qd qm sba dicitur a substantia
accidentibus et ne qd sicut abutur
actu substantiandi sicut nom ita ab
altero solo. s. mquum substantat ne
qd sunt h. nom res ne. Unde h. no
res nature signat sbam pnt sbat
alicui ne qd ut fortes hoi r ne que
p hominem imptatur. s. hnamitati..
hinc aut nomini in greco videt h.
nom pragmas ex physicos. vep est
qd sic apud nos no est mltum vsta
tun licet phisic bene sit vstatum
q nam signat. Unde r considerates
nas phisicos appellamus. On eam
ama. nalam in ho phisicos idita
di liber phisicos. Nec t m gens e
q eam res ne dicitur ypostasis
ab altera ppetate **In quo quoniam r**
in quo differunt pda qtuor noia
Dum tertio qd dno duas q du
siones r qeae r de nom p
dco. pma e q cum aliqua res sig
nificatur ut q significat pmodu
toans cu sigt ut quo: sigt pmod
ptis. tria noia pda. s. essentia sb
sistenaia sba cu alu significant ut
quo tuc sigt pmod ptis. cu sigt
cent alu ut quod tuc sigt pmod
toans idem dico denomibz qeas
corruentibz. s. vsta que videt esse
ao vsto sis que videt substantiae
ypostasis que videt sbe. Unde ista
tria nomia alu dicunt signare
pmod ptis ut vsta sigt essentiam
put e for totius. vsto sis formam
ptis. ypostasis ptem que e ma a
et tuc semp sigt ut quo r ita va
eis boecius in ho pdaicetoz r co
meto. alu aut ista sigt ut qd r
totum seu pmod toans ut homo
sigt fortis essentiam pmod toans
et substantia et sba smle r id
dico denomibus corruentibus i greco
s. vsta vsto et ypostasi et sic h
qms vsus loquedi ut vtedi istis
vocalibus r ita accipit boecius
in ho dduabus naturis. s. 9o

est qd si ista accipiantur signis ut q
est sic vni et idem d. essentia mquum
h. esse sine d. matione aliqua. s. b
sistenaia mquum h. tale ee d. m
natum qd in se substantat r pte r hoc
conuenit mduis p illud qd pmo
quoniam genibus r ptebus. Et sba ut
substantat accidentibus et ne omi smle
et h. p pte eam conuenit mdu
dus qd supioribus. Et res ne pnt
substantat ne omi pte qd smle qd p
pntis inferioribus qd supioribus. **Quid**
significent quibz conueniat pte al si
mlitudinale quod differunt ab omni
tem hec noia creatio genia gignis
qapi omni nati natiuitas intero
et exutero filiao et paternitas
Modo ddm est denomibz rerum
que sunt in genere sbe et pmo
ponede sunt due distinctiones reru
ad genus sbe ptenenam yduone
et de pte rebz yductis. s. Secundo
iuxta distinctiones rerum yductarum
de sedere ad nomia iparum r enat
creatoris substantia. s. Quoniam ad
pma sciend qd ad genus sbe ptenecia
est triplex gradus. quedam em hnt
solu ee ut manata r ista tenet mfi
m gradum sicut lapis r hmo. s. Quo
dam hnt esse r vnie ut vegetabilia.
sicut plante r sensitiua ut aialia
nec in hys quo ad hoc pono dnam qd
mihil facit ad ypositum. Queda hnt
esse vnie et melligi ut melligibilia
sicut aia et angli et ead homo r ista
tenet supmum gradum m entibus.
Sia distinctio est qntum ad res pro
ductas quia hec duplr considerari
possunt. vno modo qntum ad sup
mariam yduonem qua m mudi crea
tione eam p spes suas omia sunt
creata et talis yduo vocat creatio
On gen. pmo. In pncipio creauit deus
celum et terram. Dicit at creatio pro
ducta rei nullo p supposito ex pte rei
yducte r quia tuc res sic sunt yducte
q nihil earum pexistebat talis yduc
tio d. creatio. Alio modo possunt cosi

Deum res quantum ad suam cotidiana
nam et continua productionem et
generabilem et corruptibilem ut ge-
neratio in se per duos species produ-
citur et tunc rerum productio in se
duos gradus tres per duos duos fa-
fortitur nomina ut patebit.

Hinc suppositis. Secundum est de nominibus
que conveniunt rebus de genere sepe
quod ad primum gradum enim secundum
quod ad secundum tunc quod ad tertium. *Quod*
est generatio et corruptio et quibus aut

Onantium ad primum gradum en-
tum eorum. scilicet que sunt ma-
ta et hinc esse solum et non velle. Secundum
est quod talium enim quibus et cotidiana
productio vocatur generatio que est
productio rei supposito materia ex qua et
que sic producantur sunt omnia genera-
lia et corruptibilia et sic producta sunt
generata eorum tunc desinunt de corrup-
tio. Ex quo patet deinde in generatione
et creatione. quia generatio est rei pro-
ductio ex materia ex qua cum sit principium
est non ars sed natura per deum produc-
tionis artificialium. Et creatio est pro-
ductio rei nullo supposito ex parte
producti saltem quod ad materiam ex qua
simpliciter aut est posita deinde de materia
ex qua et in qua. *Quid sit generatio*
et que concurrunt ad eam. Quod de re
actibus conveniunt per duos modos. Quod
in duobus sola processio filii de generatione.

Quia in generatione primo est
ut pateat amplius. Sciendum
quod ad generationem quicquid natio generatur.
Secundum autem de quo dicitur indifferenter
se habet. quia generatio potest esse cum hoc et
propter hoc. Cum enim sit aliquid nichil ge-
neret se ipsum ad hoc quod sit generatio
optet esse aliquod generans quod produ-
cens et hoc est primum et aliquid generatum
quod est productum et hoc est secundum et quia
generans communicat suam naturam ge-
nerato optet quod semper in omni gene-
ratione presupponatur aliquid non
productum de quo generatum de genera-
ti et in hoc dicitur generatio actione
quia creatio nichil presupponit et ideo
generatio si nichil presupponit non

esset generatio creatio et hoc est tunc
concurrentes. Quia vero generatio
est ab agente equivoce et univoce
sicut de philosophis quod homo generat hominem
et sol et generantis sic communicare
eandem naturam generato quia
agens equivocum non communicat eam
dem naturam speciem sed solum univocum
sicut homo. ideo verus saluat in
generationis univocis sicut quando
generat homo hominem quod me quo-
tis ut quando generat sol hominem et
non esset possibile adhuc verus sal-
varetur ratio generationis. si per ge-
nerans filio generato communicaret eam
nam non solum secundum speciem sed etiam
secundum materiam et hoc est quantum con-
veniens ad generationem. *Quintum est quod*
omnino emendat ne fiat modus natus
modus autem nature est ut generatum
sit ab uno generante effine dico autem
ab uno quia impossibile est quod duo ut
pateret. Si possint unum filium modo ge-
nerare. Dico autem effine. quia in cre-
aturis et potissime in generatione a-
minimalium per se concurrent duo
scilicet masculus et femella. si masculus
soli effine femella autem per se non.
xxi. de animalibus. si habet solum passi-
ve. Si ergo esset possibile creaturis
quod talis productio esset a duobus effine
non esset modus neque nunc vocaretur genera-
ti. Secundo autem ad generationem indifferenter
se habet est quod generatio potest esse cum trans-
mutatione et sine transmutatione. Cum trans-
mutatione est in creaturis et est ratio. quia
omne agens in generatione intro-
ducit formam propriam et expellit materiam
amateria et hoc non potest esse sine trans-
mutatione cum productio talis non habet
quod sit generatio formaliter ex hoc quod est trans-
mutatione alioquin corruptio fortiter
esset generatio et brevis omnis motus et
mutatio. Si ergo sit aliqua productio
que non exigit exit sine transmu-
tatione ut est in divinis. et ideo quid
ex sui natura non importat motum et trans-
mutationem si potest esse cum ea ut in crea-
turis et sine ea ut in divinis. Unde

per p
et que
impon
que ge
product
ut gen
ut gen
creatur
est m
concre
rans
gener
solum
non est
quia e
essentia
nata f
non est
emph
vior e
mum
dem na
pmissi
Ex quo
nomina
ne ut
et ideo
lo. f. a
f. quia
f. apr
f. pro
fit cu
fit m
turs
in d
gclud
deo
rurs
est m
cessio
sio sp
ad vita
S
enam
et quia
et ideo

ut patet quid sit deinde generatio
et que sit eius diffinitio quia non potest
importari nisi quod generatio est productio
que generans ut productus communicat
producto eandem naturam. Dico autem eandem
ut generatio ut in generantibus eamque
ut generatio et specie ut in minutis et hinc
creaturis ut generatio specie et modo quod solus
est in deus. Ex his patet quod si sex
conveniant ad generationem. primum gene-
rans secundum generationem quia nihil
generat seipsum. tertium aliquid per se
suum non productum et ideo generatio
non est creatio et quia hoc est in deus
quia generatio filii presupponitur
essentia que nec est generans nec ge-
nita sed communicata ideo generatio filii
non est creatio. quoniam et quod sit omnia
eiusdem nature et ubi maior perfectio
vior est in generatione et ideo necesse
minutus et per quod quia in deus ea-
dem nature specie et modo generat filio et ibi
perfectissime generatio. Unde ad philosophum in
Ex quo omnis perfectio in celo et terra
nominatur. Quoniam et quod sit modo
nec ut ab uno vni essentia generetur
et ideo productio filii que est ab uno so-
lo. scilicet a patre notatur generatio in deus
sed quia productio spiritus. scilicet et ad nobis
scilicet a patre et filio non notatur generatio
sed processio. Sextum autem quod generatio
sit cum motu et transmutatione ut non
sit indifferenter se habet ad eam sed ma-
turius motu semper habet et transmutationem
in deus autem excludit. Ex quo omnibus
concluditur quod est generatio et quod conveniat
deo et creaturis et quod diversimode et ulte-
rius quod nobiliori modo et magis proprie
est in deus quam in creaturis et quod pro-
cessio filii dei est generatio et non pro-
cessio spiritus. *Denominibus pertinentibus
ad vitam et beatitudinem.*

Secundo dicitur de nominibus per-
tinentibus ad secundum gradum
entium eorum. scilicet que sunt esse vite
et quia non in te hic primo occurrunt
et ideo primo dicitur est de hoc nomine

unde traxit originem. quibus quod
et quibus proprie et quibus finalitudo marie.
Secundo descenditur ad deum deoibus
productum quibus ipse vnicum productum
entium et de nominibus productum. Quoniam
ad primum videnda sunt quatuor. primum
est de ipso nomine vite unde sumptum
est et quibus conveniat. scilicet quod vi-
vere dicitur per quatuor ista. scilicet alimeto
viti sentire moveri secundum locum et intelli-
gere. Tertio quod vita in actum
et contemplativam dicitur. Quarto
que est deus in vitam contemplativam
theologorum et philosophorum. *Unde habuit
originem non in te ad que est tractum
quibus conveniat quibus proprie et finalitudo
marie.*

Quoniam ad primum unde sumptum
est non in te quibus conveniat
quibus proprie et quibus transsumptum.
Sciendum quod nomine vite ex hoc sumptum
fuisse videtur quod aliquid a se ipso potest
moveri et ideo ex hoc dicitur sunt ali-
qua primo vnicum quia vni sunt a-
se ipsis moveri aliquo motu sicut pla-
te motu angustia et animalia motu loca-
li ea vero que vni sunt non moventur nisi
ab aliis mota dicitur sunt mortua vel
vita curata. ut lapides et ligna et
in transsumptum et per quodam finalitudo
nem ea quorum principium motus in
ipsis est dicitur vnicum quibus non seipsum
moveant sicut aque statuentes.
impetu sui motus acta dicuntur vni-
aque autem immobiles ut stagnales et
lacuantes dicitur aque mortue. Ad hoc
facit quod homines et alia animalia bene
mobilia dicuntur bene vni sicut aliquid
qui non potest stare in vno loco de multum
vni et contrarium qui est male mobi-
lis et tardi motus de totus mortuus
ut male vni. Ex hoc autem ulterius
nomen vite tractum est ad alia et attribu-
tum est omnibus operationibus quas aliquid
ex se ipso exercet non ab alio motus et
am si ille operationes proprie non sunt motus
sicut etiam nomen motus ad qualibet opera-
tionem solet transsumptum sicut transsumptum et
large sentire et intelligere dicuntur motus.
Et secundum hoc non solum que moventur

a se ipso ut pangmentum ut localiter
dur vivere & eam quoniam a se ipso appe-
tunt sentit & intelligit. Hec enim opa-
cones vite dur. Quamvis autem in ali-
quo sunt plures daturum opaconum ex
illa tamen dicitur in aliquo que est opa-
conalis in illo sicut animalium vita
dicitur in sentiendo quous mutatur quia se-
ntire est in animalibus principalis: homini vi-
ta dicitur in intelligendo quous eam sentiat.
Hic autem accipiendum est non solum per poten-
tias & eam per se: actus super addi-
tos. propter quod non vite ultimus est exten-
sum in tantum ut vita unus cuiusque ho-
minis dicitur in hoc consistere in quo finium
est eius studium et intentio: cum maiore
curam impendit ut dicitur philosophus in ethicis.
Et sic hominis studiosi qui multum inten-
dit studio: intentio: cum maiore curam
impendit studium dicitur eius vita et mer-
catorie mercari vita eius dicitur et sic de aliis.
Ex quibus patet unde sumptum est nomen
vite ad que tractum est: extensum quoque
conveniat quibus propter quod: quibus in sumptum
Quod vita dicitur in vegetativum spiritum
motum & locum & intellectum.

Quoniam ad secundum. scilicet quod vita
dicitur per quatuor. scilicet alime-
to ut sentit moveri locale et intelli-
gere. Sciendum quod hec quatuor quodque
sumuntur per quibusdam opaconibus que
sunt opacones anime sicut vitam
ut vegetative ut sensitive ut intellective
et sic vite unitibus non est esse per opaconem
Alio modo sumuntur ista per opaconem esse vivere
cum in quibus sunt ista opacones: sic
intelligit philosophus in primo libro de anima. Vivere
unitibus est esse. Unde etiam et sic dicitur
in ethicis quod esse est sentire ut intelligere
id est hinc nam ad sentiendo ut intelligere
dum et hoc modo distinguit philosophus
in de anima unde per illa quatuor. Nam
in istis inferioribus sunt genera viventium
quorum quedam sunt nam solum adve-
dum alimentum: ad consequentia alime-
tum ut est augmentum et generatio per
implantas et in omnibus vegetabilibus
Quedam vero cum sunt ultra sunt nam
ad moveri se secundum locum eam per gressum
sive ut animalia per se ut quadrupedia
volatilia & similia. Queda vero sunt

nam ad hec omnia et ulterius ad in-
telligendum ut homines. Et sic patet
quod hec quatuor. scilicet alimentum
ut quod pertinet ad vegetabilia: sentire
quod pertinet ad animalia imperita: mo-
veremur quod pertinet ad animalia perita: intelli-
gere quod pertinet ad homines quodque su-
muntur per quibusdam opaconibus et
tunc sunt opacones triplices anime
scilicet vegetative sensitive et intellective
Quod quod per esse viventium quorum sunt
opacones: tunc pertinet ad quadrupedem
genus enaum. scilicet vegetabilium solum
quoniam ad primum huiusmodi solum per
in vegetari quoniam ad animalia imperita
habentia vegetari sentire: moveremur
locum quoniam ad animalia perita. Habentia
in vegetari sentire moveremur locale
et intelligere quoniam ad homines et
sic patet quod intelligit illa dis-
tinctio. **Quod vita dicitur in ac-
tivam & contemplativam & quod**
utrumque convenit vite intellective.

Expressum patet aliquando patere
tamen. scilicet quod vita dicitur
in activam et contemplativam. Si enim
vita per se dicitur opaconem quod aliquis ex se
ipso exercet et in homine que est in eo
principalior et principalioribus opaconibus
illa dicitur vita cui impendit
intentio finium studium et cura non solum per po-
tencias naturales & eam factus: ha-
bitus super additos cum talis opaconem
in homine sit intelligere regit quod secundum
hanc opaconem homo dicitur vivere ut vi-
ta eius distinguitur in activam et contempla-
tivam per opaconem intellectivam. Vita
enim voluptuosa non est per se in homine
vita nec huiusmodi. Vero brutalis bestialis
et peccatrix primo ethicis per philosophum appellatur
scilicet per intellectum est solum huiusmodi vita. Cuius
divisio per intellectum sic patet accipi. Habet
enim per intellectum duas opacones una
que est ipsius per se aliam que est
ipsius per quod regit vires et potencias a-
nime inferiores sibi obediens. Et
secundum hoc in homine accipi duplex
vita una que consistit in opaconem in-
tellectus per se ipsam et hec dicitur vita con-
templativa. Alia que consistit in opaconem

atione intellectus et rationis s. q. ordi-
nat et regit et imperat potens
anime inferioris natis sibi obedi-
re et licet de vita actua. Ex quo
patet q. omni intellectus dividat in
intellectum speculativum et practicum non tamq.
indivisas potencias s. sicut indivi-
sibilia officia p. distinctos actus in-
divisibiles. Et hominis vita dicitur
in eo consistere in quo maxime de-
lectatur et cui magis intendit. Qui-
dam autem maxime intendit q. tem-
plativum utatis q. p. met ad intel-
lectum speculativum. Vita contempla-
tiva consistet in contemplatione
sue contemplat. Quidam vero quia
maxime intendit p. omni practica
passionibus moderandis q. p. met
ad omni practica. Ideo vita actua
in his consistet r. optimi agibiles
et sic patet quododo dividit p. omni
attenditur vita actua et contempla-
tiva et q. solum licet vita convenit
in intellectuali. **Quod differunt
vita contemplativa theologorum
et philosophorum.**

Quidam autem ad tertium quododo
differunt vita contemplativa
theologorum et philosophorum. Sciendum ut
patet q. vita contemplativa co-
sistit in actu intellectus potencie h.
autem intelligend. e. non ab solute s.
inquantum talis actus dicitur est.
et estis p. voluntatem affluente
et p. eligentem tale actu. Cum at
operatio sit media inter operantem
et ipsum obiectum ad q. tendit ipsa opera-
tio duplici p. de se deari ipsa
operatio. Uno modo inquantum est p.
fectio operantis et tale desiderium pro-
cedit ex amore sui quododo p. de se de-
rari talis operatio inquantum tendit
ad tale obiectum et sic contemplationis
desiderium procedit ex amore o. Dif-
fert ergo contemplatio q. posuit p. h. a
contemplatione q. posuit theologum q.
illoz contemplativa precedat ex desi-

derio et amore contemplativum. Vita
autem contemplativa theologorum p. cedet
ex desiderio et amore dei contemplandi
ut sit sic ubi amor ibi oculus et m.
v. ubi est the. t. ibi e. cor t. et
de hac vita d. Jo. xv. Hec est vita
eterna et h. et ante pergit caritatem
et non illa p. h. v. s. s. sup. eze. Co-
templativa vita est caritatem dei et
p. omni tota mente retine. ab exteriori
actione quiesce ita ut in i. iam age
libeat. s. altius curis omni admi-
dendam facie sui creatoris amans i.
ardescat. **Quid sit gigni nasci ori-
ri et quibus p. commemorat.**

Secundo d. d. e. denominibus pro-
ductum et p. ductum p. t. neci-
um ad secundum gradum entium que
sunt v. metia. s. bi sciendum q. q. m.
generatio sit entium illoz que minus
habent denobilitate inter g. m. a
entia que cotidie p. ducunt. messe
quia non h. ut esse et in h. esse ipa
v. metia que ad secundum gradum entium
p. met commemorat cum eis et v. l. t. h.
h. ut v. metia in quo excedunt ea ideo
in maiore p. ductio non sic sibi nomen
generacionis appropriant q. etiam p. duc-
tioni animatoz commemorat et ipos vi-
necum que tenet s. gradum entium
et quia ipse gradus entium secundum
entia p. m. gradus minime excellit
Idcirco p. ductio eorum p. ter nomen
generale q. sibi convenit cu aliis en-
tibus vita carentib. sibi spalia no-
mina appropriant. Ad q. sciend. non d.
est q. manumatis et v. metibus r. sue
p. ductiois tra considerant. **Triplex
p. ductio v. metum r. sue p. ductiois**

Primum est q. ap. mo generante
deadi aliquid. s. s. b. m. ut aliq. semen
femine loco s. b. q. est sufficiens ad generacionem
q. m. ad p. ductum actum et passum h.
aut est in divinis differunt. Na in q.
busdam sicut in plantis ap. mo gene-
rante in se v. metis eo q. plante
non habent sexum distinctum quali-

quibus aut que sunt sexum distinctum
ut in animalibus amare miscetur
principium actum a femina non principium
male sine passum. animalia autem passum
in coitu sunt sicut unum principium ge-
nerans et per quod generatur. primo. Erunt
duo in carne una. Secundo quod est in
necesse in productione et quod talis productio
est per modum cuiusdam exitus agnoscen-
te et per quod sequitur experientia nec hoc co-
necesse in productione in animalibus. Tertio
sequitur experientia duobus. si quod genera-
tum et productum exiens agnoscen-
tem per generationem adheret ei res ideo
per contactum ut colligatum ut per passum
v. metaphysice ut patet in fructibus qui colli-
gantur et adheret arbori et embryoni-
bus qui adheret matrici per contactum.

**Quid sit gigni nasci et oriri quod dif-
ferunt et quibus conveniunt per.**

Item per has tres condiciones quod sunt pro
productione unumquemque et aliorum sunt tria vo-
cabula et unumlibet pertinet unum. Sicut
enim quod propria sufficientia sue generationis misce-
tur agnoscen-
te et res gigni vel gigni
esse. Secundo autem quod procedit per modum exitus
et oriri vel orta esse. Sicut autem quod productum
ut committitur generationi et nasci vel nasci
esse. Unde per philosophum. v. metaphysice. Nasci dicitur
quasi ad nata. sic enim generans et ge-
neratum sunt quasi res una. et sic pa-
tet dicta inter generationem que est productio eorum
quibus nihil presupponitur et genera-
tionem que est productio cui presupponitur aliquid
quod est generans omnium generabilium et corrupti-
bilium et inter gigni et oriri et nasci que
solum sunt unumquemque et aliorum licet ex
diversa proprietate quia unumquemque dicitur gigni
in quantum agnoscen-
te et admodum oriri in
quantum agnoscen-
te et nasci in
sunt omnia generata. Istorum autem de si-
militudine quibus possit dici corruptio non
generali tamen proprie vocatur mors. Quod enim
in animalibus dicitur corruptio in inanimatis mors
vocatur. **Quibus productio committitur simi-
tudinarie.**

Est tamen sciendum quod alii nomina dantur
per deum et de alio metaphysice et
similitudinarie et ita est de his

tribus nominibus. nasci gigni et oriri.
quia enim aqua fontis et sol de o-
culto in manifestum egredimur per si-
militudinem oriri dicitur. Quia eadem actum
per modum cuiusdam exitus sunt a prin-
cipio sibi et adherent sibi et finaliter
eandem partes adheret ipsi quod est totum
ideo similitudinarie nasci et oriri dicitur
et actum a sibi et partes a toto. **Quid
est conceptio Naturae Naturae in-
tero et exintero et quibus conveniunt per.**

Vltimus sciendum quod generans exit ag-
noscen-
te et per uno modo secundum quod
procedit in esse distinctum clausum
in infra terminos generationis et iste exitus
vocatur proprie conceptio. Alio per quod pro-
cedit in esse distinctum et manifestum
et quia res nominatur per quod apparet.
ideo iste modus exendi facit natu-
ritatem per modum quem loquendi. nichil
ominis tamen et proprie exitus primus per
dici naturae per quod dicitur duplici
naturae una inintero et alia exite-
ro et quia implanas similis procedit
aliqui in esse distinctum et manifestum
ideo non proprie in eis est conceptio sed natu-
ritas. Ex quo eandem verbum metale
per quod distinguitur in inter et extra non
manifestatur dicitur conceptio. si tamen extra
primatur dicitur similitudinarie nasci.
ex quo patet dicta conceptio ad nas-
ci. Unde quibus ea que conceptio pos-
sunt dici gigni et generari non tamen or-
tus et naturae per quem modum loquendi
eis conveniunt nisi cum determinatione
per inintero. Et proprie oris et naturae
dicitur dicitur exente agnoscen-
te et distinctum et tamen manifestum. **Quo
modo generans exputrefactione que
manet gigni nasci et oriri.**

Vltimus autem quia in omnibus gene-
rationibus exputrefactione virtus sol-
et aliorum corporum celestium supplet
virtutem virtutis formativae que est in se-
mine generatione eorum que ex se
nascuntur. Hec autem virtus propria in-
feriora corpora est diffusa. ideo sicut
animalia generata per coitum se habent ad
patrem et matrem ita generata per putre-

factum hinc se ad terram ut ad matrem
 et ad corpora celestia ut ad patrem. propter
 quod dicitur quidam philosophus terram esse matrem
 solem non esse patrem. Hic autem nomine
 solis omne corpus celeste tale actum
 virtute huius intelligo et nomen esse omne
 corpus elementare quod sit virtute passi-
 nam. sicut et magna multa genera-
 tur ex putrefactione et in aere simili per
 patet de ramis et ideo talia propter gigni
 ori et nasci dicitur. **Quid importat
 nomen paternitatis et filiationis et
 quibus conveniat.**

Videtur autem sciendum quod cum talia quibus
 convenit nasci propter similitudi-
 nare dupliciter producantur. Uno enim modo
 ex eunt quedam in esse accipiendo eandem
 nam in specie agnoscant ita quod generas
 gemitu generat eandem nam specie et ta-
 lia assumunt sibi speciale nomen quoniam
 ad producens quod vocatur pater et quoniam
 ad productum et vocatur filius. Et quia
 in dicitur pater generat filio eandem
 nam non solum specie sed modo ideo in pro-
 ducto est filio et in producte primi-
 tas primo ab illa primitate est pater-
 nitas in celo et in terra nominatur et dicitur
 Et quia in universa nobilitate gradu
 tenet bruta per vegetalia et per bruta
 nam intellectualis ideo per quoniam in simi-
 loquuntur quoniam possemus large vo-
 tam implantas quod in animalibus et productis
 et producti nomine paternitatis et fi-
 liationis et quoniam homines animalibus sic vo-
 cantur tamen propter acceptum nomen est
 in productis et productis infra naturam
 intellectualem et ideo unus homo productus
 per matrem non alium dicitur per et productus
 dicitur filius non tamen propter dicitur de plantis et
 brutis. quia quada appatione tractu
 est ad producta infra nam intellectu-
 lem. Ex quibus patet quod quia in differe-
 ter generatur eandem nam modo ipsi ge-
 mito per generas quod ibi est propriissima ratio
 paternitatis et filiationis in hominibus
 autem propter illam in brutis autem
 magis de fiat et ibi est large in plantis

aut tenet volumini gradum lege ac-
 ceptum. Quia non angustia adeo
 producta non in sibi deus generat eandem
 nam specie ideo deus non dicitur per angelos
 nec angeli filii nisi solum large per ad-
 optionem vel per gratiam. Alia autem pro-
 ducuntur in esse quibus aliquomodo
 nasci quoniam quibus non generat simili-
 lis nam per speciem producte et multa tali co-
 nuntio paternitatis et productis non
 filiationis et producti et ideo solori
 ens flos vel fructus in arbore omni ante
 capilli vel partes corporis vel totus acci-
 piunt in aliquo modo istis generat gigni
 vel nasci tamen nullo modo generat eis ratio
 filiationis non a quo ex eunt ratio pater-
 nitas et idem est de putrefactione qua-
 tis quia non hinc ratio filiationis proprie.
**Quod aliam convenit forme ut par-
 ti autem fieri et per quoniam generat gigni co-
 api ori nasci et aliter supposito hinc for-
 mam nam partes et accidentia.**

Propter hoc sciendum quod cum nasci
 ori gigni concipi quoddam
 fieri in partem sicut aliam rei competat
 infra illorum nam fieri ita nasci sic
 de aliis nihil autem sit in parte ut sit et
 ideo etiam sicut aliam competat esse
 ita et fieri et per quoniam ita nasci gigni o-
 riri et concipi. In re autem que generatur
 considerantur ista. scilicet suppositum sub-
 sistens ut homo forma subsistentis
 ut anima hominis nam subsistentis et hu-
 manitas hominis acci- ut albedo et quoniam
 itas et partes autem que sunt dupli-
 as generis quia quedam sunt per quoniam
 tem et sunt duplices vel cum sit in po-
 tentia solum in toto ut carnes in corpe
 toto vel per carnes in carne et simili
 quocumque continuo. Alie sunt partes sub-
 les in quas totum dividit sicut for-
 ma vel per materiam ut in his que per
 totum quoniam gignunt in toto ut flos
 vel fructus in arbore. Ergo sicut ipse
 competit fieri et esse ita nasci gigni et
 esse autem propter subsistentis est et illud
 quod sit propter subsistentis est. Sicut enim ac-
 ciones supposito se ex parte hinc a quo

ita esse et fieri ppe expte tmm adque
suppo et subsistens est ideo ppe sup
positum nasa gignit concipi oriri d
forma at rpa non dicunt fieri nec ee
f sunt illud quo subsistens habet ee
f dicunt fieri ex qnta et ideo quom
eis gignit nasa oriri ut fieri ut nasa
no quia ista sunt quod nasat ut r f
quia p generationem accipit r ideo no
ppe f quasi p accidens. Accidens eia
no dicunt esse palud em. et ideo r
ista ppe quomut f ex qnta et q p acci
dens. Qntum aut ad ptes qntitati
uas quod addunt tota p exnti put
dia fieri ut nasa. Qnd aut genera
tur generatione totius tuc d totum f
et no rpa nisi patiens. Qntum no
ad ptes essentielles sicut st for m
no dicunt talia ppe fieri n forte eet
forma subsistens sicut dia rationalis
que d fieri p creationem p factum q
fit compositionem p generationem f solum
ppe d fieri nrm compositionem subsistes
et p ons no talibz pibus conuenit
nasa gigni oriri concipi fieri f solu
composito subsistenti. **Quod aliam**

nasa oriri gigni

comuenit concipi gigni oriri nasa v
bo immo et humano.
Qm au nrm vbm metalis defiat
in multis aubo dno et spale m h
q illud vbm est subsistens r habes
com suppositi no at vbm nrm f est
inherens ideo id ppe d concipi gign
in oriri r nasa. Nrm at no ita ppe
licet possit dia concipi r qntum pcedit
in esse distinctum occultum r sic dea
lis. Et ita patet spale dia h m q
dico. coepo r natiuitas ex utero r in
utero r h m q dico filiao adiuuicem
et ad priora vocabula r sic p ons pa
tet quod signat quibus ppe ut simi
tudinarie conuenit r de quibz dia put
quo adiuuicem conuenit r differunt
oia ista. f creatio generatio. gigni o
rri concipi nasa mutero r ex utero
filiao r pntas. **Quod debet no**
mmari p dno angli et aie rationalis
et eor que aie infunditur a deo

Tercio ddm est de nominibz per
tinentibz ad res terri gradus o
f. que hnt esse vnie et intellige et
pmo ddm est de nominibz p dno
f. de vno nomine p dno q d p
fona. Qntum ad noia p dno
ms. sciend q ea que hnt esse vnie
et intelligere sunt infra nam r cel
lulalem r sunt solum tria. f. an
gelus anima rationalis r homo. ho
aut dicit compositionem examina
corpe. quia nec corpus pape nec
anima p se est homo f composi
tum ex utroq. Quia igitur pduc
ao cotidiana hominis e admodu
aliorum enau habentiu ee et ali
orum enau hntium ee r vnie qntus
vstra habeat intelligere eius pduc
ao spale nom sibi no retinet sed
eius pducio nominatur nominibus
alior r d gnari r gni r sic de aliis
he em materiam ex qua gntur.
Anima aut rationalis r angelus si p
ducatur he spale nom qm ad sui
pducio quia em eo modo anima
et angelus si creant pducit a deo nlla
ma suppo. ex qua pducant sicut a
pnapia ex nihilo enaa oia sunt
creata ideo nom genale genalis p
ducio sibi retinet et eor pducio
notur creatio no aut generatio vel
gignitio ut natiuitas vni n gapi
nec nasa nec oriri conuenit ppe eor
pducio. Gra aut manina r ce
tere vntes add m fise quia non
put p se subsistere sicut angli ut
anima. Item quia hnt m h r q
semp sunt qntus no heant m h
ex qua aliquid sibi retinerit de
nome genalis pducio et quia
m p dno d fiant a co dno m h illius
pducio ideo dur concedari ma
gis q creati. Vnde ppe gra no fit
ut creatur f magis gntum. et nec
istas ppe conueniunt alia noia pro
ducio enom p m gra dus q
ms aliquid large r m ppe hoies

meo
p rona
habme
O n
et m
aliqua
quia
nom a
posse
et ideo
fieri
nom p
deatur
d. ex
ergo q
nomen
endum
fiam
quatio
dignit
alem.
nomo
redus
nam
ta nati
tractu
induct
ratio fia
quasi
fiat p
tiam
dignit
dignit
minibz
boeant
p rona
induct
q e no
rational
genus
p rona
est fac
bus re
des tal
fiat p
dignit
dignit

meis talibus dicuntur. **De hoc nomine persona quod significat unde origines habuit et quibus conveniat.**

Personam ad nomen pertinet ad id quod dicitur etiam que sunt et videntur et intelligitur quod est persona quod sunt aliqua alia tamen de illis per se. quia spalem difficultate non habet non autem persone non pertinet ad id quod possumus intelligere persone per se et ideo cum anima rationalis non sit suppositum sed per se suppositum non potest quere non persone ipsi anime. licet hoc videtur deesse in greco. in li. 9. d. xxv. et hugo de po. vic. Respondeo ergo quod materia solum dicitur convenire de homine et angelo. Scilicet endum ergo quod nomen persona significat substantiam partem non absolute nec quantitatem sed per se substantiam partem ad dignitatem pertinet ad nomen intellectuale. et secundum hoc tractatus est nomen persone apponendo eo quod tractatus recitantes ponebat sibi latinam ad repetendum illam emperatorem narrabat decantando. et modo id tractatum est in ipsum ut quodlibet individuum hominis de quo potest talis narratio fieri persona dicitur et ex hoc non quasi generaliter tractatum est ut significat suppositum in genere sicut non quantitatem sed in intellectuali nam quod est ceteris dignitas et modo etiam excellentie et dignitates quedam conveniunt hominibus personis dicitur et sic diffinitur hoc ens li. de duabus naturis personarum persona est intellectualis natura et individua substantia. Hinc autem non persona quod est nomen rei et per se intentionis et ad rationalem naturam solum pertinet ista genus sicut videtur in greco hoc nomen personam a pro quod est mater personam quod est facies quia hinc larnas in quibus reputabantur et personabantur larnas talium ante facies ponebant. Et sicut patet quod id quod dicitur significat hoc quatuor nomina in genere substantiarum apud latinos. scilicet essentia substantia

res nomen et substantia. et tria nomina in greco. scilicet via personis et personis eis correspondencia hoc idem significat et dicitur hoc nomen persona in genere intellectualis ne et personam in greco respondens persone in latino. Respondendum est quod licet hoc nomen personis apud grecos expressa significacione nominis habeat quod significat quod dicitur individuum sicut cum ex uno loquere cum sit quod significat individuum in intellectualis ne ratione intelligere sue. Tunc dicitur autem a doctoribus quod tria sunt de ratione persone. scilicet subsistere rationem et individuum et quod nobiliori modo est in angelo quam in homine et in deo quam in multis et ideo nomen persone invenitur in hominibus in angelis et in deo. Et tria sunt ubique de ratione persone. scilicet cum multis rationibus et cum multis diversis rationibus quod non est nomen hic explicare in singulis. **De nominibus que conveniunt rebus de genere quantitatis**

Modo dicitur de nominibus per se intentionis pertinet ad res de genere quantitatis et primo de nominibus specie in quas dividit quantitatem ad id in partem dicamur. Secundo de his que se tenent ex parte quantitatis per se intentionem et primo de mensura secundo de mensione. **Sufficiencia signatura et dicta per se intentionem quantitatis.**

Personam ad primum de speciebus quantitatis sumendo eam sufficienciam et dicitur et signatur. Scilicet quod omnis quantitas est continua vel discreta dicitur autem quantitas continua cuius partes accipiunt successive sine aliqua discontinuitate ut in tempore unus dies vel in vino lig no integro. et hoc integrum explicat apud diffinitur. Si enim consideretur quod ad se constitutum dicitur quod tunc cuius partes coplantur ad unum terminum quem ita diffinitur in li. per dictionem. Si autem consideretur per se quod ad se naturam integritatem diffinitur in li. metha. Continuum est cuius est unus motus indivisibilis secundum se. Si autem consideretur quod ad se resolutionem sic diffinitur per philosophum quod tunc est dicitur in infinitum. Hec autem

quantitas continua cum sit huius rationem
mensure ut dicitur x. methaphisica quod etiam verum
est de omni quantitate ut mensurat ab
exteriori et hoc dupliciter ut puta res est in
motu et hoc est quod mensura fluens
et dicitur tempus mensura motus secundum prius
et posterius ut mensurat rem ut est
quiescens et sic est locus qui est men-
sura manens et dicitur locus ultima super-
ficies corporis ambientis. Si autem
quantitas continua mensurat rem ab
exteriori sic tripliciter ut secundum unam di-
mensionem sola. scilicet secundum longitudinem
et sic est linea que est longitudo sine
latitudine cuius extremitates sunt
duo puncta. ut secundum duas. scilicet longitu-
dinem et latitudinem et sic est superficies
que est habens duas dimensiones
videlicet longitudinem et latitudinem ut secundum
tres. scilicet longitudinem latitudinem et profun-
ditatem et sic est corpus quod est habens tres
dimensiones. scilicet longitudinem latitudi-
nem et profunditatem. **Quot modis
est corpus.**

Est tamen intelligendum quod corpus tripliciter
consideratur primo puta dicitur quod subter-
minatur tunc dimensionem sine passione for-
me et hoc modo est genus sub alterum
improportionale scilicet. Secundo putatur
et re que subterminatur tunc dimensionem cum
passione exterioris forme et sic est materia et
per se composita et sic non predicatur de aliis
specibus generis tunc quibus sit in genere
sunt per se. Tercio modo potest considerari
putatur dicitur etiam dimensionem solam et
sic accipitur hoc et est tunc species quantitas
que est materia mensurata. Discreta autem
quantitas est cuius partes successive accep-
te sunt distinctas et discretionem
quandam et sic diffinitur improportionale
quod discreta quantitas est cuius partes non co-
pulantur ad aliquam tamen quantitatem. Hec ergo
discreta quantitas non est multorum discreto-
rum permanens et sic est mensura ut mul-
torum discretorum sibi invicem succeda-
rum et sic est oratio utriusque in materia dicitur.

Quot modis est mensura.
Unde sciendum quantum ad materiam quod mensura dicitur
tripliciter primo dicitur determinata et sic quidam
de multis hominibus dicitur consuevit hic

est magnus mensura. Secundo putatur mensura
scilicet ipsa anima que secundum platonem
cos dicebatur mensura se ipsum mouens. Ter-
cio putatur mensura quo mensuramus et sic est quanti-
tas et sic tripliciter. Quia potest conside-
rari primo puta per considerationem abse-
ntiam a materia sensibili et consideratur
amabilem ut puta applicat materiam
sensibili et sic consideratur a naturali.
ut puta hoc rem subiectibile et predicabi-
le et sic consideratur a logico. **Et
modis est oratio.**

Quantum autem ad orationem sciendum quod oratio
potest tripliciter considerari ut puta est in per-
sona et sic mensuratur eadem et tripliciter
quod ex materia et forma et improportionale scilicet.
Et mensuratur illa materia est distincta qua-
litate et improportionale quantitas mensuratur eadem
ex tali distinctione resultat talis
figuratio et mensuratur specie qualitate
et mensuratur monet visum et materia
specie qualitate. Secundo potest considerari
putatur est in mente et non potest esse quanti-
tas sed est in prima specie qualitate.
Tercio potest considerari putatur est in ratione
et hoc tripliciter ut puta monet auditum
et sic est materia specie qualitate sicut
et alia obiecta sensum. ut puta corpora
ad tempus mensurans huiusmodi platonem si-
ne extensionem motus que fit in huiusmodi
platonem et sic oratio est quantitas continua
ut puta una pars succedit alii discreta
et separata et sic est quantitas discreta et
hoc modo potest species quantitas discrete
improportionale. **Denominibus conueni-
entibus mensuris durationum.**

Quantum autem esse mensuram conuenientem
quantitati. Unde x. methaphisica potest
dici mensura idem denominibus signa-
tibus mensuras cum mensura sit
proportio quantitas hoc obiectum est. Duplex
autem est modus mensurandi. unus me-
surans res quantum ad mensuram quanti-
tatem sicut una mensurat panem
alius mensurans durationes quantum
ad extensionem quantitatem sic tempus
mensurat durationem motus et quocumque
modo mensura finit semper dicitur men-
sura rei illud quod certum est de quantitate
rei sive sit quantitas manens quantum

ad p...
ad p...
dico p...
nomib...
fatis d...
gntat...
mbus...
durat...
ficta...
dum e...
tenu...
ntas...
pons...
quor...
dis...
est...
Quid...
tenu...
Incl...
Incl...
re alie...
actus...
suram...
re t...
quid...
rudi...
ratio...
actus...
qui d...
in cod...
patet...
uerse...
sit co...
hinc...
et id...
success...
in vno...
ritatem...
pus...
cessu...
portat...
et id...
m...
patet...
in qu...
posse...
sue h...
Aut...
continu...

ad primum modum. siue fluens quam
ad secundum ut primum fluentis quod
dico per eum et eternitatem. De
nomibus primarum mensurarum
satis dicitur est in explanatione speciei
quantitatis continue et discrete per duo
nomibus mensurarum que mensurant
duraciones ut dicuntur per spalem dif-
ficultatem et eorum quoniam vsum
dum est. Sicut autem ista tempus co-
tinuum tempus discretum enim et
nitas nunc tempus continuum nunc co-
poris discretum nunc enim nunc eternitatis
quorum signa et dicitur patebit ex dicitur
dicitur. Hoc primum de horum singulis dicitur
est et primo de tempore continuo et suo ne
Quid est tempus continuum et quid nunc tempus
continuum.

Intelligendum quod quod omnis iste mensura
in hoc conveniunt ut sunt mensu-
re alius actus cum enim duratio sit
actus or mensuram duracionis esse me-
suram actus in eo quod actus habet dura-
re tamen ut tamen. Differunt autem quia se-
cundum quod inveniuntur diversa ratio du-
randi in actibus inveniuntur diversa
ratio mensure. Sicut enim quidam
actus qui dicuntur actus prout po-
qui durat per acceptum diversum prout
in eodem actu continuo successione sicut
patet in motu. In uno autem actu di-
verse partes quoniam non prout accipi in si-
sit continuum in omni autem actu continuo
habet successione et prius et posterius
et ideo mensura talis actus qui habet
successione et continuitatem prout
in uno actu et prout tamen et posterio-
ritatem per que prout invari notatur et
prius continuum quia mensurat actum suc-
cessione quoniam in qua successione et
prout invari ab alia sicut motus.
Et ideo bene tempus diffinitur quod est
mensura motus per prius et posterius et ita
patet quod est tempus et annus est mensu-
ra quia motus dicitur licet patet
possit esse mensura quietis sicut me-
sure huiusmodi sunt mensure prout actionum
Autem autem tempus continuum dicitur ab ipso tempore
continuum sit quod non est omnis idem re et

eo. si sicut se habet punctus ad lineam ita se
habet nunc ad tempus prout autem per uerorem
opinionem sicut motus mensurat tempore
quorum utrumque dicitur est ita mutatum esse
mensuratur nunc tempus continuum quorum
utrumque etiam est indivisibile et ita prout
tempus continuum et prout nunc tempus continuum
sunt diverse mensure diversorum ab eis
mensuratur. *Quid est tempus discretum*
et nunc tempus discretum.

Alius actus secundus est qui non
habet successione et continuitate
prout in se per est in se indivisibile est tamen
huiusmodi opinionem quod alius actus co-
similis in eodem prout sibi succedere ita
quod unus succedit alteri quoniam ambo prout
esse non possunt et tamen actus est mensura
angusti que in se est indivisibilis et non
habet continuitatem et successione prout
eiusdem actus. per alius actus intelligitur
prout prout succedere quia postquam angustia
intelligitur una rem prout cessare ista tamen
et inchoari alia re alterius rei et
ita quoniam non sit successione re prout eius-
dem actus et tamen diversorum actum ad in-
veniem successione. Illa ergo successione que est
diversorum actum discretorum ad invicem
habet mensuram suam et vocatur tempus dis-
cretum quia discretos et discretos actus
per tamen indivisibiles mensurat. Hoc autem tempus
non debet intelligere quod oron in prout
tamen posuit speciem quantitatis discre-
te alia aspectu quantitatis continue licet ali-
bi non fecit mentionem et sic patet quod
est tempus discretum. Quilibet autem
talis actus simplex et indivisibilis
et discretus habet suam propriam mensuram
et vocatur nunc discretum tempus quia sicut
illa opaco est indivisibilis ita et nunc
et nunc talis tempus discretum dicitur aperi-
discretum dupliciter primo sicut per atomum. per
quia nunc est mensura indivisibilis ac-
tus. tempus autem est mensura successio-
nis actum indivisibilium discretorum. *Quid*
est enim et nunc enim.

Est autem alius tertius actus indivi-
sibilis cui non conveniunt habere partes
successivas eiusdem actus nunc nunc alius

actus est natus sibi succedere tñ non
est tante entitatis et actualitatis qñ
heat tres mperfecōes. pma ē q' esse
cūctū cōtinetur infra tñmos aliamus
genus n' spci. Secūda ē q' quā nō
habet omem pfectōm nec ipse ē sua p
fectio supaddit' sibi aliquid ad sua
pfectōm p'ueniens. r' cūq' p' ē ē aliq'
succ' inquitum aliquid cedit mpter
tūm et aliq' expectat m'fuitū. Tia
est q' si nō hē duo nūc m'fuitū ad
rāōm p'p'is quoz vñ m'fuit eam r'
aliud tñmet. Habet tñ d' fō vñ m'fuit
ans et d' possibili posset hē vñ ter
minans d' potētia d'na r' ita hē cū hoc
q' aliq' cedit mpteritū r' aliq' expec
tat m'fuitū et talis actus ē esse p'ale
n' actus essendi anglos. quā talis
actus est m'fuit tñmos genus n' spci
fō. Secūdo talis actus nō est sua
pfectio f' pfectōm suam hē supadditam
f' sūm m'fuit r' tñmū est aliqua suc
cessio inquitum vñ succedit alteri et
vñ cedit mpteritū cū succedit al
tera que ēat futura. Item nō habet
duo nūc m'fuitū suam duratōem
quoz vñ tñmet eam r' altera m'fuit
eam. f' hē bene vñ m'fuit quā nō
fuit abetno r' posset d' d' potētia hē
aliud tñmū quā posset deus ange
los am'fuitare r' istius actus duratō.
m'fuitat' m'fuitū que vocat' eum qd
est e'ntas p'cipata quā d' fō talis
actus est e'ntas et m'fuitus apte p'
m'fuit nō hē aliq' nūc tñmū f' ē p'e
tñmū licet sit tñmū r' fuitus apte
ante. Et ideo eum ē m'fuita m'fuit
tñmū q' hē duo nūc tñmū r' e'ntem
que nullum hē. Nūc aut' eū nō d'it
ab ipso ewo real' f' solum tñmū ut d'it
aliquoz opio quā nō p' se hē ad ewm
sicut m'fuitibile ad tñmū ut nūc tñmū
tñmū se hē ad tñmū tñmū n' sicut
ps ad tñmū ut se hē nūc tñmū d'it ad
tñmū d'it tñmū. et ideo idem r' est nūc
eū et eum f' solum tñmū d'it m'fuit
q' nūc ymaginam' r' m'fuitibile eum
eū eū quādā extensione. Doctor
tñmū p'mo sūm d'it. xv. q. n. ar. lo
n. d' q' quacūq' m'fuita m'fuitat' esse

aliemus rei illi rei r'ndet p'mensura
nūc illius duratōis. Unde sicut te
pus ē mensura motus ita nūc tñmū
est mensura p'p'is mobilis et illiq'
eum ē ē m'fuita eum illius en
tis est m'fuita nūc eū r' illud eū m'fuit
suratur nūc e'ntas cūq' esse men
surat e'ntas. sicut aut' se hē nūm
suratur actus ad d' eū est actus ita
se hē quelibet duratō n' mensura
ad sūm nūc. actus at' ille qui m'fuit
ratur tñmū d'it ab eo cūq' ē actus f' r'
quā mobile nō est motus et f' r'm
successionis quā mobile ē d' nā per
manetūm motus d' nā successio
Unde eam tñmū d'it d'it a suo nūc
f' secūdo r'm quā nūc nō est tñmū
et secūdo successiois r'm quā tñmū
est successio nō aut' nūc. Esse at'
eū quā est actus m'fuitat' ewo
d'it ab eo eū est actus r' eūdem
f' nō f' successiois r'm quā v'tūp
aret successioe et ita eam d'it nūc
eū real' ab ipso ewo. Esse at' quod
m'fuitat' e'ntas ē idem r' eū co
eū est actus f' d'it solum tñmū et
ideo e'ntas r' sūm nūc sūm d'it
solum tñmū m'fuitū. f' e'ntas r'
p'iat d'it eū. nūc e'ntas r' p'iat
quiditatem ip'is que real' ab eo nō
d'it. **Q'uid est e'ntas r' nūc e'nt'**
His actus est et v'tūmū m'fuit
m'fuitis qui nec succedit alteri
n' alius ē sibi natus succed' nullam
hūm m'fuitōm. f' omem p'fectōm ef
fentialiter et nō supadditam et ipse ē
p'fectio sua qui nō cōtinet n' oclūdi
m'fuita l'imites aliamus genus n' spci
nec m'fuit duo nūc oclūdi duratō eū
d' fō n' d' possibili et talis actus
essendi ē solum d'it cūq' mensura voca
tur e'ntas q' boecius r' alior' d'it
m'fuit m'fuit v'tō d' consolatione d'it
Quod e'ntas ē m'fuitabilis v'te to
ta simul et p'fā p'fio. Q'ntum ad
d'it tñmū r' tñmū d'it m'fuitabilis
v'te ad d'it eū r' eū d'it p'fā pos
fessio tota simul. Nūc aut' e'ntas
nō d'it real' abetnitate f' tñmū solu

habet modum. Aliomodo dicitur infinitum ne-
gative non quia preterit apertum natum
habet terminos sed quia non habet finem non est
terminatum non est limitatum et istomodo
quia deus non est limitatus nec durat
nec adagens nec ad spem per modum
memoria infinitum non preterit sed nega-
tive. Infinitum autem duratione potest esse
meritum sed infinitum per multitudinem
sed magnitudine per perfectionem per vigorem
modo sunt merita licet sit de aliis
istorum difficultas questio vnde dicitur deus
esse possit de qua me non metomitto ad
pauca. Et hec dea sufficiant quoniam ad pre-
dicamentum quantitatis. *Denominatio per
terminum ad rem de genere qualitatis et per
quod impletur nomine qualitatis.*

Modo agendum est de nominibus per
intentionem preteritis adagens qua-
litatis et primo de nomine qualitatis. n.
De nominibus sunt quatuor species quas
philosophus in predicamentis assignat. Primum
ad nomen qualitatis sciendum. Quod quali-
tas est quidam modus essendi subiecto. vo-
lus autem per augustinum super genera ad hanc est que
mensura perficitur et ideo qualitas qua-
dam determinatio et quedam modus subiecto
dicitur per aliquam mensuram. Sicut autem illud
quo determinatur potentia materie per esse
substantiale dicitur qualitas substantialis et hec est
dicta substantialis et subiecto ita illud per quod determinatur
potentia subiecti per esse accidentale dicitur
qualitas accidentalis que est quedam
dicta accidentalis ut dicitur in 10° methaphisice. Ex quo
patet quod impletur nomine qualitatis quod
id quod modificat subiectum et potentia subiecti
determinat per esse accidentale dicitur qualitas
subiecti. Et hoc concordat illi diffinitioni per
dicamentorum qualitatis. qualitas est
per quam quales dicuntur et quia ex
hoc quod est in nobis tales dicuntur ideo ag-
nitate in nobis ex parte dicuntur quales ut
ab albedine albi et sic de aliis et sic de
nomine qualitatis.

Secundo videndum est de nominibus species
nominis qualitatis et primo in generali
videndum est de dictum et significatum et po-
de qualibus in speciali. *Sufficiencia sig-
nificancia et dicta species quatuor quali-
tatis.*

Onatum ergo ad sufficienciam co-
nomenclatam et dictum sunt et sig-
nificancia. Sciendum est quod modus
sine determinatio subiecti secundum esse acci-
dentale quod qualitas dicitur est que ad omnes
species qualitatis per dicitur species per dicitur
sed modus talis determinatio. Unde
talis determinatio potest considerari quatuor
primo in ordine ad ipsam naturam subiecti
et sic ab hoc modo determinatio sunt
prima species qualitatis que dicitur habitus et
dispositio. Quod satis patet ex dictis
philosophi loquentis de habitibus anime et corporis
vnde philosophus ubi dicitur quod habitus sunt dispositio-
nes per se ad operum. Dico autem per se quod dis-
positum est per naturam et quia ipsa forma
et natura rei est finis et causa fit ali-
quid ut dicitur in 10° philosophi. ideo in prima specie
considerantur bonum et malum facile et
difficile motus per quod aliqua natura est finis
generacionis et motus. Ideo quanto
methaphisice diffinitur habitus quod est dispo-
situs per quod aliquid dispositio bene vel male.
Et in 10° ethicorum dicitur quod habitus sunt
secundum quos ad passiones hominis
bene vel male. Et ideo enim modus
est quemens ne rei tunc habet rationem boni
quod autem non est quemens habet rationem ma-
li ut patet et quia natura consideratur
illud primum quod est in re ideo hic modus
vel determinatio re nature qui habitus
dicitur et dispositio ponitur prima species qua-
litatis. Secundo modo potest considerari
talibus modis et determinatio subiecti secundum
esse accidentale per actionem et passionem que
consequuntur principia nature que sunt
forma et materia et per hoc finitur
per actionem et materia species qualitatis per diffinitionem
quia vel talis qualitas oritur imme-
diate a principis naturalibus substantialibus in
rei et sic est per species qualitatis que
dicitur naturalis potentia vel impotentia ali-
quid facile fieri vel pati a re
non immediate ab illis sed immediate a
illis qualitatibus que sunt calidum frigidum
et humidum et sic est tertia species qualitatis que
dicitur pura vel passibilis qualitas. In
tertiis autem consideratur quod aliquid facile
vel difficile fiat vel quod sit cito tardus
aut durum. Et in his absolute non
consideratur aliquid paucis ad rationem

boni ut
nes in
et malum
Tercio m
determinatio
quarta
et ita a
quantitas
sine ratione
speciem quod
bene vel
tatur per
predicamentum
minum
tor omni
ix. ar
quo se
ficio quod
M
Et primo
positum
ad modum
de habitibus
dispositio-
nis et v
tus reg
O
fa
nisi
litas
ab aliis
significancia
speciem a
dum
humidum
vnde me
finitum
modum
et sic d
inferum
aliquid
ut aliquid
hoc autem
finitum
ut albe
intensa
nomen quod
ali quod
per se m

boni ut mali quia motus ut passio-
nes non sunt rationis finis. bonum autem
et malum dicitur respectu ad finem
Tercio modo actum dicitur talis modus et de-
terminatio sibi per quantitatem et sic sunt
quarta species qualitatis que dicitur fore
et alia aliquid constans figura. Et quia
quantitas per se non est sine motu et
sine ratione boni et mali ideo ad quartam
speciem qualitatis non pertinet quod aliquid
bene vel male actus non tunc est ens di-
catur per eam. Simpliciter autem super
predicamenta aliam horum assignat ad-
minam et sufficientiam quod repbat de-
tor quibus et datam ponit per a. q. xl.
ix. articulo 5. *Septima species qualitatis*

quo se habet ad invicem habitus et dispo-
sicio que ponitur in prima specie qualitatis

Modo dicendum est de singulis nominibus
istarum specierum quatuor qualitatibus
Et primo de prima specie. scilicet de habitu et dis-
positione primo de hoc quod se habet
ad invicem habitus et dispositio. Secundo de
de habitu quod modis dicitur. Tercio de
dispositione. quarto de habitibus utro-
que et utroque quantum prout tracta-
tus requirit.

Quatum ad primum sciendum quod
facile et difficile mobile non di-
stinguitur habitum ab aliis speciebus quod
habitus sed bene distinguitur habitum
ab aliis speciebus qualitatis si habitus
sufficiat habitum et dispositionem sicut dicitur
per a. q. m. Dispositio enim accipitur
duplex uno modo secundum quod est genus
huius quod dicitur habitus et quod sit genus per
utroque metha. et per dispositionem in dis-
tinctione habitus sicut patet in diffi-
nitione inmediate posita contra predece-
et sic differunt sicut superius etiam
inferius nec sunt una species generis
alicuius. Alio modo accipitur dispositio
ut aliquid conditum sit quod habitum.
hoc autem potest intelligi de uno modo
sicut per se et in se in eadem specie
ut albedo magis intensa et minus
intensa et sic dicitur dispositio remanere
nomen quod quod in se in se ita quod de fa-
cili amittitur. Dicitur autem habitus quod
per se in se et ut non de facili amittatur

et sic dispositio fit habitus sicut puer
fit vir et sic sunt eiusdem speciei quia per
se et in se non distinguuntur speciem. Alio
modo potest intelligi dispositio quod habitum et di-
nisi sicut species eiusdem generis sub al-
terum contra aliam ut sit dicitur dis-
positiones ille qualitates prime speciei
quibus convenit per rationem per speciem ut de
facili amittantur quia habent causas trans-
mutabiles sicut egritudo et sanitas. Ha-
bitus non dicitur ille qualitates que se-
cundum suam rationem habent quod non de facili trans-
mutentur quia habent causas immobiles
sicut sunt scientia et virtutes que habitus dicitur
Et hoc modo dispositio non fit habitus et sic
dispositio et habitus simul non sunt una spe-
cies sed due que dicitur prima que quolibet
conditum contra aliam et prima magis
distinguitur qualitas sicut per se dicitur in
primas species in corpoream et in incorpoream
et hoc videtur esse intentio a. q. m. in per se
de acceptance habitus et dispositionis
et hoc patet per exempla per se po-
sita in prima specie qualitatis. Nam
si aliqua qualitas ex sua natura facile
mobilis ex aliquo accidente reddatur
difficile mobilis dicitur habitus et ego
est de qualitatibus que per se natura
sunt difficile mobiles quia tunc di-
stinguntur dispositiones ut si aliquis
in se habeat scientiam ut de facili possit
eam perdere magis dicitur hoc dispositio
et esse dispositio ad scientiam quia hoc
habitum scire vel esse habitum in se. Ex
quo patet quod nomen habitus dicitur in se
quidam importat non autem nomen dispo-
sitionis. *Que sunt dicitur essentielles dis-
positiones et habitus ut sunt dicitur species
qualitatis.*

Nec impeditur quod per hoc facile et dif-
ficile mobile sunt dicitur dicitur diffinitio
speciem per hoc quod ista pertinet ad passionem
vel motum et non ad genus qualitatis. Ita
iste diffinitio quibus patet se videtur
hoc ad qualitatem tamen utamur eis ut
prius sicut in genere per se frequenter acci-
piuntur dicitur accidentales loco per se alium
in quibus per se designatur per se
essentialia. *De hoc nomine habitus.*

quot modis dicitur quod est predicamentum
quod per predicamentum quod species
qualitatis.

Habitus autem multiplex dicitur quia habitus
ab habendo sumptus est a quo du-
plex dicitur. Vno modo secundum quod
homo ut quatuor alia res dicitur aliquid
habere et ab hoc habet nomen habitus dicitur
respectu cuiuslibet rei que habetur et sic est
que ad diversa predicamenta et sic apud po-
nitur inter post predicamenta que diversa
rerum genera consequuntur sicut oppo-
sicio prius et posterius et huiusmodi. Inter
autem que habentur est talis dicitur quia que-
dam sunt inter que non cadit medium
inter habitus et rem habitam sicut inter scientiam
et quantitatem vel qualitatem nihil est
medium. Quedam vero sunt in quibus
est aliquod medium inter utrumque sicut non est
inter relationem sicut dicitur aliquis habet scientiam
vel amicitiam. Quedam vero sunt inter
que est aliquod medium non quidem actio
vel passio sed aliquid prout actio
vel passio prout. s. vni est ornatus
vel regens et aliud ornatum vel rector.
Vnus duobus modis non constituitur
speciale predicamentum et videtur predi-
camentum habitus de quo dicitur philosophus in
metaphysica quod inter habitum inducitur et
inducitur cadit habitus medius.
Secundus modus dicitur habitus ab habendo
secundum quod aliqua res se habet aliquo
modo in se ipsa vel ad aliquid aliud
et sic cum iste modus sit secundum ali-
quam qualitatem ab hoc modum su-
mitur prima species qualitatis que dicitur
habitus de quo dicitur philosophus in
quod habitus dicitur dispositio. s. quia bene
vel male dispositum disponitur a se
se aut ad aliud ut sanitas quidam
habitus est et ex hac proprietate ponitur
habitus virtutum quoniam ad appetitum sensi-
tuum habitus sciens quantum ad intellectum
iustitiam et ceteram immobilitate gratiam
in se habet. Ex hoc etiam quia lu-
men intellectus agentis et lumen gratie dis-
ponit intentionem ad intelligendum et sic
species intelligit acquirita vel infusa
ideo etiam lumen intellectus agentis
et lumen gratie et species intelligibilis

habitus vocantur. Ex hoc patet quod
habitus ut est post predicamentum dicitur
ab habitu quod est predicamentum et ab ha-
bitu qui est prima species qualitatis quia
habitus ut est post predicamentum est
nomen adiectivum et dicitur habitus. ta. tu. et
aliis duobus modis est secundum. Habitibus
que est prima species qualitatis dicitur
ab aliis duobus modis. quia habitus
primo et secundum modum non dicitur res ha-
bita vel ipsa res que habetur sed solum
dicitur habitus ipsa habitudo habitus ad id quod
habetur. Et tertio modo dicitur habitus ipsa
res habitata secundum quod habitus habet vel male
disponitur vel sibi vel alteri. **Qua-
liter habitus sunt in corpore et mamma
et ad quid.**

Et autem intelligendum quod habitus ad
duo ponitur. s. ad esse et ad o-
perari prout ergo habitus dicitur
dispositio ad operari nullus habitus
ponitur in corpore quia omnis operatio cor-
poris vel est determinata ad unum animum
corporis qualitate et sic non indiget
habitu vel determinatur ab anima et talis
operatio est principalis prout anime scilicet
sano non corporis et ideo dispositio
ad talem operationem est principalis prout
anime licet possit dici secundario prout
corpus magnum disponitur ad faci-
le determinandum prout operationem prout anime
Quoniam autem ad dispositionem que res-
pondet esse prout disponitur secundum ipsam for-
mam sic potest esse habitus in corpore et hoc modum
ponimus sanitatem pulcritudinem et huiusmodi
esse habitus ut patet in philosophia non tamen
habet in parte rationis habitum sicut habitus
anime. hoc de habitu. **Quot modus
dicitur dispositio.**

De dispositione autem patet quod mul-
tiplex dicitur eo quod dispositio dicitur
semper ordine aliamus habitus prout
autem commentum philosophi ut dicitur in
aut secundum locum aut secundum pote-
tiam a se ipsum et ut dicitur simpliciter
in predicamentis in commento in hac divi-
sione philosophus omnem dispositionem com-
prehendit quia corporales disposi-
tiones comprehendit in eo quod dicitur s.

loann
sine
eo aut
dicit illa
parato
fecit
aut d
scientes
et dicit
et dispo
denon
vna et
O
bene d
dicunt
ad d
hic tra
de dom
pibus
natur
ad pmi
tibus
mission
tas et
lectual
tibus
stant
redditi
to dmi
stant
vires
comen
Q
vi p
violens
et mudi
violens
ca em
fert ab
aliqua
no par
nom
fiam
les po
potene
sensit
vires

Quoniam ad secundum. Idem quod vultes
duplex distinguitur. Vno modo ex
te modi habendi quia quedam ha
bentur per infusionem quedam per acquisitionem
acquisite sunt que habentur ex his ac
tibus precedentibus ab aliquibus principis
naturalibus in nobis persistentibus et tales
sunt omnes ille de quibus dicitur apud
in libro ethicorum. Infuse sunt ille que a no
bis non habentur exactibus nisi si ad
perfusionem sicut sunt virtutes theo
ricas proportionales videntur alii habitus
duntaxat nobis infusi quia sic se ha
bent alie virtutes nobis infuse ad virtutes
theoreticas sicut se habent virtutes morales et
intellectuales acquisite ad principia natu
rales virtutum acquisite et de istis solim
dicuntur theologici quod non conueniunt
philosophi. Virtutes autem acquisite et infuse
differunt specie unde iusticia duntaxat in
fusa et iusticia humanitas acquisita spe
dunt quia alia ratione formali respec
tunt suum obiectum iste et ille. Necesse est at
ponendi virtutes infusas propter acquisitiones
quibus maioris perfectationis sit tunc
quod breuiter pono. Quia non minus per se

Debent esse actus quibus ordinamur
ad beatitudinem spiritalem quod illi quibus
ordinamur ad beatitudinem naturalem. Fisi
sunt per se habitus et procedunt apertius
per se habitibus quod et alii. Illi autem non
possunt esse habitus morales vel intellectuales
acquisiti. quia nec cognitio naturalis intel
lectus nec inclinatio naturalis voluntatis
nec tendit in beatitudinem naturalem relin
quitur ergo quod illi habitus spirituales sunt
et in fide. Ex quo patet quod propter habitus
acquisitos oportet ponere alios in fide.
Secundo distinguuntur virtutes ex parte ob
iectorum et sic sunt quia obiectum aliorum
virtutis ut est aliquid quod in re totum exce
dit cognitionem et sic habemus tres virtutes
theologicas. fidem spem caritatem. que habent
deum pro obiecto prout in re totum excedit
cognitionem vel ipsum obiectum humana ratione opte
hendi potest et sic habemus virtutes morales
et intellectuales que sic ab intellectu disting
nuntur quia virtus perficitur ad bonum operandum
principium autem actuum humanorum est duplex
scilicet intellectus sensus et appetitus habens se
duo momenta in homine ut dicitur in prima
Unde omnis virtus humana optet quod sit perfec
tissima aliorum virtutum principiorum. Si quis
sit perfecta in re speculativa vel practica
ad bonum hominis actum est virtus intel
lectualis. Si autem sit perfecta prout ap
petitum est virtus moralis et secundo.

**De singulis virtutibus in speciali et primo
de theologiis in genere quot sunt et earum
sufficiens.**

Quoniam ad tertium primo videndum
est de virtutibus theologiis scilicet
de intellectualibus et de moralibus. Qui
tunc ad primum primo dicitur est de vir
tutibus theologicis in generali quot sunt
et unde dicitur et quomodo distinguuntur
Secundo dicitur de deo in speciali.

Quoniam ad primum quid est virtus theo
logica dicitur quod illa que habet deum
pro obiecto unde dicitur theos quod est deus et
logos quod est sermo quasi sermo de deo
dicitur in diversis modis respondere. Cum
enim deus sit finis in se spiritualis habet
non potest sine initio. nullum autem meritum
est sine caritate ergo ad ipsum mercedem
caritas requiritur. scilicet dilectio caritatis

non potest haberi sine cognitione precedente
deus autem non potest cognoscere nisi est in
beatitudo spiritualis sine cognitione su
pernaturali et ideo ad hoc ordinatur fi
des quia credimus ex auctoritate dei di
centis. nullus autem diligit sine tam
quam suum nisi speraret illud possi
bilem habere adeo et ad hoc ordinatur spe
Sic ergo sunt tres virtutes theologice
fides spes caritas que habent deum pro
obiecto scilicet in diversis modis quia fides ut
est prima virtus excedens naturalem rationem
Spes ut est finis ultimus expecta
tus et difficilis. id est super humanam fa
cultatem. Et caritas ut est prima bo
nitas hominis completa supernaturalis
fides autem habet esse in intellectu spes et car
itates in voluntate. Cum autem in fi
dem et ut sunt virtutes simul sunt
tempore scilicet natura prout est fides spes et car
itate et spes caritate scilicet per se prout
est caritas alius duobus. **De singulis
virtutibus theologicis et primo de
fide quot modis dicitur.**

Secundo dicitur de deo in specia
li et primo de fide. Circa quam
primo videndum est quid est fides et quot
modis dicitur de qua breviter me ex
pedio quod multis modis dicitur. Quia
aliquid dicitur habitus acquisitus ex
auctoritate aliorum dicentis et sic est
habitui intellectualis ut dicitur in primo
aliquid etiam nomine fidei mystat
large res credita prout dicitur in primo
deus est fides mea. aliquid actus
fidei ut cum dico fides mea est quod
deus est homo id est actus fidei mee. alii
sunt per collectionem actus fidei et sic
dicitur in symbolo athanasii. Hec est
fides catholica. alii autem sunt per
fructum et sic prout ab apostolo ad gal
v. prout in fides prout est virtus theo
logica est habitus quo disponimus me
ad credendum facilius primo intuitu quod
adea que super humanam rationem sunt et
sic dicitur in hebreis. et ab apostolo. fides
est sperandum scilicet res argumene
tum non apponimus. **De penitus**

ad fidem
 Secundo dicitur de dependentibus ad fidem et sunt tria. primum de symbolis fidei. Secundum est de articulis contentis in symbolis. Tertium est de distinctione ipsorum articulo. **Quid est symbolum et unde dicitur quod sunt symbola et a quibus et ad quid se educta.**

Quantum ad primum ponenda sunt ista simul quot sunt symbola. Unde dicuntur a quibus sunt educta. que valitas edictis ipsorum. Vbi scilicet quod symbolum dicitur a similitudine ut collatione quod exprimitur patet fit bini otium. Unde et symbolizare dicitur qui exprimitur patet aliqua ad unum et idem colligitur et hoc modo acollatione triplia dicitur symbolum. Primo acollatione ipsorum hominum in bona fidem. Secundo acollatione per diuinitatem et delectationem fidem. Tertio modo acollatione articulo ex diuersis locis scripturam in quatuor ta fides quam ad credibilia principalia continetur. Fuit autem duplex utilitas condendi symbolum. scilicet certa et facilius cognatio credendum et maior tutela contra fraudem hereticorum fidei corruptionem. Cum enim veritas fidei in sacra scriptura diffuse contineatur in pluribus locis obscurum. Itaque ad eliciendum clare fidei veritatem. Ex sacra scriptura requiritur longum studium cui non possumus intendere omnes illi quibus necesse est cognoscere fidei veritatem. necessarium fuit ex sumis sacre scripture summam eam colligere ut sic collata ponatur omnibus ad credendum ne fides simpliciter per hereticos corruptas scripture corrumpatur. Et hoc quidem factum est in istis symbolis. primo in symbolo apostolorum quod conditum fuit tempore veritatis in modum appellate et ideo dicitur submisit. Secundo in symbolo niceno tempore veritatis appellate contra hereticos et ideo in missa sollempniter canitur per eum. In quo quod dem difficultas que continebantur in symbolo apostolorum diffusius eluadantur. Tertium vero symbolum additum est tempore veritatis per hereticos concussit et tamen

adhuc preualente. scilicet symbolum athanasi in ipso quod dicitur in mane depulsis tenebris quibus illud sit magis primum cuiusdam doctrine quam primum symbolum. In his autem tribus continetur eadem veritas in uno magis explicite quam in alio scilicet quod nam fuit ipse hereses impias diuersas quibus insurgentes. **Quid est articulus fidei et quod artamur ad credendum articulus fidei.**

Quantum ad secundum. scilicet de articulo in symbolis contentis. Sciendum quod secundum quod dicitur hugo de sancto victore articulus est indissolubilis veritas de deo artans nos ad credendum. Dicitur autem indissolubilis veritas non quia sit de ictumplexo quia ita incomplexa ipse non est veritas sed quia est de complexo non resolvable in plures veritates huiusmodi spales difficultates. Et dicitur talis veritas articulus ad similitudinem articuli in rebus corporalibus in quibus articulus vocatur organum quod non est dissolubile in plura. Quod autem est dissolubile in illa non dicitur articulus sicut manus que diuiditur in digitos non dicitur articulus sed digitus qui vel terminus non diuiditur in alia organa. Similiter veritas fidei que non diuiditur in plures veritates huiusmodi spales difficultates dicitur articulus. Duo autem huiusmodi plures difficultates quia cum fides sit de his que sunt super rationem humanam que huiusmodi difficultates spales articulus dicitur. Et ideo si ex uno articulo aliqua sequatur alia concomitentur que eo credito facile est credere non faciunt novum articulum sicut credito quod christus fuit mortuus facile est credere quod fuit sepultus et ideo de morte et sepultura christi non sunt distincti articuli. Quod autem addit quod est veritas artans nos ad credendum non est intelligendum de articulatione veritatis cum illis credat in se volens sed de articulatione suppositionis quia si volumus articulum saluamur ad credendum. Est autem additendum quod articulus potest dici aliter esse id ad quod credendum nos artat fides sed non sola et articulus potest dici id ad quod credendum artat nos fides et sola fides. primo dicitur articulus deum esse unum creatorem omnium et quedam talia ad que per fidem artamur quia huiusmodi amotis non esset fides. nichil.

h non tenentur sola fide si pnt scia sola
demonstracione. Secundo modo dicitur
ar lxxviii illud q excedit rom viato
rum sicut dnm esse tmm in psonis fili
m incarnationis et huius et scilicet loque
do ac ppe huius soli dicitur ar lxxviii. **De dy
tinctione ar lxxviii quod ab invicem dis
tinguatur.**

Quantum ad pmi sciend q tmm ar lxxviii
ar lxxviii sciend q ar lxxviii dicitur dis
tinguatur vno em modo distinguatur
secundum distinctionem credibilium. Secun
do modo p distinctionem ordinam. **Quod
distinguantur ar lxxviii fidei expte credibi
lium.**

Quantum ad pmi sciend q tmm ar lxxviii
sit mias decto ut dnm fuit. aut est
hec veritas pmes ad maiestatem dimita
tis aut ad misterium assumpte hnam
Certa no maiestatem deitatis tra nobis
credenda pponitur. pmi est vnitatis di
munitatis et sic est pmius ar lxxviii. Credo
m vnu dnm. Secundum est vnitatis p
sonar et de hoc sunt tres ar lxxviii vnde per
tines ad ptem prem omnipotentie. Secun
dus ptenens ad psona filii et m huius
fi. eis. Septimus ptenens ad psonam spo
sa. Credo in spm. f. Tercu q nobis tra
dimitatem pponitur sunt opa dimitatis ad
que ptenet tres ar lxxviii vnde ad opus nate
creatorem celi et terre. Alius ad opus gre
fac. e. ca. f. o. r. p. alius pmes ad con
fessionem gre carnis r. et v. e. dme et sic
sunt vii. ar lxxviii tra misterium deitatis. Ita
misterium humanitatis xpi pponitur no
bis. vii. credenda. f. cocepto natiuitas
passio descensus ad inferos r. astepo
m celum aduentus ad iudiciu. De his
at vii. sunt vii. ar lxxviii quor pmius est. Q
conceptus e de spu sco. Secundus e nati
ex maria vigne. Tertius passus sub po
cio pylato r. mor. r. se. Quartus. Dese
dit ad infer. Quintus. Tercia die re.
amor. Sextus ascendit ad a se. ad dex
di p. o. Septimus. Inde ve. e. iudi.
vi. r. mor. **Distinctio ar lxxviii fidei p m
m aplos ar lxxviii ordinam.**

Secundo distinguuntur ar lxxviii p dyac
tom et m aplos ipos ordinam
vni et sic no sunt nisi xii. Petrus q
dem princeps aplos posuit tres ar lxxviii

1. de vnitatis essencie & omnipotentie pmi
& ope creatoms dicens credo in dnm
prem omnipotentem ar. te. r. etc. Iohs
aut posuit ar lxxviii de psona filii dei
et m huius xpi filium ems vn. do. n.
Iacobus zebedei duos committit vnu
et posuit ar lxxviii de coceptione et nati
dicens. Qui conceptus est de spu.
sco. na. ex ma. vigne. Andreas posu
it ar lxxviii de passione dicens. passus
sub po. p. r. u. mor. r. se. philippus
posuit de descensu ad inferos. Dese
dit ad inferos. Thomas posuit de
vnie. Tercia die resu. amor. Bar
tholomeus de ascensione. asc. ad
ce. se. ad dex. dei pa. ompo. m. at the
posuit de aduentu. ad iudi. Inde ve.
est in. vi. r. mor. Iacobus alphi po
sunt ar lxxviii de psona. f. f. Credo in
spm. f. Opus gre dimiserunt sibi duo
apli nam Symon posuit effon gre
m confessionem boni. sciam et. ca. scos
omom supple credo. Judas Iacobi qm
tum ad remocionem mali. p. ar. remis
sionem. Mathias at posuit effon gre
f. quosdam. f. alios at Thomas iteru
dicens carnis r. uenem et vitam etna
Hec aut distinctio ppe no est ar lxxviii.
f. magis contentor m simbolo sciend
ordinates et ideo pma e melior. Ex
das eam patet q. Bn. glossator no
bene distinxit ar lxxviii sup ar lxxviii f. miter
credimus extra de sua. An. r. fi. ca. q.
se em pmit ibi bapm esse pmi ar lxxviii
hnamat q vni no est. nllm em fac
mentum eae e distinctus ar lxxviii sed
omnia facit et ea que respiciunt fidem
que sunt ncia ad credend. & ordina
tione eae de pte ppe de mnditione
alioz plator omia contineat sub ipo
ar lxxviii. Credo vna sciam et. ca. scos quod
implumb ead aliis ibi no clare vid
de quibz no turo ad pus. **De spe qd
est et quot modis dicat.**

Secundo de spe tra q intelligend
est q spes quqz modis accipit
pmo appassione appetitus sensum et
sic omiatur m quatuor pnapales
passiones que sunt spes Timor van.

divini et tristitia. et isto modo est non
solum in hominibus sed in animalibus a
his que sunt appetitum sensitivum
Quod patet quia animalia inveniuntur
operari propter aliquod finem bonum
estimatum possibile sicut canes faciunt
modos propter filiorum educationem et
divinum animal aggreddi alteri exspe
victorie. Et nota quod spes sit accep
ta in suo obiecto requirit quatuor co
ditiones. Primo quidem ut obiectum
sit bonum quia spes est de bono
timor de malo et ideo per hoc dicitur amor
Secunda est quod sit futurum
per quod dicitur agendum quod est de bono
habitu. Tercia est quod sit arduum et tunc dicitur
facultate adipsabile et per hoc dicitur
ad fidei et cupiditate que sunt de
bono futuro absolute. Quarta est quod sit ar
duum possibile adipsabile et per hoc dicitur
ad desperationem et sic patet esse passio in
multo respicit spem que est virtus theo
logica alius autem sequentibus quatuor
modis respicit virtutem theologica
Et primo dicitur alius spes de obiecto spei que
est res sperata. ut cum dicitur ad cor. 20
expectantes beatam spem. id est beatitudi
nem sperantem. Secundo dicitur de actu spei
id est cum dicimus quod finis est expect
tatio future beatitudinis. Tercio ac
cipitur per similitudinem quadam cum sic
accipitur ad rom. 5. Tribulatio patientiam
operatur. patientiam spem et ci
tudinem de retributione. Quarto
modo dicitur spes habens inclinationem et de
clinans voluntatem ad expectandum
ultimum finem supernalem. Primo
spes est passio et non virtus. Secundo
est obiectum virtutis. Tercio modo est actus
virtutis. Quarto modo est iustitia
actus virtutis. Quinto modo est prope virtutem
et diffinitur ad dandum sic. Spes
est actus expectatio future beatitudinis
ex divina gratia et minus humanis puen
iens. quod diffinitionem explicare plus non
intendit nisi quod diffinitur habens partem
et autem virtus habet partem quatuor con
ditiones et in se et in suo obiecto sed

in certis addit plus. scilicet quod sit ita arduum
quod per humanam facultatem habere non possit
Et ideo quantum ad hoc addit diffinitionem
finitionem partem ex divina gratia pueniens
proinde tunc est passio et arduum tunc in se
humanam facultatem. *De habitu caritatis*

Tercio de caritate dicitur est et primo quod
modis dicitur per quod se habet ad alia no
mina que amorem implant. Tercio quod
amor pertinet ad caritatem *Quot modis
dicitur caritas.*

Quatuor ad primum dicitur quod caritas dicitur
quatuor modis. Uno enim modo notatur
caritas ipsa res amata per caritatem que est
obiectum eius et sic dicitur de caritate et
ita accipitur 1o. i. cor. 13. Deus caritas est
2o. dicitur caritas ipse actus caritatis et sic
ibi dicitur finis qui manet in caritate et deo
manet. Tercio dicitur de effectu caritatis sic
1o. maiorem caritatem nemo habet
ut anima suam ponat quis pro multis
suis. Quarto caritas dicitur de persona tri
nitatis cui convenit appate dare caritatem
et sic spiritus sanctus dicitur caritas sicut dicitur
bas ang. xv. de trinitate cap. xliii. Quinto
dicitur caritas habitus ad deum infusus melius
voluntate ad deum diligendum facilius
tamquam supernale bonum et ultimum fi
nem suum. Primo modo et quarto car
itas non est virtus sed est deus dator omnis
virtutis qui etiam est obiectum virtutis carita
tis. Secundo etiam modo est actus vir
tutis. Tercio modo est effectus virtutis. Et
quinto modo dicitur virtus de qua apostolus ad
ro. 5. Caritas dei diffusa est in cordibus
vris per spiritum sanctum et diffinitur sic ab
angelis super ps. Caritas est fons proprius
et singularis bonorum cum non dimittat
alienis. Alio modo caritas est virtus se
tus de quo agitur in feris. *Quod
ea que sunt nomina pertinentia ad partem
spiritualem inferiorem extenduntur ad
partem intellectuales superiores non eodem
modo videndum est quod se
habet caritas ad alia nomina que
pertinent ad aliquid pertinet ad amorem et ipsa
ad invicem. ubi sciendum quod potentie
anime distinguuntur in intellectuales et*

spiritus. Intellectus autem per distinctionem
 in cognitivam et appetitivam et intellectum
 s. et voluntatem et spiritus similiter in cog-
 nitivam que apprehendit et appetitivam
 que vocatur appetitus spiritus. Pars
 autem intellectus continet quod quod nobilitatis
 huius spiritus si non equis et ideo ea que di-
 cuntur de spiritibus transferuntur ad partem
 intellectus et dicitur et non commisso proprie
 et hoc patet de cogitatione quod ad spiritum vi-
 detur enim spiritus pertinet et convenit potestate
 visus et intellectus huius ad actum et intel-
 lectus unde dicitur intelligere dicitur
 dicitur videtur. Et cum intelligere sit per
 cognitionem partem intellectus namque in se quod
 aliam partem cognitionem in se et similiter de
 parte appetitiva. quia cum per spiritus se-
 quens apprehensionem vocatur appeti-
 tus ideo non appetitus huius ad partem
 intellectus que sequitur apprehensionem
 que vocatur voluntas et dicitur similiter appetitus
 si non equis. non enim appetitus spiritus
 vocatur voluntas spiritus si solum intellectus.
 Nobiliora enim entia cum ignobilioribus
 rebus et nominibus communicant et nihilominus
 singulares nobilitates huius et singularem
 nomina sibi appropriant et quod dicitur est in partem
 nominibus intelligendum est etiam in aliis no-
 minibus quod ea que pertinet ad partem inferi-
 orem sensum extenduntur ad partem su-
 periores intellectus et non equis. spiritus ratione
 sue nobilitatis. Quod etiam dixi intelli-
 gendum est spiritus. quia ea que sunt partem su-
 perioris largi acceptione dicitur in parte
 spiritus. Unde large loquendo appetitus
 spiritus vocamus voluntatem et sic in
 aliis quibus suppositis ostendendum est pro-
 prium. *Quod si sit caritas ad amo-
 rem dilectionis et cetera nomina ad amorem
 pertinet et omnia ad invicem.*

Amor igitur spiritus quietationem appetitus
 importat si quia nomen appetitus
 est commune partem spiritus et partem intellectus ideo
 etiam amor convenit quietationem appe-
 titus spiritus et intellectus si differenter.
 putatur enim convenit appetitus spiritus a-
 mor est passio et sic amor quod huius

et brutis et sic spiritus amoris sibi no-
 men vendicat. Appetitus autem intel-
 lectus qui est voluntas est eternus
 spiritus et non passionatur dicitur. et ideo
 si quod quietatur eternus talis amor vo-
 catur dilectio quasi dilectio electio et
 sic solum amor qui est dilectio est intel-
 lectuali natura et non in brutis animalibus unde
 huius amorem aliter et non dilectionem.
 In omnibus autem est amor utique quod
 et est in eis amor putatur impletur passio-
 nem unde etiam dicitur multos pas-
 sionatos in amore qui non secum dis-
 cretionem rationis et est in eis amor qui
 est dilectio qui est in appetitu intellectus.
 tunc utique appetitus huius. et sic pa-
 tet quod omnis dilectio amor est si non omnis
 amor dilectio quia nomen inferioris
 potencie transferuntur ad superiorem et non
 equis. Omnia autem nomina que ad a-
 morem pertinent sic se habent quod etiam ut
 includunt amorem pertinet sic se habent
 quod omnia ut includunt amorem et ad-
 dunt aliquid super ipsum et sunt quatuor
 ut amor ea includit et addit aliquid
 supra ipsa et similiter sunt quatuor. No-
 mina vero que amor includit et addit
 aliquid supra ea sunt huius. scilicet caritas
 benivolentia beneficentia et concordia
 et accipitur per quatuor proprietates amoris
 et amorem. Quia prima est quod huius dicitur
 et ideo vellet sibi amorem esse partem
 et sic amor includit caritatem quod
 desiderat semper amorem partem. Et
 appetitus est amorem sibi mutuo bona vel-
 le et sic amor includit benivolentiam
 que huius impletur. Tercia est quod bona sibi
 mutuo gaudent et sic amor includit be-
 neficentiam. Quarta est quod magni-
 bus que bona videntur sibi mutuo
 concordant et sic includit concordiam
 que huius impletur non quidem in speculativis
 et subtilibus quia concordia in his si
 philosophi. x. et huius ad amicitiam non per-
 tinet immo in eis discordia potest esse sine
 iudicio amicitie eo quod in his concor-
 dare et discordare volunt non subiacet
 cum in eis ratione cogatur et sic potest

Intellectus

malus actus intellectus quia opinione
et suspitione et etiam fide acquisita
non infusa potest esse finis intellectus finis
autem est malum et ita patet quod ista alii
quando se habent ad verum aliquando ad fal-
sum si ista quique semper se habent ad verum
quia important rationem rationis si dif-
ferenter quia tria. scilicet sapientia scientia et mens
ita natura. Scientia quidem est conclusio
vnde est habitus conclusionis. Intellectus est prin-
cipia vnde est habitus principiorum. Sapientia
autem est causa altissima. Vnde sapientia
quasi sapientia de deo scientia. Hic autem me-
nus non sicut potentiam intellectus sed habitum
potentie qui important eius rationem
ita principia prima. Alia autem duo impor-
tant rationem rationis ita contingencia
scilicet prudentia quidem est agibilia. et ita
actus qui sunt moventes in eis
in exteriorem materiam sicut sunt ama-
re odore eligere et huiusmodi que pertinent ad actus
morales quorum est prudentia humana.
Ars autem important rationem rationis circa
fabrilia et actiones in exteriorem ma-
teriam in se habentes sicut est sectare ligna
dolare lapides in quibus ars est divina
et ita patet quod omnes virtutes intellectuales
habitus sunt. Non omnes habitus sunt virtutes
nisi illi qui semper et solum sunt ad ve-
rum. et ista sunt predicta quique quorum tria
sunt. scilicet durus speculativus. scilicet sapientia scientia et
intellectus alius de operibus. scilicet prudentia
ars vero de habitibus practicus et finis. **Quo
modo prudentia adiungitur aliis virtutibus.**

Ipsi autem prudentie adduntur alie tres
est enim prudentia ratio ad agibilia
Circum agibilia autem habita tripliciter actus tri-
bus modis. quorum primus est consili-
ari secundus iudicare tertius praecepere
autem duo respiciunt actus intellectus spe-
culativum qui se inquirere et iudicare sed
tertius est proprius intellectus practicus in
quem est operativus. non enim ratio habet
praecepere ea que per hominem fieri non possunt
manifestum est autem quod in his que per ho-
minem sunt principalis actus est praecepere
ad que alii ordinantur et ideo virtus que
est bene praeceptiva adiungitur tamquam
secundarie virtuti que est virtus consili-

lativa et synesis que est bene indi-
cativa de agendis per commune legem
et quoniam que est bene indicativa
de agendis per commune naturalem in his in
quibus deficit lex communis et ita per
quod quibus sunt plures habitus non enim nisi
quod virtutes intellectuales in genere tres
speculativum intellectum respicientes et due
respicientes intellectum operativum practicum
Adduntur autem alie tres prudentie ad
bene iudicandum et bene consiliandum
et praeceptum que est prudentia. **Quo
de prudentia et ars sunt virtutes in-
tellectuales et morales.**

Secundo videndum est cum prudentia
sit virtus una de cardinalibus
que morales sunt quod est intellectualis
ad quod dicitur quod aliqua virtus potest dici in-
tellectualis actibus. scilicet a sebo quia est
perfectio intellectus et ageratio quia
generatur ex intellectu et tempore et ab ob-
iecto sicut sapientia que est de altissimo
causis. Prudentia igitur et ars sunt
habitus super vi. eth. quantum ad propria duo
sunt intellectuales scilicet quantum ad obiecta
non. scilicet convenienter cum moralibus quia po-
tentia est ratio agibilibus et ita ad artem
factibilem et per hunc modum dicitur in in-
tellectuales et morales non per se
quia sic sunt intellectuales per quod per se
potestas ad opus per quantum ad com-
mune quod ad aliquid cum moralibus
et quantum ad aliquid cum intellectualibus
Prudentia igitur est intellectualis quoniam
ad sebum quod per se fiat et moralis quantum
ad obiectum quod respicit. **Quodo virtus
habet intellectualis convenienter nomen
virtutis.**

Tercio videndum est quod virtus in-
tellectualis convenienter nomen vir-
tutis et maxime speculativus de quibus
est magis dubium. ad quod dicitur quod non
virtutis convenienter aliam duplicem rationem
uno modo quia facit facultatem be-
ne operandi et sic habitus intellectuales
possunt dici virtutes quia faciunt faculta-
tem bene operandi in intellectu que est con-
sideratio veri. hoc enim bonum est intellectus
et hoc est materialiter virtus. Alio modo
modo quia cum facultate bene opa-

facit bonum vsum et hoc solum pmet
ad illos hunc qui respiciunt ptem ap-
petitum et sic facit formale de vir-
tutem et sic ratio virtutis eius ppe non
conem. Ex hoc em qd amplius habet
hunc facit aliquis spectatue no i di-
natur ad utend. si sit potens spectat
verum in hunc quod sit sciam. si qvta
tur scia hunc hoc est immo. nolite
et ideo virtus que p fiat voluntatem
ut caritas ut iusticia fiat etiam bene
ut hunc. habitibus spectatue. Et
si hoc etiam in actib. horum hunc
pe esse meritum si ex caritate fiant
sicut qd d. vii. moralis qd contempla-
tina est maioris meriti qua actua.
et hoc de virtutib. intellectualib. dicta
sufficiant. **De virtutib. moralib. quo-
damore moralis dicitur et qd mos
et mos.**

Modo ita restat qd virtutib.
moralibus ubi pmo omi vir-
tutem est qd est mos a quo moales v-
tutes denominatur. Quo vpo scia
patet quid est virtus moralis. ppos
aut duo sigt quq em sigt consuetu-
dine ut act. xx. Nisi accitad animi
si more legis moysi no potuit sal-
vi fieri. Quid qd no sigt i clama-
conem quadam nalem ut quasi na-
turalem ad aliquid agend. Unde
et brutorum animalium mores ali-
qui esse dnt unde. n. apud abeo-
n. d. qd leoni more utruetes i hos-
tes pstravit eos et accipit mos in
ps. Qui habitare facit unus mo-
ris in domo. Et hec due quidem
figiones in nullo distinguuntur apud
latinos quoniam ad notem in greco
aut distinguuntur quia in greco et ho-
p. e. brene septem sigt nalem ut
quasi nalem inclinatam ad aliqd
agend qd apud nos more sigt. qd
doq no scilicet p. y. grecum qd e lo-
gum et d. virtus et tunc sigt qd sue-
tudine in bono ut i malo et simbo-
nomen moris apud nos idem sigt
virtus ergo moralis denominatur et
d. moralis amore si qd mos sigt.

inclinatam nalem ut quasi nalem
ad aliquid agendum inclinat ante
ad actum ppe conemnt appere virtuti
amnis e more omis potestas ad age-
dum et ideo illa virtus solum moralis
d. que e virtute appetitiva. Illi aut
signatam qua mos nalem inclinat
ut quasi nalem sigt ad aliquid age-
dum est valde pmpqua alia signatio
qua signat consuetudo quodamod
convertitur in nam et facit inclinatam
similem nali. Ex his igitur patet qd
est mos et vnde d. virtus moralis **de
virtutibus moralibus.**

Secundo vidend est de virtutib. mora-
libus et pmo de virtutib. moralibus
generale p. de virtutibus cardinalibus
specialib. Quidam ad morales pmo
ponitur in a distinctione p. ponitur
eas distinctio et nris cum oppositis vi-
tibus. Tercio concludent ex das sex co-
clusiones. **Quodo passiones et opa-
tiones duplx comparantur ad virtutes
et sicut in a ut obm et sicut effectus ad
causam.**

Quantum qd ad materia distinc-
tiones sciend qd in a qd distig-
uitur virtutes sunt passiones et op-
tiones. Operatio aut et passio duplx
pnt ad virtute compari duomodo si
effectus ad causam et sic omis virtus habet
aliquas bonas operationes quas e pro-
ductiva. habet aliqua etiam delicta
ut tristitiam que st delictiones et pas-
siones. Aliomodo pnt operari operatio
et passio ad virtute moralem sicut in a
causa est et p. h. omis virtus mora-
lis sicut ita materiam est ut in a opa-
tiones ut ita passiones. **Distinctio
et sufficiencia virtutum et virtutis**

Hoc supposito ponenda e distinctio
secundo partium moralium virtutum
que pnt pon hoc modo quia omis vir-
tus ut est ita operationes ordinadas et
sic e iusticia que in actomb. ordnat
hominem ad alterum in ratione debui.
Iusticia aut est duplex. si commutativa
et distributiva quas dnt sic summi pnt

quia maius iusticie consistit in hoc quod est
constituere equalitatem in dacionibus
et acceptationibus. Hoc autem potest fieri dupliciter
vno modo ut constituatur inter dante et
accipientem talis equalitas ut quantum
accipiens accipit adante tantum recipiat
dans accipiente et talis equalitas
est in emptionibus et venditionibus et re
tributionibus et iusticia que talem equa
litate constituit et commutativa alio
constituta equalitas inter duos quorum
quilibet est recipiens quia quilibet re
cipit iuxta suam conditionem equaliter quibus
in re recipiant in equalitate et in hoc consistit
iusticia distributiva. Ex hoc autem patet
duplex ratio verusque iusticie. quia iusticia
commutativa est equalitas quantitas in
datis et acceptis quia tunc recipiat dans
quantum dedit. sicut cum quis vendit
vinum valentem certum recipit certum.
est ibi iusticia commutativa. Et inde est
quod inter illos inter quos non potest esse equa
litas in datis et acceptis non potest esse ta
lis iusticia proprie. Et hoc est nullis qui
beneficia accepta recompensare non
possunt sicut creatori creatura et pater
tribus filii. a quibus recipiunt esse nutri
tionem et eruditionem. propter quod quantumcumque
creatura creatori vel filii patri compensen
t. nunquam est ibi perfecta equalitas
nec saluatur ratio iusticie commutative
sed tamen aliquis modus quantitatis creatu
ra creatori vel filii patri reponunt
quantum potest ut sic loco equalis si qua
litate summatur possibile et proportionale.
Et iusticia distributiva non requirit
equalitatem quantitatis sed proportionem non
enim oportet quod distribuens bona quantitate
eandem quantitatem det omnibus sed pro
portionem ut cuiuslibet det secundum suam conditionem
aliud enim debet dari militi aliud pediti.
Secunda ratio est quod iusticia dis
tributiva primo respicit personarum pro
portiones. ex qua concluditur proportionem re
distributionem ita quod ibi est laudabilis ali
qualitas personarum acceptio secundum debitam
conditionem persone. Et sic iusticia omni

tativa primo respicit habitudinem
rei ad rem ut patet in medicamentis
et emptionibus vel habitudine actus ad
passionem ut in iudiciis indicandis vel
promittendis. Ad conditionem autem pro
ne nunquam respicit. non enim hoc de
bet magis vel minus vendi vni quam
alii. Si autem aliquis respiciat ad con
ditionem persone hoc non est nisi ex qua
magnitudo condicio persone facit ad qua
litate rei vel in illis sicut maior
turris est principem parte quam privata
personam. Et ita patet de duplici ius
ticia distributiva et commutativa et
per quod de virtute que est circa operationes.
Potest etiam esse virtus aliqua circa
passiones regulandas et quidem est quod
vel circa passiones que sunt obiectum
per se ad vitam vitam hominis corpalem
vel circa passiones que sunt aliquid obiectum
quod respicit exteriora bona vel circa pas
siones que sunt obiectum per se ad actus
exterioribus. Si igitur accipiamus
virtutem que est circa passiones quarum
obiecta respiciunt et pertinet ad corpalem
vitam habet se dupliciter vel quia talia
respiciunt membra membra vel respiciunt
consonantiam ipsam. Si membra
vitam sic est fortitudo que est virtus
circa pericula que vitam interminant
et virtuosus videtur fortis vicinus
autem oppositum in ista virtute et inerte
vis attendit per habundantiam et defectum
et ideo virtus consistit in medio. In
quibusdam autem norma non sunt impo
sita sed analogum vel ex duobus gradibus
vel latinis ut patet secundo ethicorum
Viciosus vero qui opponitur fortis per su
per habundantiam et excessum videtur
intimidus et audax per intempestivum per
defectum timoris audax per excessum au
dacie vicinus autem videtur intempestivus
et audacia. Ille vero qui super habun
dat in medio et deficit in audendo
videtur timidus et iste opponitur for
ti secundum defectum vicinus autem videtur
timiditas. Si autem accipitur fortitudo
non corporis sed mentis. Si autem talia

oba passia respiciunt consuetudinem
 vitam et sunt valia admodum conser-
 uationem sicut sunt tibi quibus conser-
 uatur mundum et venerea quibus
 conservatur spes. sic est virtus que vo-
 catur temperantia que est circa deli-
 cationes et tristitias per tactus et gustus
 et circa eas medium ponit et quod
 advenerea et quod ad abos et virtus
 ista virtute vocatur temperantia vi-
 cium aut oppositum isti virtuti scilicet
 dum superabundantiam vocatur intem-
 perantia et vicius vocatur intem-
 perantia per defectum aut parva inveniuntur
 viciis quia plures sunt viciis in
 persequendo delictabilia abos et vene-
 reos in minimis per in parum parva
 vel nulli et ideo non est nomen im-
 positum per potest notari viciis in sensibili
 et vicius insensibilis eo quod habet
 delationes per principium et sic habet
 duas virtutes cum viciis suis opposi-
 tis. Si autem secundum virtus sit circa pas-
 siones que sunt obiecta per se ad exte-
 riora hoc potest esse dupliciter uno modo ut respiciat
 ac exteriora mala tristabilia quibus
 homo provocatur ad iram et sic habemus man-
 suetudinem que est virtus ponens medium
 circa iram et virtuosus vocatur mansue-
 tus. Oppositum autem viciis in superabun-
 dantia vocatur iracundia et vicius
 isto vicio vocatur iracundia viciis autem
 per defectum vocatur intransigentia et vicio-
 sus illo vicio vocatur intransigentia.
 Alio modo potest esse virtus circa passio-
 nes que sunt obiecta exteriora bona
 concupiscentia. hoc autem potest esse dupliciter
 quia exteriora bona quedam sunt divi-
 cie quedam exteriora bona sunt honores.
 Si virtus sit circa divitias hoc est dupliciter
 vel circa magnas vel circa mediocres.
 Si circa mediocres sic est liberalitas
 que est virtus ponens medium circa daco-
 nes et acceptationes pecuniarum vel equi-
 polentiam et virtuosus vocatur liberalis
 viciis autem oppositum per superabunda-
 tiam dicitur prodigalitas et vicius pro

dignus et iste superabundat in dandis et
 deficiat in recipiendis. Viciis autem per de-
 fectum dicitur illiberalitas et vicius
 dicitur illiberalis et iste superabundat in re-
 cipiendis et deficiat in dandis. Si autem vir-
 tus sit circa magnas divitias sic est
 virtus que dicitur magnificentia que est
 virtus ponens medium circa magnas divi-
 tias dandas et accipiendas et virtuosus
 dicitur magnificus. Viciis autem oppositum
 per superabundantiam dicitur avaritia
 ab a quod est sine et pios quod est expensam
 et talos quod est bonum quasi sine expensam
 bonum quia si multa expensantes non
 curant quatenus bene expendat virtus
 etiam banastia a banastis quod est fornax
 quia si admodum fornaces omnia consumunt
 et vicius vocatur avaritia vel
 vel banastus. per viciis per defectum vocatur
 prodigalitas et vicius vocatur prodigaliter
 Si autem virtus sit circa exteriora bona
 que sunt honores. hoc potest esse dupliciter
 uno modo ut sit circa honores magnos
 alio modo circa honores mediocres. Si
 sit circa magnos sic est virtus que vocatur
 magnanimitas que est virtus ponens me-
 dum circa rationis in persequendis et fugiendis
 magnis honoribus et virtuosus vocatur
 magnanimus viciis autem oppositum
 per superabundantiam in minimis prose-
 quendis magnos honores vocatur ambi-
 tiosus a ambi quod in greco est incendium
 vel a capnos quod grece est fumus unde et sic
 capnotes esset fumositas quod nris lan-
 guinis vocabulis convenit quia etiam
 et eos qui nimis ad magnos honores
 anhelant ut ascendat ad alta. consue-
 nimus ardentes ventosus fumosus
 vocare et per hoc potest vicius vocari am-
 bitiosus grece latine non ventosus ardens
 fumosus. Si autem virtus sit circa honores
 mediocres sic est virtus ponens medium ad
 illos debite persequendos vel fugiendos
 vocatur philotimia a philos quod est amor
 et timor quod est honor quasi debitus a-
 mor honoris virtuosus autem potest vocari
 philotimus et debitus amor honoris

dicimus autem per suphabundantiam idem
nomen habere quia dicitur philotimia et vi-
ciosus philotimus quia non est nomen
impositum sed ad dicitur per dicitur de
bicus amor et virtuosus debicus ama-
tor virtuosus autem per suphabundantiam
dicatur ab ipso amator honoris et virtus
amor honoris. Virtus autem per defectum vocatur
aphilotimia ab a quod est sine et virtuosus
aphilotimus in hac enim virtute ut pa-
tet. et ethyconum virtuosus ascribitur sibi
nomen virtuosus unde et laudamus eos qui
nichil curant de honoribus et eos etiam
qui sunt multum solliciti quasi non sint
negligentes et ideo non est bene nota
distinccio nomen inter ista. Sic ergo patet
quod virtuosus quique virtutes et passionem que
habet obiectum ad exteriora et mali unam
scilicet mansuetudinem et boni quatuor
scilicet liberalitatem et magnificenciam et di-
cias magnanimitatem et philotimiam
et honores. Si autem virtus sit et passio-
nes que sunt obiectum partem ad actus
extiores humanos sic sciendum est quod omnes
tales virtutes in uno continentur. et quod omnes
sunt etiam verba et etiam facta in quibus ho-
mines continentur et quod in ad hoc non distin-
guntur sed aliter et malis dicitur et per hoc distin-
guntur quia etiam talia verba et facta in quibus
homines continentur est duo considerare
unum est veram realitatem et realem verita-
tem talium alium est delectationem in talibus
verbis et factis. Si accipiamus veritatem
sic et verborum et factorum quibus aliquid
alterum se exhibet manifestum ut dicitur
per debitam rationem accipere virtus ponens in
ipsis medium rationis que ab ipso virtute ve-
ritas et virtuosus virtute verax. Virtus autem
oppositum per suphabundantiam in quo
est quedam fictio fli. implus. ut quantum
ad facta ut quod in addit fingendo maiora
de se quod sunt virtute iactantia et virtuosus
vocatur iactator per virtutem in minus per de-
fectum quando aliquis fingit de se maiora quod
sunt vel quedam verba virtute verba. et
inrisio et talis fictor qui est virtuosus vir-
tute verum. et inrisor. Si autem conside-
mus etiam talia verba et facta delectatione

hoc potest esse dupliciter uno modo ut aliquis
decent se exhibeat delectabilem verbis
et factis decentibus alia in his que fi-
unt seriose alio modo in his que
sunt ludis et iocose. Si primo modo quod
ad ea que seriose sunt respiciunt quoniam
vitam. sic et talium ponitur virtus quod
ponit in humor medium rationis quam
vocat aristoteles amicitiam non ab affectu
amandi sed ad decentiam coniungendi qua
nos affabilitate appellare possumus
et ipse virtuosus per dicitur amicus vel affa-
bilis. Virtuosus autem per suphabunda-
tiam non facit nisi et delectandi virtute
placatus et virtutem placiditas. Vbi autem
tale se exhibet per appam veritatem
virtute blanditor vel adulator. et
autem virtuosus est per defectum et non virtute a
liis consistat cum quibus vivit virtute
litigiosus vel discolor et virtutem per di-
a litigiositas vel briga. Si autem aliquis
exhibeat se delectabilem verbis et factis a
liis in ludis et iocis iuxta debita me-
suram rationis sic est virtus que virtute
eutrapelia que tenet medium in ludis
et iocose decentibus et virtuosus est
pelus. et quasi se virtute admodum. Ille
autem qui est virtuosus per suphabunda-
tiam in ludis et iocis virtute homoloto
a homines quod est altare et lothos quod est rap-
tor et dicitur ad similitudinem mulierum qui
solabatur etiam aras per dolum in quibus
animalia immolabatur ut aliquis
rapet idem est de illo qui excedit
ludis quia semper insistit ad hoc quod
bonum vel factum alienum in ludum conver-
tat. Virtus autem virtute homoloto vi-
ciosus autem ex defectu agropyos. et agrop-
tis et virtutem. agropytia. et agropitias
et sic patet quod etiam passiones que res-
piciunt actus extiores humanos sunt tres
virtutes una etiam veritatem verborum et factorum
et dicitur veritas alie due etiam delectationem
et tristitia in eis et sunt amicitia si-
ne affabilitas et eutrapelia. **Quoniam
conclusiones expresse et primo quod sunt
et que virtutes morales.**
Sic autem ex his tertio concludo quod conclusiones

siones. prima e de mo virtutum qd omnes
virtutes morales sunt xi. una ita opo-
nes. f. iustia. x. ita passiones. f. for-
tutudo temperancia mansuetudo liberalitas
magnificencia magnanimitas phi-
lotimia mitas amicitia al affabilitas
q id e et eutrapelia. Quas omnes
emiat artes cum oppositis viciis h
positas. n. eth. 2. de omibz de mact
m libris alijs osequeter. **Secunda**
qctio est quae prudencia no oputa
int virtutes moales cu sit virtus cardi
nalis.

Secunda conclusio e subitacomore
motina quae f. cum prudencia po-
tur int morales virtutes moales h no
ponitur 2 d. qm qm istas no mat
prudencia quia prudencia e moalis qm
ad matiam si no qm ad s. qm
prudencia e i melleu sicut m sbo 2 id
solum h. distictio virtutis moalem
que sunt moales qm ad matiaz
et s. Subiectum aut om virtutis
moalem que utq modo sunt moa-
les est appetitus. **Tertia conclusio**
quibz patet ut potens aut sunt virtutes
moales sicut m sbo.

Tertia conclusio e qd qm omnes
virtutes moales sunt m appetitu
differtur iustia que e virtus ita
opaciones e m appetitu melleu q
ppe d. voluntas. alie aut omnes que
sunt ita passiones quia ille omnes
sunt ita appetitum p. s. sunt os
m appetitu p. s. differtur quia
ille que respiciunt s. m obm absolute
sine rone ardui 2 difficilis sunt m
p. te appetitus p. s. que vocat con-
cupisablis 2 sunt vi. f. temperancia
liberalitas philotimia amicitia seu
affabilitas vitas et eutrapelia. Ille
aut que respiciunt obm s. m no absolu-
te f. subrone ardui 2 difficilis sunt
i alia p. te p. s. appetitus que vocat
nro l. 2 sunt quatuor. f. for. do mag-
ficencia magnanimitas mansue-
tudo. **Quarta qctio e qno iustia**

que e ita opaciones d. ab omibz alijs
que sunt ita opaciones 2 passiones.

Quarta qctio e qd iustia ab alijs
virtutibz moralibus d. m qtuor
p. mo qm ad obm quia e ita opacio-
nes alie ita passiones. S. qm
ad s. quia e m appetitu melleu
alie omnes m sensu. Tercio quia
ad mediu 2 qd d. p. p. mo quia alie
virtutes respiciunt mediu rationis. sed
i iustia accipit mediu rationis 2 etiam
mediu rei. Secundo quia quelibet
aliarum virtutum e mediu duoz vici-
um quoz vnu est p. s. s. habundantia
etiam alterum p. d. s. iustia no est
mediu duoz viciuz f. solum opponit
ei i iustia 2 qd patet v. o. ethicorum. p.
h. aut vltimu p. r. d. quae no fue-
runt duo vicia sibi opposita supus
assignata sicut ceteris. Causa est qd
ipa no est mediu duoz viciuz ut d. m
est. **Quinta qctio qd distictio vir-**
tutum no est i mduas spes f. est di-
visio m genere.

Quinta qctio e qd distictio 2 as-
signatio virtutum quo ad omnes
no est mduas mduas al. i. s. p. s.
specialissimas virtutum. f. e. divisio
virtutum moralium m genere. Nam
iste virtutes continet alias subse sicut
patet expresse de iustia que e ita o-
paciones quia em ad iustia p. t. n. e.
reddere debemus. Debitum at no est
vnius rationis m omibz idco f. d. iustas
rones debiti accipiuntur d. iustas virtutes
ad iustia p. t. n. e. sicut religio p. qd
deo reddi debiti. pietas p. qd reddi
debitum patribz al. patrie. Ita p. qua
redditur debitum benefactoribz 2 h. m.
et qd d. m e de iustia intelliget est
de alijs 2 no solum qm ad iustas
f. e. qm ad m. a. opposita f. no dis-
tictio p. singla rone m. m. p. l. i. t. a. t.
doctor aut qm de omibz genalibz de
singlis spali m. p. a. f. e. p. a. f. e. d. i. s. t. i. c. t. i. o.
runt l. i. u. a. l. e. n. t. **Sexta qctio quod se**
hnt ad rom virtutes verecundia Nemesis
epikia heroyca genicia 2 amicitia

et pmo quod non vntas pt aliam du
pse conuenire .f. large et pte.

Sexta conclusio e dubi remotina
posset em aliquis dubitare cum
az les faciat mencom m libro ethi. 2. de
alijs que sunt ul esse vident vtutes
f. m. p. f. de nemedia et nemefi et m. to
de epytia m. vii. aut de herica et cotme
cia m. vii. de amiaa quare h. no sut
ista explicata ul emiata. Ad q. d. m. q.
nomie vtutis possumus uti large ut di
camus pmututem omie pnapm laudabi
liu operum ul omie q. de se est laudabile
alio modo ppe f. p. am accepcom f. i. ci
dem est sup. p. mo modo q. h. bet ipso
large vtus modo aliquo pt dia. Et ppe
utendo nomie vtutis vtutia et nemef
q. m. m. quadam medietate co. s. fiat no
sunt vtutes f. passiones laudabiles. E
pytia e vtus et herica sup. vtute coti
nencia aliquid m. vtute. Amiaa ac
effus vtutis h. aut patet p. singla dis
turrend. **Quod vtutia est demio
laudabilu no tñ e vtus f. passio.**

Primo quidem hic patet de vtutia
de qua d. az. les. m. et f. i. corum
q. e timor mglacionis. i. confusio
que opponitur gl. ex quo patet q. vere
timidia e passio et gmetur sub timore si
cut spes sub gene et vtutis facit tñ
mutacom m. corpe f. d. i. ter f. az. le ibi
dem quia pallefunt timetes f. rubes
cunt vtutia et h. m. m. d. i. f. i. t. a. s.
ro est quia na mittit ppe ad locum vbi
sentat defm sedes aut vite e m. corde
et ideo quod p. i. l. m. m. vite timetur ppe
et h. m. m. o. r. e. s. c. i. t. u. t. ad cor. i. d. o. ex. t. i. o. r. a
quasi de f. i. a. p. a. l. l. e. s. a. m. t. Honorantem
et confusio m. e. x. t. e. r. i. o. r. i. b. u. s. e. s. t. r. i. d. q. n.
homo timet p. i. l. m. h. o. n. o. r. i. s. r. e. t. r. a. c. t. i. a. b. i.
h. n. o. n. b. i. et p. i. n. t. i. b. i. a. d. e. x. t. e. r. i. o. r. a. h. o. m. o.
r. u. b. e. s. a. t. ex quo patet q. vtutia est
passio et no vtus. **Nichilo est demio
laudabilu et inuenit etati cogit
m. quib. e mali retractina. Ille igitur
qui excedit inuicandis vocatur ut de
omib. vtutet cathaplex. i. stupidus
ille aut qui deficit vocatur inuicandus
medm tenes et laudabilis vocatur vt**

audus. **Quod nemef est demio
laudabilu et passio et no vtus.**

Nemesis autem est passio que est
medm tenes cñ delatcom et
tristitiam eorum que euenit p. x. i. s.
et d. nemesis. i. reprehensio et m.
de nemesis. i. reprehensor et stat
medm laudabile h. m. p. a. s. s. i. o. m. s. m.
h. q. aliquis tristetur de p. s. p. i. t. a. t. e. i.
malicia et gaudeat de p. s. p. i. t. a. t. e. m.
bono et h. medietas vocat nemef
et eam h. u. s. d. nemesis. **Vitupa
bile aut m. e. x. t. e. m. o. s. u. p. h. a. b. u. n. d. a. n. t. i. a.
est ut aliquis estetur de omib. que
p. s. p. e. r. a. n. t. s. i. n. e. b. o. n. i. s. s. i. n. e. m. a. l. i. s. e. t.
t. a. l. i. s. s. u. p. h. a. b. u. n. d. a. n. t. i. a. v. o. c. a. t. i. n. i. u. d. i. a.
et h. u. s. e. a. m. n. o. t. a. t. i. n. i. u. d. u. s. **Vitupa
bile aut m. d. e. f. i. c. i. u. e. q. n. q. u. i. s. m. e. t. a. t. u. m.
d. e. f. i. c. i. a. t. a. t. i. s. t. a. n. d. o. u. t. e. a. m. g. a. u. d. e. a. t.
d. e. m. a. l. i. s. q. u. i. m. s. u. a. m. a. l. i. c. i. a. p. s. p. a. n. t. i.
et t. a. l. i. s. m. a. l. i. c. i. a. v. o. t. u. r. e. p. y. t. a. r. a. t. i. a.
et h. u. s. e. a. m. d. i. e. p. y. t. a. r. k. u. s. **Sarcos
em d. i. g. a. n. d. u. s. et a. u. t. h. o. s. m. a. l. u. e. p. y.
s. i. m. p. a. c. s. i. d. i. c. a. t. g. a. n. d. i. u. d. e. m. a. l. o. **Ed
e. p. y. t. i. a. e. s. t. v. t. u. s. i. n. f. i. c. i. a. r. e. s. p. i. c. i. e. n. s.
q. u. i. a. e. i. n. f. i. c. i. a. l. e. g. a. l. i. s. d. i. u. i. n. a. a. d. m. e. n.
t. i. o. m. l. e. g. i. s. l. a. t. o. r. i. s. r. e. s. p. i. c. i. e. n. s. n. o. a. d. u. b. a.
m. c. a. s. u. q. u. e. l. e. g. i. s. l. a. t. o. r. p. r. o. u. d. e. n. o. p. o.
t. u. t.********

Epytia autem dicitur vtus diuina
iusti legalis. Vbi intelligend
q. actus h. u. a. m. n. o. h. u. t. o. m. i. o. d. a. m. c. e. r.
t. a. t. u. d. m. e. m. et v. n. i. f. o. r. m. i. t. a. t. e. m. f. s. u. t.
v. a. r. i. a. b. i. l. e. s. e. t. q. u. a. s. i. i. n. f. i. n. i. t. i. s. m. o. d. i. s.
n. u. l. l. u. s. l. e. g. i. s. l. a. t. o. r. p. t. p. r. o. u. d. e. o. m. n. e. s.
c. a. s. u. s. p. t. i. c. u. l. a. r. e. s. et quia eam ista p. p. l.
s. u. a. m. i. n. f. i. c. i. a. t. a. t. e. m. m. e. d. p. r. e. h. e. n. s. i.
b. i. l. e. s. s. u. n. t. o. p. e. q. l. e. y. d. e. t. u. r. m. v. l. i.
Vnde ars imitatur nam que e d. b. u. s.
que accidunt ut sepms tñ defiant i
p. a. n. c. i. o. r. i. b. u. s. u. t. q. h. o. n. a. s. t. a. t. u. r. a. u. v.
d. i. g. n. u. s. a. l. i. q. u. i. d. tñ eam et m. p. a. n.
c. i. o. n. i. b. u. s. h. t. v. i. u. a. a. r. s. d. a. t. l. e. g. e. m. o. b.
f. n. a. b. i. l. e. m. u. t. m. p. l. i. m. b. u. s. p. t. tñ c. o. t. m.
g. e. r. e. c. a. s. u. s. m. q. u. o. v. b. a. l. e. g. i. s. n. o. d. e. b. e. t.
f. u. a. r. i. m. q. u. o. l. e. g. i. s. l. a. t. o. r. s. i. p. u. s. f. u. i. s. s. e. t.
n. o. l. i. n. g. e. t. o. b. s. u. a. r. i. i. n. t. a. l. i. b. i. d. i. m. t. e. a. o.
l. e. g. i. s. l. a. t. o. r. i. s. f. u. a. r. i. et n. o. v. b. a. l. e. g. i. s. u. t.
v. g. S. i. t. d. a. t. a. l. e. y. q. a. n. l. i. b. e. t. s. i. t. r. e. d.
d. e. n. d. d. e. p. o. s. i. t. u. m. q. u. i. s. a. u. t. d. e. p. o. n. i. t.

gladium et postea efficitur furiosus
et gladium depositum repetit. Unde
si lex debet suam per verba certe non per
intentionem legislatoris que sunt in
hoc casu nullomodo redduntur. Virtus
que facit ut verba legis in aliquo ca
su non puerit per intentionem legislatoris
de epychia. ab epy que est supra rectos
que est obediens que facit per epychiam ali
quis excellentiori modo obedit. In per
nat intentionem legislatoris ubi dispo
nant verba legis et hinc tale virtutem de
epyches et est si virtus divina iusta
legalis et quia respiciat iusticiam sa
tis poterit rem intelligi ad iusticiam
superius emissa non est duo extrema
sicut nec iusticia assignare. **Quid
est virtus heroyca et quod comiciat
hominem et cui opponit?**

Quoniam autem ad virtutem heroyca
sciendum est quod anima humana est media
inter superiores spiritus et divinas quibus
quoniam per se et animalia bruta
quibus communiter impotens spiritus
Sicut ergo in homine alii affectiones
sensitivae per se corrumpuntur usque ad si
militudinem bestiarum et hoc vocatur
bestialitas transcendens modum huma
ne malicie ut patet in viris qui nam
ita etiam in homine per rationis per
tutem et confortat ultra quem modum
humane perfectio quasi in similitudi
nem spiritus separatur et hoc notatur virtus
heroyca et dicitur quod modo excellentia et
divino hominem faciens operari. Gentiles
enim vocabant heras animas defec
torum virorum in signum quod defi
citos credebant et ita patet quod anima sit
mediante tenes inter animalia bruta et spiritus
separatus utique participat extremorum
unde virtutem heroycam attingit
quod est superius principium bestialitatis quod
est inferius et hoc se medio modo per
virtutes quod et via communia superius
emissa. Virtus autem heroyca non habet
viem oppositum duplicem maliciam
sed solam bestialitatem ut patet. Unde
ethicorum ubi probatur ex deo per am per se

hanc virtutem esse in hominibus quia ille di
cebat de filio suo hectori quod non videbatur
mortalis filius hominis sed dei quia per
meo quidam modus vivere et operandi
appebat vel quem modum humanum quasi
superhumanum et divinum. **Secundum tamen a quod
modis de quod est virtus et quod non**

De continencia autem sciendum quod dupliciter
potest sumi uno modo pro eo quod hoc
abstinere ab omni delectatione venerea et
sic aptius ad Gal. v. me fructus conti
nencie castitati coniungit et sic continencia
per se principalis quidem est continentia se
condaria non indiget et hoc continencia sic
est virtus sicut continentia. Alio modo potest
sumi pro eo quod homo resistit concupiscentiis
per se quod meo vehementer exungit
et hoc modo accipit philosophus continenciam
unde ethicorum. Et sic eam accipiendo per ut
ut de in ethicorum quod non est virtus sed aliquid
iuxta virtutem. Est enim prope virtutem in qua
finatur ratio contra passiones ne ab eis sedu
catur non tamen attingit ad perfectam rationem
virtutis moralis secundum quod appetitus sub
ducitur rationi sic ut non insurgat vehementer
passiones rationi contraire. Incontinencia
autem autem tales passiones insurgunt
quibus non prosequatur. **Quod dicitur
ferunt temperantia et continencia**

Ex hoc autem concluduntur tria. pa
quod dicitur temperantia et con
tinencia quia continentia sumpta prout
impertat cessacionem ab omni delectatione
venereis est virtus et nobilior tempe
rantia sicut continentia castitate. con
tinencia autem sumpta prout impertat resiste
ciam rationis ad concupiscentias veheme
tes non est virtus sed aliquid minus virtu
te et sic temperantia nobilior est quia
bonum veritas est laudabile quia est per rationem
magis autem viget bonum rationis in tempera
to in quo etiam appetitus spiritus ve
hementi resistit rationi quibus ratio sit finalis
ta quod eius concupiscentias per se unde
sic continencia comparatur ad temperantiam
sicut imperfectum ad perfectum. **Que est maxima
ut obiectum continencie.**

Secundo concluditur quod quoniam
ita maxima ubi intelligendum quod sit.

subitque ratio ad rationem
avatoe qui in continencia
in quo appetitus spiritus

temperancia potest communiter accipi et lar-
ge inquantum in a tamen ipse dicitur in i a
ma in qua est optimus hominem ref-
nari ita etiam continencia large dicitur
ita quilibet magis aliquando refrenabi-
lem quam et ipsum nomen quod tunc quidam
refrenacionem impare ut continencia est
se totum. et ipse continencia dicitur in m a in
qua est optimus et difficilissimum continere
hic autem est de delectacionibus per us tactus
quod aduenerit in quibus non summa de-
lectacionem posuit ut aialia ad ista meli-
narentur propter consuetudinem spiritus. Em-
etiam quicquid ad abstinencia propter consuetudinem
modum et quia delectaciones venere
orum sunt vehementiores eo quod maior
bonum est consuetudo spiritus ad qua ordinatur
quod gustus et abstinencia que ordinatur ad
consuetudinem modum quod non est in bonum
Ideo sicut temperancia est maxime de
illa que respiciunt delectaciones venere
as ita et continencia et ideo etiam ma-
gis consueuimus dicere continenciam et in-
continenciam dea venerea quod dea cibaria quibus
sit dea utrimque. **Quid est incontinencia
et continencia et quod se habent ad intem-
perantiam et intemperantiam.**

Ex dicitur autem potest patere quid est in-
continencia que opponitur continen-
cie et quid continencia qui opponitur in-
temperantie patet in huius personis. vii. ethicorum
Intemperans enim dicitur qui ex ipsa elatione
et exaltatione per consuetudinem acquisita
peccat. Incontinentes autem qui ex aliqua
passione occurrente et ideo quia ite-
perans agit ex elatione et incontinentes ex
passione sequitur quatuor. primum est
quod in intemperato est habitus vicius ex quo
sibi redditur male agere quasi qualem
non sic autem in continente. secundum quod se
ex primo quia enim passio cito transiit tra-
sente actu passionis in continente hi-
tus autem incontinencie manet actu in-
temperantie transiente in intemperato id
incontinentes tristatur passione transiente
et dolet de commissis. Intemperans autem
non dolet se magis gaudet se peccasse
eo quod talis operatio est quasi sibi qua-

lis facta per habitum et ideo dicitur per. ii. quod
letantur cum male fecerint et exultant
in rebus pessimis. Tercium autem sequitur
ex his duobus quia cum habitus sit
difficile mobilis passio autem cito tran-
seat. Intemperans est difficilior fama-
bilis et emendabilis quam incontinentes
Quartum autem sequitur existis. Sicut
enim temperancia simpliciter est perfectior qua-
necia et temperans melior continente ita
propositum intemperans est peior in-
temperante et incontinencia peior incontinencia
Quod amicitia est virtus et quod non

Amicia autem quodammodo virtus
est et quodammodo non. ubi
notandum quod apud philosophum ethicorum determinatur
de duplici amicitia quare una consistit
in effectu extendi in exterioribus factis
et dicitur ut aliquis per hoc dicitur et
delectabiliter alius conuiuat in seipso quibus
inter et sic est quidam habitus medius
inter blanditorem et flagitiosum et uocatur
amicia ut affabilitas et de hac agit
aristoteles in primo ethicorum determinando eam cum
aliis et in secundo determinando de ea et hic
fuit supra simile in aliis communis
et talis habitus virtuosus ipse non est a-
micia quia eodem modo se peccant
hic homo ad ignotos et notos come-
tos et remotos. Alia autem amicitia
que consistit in affectu in ratione principa-
liter quo quis alium diligit et sic est
effectus omnis virtutis et omnem virtutem
quod sequitur quia ista amicitia tendit
amicis malitiam propter honestam
bonum quod mixto est virtus autem hic com-
bonum et honesta simpliciter et ideo omnis
virtus ex se non est causa amicitie
non sic ut amicitia et sic amicitia non
est virtus sed omnem virtutem quibus et
ita determinatur aristoteles de amicitia in vii.
et ix. ethicorum de amicitie speciebus et quod
dubius ibi patenatibus supersedeat
ad prius. Albertus autem in primo vii.
ethicorum dicit quod amicitia potest imitari hi-
tum quendam qui mediat in passio-

inibus affectionibus. s. i. amantibus
et sit amicitia dicitur est virtus mora-
lis q. secundum enim virtus benivolentia
tam nominat tunc sunt q. alie
benivolentia ut amicitia qua sunt
ubi agebatur de diversitate nominis ad
amorem pertinet. Ex quo patet
q. nomen amicitie duobus modis
imputatur virtus virtus. s. primo
modo et tertio modo dicitur s. sic patet et
usitato modo non virtus nomen voca-
buli. s. prima virtus dicitur affabilitas
et tertia dicitur benivolentia quibus largi-
men amicitie conveniat eis. s. at
modo amicitia non est virtus s. quibus
tutem et omnis virtus efficitur. Ex quo
patet q. fuerit in principio istius sex-
te sectionis suppositum. s. q. virtutibus
et nemesis non sunt virtutes s. passio-
nes. sunt tamen deinde laudabilia. In-
finita autem est virtus quibus infinita dicitur
na. s. virtutibus autem est supra virtute
conveniat aliquid infra virtutem ami-
cia efficitur virtus. **An virtutes car-**
dinales sint morales ut intellectuales

Modo restat dicendum de virtutibus
cardinalibus ubi consideranda
sunt tria. primo ad omnia videndum est
an virtutes cardinales pertineant ad
morales ut intellectuales. Ad q. dicitur
q. cum virtus implet rationem appeti-
tus illa virtus dicitur hinc per rationem
virtutis que requirit rationem non so-
lum q. ad facultate bene operandi
s. quia causat boni operis usum. Il-
la autem habet in parte rationis virtutis
que non causat rationem appetitus
et quibus faciat facultate bene o-
perandi non tamen causat boni operis
usum. Constat autem q. per rationem est prin-
cipalis imperio et ideo virtutes que
convenit rationem appetitus dicitur car-
dinales. i. principales. Sicut autem
sunt virtutes morales et ut intellectuales
sola prudentia que quo ad materiam
est moralis quo ad finem intellectualis.

ut supra patuit et ideo dicuntur cardinales
virtutes non ut intellectuales s.
ut morales collocantur. **Quot sunt**
virtutes cardinales.

Secundo videndum est que sunt iste
et quot et dicitur q. quatuor quibus
mores et sufficiencia sumuntur: s. principia
sua formalia et s. sua substantia. Secundo
principia formalia sic. Principia for-
lia virtutis de qua nunc loquimur est ratio
boni. Quod quidem dupliciter potest consi-
derari uno modo s. q. in parte rationis co-
sideratione consistit et sic est una virtus
cardinalis. i. principalis que dicitur pru-
dentia. Alio modo s. q. circa aliquid po-
tetur ordo rationis: h. dupliciter uno mo-
do circa operationes et sic est iustitia ut circa
passiones alio modo et sic nunc est esse
duas virtutes ordine enim rationis nunc est
ponere circa passiones considerata repug-
nantia ipsarum ad rationem. Quod quidem potest esse
dupliciter uno modo s. q. passio impellit
ad aliquid contrarium rationi et sic nunc
est q. passio reprimatur et h. facit virtus
temperantia. Alio modo s. q. passio
retrahit ab hoc q. ratio dicitur fieri timor
moderatus et labor et sic nunc est q.
finetur hoc moris q. est ratio ne. s. recte
dat et hoc facit fortitudo. Secundo
substantia autem h. eadem distinctio reputatur
invenitur enim quadruplex secundum de quo
loquimur. s. rationale per se essentia q. per
denaam per se et h. est intellectus. Et
rationale per participationem. s. voluntate
que est secundum naturam et appetitum spiritum.
qui dividitur in rationabilem q. per se facit for-
titudinem et irrationabilem q. per se facit temperantiam.
Vnde et quare cardinales virtutes dicuntur
cardinales

Tercio videndum est quare iste dicuntur
cardinales magis q. alie. ad q.
dicendum q. iste virtutes dicuntur cardinales
primo quasi generales s. quasi prin-
cipales. tunc ad rationem cardinales
Vnde et ex qua ratione dicuntur cardinales

*Iste quatuor virtutes. f. iusticia pruden-
tia fortitudo et temperantia.*

Quoniam ad primum sciendum quod istas
virtutes dupliciter considerare possimus
vno modo scilicet quod sunt rationes formales et
secundum hoc dicitur cardinales quasi gene-
rales ad omnes alias virtutes ut puta quod
omnis virtus que facit bonum debet et
ita in operacionibus dicitur iusticia et omnis
virtus que cohibet passiones et depmit
dicatur temperantia. et omnis virtus que
facit firmitate animi contra quaslibet
passiones dicatur fortitudo et omnis
virtus que ponit rationem rationis in quibus
liberis actibus vel materis prudentia
dicatur et sic multum de istis virtutibus locu-
tur et philosophi et doctores theologi et sic a-
lii virtutes continentur sub istis et ex hoc
iste cardinales vel principales. et genera-
les dicuntur. Alio modo prout considera-
ri possunt quod iste virtutes denominantur ab eo
quod est principium in vna quaque materia et sic se-
cundum philosophos virtutes quod alias dicitur. dicitur
autem sic cardinales quasi principales
quia sunt principales ratione aliarum prout prin-
cipaliter materis sicut quod prudentia
dicatur principalis quia est preceptiva ius-
ticia quia est circa operaciones debitas
in omnes equales. Temperantia quia res-
picit continentiam delectabilium tactus
fortitudo quia confirmat contra periculum mor-
tis et utroque modo cardinales principales
dicitur et generales. Tercio dicitur cardina-
les a cardine hostium per similitudinem
et hoc dicitur primo propter similitudinem
cardinis in quo motus hostium emi-
tatur in cardine enim motus hostium e-
mittitur de ratione autem hostium est ut per
ipsum meliora domus videantur. Unde
est quod si quod sit ratio deducendi et aliud
hostium dicitur et sic accipitur Jo. x. Ego
sum hostium et per propositum id per quod
non est motus in aliquid ad ultimum
non sit hostium rationem. Virtutes autem theolo-
ice tamen sunt circa finem sicut per quod non est
aliquid ad ultimum ex parte obiecti et quod

Et quod iterum morales virtutes quod non e-
unt in se ad aliam quod omnes alias
omnesque quodales spirituales et rationales
moresque sunt et quod cardinales dicitur
tendant et ideo immutabiles theologiae
non immutabiles sunt et ideo non possunt
dici cardinales. Similiter ne immutabiles
mortalibus quia perficiuntur in materia
templativa que non ordinatur ulterius
ad aliam vitam si actus ordinatur ad
ipsam. Unde cum virtutes morales perfi-
ciuntur in materia activa et habeant actus
suos non circa finem ultimum sicut circa ob-
iectum extrinsecum per se in eis generaliter
immuntur ratione operis et ideo solum mo-
rales cardinales dicitur. Secundo di-
cuntur cardinales a similitudine cardi-
nis in quo hostium virtutis et motus
operis tamen datur quia sicut totus
motus operis est in ordine et in eo vol-
untur ita omnis actus humane vite con-
tinue virtutis sicut vel saltem frequenter
revertitur circa materiam istarum virtutum
quod alias virtutum et ideo sic a cardine
cardinales denominantur. Et sic patet
quod cum motus sunt duo cardines unus
ad quem operis motus emittatur alius in
quo operis motus emittatur alius in quo
operis motus fundatur et hostium voluntur
ab hoc utroque cardine per similitudinem
nuncupatur. Unde primus modus si-
milis a similitudine primi cardinis se-
cundus a similitudine secundi. *De ar-
tibus actum humanorum.*

Quarto principaliter circa virtutes quia
actus virtutum boni et virtuosus se-
cundum se debet circumstantiis inveni-
ti ideo de circumstantiis aliquid hic po-
nendum est et primo quod importat nomen
circumstantie. Et quot sunt circumstantie
imprudens. Tercio ad quos modos
ingenere omnes prudentes circumstantie dedu-
cuntur. Quarto quod se habent ad ac-
tum ut in eo ponatur ratio bonitatis
vel malicie vici vel virtutis. *Quid
imprudens nomen circumstantie.*

Quoniam ad primum sciendum quod
nomen circumstantie videtur tractari
ex his que inveniuntur in locorum
quantitatibus corporalibus ad actus mo-
rales. Illa enim dicitur circumstantie cor-
poris existens alicubi que non sunt
ei in se facta et in aliquo modo atti-

gunt. Simile in actibus illa sunt cir-
cūstancie actus qui non sunt de essen-
cia illius actus sed ei accidit sive sibi
recte ut modus agendi sive exte-
riore ut locus tempus et dicitur etiam p-
pone agentis ut materie etiam quā
est actio et finis et similia. Quid quod
ignitur non pertinet ad substantiam actus ut
et in specie naturae et tamen aliquomodo co-
tingit ipsum actum de circūstanciis eius
*Quot sunt circūstancie et que actuum
humanoz quod in ad circūstancias pec-
catorum.*

Onantium ad secundum sciendum quod
omnes circūstancie variantur in
hoc usu committitur. Quibus quod ubi quod
bus auxiliis aut quod quod. Que
pnt sic declarari. Porro enim actus
ad finem per accipi ut secundum id quod
est in ipso actu ut secundum id quod est
Si primo modo ut quod ad speciem actus
et sic est quid aut quantum ad modum
ipsum et sic est quod. Si autem per com-
parationem ad extrinsecum ut per comparationem
ad causam ut per comparationem ad me-
suram. Si primo modo ut ad causam finalem
et sic est aut ut ad causam efficientem
et sic est ut in naturalem et sic est quibus
auxiliis ut principalem et sic est quod
si autem per comparationem ad mensuram
ad locum et sic est ubi aut ad quod
et sic est quod. Ex hoc autem patet quod
peccatares circūstancie sunt. Vnde sicut ut at-
tendi substantia actus et sic est quod primo
modus et sic est quod causa finalis
et sic est aut quod causa efficiens
principalis et sic est quibus quod causa in-
strumentalis et sic est quibus auxiliis. Vnde
tempus et sic est quod. Sepas locum
et sic est ubi. *Ad quot genera omnes
circūstancie reducantur.*

Onantium ad tertium. scilicet ad quod
modos in generali omnes circū-
stancie reducuntur. Sciendum quod quod
est genus circūstanciarum. Quedam

sunt que imitant commemorationem ut si
commemorationem ad rem rem. ut si quod
res accipitur de voluntate domini vel
per eius voluntatem. prima enim
circūstancia est coram re rem. per pa-
rta ratione discordat. Simile quod res
accepta per voluntatem accipitur de
loco facto dicitur est contra rem rem
per reuerentiam loci facti. Alii sunt cir-
cūstancie que de se non imitant aliquam
commemorationem ut discommemorationem.
ad rem rem imitant tamen supposito quod
dam alio sicut accipere alienam iniqui-
tate magna ut puta si se non discordat
contra ratione sed quod debite accipiat puta
furto vel rapina maiore discommem-
orationem includit acceptio rei aliene
in magna quantitate quod in puta si non
magna spe. Alieno circūstancie que
nec de se nec quocumque supposito idem
dunt discommemorationem ad rem rem
nec inclusam minuit vel augmetat
sicut quod res aliena accipitur cum ma-
nu dextra vel sinistra. *Quod se ha-
bent committit ad actum ut in eo
ponat rem vici ut virtutis.*

Onantium ad quartum. scilicet quod se hnt
circūstancie ad actum ut in eo po-
nant rem vici ut virtutis. Idem quod
circūstancie per generis de quibus
immediate imitantur causa domini et po-
nunt in actu rem per se multitudinem
eorum cum in actu eorum multa per se
possibilia sicut in acceptio rei aliene
ne ponit speciem per se quod accipiat clam
vel per molentiam quia primo modo fur-
tum est primo modo rapina. Si autem
accipitur furto vel rapina de loco sa-
cro non est solum furum vel rapina
sed etiam sacrilegium et sic sunt plura pec-
cata et non vnum tantum. Similis est quod
vbique in vno actu sunt plures de-
fectus vel deformitates quare vna non
est determinata alterius ibi sunt plura
peccata si in re furto vel molentia accep-
ta de loco sacro sunt plures de formi-
tates quare vna non est determinata

qz foral ro pti q
fistit ubi q no cofo
ulat ate tom

alterius ergo sunt ibi plura pccata ma-
et tunc inconfinitas vocatur de fuis
ut de formitas actus moralis. anor
pbatu quia in furtiva accepcone
rei aliene de loco sacro est duplex de
formitas una quia accipi res alic-
na pter voluntatem dñi alia irrene-
rentia loci sacri qui hñ immunitate
nec una p se e determinata alterius q
pt esse furtum sine irrenercia sacri
loa et irrenercia sine furto ppter q m
tali sacrilegio no videtur esse unum
pccatū s duo et idem intelligendū e de
omibz aliis pccatibz quibz in uno actu s
plures circustantie male quas vna no
est determinata alterius i sic patet
qualit circustantie pmi genis se habet
ad actum. Et qd hñ dicit aliquis q
spes rei no pt variari nisi p illud q
est intencio rei s circustantie nec p
intencio actum quoniam ad essentia actus
ergo no mutat ut addit spem. Ad
dñi q circustantie no snt intencio ac-
tū quoniam ad essentiam actus nñ mu-
tant eius spem quo adesse ne snt
tñ intencio actum quo ad bonitatem ut
malitiam moralem et hac mutare
possunt ut novam addere pte non
mutata. De circustantiis aut scilicet
genis que no includunt commensuram
ut discommensuram ad actum tñ patet
q no ponit in actu novam spem pccati
s solū in eadem spe augent culpam
ut minuit. q patet ex his tñs. qd
q no imptat ex se deformitatem s im-
ptatū augeat ut minuit no pte pccati
pccati s pccati augeat ut minuit s de for-
mitates hñs genis snt hñ ut patet
ex pcedentibus go r. Circustantie at
tertiū genis no ponit in actu spem pec-
cati nec augeat ut minuit omni ro
est quia nullam deformitatem habet
ad actum tñ s boni ut malum nec
s se ut ponat spem pccati ut circustantie
pmi genis nec alio supposito ut po-
nit augmentum culpa ut circustantie
pmi genis ut patet per exemplū pos-
tū de accepcone rei aliene manu

dextra ut sinistra. **Quo pccato cir-
cūstantie snt confitende.**

Ex his pt etia macentali que
snt pccato circūstantie confite-
de. Nam circūstantie pmi genis
que ponit spem in actu si illa spes
sit de genere pccati mortalis omis ta-
les nō snt q fiteat. Circūstantie
aut secūdi genis no snt nō co-
fiteat ut meliores tenet s de mag-
tōgenitate. Circūstantie at tñ genis
nec de necessitate nñ de tōgenitate s
cofiteat tñ no addat spem pccati nec
augeat nec diminuat pccatū. **Quo
d omis vites tam mēstiales quā
mōrales cōsistūt in medio i quomodo
non.**

Vltimo aut omi cā
vitiū quia quē vbiū e tractum
exto pñi s. ethicorū q vitiū consistit
in medio videndū e quomodo vites con-
sistunt i medio ad q dñi q mediu
de pccatū ad extrema. Extrema
at pñi i mōalibus loquimur possunt
accipi dupl. Vno em mōd possunt
accipi s oppō boni i mali. alio mōd
s oppō supflui i dimini. Si acci-
piatur mediu pccatū ad duo exte-
ma oppō que snt boni ut malum
sit dñi est q nlla vitiū cōsistit in
medio vno tenet extremū. Si em
sic esset in medio pccatū et aliquid
de bono i aliquid de malo tñ mediu
pccatū nām extremū. Hoc aut
flm e quia nlla vitiū aliquid ma-
li pccatū s tenet alter extremū
s. tñ boni ergo no pt dici q aliq
vitiū cōsistat i medio isto mōd. Si
aut accipiatur mediu s compatoz
ad extrema que snt supflui i dimi-
nūm excessus i defectus sic et vitiū
moralis omis et vitiū mēstialis
suo mōd tamen consistit i medio
ut patet s. ethicorū. sicut in excessu
largitōis donos consistit vicium
q d p dīgalitas in deficiū auarū sive
illiberalitas i medio aut consistit

liberalitas que est virtus quid dant
 danda et retinetur non danda et hoc
 medium in omnibus virtutibus mori
 libus accipit per rationem rationem. Item pa
 tet in virtutibus moralibus quid em
 in intellectu affirmatur esse quod non est est
 excessus et superabundantia ut si di
 cerem quod homo est incorruptibilis quid
 aut negatur esse quod est est defectus
 et diminutio ut si dicerem hominem non
 esse risibilem. horum aut verumque
 quilibet virtus moralis refugit.
 consistit aut in medio et affinitate. si
 quod res est sicut quod homo est risibilis
 et negando quod non est sicut quod non
 est lapis. **Secundo vii. super sa**
Quod autem dona spiritus sancti sunt
 et quasi non videntur differre ab
 virtutibus spiritus differant ideo aliquid
 inferendum iudicamus. Quia que con
 sideranda sunt quatuor primo quod
 differant dona et virtutes. Secundo quot
 sunt dona et quod ab invice differant
 et distinguantur. Tercio quod dona
 beatitudines et fructus peccatorum et
 sibi invice correspondet. Quarto
 descendit in speciali ad donum timoris
 quod specialem difficultatem impat
Quia est donum inter virtutes et dona
Quoniam ad primum sciendum quod doctores
 omnes dona ponunt esse virtutes si an
 sunt idem res cum virtutibus virtutibus
 ut differant res est difficile videtur. Et
 ideo in hoc est diversorum sententia. Teneo tamen
 doctrinam quoniam et dico quod differant res
 ubi intelligendum quod virtus magis vi
 requiritur propter modum quod propter substantiam actus
 in actibus autem virtutibus considerantur
 aliquid humanum et aliquid superhumanum
 sive divinum. **Humanum est aliquid explicat**
 humanum autem potest accipi explicat pro
 modo potest dici operatio humana quod apo
 tentia operante vel impante operato
 que est humana pro eo quia est hominis in quo
 est homo et sic operatio dicitur humana que

est elata a potentia rationali vel impa
 ta ab eadem potentia que est nata obedi
 re rationi. alie autem non sunt humane ut
 virtute generari et huiusmodi et vult omnes in
 quibus operatur homo in brutis bru
 taliter. **Secundo modo dicitur aliquid humanum**
 vel operatio humana ratione magis sive obier
 ti et hoc modo ille operationes que ha
 bent passiones vel operationes humanas
 per obiecto dicitur humane et per oppositum
 ille non dicitur humane que sunt per
 aliquid superius humanis operationibus vel pas
 sionibus ut sunt natura et eterna primo
 dicitur divine. Unde. x. et huiusmodi dicitur per
 quod opus spiritus magis divinum dicitur quia
 humanum nec etiam dicitur humane que
 sunt per aliquid inferius humanis o
 perationibus vel passionibus ut expresse
 patet in operationibus vegetativis vel me
 re spiritibus quia tales non sunt humane
 sed plantarum vel brutorum. Tercio modo
 dicitur aliquid humanum ex modo operationis
 quia si in operationibus que sunt humane
 primo modo vel primo modo humanis si
 naturae et hoc modo quilibet in se per fa
 ciliter exprimitur. Si autem ea que hominis sunt
 illis duobus modis aliquis modo super
 humano exequatur excedens modum
 quoniam est operatio quodammodo super
 humana et divina. Quod autem homo
 modo brutali vel superhumano modo rationa
 li vel humano modo superhumano vel
 primo in suis operationibus se bene possit
 facile patet. nam homo tenet medium
 inter bruta et substantias separatas que dicuntur
 dicitur. sicut ergo in malis est virtute
 modo humanum peccandi sicut in
 eis quibus ut in furari in dolo et huiusmodi
 et modo subhumanum et brutale sicut
 in peccatis quod naturam que excedunt modum
 humane malicie ita in bonis est virtute
 inter operationes que tenet humanum
 modo adque perficiunt operationes mo
 rales de quibus super dicitur et ulterius
 etiam modo superhumanum sive divinum

et sic patet virtutes mo
 rales dicitur humane

ad que p fiat una vltus q pmit ap^{les}
vii. et h^o que vocat heretica que dir
te bestialitati opponit ut d^r ibid^e de
qua etiam supradictum est. Ex hys co
cludi vident^r d^r inter vltutes: dona
quia vltutes p fiant modo humano
p dona modo sup^rhumano et d^rmo. In
eod^e modo vident^r se h^re dona et vltutes
seu vltutes ad dona apud theologos
quo se h^re vltus heretica ad ceteras v
ltutes morales apud phos et h^umanum
hic accipit^r in donoz et vltutim d^r ex
parte modi opationis no aut ex pte po
t^r obiecti quia nullis aliqua donato
nemur **Sufficiens et distinctio vii do
noz sps sa.**

Secundum videndum e quot sunt dona et
quod distinctio. Vbi sciendum q
donoz d^r distinctio: sufficiens sic accipit^r
dona em p fiant h^uicem ad p^rimpe ex
equed^r in distinctum sps sa: et ideo i o
bus potens que possit ee p^rincipia
bonoz actum n^r maloz dona ponit^r
tam mpte m^rellana quia appetitana in
telligens aut sine r^o distinctio m^r spe
clatua et p^ractica no tamq^r m^r distinc
tas potencias s^r m^rona distinctam in
d^rmsos actus ut sup^r d^rmo est et declar
bitur infra. In r^one aut tam p^ractica
q^r p^ractica e considerare d^rmo. s^r ipam
apphensionem rei et m^rdia de re apphen
sa. H^uic go p^ractica modo sup^rhu
mano n^r d^rmo q^rntum ad apphensionem
p fiat^r dono m^rellans. Q^rntum no ad
m^rdia p fiat^r dono sapie. H^uic aut
p^ractica p fiat^r modo sup^rhumano q^rntu
ad apphensionem dono c^rnsily q^rntu ad
m^rdia dono fac. et ita ista quatuor
dona sunt m^r illan sicut m^rbo. Vltus
aut appetitana m^rhns que se ad altero
p fiat^r dono pietatis modo sup^rhumano
et sic hoc donu est m^rvoluntate sicut i
sbo. In hys aut que se homis ad seipz
q^rntu ad p^rapones appetitus indigemus
d^rmp^r p^rone. quedam em p^rapones
retrahunt nos a bono ut timor p^rictoz
et r^o h^oz modo sup^rhumano p fiant^r p^ro
num fortitudinis. alie no p^rapones

inclinat ad malum ut delatationes:
cupiscencie carnis contra istas p fia
mur modo sup^rhumano p donu tioris
p timorem em d^rmo declinat omis ama
lo ut d^r p^ru. xv. Ideo petebat ad hoc
istud donu p^rs c^rngere timor tuo car
nes meas am. e. t. timui. et h^u duo
dona sunt in appetitu sensitivo i pte
c^rcupiscibili sicut m^rsbo. alie autem
sunt hec distinctio aquibusda sic
dona p fiant m^rta p^ractica sive
c^rtemplatua et actua. Si in p^ractica
tua aut p^rmod^r visus m^rspicentis et
sic p fiat^r donu m^rellans. aut p^rmod^r
gustus expientis et sic p fiat^r sapia.
Si aut p fiant in actua aut q^rntum
ad recessum amalo et sic p fiat^r donu
timoris. a q^rntu ad p^rfectum in bono bo
nu aut e d^rmp^r quoddam n^ram et r^o is
tus p fiat^r donu fac ut d^rmg^res do
nu aut pietatis ut exequens alind est
bonu sup^r exogationis ad quot no os
tenditur et r^o talis bonu p fiat^r donum
c^rnsily p^rmod^r d^rmgentis donu aut
fortitudinis p^rmod^r exequens. H^uic
aut dona q^rntis d^rmsum possent ex
d^rmsis locis s^rptur sa. de colligi t^r
v^r v^r ca^r ponitur v^rnte. v^r d^rexpo d^r
sic. Egredietur vga de radice vespe
et flos de radice eius ascendet et re
quiescet sup^r eum sps d^rmo. sps
sapie et m^rellans sps c^rnsily et forti
tudinis sps fac et pietat^r et replebit
eum sps timoris d^rmo. **Quod se ha
bent et sibi mutuo corrident petico
nes dona b^raudines et fructus**

Quia no peticones ordmant^r ad
dona dona aut p^ropones ordi
nant^r ad b^raudines. fructus autem
b^raudinibus corrident ut videt^r di
cere glo. m^r v^r. Idco dicunt d^rdores
q^r omnia ista sibi mutuo corrident. ad
quale fiat videndum est. vbi p^rmo de
clarand^r e quid horum quatuor nob^r
importetur. s^r nomine peticonum noie
donoz nomine b^raudinu et noie fruc
tuu. s^r d^rcomib^r sunt ostendetur.

quod ordinatur ad invicem et quo
et que sibi mutuo corrent. **Sic
dicantur petitiones et quot sunt.**

Ordinatum ad primum sciendum est
primo de peccatis ubi melli-
gendum quod cum multis auxiliis spiritualibus
ad bene operandum indigeamus quia
non sumus aliquid sufficientes ex no-
bis quasi ex nobis sed sufficientia nostra
ex deo est ut dicitur. 1. cor. viii. Idcirco re-
curritur et addendum qui dat omnibus af-
fluenter et non imperat ut dicitur. 1. cor.
i. ca. et petenda sunt divina auxilia
quod nobis indigemus minute operibus ta-
ctive quod contemplative maxime christo di-
cente luce. xi. petite et accipietis. hec
autem petitiones continentur auxilia ho-
minum ad bene operandum sunt. vii. que po-
nuntur in ordine divinitus que dicitur pater
noster et ponuntur ad. vi. prima est satisfactio
nominis tui. secunda est advenire. tertia est
atque. quarta est gratia et pater. n. c. da. n.
h. quinta est dimitte nobis. de. n. sexta
est et ne nos inducas in tentationem. septima est libera
nos a malo et hec vii. supplicatio-
nes petitiones sunt. **Quid impetratur
nomine domini et quot sunt dona.**

Secundo videndum est quid impetratur
nomine domini et hoc ex duobus potest
haberi quia sunt quidam habitus nos p-
ficiunt in interiore actu et contemplati-
ve operibus modo primo et super hu-
mano et isti habitus sunt in fide et per
dam apparetur dicitur dona spiritus. s. non
sicut suscipientis sed sicut largientis
quibus sunt dona totius trinitatis si-
cut et alia enumerantur autem h. dona
v. xi. in antea superius allegata ex
qua patet quod sunt. vii. **Quid impete-
tur nomine beatitudinum et quot sunt.**

Beatitudines autem quidam volunt
esse habitus quidam perfectiores v-
tutibus et donis. Sed melior sententia est
beatitudines non esse habitus distinctos
a donis et virtutibus sed sunt operationes
donorum et virtutum perfectiores. hec autem per

ordinem ponuntur. vii. Prima est
beati pauperes spiritu. q. i. e. r. c. s. a. et beati
mites qui ipsi possidebunt terram. 2. beati
qui lugent. q. i. q. 2. beati qui esurunt
et sitiunt. q. i. q. 3. beati misericordes
q. i. m. q. 4. beati mundus corde qui ipsi
demy vi. Septima beati pacifici. q. i. q. 7.
fi. dei vocabuntur. Dicitur autem que sub se-
quuntur. s. beati qui persecutionem pro causa
beati spiritus cum maledixerint nobis hoc. et
non sunt spirituales beatitudines sed sunt alia
contentive continentur et manifestatione pa-
quidam generaliter. et omni fidelium sed per apostolum
viii. et discipulos qui in primis etiam e-
rant species persecutiones passuri. unde
quod primo generaliter dicitur fiat beati qui perse-
cutionem patientur et determinatur in speciali
applicando discipulis. et dicitur beati spiritus cum
maledixerint vobis homines et. In-
telligendum autem quod si dona sunt actum
aliquod pertinet ad viam et aliquem
pertinet ad vitam ut doctores dicunt
ita in singulis beatitudinibus duo ponuntur
viri pertinet ad statum vite et designatur
primo et aliud pertinet ad statum patris
et illud designatur secundo ut patet in
omnibus. s. g. in prima beati pauperes spiritu
ecce pertinet ad statum vite qui ipse est
regnum et ecce pertinet ad statum patris
**Quid impetratur nomine fructus et quot
sunt.**

Ordinatum autem ad fructus quarto
sciendum est quod nomen fructus a corpora-
libus ad spiritualia transfertur. si enim
corporalibus fructus id quod de re nascitur
ultimum expectatur et ideo omne illud
quod de re aliqua aliquis consequitur quasi
mercedem laboris etiam illam impensam
nomen extensionem dicitur fructus hoc autem potest
esse dupliciter uno modo ut fructus dicatur
illud quod de re aliqua principaliter expecta-
tur et sic fructus omnis operis in deo est
et de hoc fructu potest illud sapientia. iii. q.
intelligi bonorum laborum gloriosus est fructus
Alio modo ut fructus dicatur illud
quod quis consequitur ex opere non principaliter
per hoc operans et hoc modo delecta-

gones que sunt in bonis opibus: actus
sunt et dicitur p[ro]p[ri]e fructus bonorum o-
perum. Unde s[ecundu]m p[ri]m[um] m[an]u[sc]r[itu]m p[er] x. et h[ic] 920
omnis op[er]atio p[re]cedens ex h[ic] p[ro]ficiente
h[ic] d[ic]t[ur] d[ic]t[ur] annexam: d[ic]t[ur] fructu
loquitur ambrosius dicens virtutes se-
tus dicitur quia suos possessores s[an]c[t]i et
sincera d[ic]t[ur] d[ic]t[ur] reficiunt: sic loquitur
hic de fructibus. fructibus. fructus at-
que ab ap[osto]lo ad galathas. ponitur p[ro]di-
nem ca. v. ubi d[icitur] sic fructus aut s[an]c[t]us
est caritas gaudium pax p[er]p[etua] longani-
mitas bonitas benignitas mansuetudo
fides modestia continentia castitas et
sic patet quod omnes fructus sunt. xij. et ead[em]
exp[re]ssas patet quod nomen v[er]bi p[er]tinet
num. v[er]bi. d[ic]t[ur] d[ic]t[ur] v[er]bi. beatitudinis. xij.
fructum de quibus septima et doctores
loquuntur s[ecundu]m imp[er]atorem. **Quod sibi
mutuo correspondunt petitiones dona
beatitudines et fructus.**

Quoniam igitur petitionibus dona. p[er]tinet
m[er]itis et donis beatitudines. p[er]tinet
m[er]itis. donis et beatitudinibus. fructus in-
deant et sibi mutuo correspondent ut d[icitur]
glo. a. v. ubi d[icitur] in p[ar]ab[ol]is e[st] ut im-
p[er]atorem dona. in donis ut opemur de
op[er]atione beatitudines consequuntur: p[er]tinet
fructus ead[em] h[ic] videntur. Idcirco d[ic]t[ur]
correspondencia simul idcirco e[st]. ubi m[an]u-
gend[um] quod cum petitiones sunt ad auxilia
d[ic]t[ur] postulanda at[que] postulamus d[ic]t[ur]
auxilia ad op[er]a c[on]templat[i]e vite aut
act[i]e d[ic]t[ur] ad op[er]a vite c[on]templat[i]e.
sic indigemus duplici auxilio v[er]bi e[st]
ut ip[s]orum c[on]templabilium d[ic]t[ur] maiest[as]
tas et dignitas nobis appareat et h[ic]
auxilium postulamus cum d[ic]t[ur] d[ic]t[ur]. pat[et]
n[on] quod es m[er]itis. s[ecundu]m n[on] t[em]p[or]e. i. fac ut nomen
t[em]p[or]is s[an]c[t]i apud homines habeatur ut
n[on] contempnatur. unde et h[ic] m[er]itis aliud
est petere s[ecundu]m ang[el]um ad p[ro]p[ri]a. n[on] illud e[st]
xxxvi. Sicut m[er]itis s[an]c[t]i eor[um] satisfactus
es in nobis ita in consp[ec]tu n[ost]ro magni-
ficabit[ur] m[er]itis. Et quia ex hoc quod homo
sit h[ic] m[er]itis excellencie p[re]cepto habet in-
dicare et ordinare quod ad sapiet[er]em p[er]tinet
ut pat[et] p[ri]mo m[an]u[sc]r[itu]m. idcirco h[ic] p[er]tinet
donum sapiencie corrumpit. Et quia p[er] donum
sapiencie homo e[st] t[em]p[or]is ab infidelibus

et elevatus ad d[ic]t[ur] et p[er] quos fit aliq[ui]d
liter d[ic]t[ur] d[ic]t[ur] p[re]cepto idcirco videt[ur]
ti p[er]tinet et dono v[er]bi beatitudinis que
b[ea]ta p[er]tinet quoniam filij dei vocabuntur. et
quia p[ro]p[ri]e homo s[an]c[t]e d[ic]t[ur] d[ic]t[ur] d[ic]t[ur]
idcirco videt[ur] istis omnibus fructus qui
d[ic]t[ur] caritas. i. s[an]c[t]a v[er]bi addemus. Ali-
ud auxilium e[st] ut in c[on]templat[i]one
d[ic]t[ur] d[ic]t[ur] magnalium m[er]itis beatitudi-
nem cognoscamus ut sic homo talib[us]
c[on]templandis magis m[er]itis et h[ic]
p[er]tinet s[ecundu]m p[er]tinet quia d[ic]t[ur]. Adveniat
r. t. glo. i. manifeste hominib[us] ut in
nobis veniat et s[ecundu]m ang[el]um hoc e[st] idcirco p[er]-
tere. O[ste]ndit nobis faciem tuam et
salvi erimus et quia talis cognicio
ad m[er]itis p[er]tinet idcirco h[ic] p[er]tinet
in videt[ur] d[ic]t[ur] m[er]itis. et ex hoc pat[et]
ead[em] quod v[er]bi beatitudinis istis duobus videt[ur]
s[ecundu]m b[ea]ta m[er]itis corde quoniam ip[s]i d[ic]t[ur] videt[ur]
et quia p[er] fidem d[ic]t[ur] credimus idcirco
istis videt[ur] ille fructus qui d[ic]t[ur] fides. i.
cognicio s[an]c[t]alium sine dubitatione
In opibus aut[em] act[i]e vite indigemus
duplici auxilio. p[ri]mu[m] e[st] ut bona nob[is]
conferatur quibus inueniatur ad bene
op[er]and[um] s[ecundu]m e[st] ut mala impedicia
remoueat[ur]. Bonu[m] aut[em] ad m[er]itis act[i]
nam. n[on] e[st] duplex. v[er]bi quidem d[ic]t[ur]
v[er]bi ad op[er]is v[er]bis ordinat[ur] sicut ip[s]i
honestum bonu[m] et h[ic] m[er]itis p[er]tinet
petitur cum d[ic]t[ur]. fiat vo. t. s[ecundu]m m[an]u[sc]r[itu]m. r. t.
In qua s[ecundu]m ang[el]um p[er]tinet obedi[en]tiam adde-
m[er]itis ut sic fiat eius voluntas a nob[is]
in terris sicut fit ab ang[el]is m[er]itis.
Unde s[ecundu]m ip[s]um idem e[st] illud petere sicut
idcirco. Gressus meos dirige s[ecundu]m eloq[uium]
m[er]itis t[em]p[or]is et quia in c[on]siliis n[on] solu[m]
q[ui]t[ur] v[er]bi p[re]cepto v[er]bi s[an]c[t]e co-
filiis idcirco h[ic] p[er]tinet videt[ur] d[ic]t[ur]
v[er]bi consiliu[m] et quia m[er]itis p[er]p[etua] p[er]p[etua]
et c[on]siliu[m] m[er]itis illud l[ic]et. v[er]bi. Etote
miserordes et idcirco h[ic] videt[ur] v[er]bi b[ea]ta
tudo. s[ecundu]m b[ea]ta m[er]itis cordes quoniam ip[s]i m[er]itis.
Et h[ic] n[on] videt[ur] aliquibus de fructib[us]
in sp[irit]uali s[ecundu]m bene cum aliis in gene[ra]li
ut in c[on]clusionem h[ic] cap[itu]li m[an]u[sc]r[itu]m d[ic]t[ur]
cet[ur]. Aliud aut[em] bonu[m] e[st] organum
et m[er]itis m[er]itis se h[ic] ad v[er]bi autem

et ei fmeus sicut temporalia subsidia
quibus ho ad benemeredi uiuat. et
hoc bonum petit in q̄ta petitione.
qua dicitur. pane nrm̄ e. d. n. h. et hac
petitione petitur no solum panis
s. omis suffia rex temporalium nec so
lum suffia panis corporalis s. etiam
sacram fidelium. Vnde dicitur. d. pane
nrm̄ sup̄ balen da nobis hodie. p
hodie aut intelligit totu tempus uite
pntis et h̄c e. pete id p̄. xxx. Dimittas
et paupertatem ne dedeis m̄ f̄m̄ vit
tui meo t̄ue n̄cia. Et quia panis
cor hominis q̄finat m̄ps. Et ideo hinc
petitioni r̄ndet domi fortitudinis cui
est finire et confortare subsidia em
uite nos sustentat in via et statim ex
hoc patet q̄ istis r̄ndet q̄ta b̄tudo
s. b̄a qui esurunt et si. m. qm̄ ipi sat
et p̄us h̄us omibz r̄ndet fructus
qui dicitur longanimitas. opalim̄ autē
amocione indigemus ut bene opem̄
s. anḡ e. triplex. s. malum culpe et
hoc est p̄m̄ malum ad culpam in
clinans et trahens et hoc e. temptatio
malum pene q̄ e. afflictio. Cum igitur
amocione petim̄ malum culpe h̄c pe
timus q̄ta petitione. Dimittite n. d.
n. et q̄ faciam̄ ut accipe meamur
et h̄c qm̄ dicitur sicut et nos. d. de. n. Et
hoc idem petunt ps. d. Dne deus m̄
si f. i. si est i. i. i. ma. m. Si reddi
di re. m. mala. dea. abi. m. inanis
Et quia p̄cognitionem p̄cōp̄ induci
tur cōtacio et putat̄ remissio ideo
statim patet q̄ hinc petitioni r̄ndet do
mi facie. vtiqz aut tertia b̄tudo. s.
b̄a qui lugent qm̄ ipi q̄ sol. et quia
ad horum consequom̄ multum carna
les delatationes impediunt ideo istis
r̄ndent duo fructus. s. absencia p̄
q̄ auetur illicita et cōtencia p̄ quam
cauentur etiam liata delatabilia. Et
aut malum ad culpam inclinas am
moueat postulamus v̄. petitione. que
est et ne nos inducas in temptationes
in quo s. anḡ petim̄ ne deferti d̄mo

auxilio aliam ut consenciam̄ decepti
ut cedamus afflicti et h̄c e. pete illud
eccl̄. xij. aufer a me vetas q̄mp̄t̄as
Et quia inter ceteras temptationes
p̄m̄ox molestie magis inuocant q̄
p̄m̄tatem dissimulant ideo hinc se
te petitioni r̄ndet domi pietatis quod ho
est p̄m̄s et mansuetus inimicis. Ex quo
patet q̄ istis r̄ndet f̄a b̄tudo que est
b̄a mites qm̄ ipi possi. e. et istis r̄ndet
tres fructus m̄q̄m em̄ ho no m̄o ad
nocendum inferenti nocentem r̄ndet.
fructus qui dicitur mansuetudo. Inquit
aut habet dulcem anm̄ nocendi in afflu
di fructus r̄ndens bonitas. Et secundu
q̄ habet no solum boni afflu s. messim̄
p̄m̄p̄it ut sit om̄catumis suoz ad ali
os sic r̄ndet fructus qui dicitur benignitas
Quod aut malū pene amoneatur
postulamus v̄. petitione qua dicitur f̄
libera nos a malo. et hoc idem f̄ anḡ
petunt ps. dicens. Erue me ab inimi
cis meis deus meus et ab insurgentibz
in me libera me et quia m̄cetera ma
la pene timeant et formidant ideo isti
petitioni domi timoris r̄ndet et quia
pamper et tribulacione exuam̄ est
petere auxilium ideo istis r̄ndet p̄a
b̄tudo. s. b̄a pampes sp̄m̄ qm̄ ipi
e. regni celoz et quia m̄c om̄ia que
impediunt inuita actina bona opacōm
est delatatio in diuiciis et honoribus ideo
istis petitioni dono et b̄tudini r̄ndet f̄
tus qui dicitur modestia cui e. h̄c delat
acōm cohibere. B̄tudinibz aut duabz
vltimis que s̄t v̄. d̄cō b̄tudinū co
tentue cōclusiue et manifestatiue r̄
det fructus qui dicitur p̄cia om̄ibus aut
petacombus domi b̄tudinibz genale
r̄ndent duo fructus. s. gaudium et pax.
Ex p̄dis q̄o concludo q̄ alr̄ dona petacō
mibus et b̄tudinibus domi et petacombz
r̄ndent et alie fructus eis et ea fructibus
Nam singlis petacombz dona singla sin
gulis petacombus et domi b̄tudinibus sin
gule et singlis b̄tudinibus illa singula

conueniunt vni vni et vni alteri s. fructus
tus no sic quia cum fructus sint duode
cim vni fructus no videt vni beatitudi
ni vni dono ut vni peccati s. omis fit
omnibus videtur ut plures vni eoz ut
vni vni ut omis omibz in generali li
cet no aliquis aliam in speciali ut patz
in tua peccatione. *De dono timoris.*

Oma no me vn. dona pps sa po
timor animi accepto est multiplex
in scriptura idco aliquid de timore adi
ciend e. pmo de sui distictione. Si
quis timor e domi. Tercio quis timor
est aspi s. quo. *Quod dicitur
timor in castu seu filiale iniale hu
mani seu mundani et pulem et quid
impeetur nomine vniuersitatis.*

Quanti ad pmi sciend q timor
dicitur in castu seu filiale in
iale humani seu mundani et pule
herant dmsio no est s. forles rones
oboro s. q p pmi adeo autimur ut ad
demi comitit. Acipi. hic timor no
solim ferite et ppe put respicit malu
diffiale et arduum s. large put respi
at qmz malu dato q no sit diffia
le nec arduu et tale malu magis ppe
respicit odiu qua timorem. omie enim
malu odibile s. no omie malu timen
dum s. solim est mnd malu diffi
ale et sic malu culpe no e timendum
s. se et absolute qmz sit odibile et est
to quia tale malu e mnta pte n
em est pmi ut malu culpe nisi sit
voluntariu et quia voluntas e mnta
pate s. se timendum no est s. ppe temp
taciones admetas quas quid q enade
e diffiale sine culpa. Acapied ergo
timorem sic large dmdit h. modo. Cu
em timor consistat in fuga mali sic
at dmpx malu. s. culpe et pene aut
consistet timor in fuga mali culpe qd
malu adeo sepat et sic dicitur timor
esse castus ut filialis. filialis quide
ut comparatur ad dem sicut ad pmi.
iuxta illud m. xxm vms e pr vester
celesas. Castus no s. q comparatur ad
dem ut ad sponsu ammarz mra m
illud. ij. cor. xi. Respondi nos vni

vno digne castam exhibere xpo.
Verhinc aut timorem ppe ad dem
comitit. Si aut timor consistat
in fuga mali pene hoc est dupliat
Est em quedam pena pams vita
cone culpa comitit sicut sit pene
tempales ut vbera et hmg. et p hinc
timorem homo adeo autitur pecc
do et si talis timor mundamus ut hu
manus. mundamus quidem mgn
tum mgnitum respicit res extiores
tempales ut dmiuas et hmg. Quau
aut mgn respicit penas psonales
ut vbera licet aut aliter rones sint
bona extiora tempalia et psonalia
tum quia ead rone ho adeo autitur
putatq timorem idco vtrq adie p
vno membro timoris quo. s. adeo.
autimur. Alia pena e pams vi
tatione pmi obmittit sicut pena
que est post hanc vitam et p hinc
timorem ad dem conuertimur apco
refiliend et hac pena respicit timor
qui di ferulis et p tanto quia sic pmi
no dmittit libera voluntate s. coar
ta timore qui di ferulis. Unde pmi
tas no mntat essentia amms timor
e de nominao abextiseco et abef
fai. Si aut ho comitit ad dem et
fugatur utiqz malu tam pene
q culpe sic vocatur timor mialis
quia mnta timoris filialis sic igit
patz timoris distmco. *Quis ppe
timor e bonus et quis malus*

Secundo vidend est quis istoz
timor sit bonus et heat rom
domi. Et dd m q timor humanus et
mundamus nullomodo e bonus nec
ht rom domi quia in tali qmittitur
pam s. talis timor ut e passio ut
clao similis passioni ut hitus s. q
ali hitus nomine passionis ut opa
aoms nominatur. Timor aut pmi
bonus e s. no ppe nec ht rom domi
quia ois vtuosus opatur gra boni
ut ut turpe mteatur. Timor aut
similis opatur no gra boni ut ppe

fugam cupio si propter fugam estis
et ideo est bonus materialiter si non
formaliter. Timor autem castus et filia-
lis est bonus et perfectus simpliciter et est
domini spiritus sancti quia facit abstinere
a malo timens illud incommensurabilem
quod est separatio anime a deo. Timor ac-
cidentaliter bonus est si non a deo ut fi-
lialis et sic rationem boni ex ea parte qua
precepit quid de filiali non autem ex ea
parte qua precepit aliquid de fili-
**Quis propter amorem est aspectus
et qualiter.**

Quando videndum est quis istorum
timorum et qualiter est aspectus sancti
et secundum quod quedam sunt aspectus sancti
que non sunt cum spiritu sancto ut fides in-
formis et timor filialis quod quidem non
est nisi propter deum committit. Que-
dam sunt aspectus sancti et cum spiritu sancto ut
caritas et sic est aspectus sancti timor castus
sive filialis et talis est timor immutabilis
quoniam ad illud quod cum filiali precepit.
Quedam non sunt cum spiritu sancto et
non aspectus sancti ut peccatum veniale et ta-
lis est timor mutabilis ut humanus
ubi solum peccatum veniale infra carita-
tem tali timore committit. Quidam non sunt
non aspectus sancti nec cum spiritu sancto ut peccatum
mortale et talis est timor mutabilis
ut humanus ubi peccatum mortale com-
mittitur ex tali timore. **De preceptis.**

Vltimo autem omnia quia precepta da-
tur de actibus et ad actus veniunt
ordinantur secundum quod est aliquid de preceptis
et primo secundum quod preceptorum alia sunt
moralia alia ceremonialia alia iudi-
cialia et quid nomine cuiuslibet im-
petetur. **Secundo de preceptis moralibus**
que sunt precepta decalogi quot sunt
et quod distinguuntur. **Tercio de**
dicta eorum ad invicem quantum ad aliquod
spatia que sunt deus. Quod dis-
tinguntur precepta pre-moralia cerimo-
malia iudicialia primum secundum primum il-
la et primo quid est preceptum
moralis.

Quoniam ad primum sciendum quod pre-
cepta domine legis distinguuntur per
moralia ceremonialia et iudicialia.
Moralia sunt illa que sunt iudicia-
ria naturali et que per se exequenda sunt
naturalis rationis et ad hoc tenentur homines
et tunc legis vite et legis scripte et gratie
ut honora patrem et sic de aliis. **Primum**
de decalogi et in his nullus potest dis-
pensare nisi deus. nunc tunc si deum pre-
ceptum esset ipse dispensatio sicut quoniam
de preceptis in se factum filii abrahę gen-
xxii. ex spoliato egyptiorum filius is-
rahel exo. xi. et sime uxorem formi-
cariam o sec. p. ubi enim est aliqua
mutatio ordinis sicut facit deus suo
suum et hunc sunt x precepta decalogi. Quid
est preceptum ceremonialis.

Cerimonialia autem sunt que pertinet
ad cultum domini et sunt ordinata ad fi-
gurandum aliquid futurum sicut sunt pre-
ceptum exo. xii. de immolatione agni
paschalis que figurabat passionem
christi. **Hec autem ceremonialia quia non**
erant de domine rationis naturalis non obli-
gabatur ante legem datam sed tempe-
legis scripte et quia re punit et tunc cessat
figura et umbra ideo tempe legis gratie
post christum cessavit. Unde dicitur quod cerimo-
malia sunt vana usque ad christum. mor-
tua in passione christi et mortifera per
divulgationem evangelii. obligabat enim
iudeos usque ad christi passionem. In pas-
sione autem christi soluta est obligatio sed
post divulgationem evangelii esset pec-
catum mortale illa obsequare quia
daretur christus venturus intelligi non de-
misit. Quid est preceptum iudiciale.

Iudicialia autem precepta sunt que data
sunt soli populo iudico ad iudicia ex-
tenda consideratis conditionibus illius
populi ut quod furatus ovis reddet quatuor.
Cerimonialia ergo et iudicialia non erant
de domine naturalis rationis quia non dicat
ratio naturalis quare quatuor oves pro
una sint magis reddende quam tres.

quod sit de decime romis q̄ restitucio
et satisfactio facienda sit et si p̄cepta
nos modò nō obligant. *Que p̄cepta
p̄tm erant moralia et p̄tm cerimon
alia.*

Quedam aut̄ p̄cepta sūt p̄tm mo
ralia et p̄tm cerimonialia ut p̄
ceptum de obsequio saluti q̄a ē q̄m
ad hoc morale q̄ ē de decime romis nā
lis ut quod sit aliquod t̄pus quieti
deputatum ad vacandū dñis s̄ q̄ dies
salvi ut dies dñica ut alia dies maḡ
vna q̄ alia deputetur nō est de decime
romis nālis et ideo q̄ de decime sūt sub
batum fuit cerimoniale ad figurandū
requiem corporis xpi in sepulchro: q̄ma
in moralibus nō cadit dispensatio ideo etiā
nō posset dispensare ut ordinare q̄m
in aliquo die debemus vacare dñis
et quieti operum suorum s̄ quia ceri
monia cessant ideo etiā nullus p̄t ordina
re unde et mutant diem huius obsequii
ne videmur indurare a saluti i dñicam
*Que p̄cepta p̄tm erant iudicialia: par
tm moralia.*

Quedam aut̄ p̄cepta sūt p̄tm iu
dicialia et p̄tm moralia ut p̄cepta
de decimis dandis sūt em̄ morale q̄
q̄ ē ibi de decime nālis romis: s̄ ē
ut aliqua portio a p̄lo datur illis q̄
p̄cto p̄lo vacant dñis auxiliis obse
quiis sicut et qui in aliis officiis reipu
blice p̄p̄o s̄munt a p̄lo sustentantur et
q̄m ad hoc intelligit̄ id q̄ ē vn̄. Signu
est oparius ab eo suo et illud apli p̄mo
ad cor. ix. dñs ordinavit ut qui evā
gēlizant de evāgēliis vivat et qui altario
sunt de altario vivat. Quia t̄m̄ aut̄
ad hoc q̄ datur etiā quota s̄ ix. al. x. ut
ix. nō est p̄ceptum morale quia nō
est de decime romis nālis maḡ. ix.
p̄s q̄ decima ut decia q̄ xi. al. x. s̄
hoc fuit iudiciale et illi soli p̄lo dā
tm̄ considerata convenientia ad illius
p̄lm̄. in quo pensata multitudinem
misterio fuit nātia talis taxatio et q̄a
in his que sūt moralia nō p̄t etiā
dispensare ideo q̄m̄s etiā fructus
decimarum p̄t p̄mia que fecerunt
etiā milites in aliquibz p̄tibz possēt

eis remittere aliter ab aliis accipiant
concedere nō t̄m̄ p̄t dare in decima
accipiendi n̄ ab ipso n̄ p̄t aliquem
eximere. Quia nō talis quota s̄ s̄
denario mō nō est de decime romis
nec morale s̄ iudiciale ideo p̄t ordina
re ut decime solvantur sub quota
duodenarii numeri ut vicenarii et
si iustitudo misterio al. nātia ex
posset posset etiā ordinare in nove
nario mō ut octenario et t̄m̄ tenere
tur solvere in tali quota. *Quod de
me sūt decime dñis et q̄m̄ nō s̄ depo
situm.*

Ex quo patet quod decime sūt
decime dñis q̄m̄ ad aliquam
p̄tem s̄ q̄m̄ ad quotam s̄
denario numero sūt decime posi
tuo et humano. Si em̄ esset decime
dñis et sub p̄cepto morali q̄m̄ ad
quotam denarii nullus salvaretur
transgressor qui nō solvet sub denario
mō sicut nullus salvat̄ h̄m̄ transg
ressor p̄cepti moralis nō futurum fa
ces. Esset aut̄ valde gr̄ue tot mudi
p̄tes dampnare quot sūt nō solve
tes sub illa quota in quibz t̄m̄ q̄m̄
decime posituo teneant̄ dicunt doc
tores eos nō dampnari si nō solvat
ubi etiā nō petit quia videt̄ remittere
nō petendo. Ideo deap̄ntur aliqui
ex nomine quia decima a denario nō
simp̄it. ex hoc credentes q̄ sub dena
rio mō sit decime dñis nō em̄ est q̄
nātia p̄tanto em̄ a denario nomine nō
simp̄it quia p̄mo sub quota denarii
iudiciali p̄cepto in illo p̄lo ē soluta
sicut etiā dies dñica de saluti quia
p̄mo ista dies ad quietem ordinata
fuit. Non ē aut̄ nātia ut nōm̄ semp̄
significet illud ad q̄ p̄mo signat̄
imponit̄ p̄mo postea extendit̄ ad
multa ut de voce actus et potestatis et aliis
multis patet in isto tractatu et supra
patet. Unde quicūqz quota etiā s̄
quadragenario mō decima incipit̄
ex his patet que sūt p̄cepta mori
lia cerimonialia iudicialia p̄tm̄
moralia et p̄tm̄ cerimonialia p̄tm̄

inq; thorum res q; caueto suas **Que fue-
runt precepta prime tabule et que secunde**
Gertio ponende sunt quedam distinc-
 tiones istorum preceptorum quibus
 non vnum ab vno s; plura apliibus
 distinguuntur et s; tres. Prima e q; hoc
 preceptorum quedam sunt ee precepta p
 tabule quedam se. Ad quod videndu
 non est q; deus datus legem moysi
 monte synai dedit eam scriptam in tabu-
 lis lapideis ad denotand q; quia lapis
 est multum inpressionis retentiuus
 s; lex debebat cordibus homi indeleb-
 liter esse impressa. Erant aut due table
 quia lex h; continebat duo precepta tan-
 tatis. s; dilectionis dei et proximi ad que oi
 alia reducuntur. In prima ergo tabula e-
 rant precepta de dilectione dei et erant tria
 superius nominata. s; No habebis de-
 os alienos. No assimes nom dei
 tui in vanum. memento ut diem sab-
 bati sanctifices. Et quia erant in p
 tabula ideo dicuntur precepta prime ta-
 bule. In secunda aut tabula erant
 scripta alia. vii. que ordinat ad dilectionem
 proximi et ideo dicitur precepta secunde tabu-
 le. Commementur aut precepta de dilectione
 dei in prima tabula scripta sunt et de di-
 lectione proximi in secunda. quia dei dile-
 ctio et eius preceptum pura sunt dilectione p-
 ximi et eius precepto. **Deinde de preceptis
affirmatiua et negatiua.**

Secunda distinctio de preceptis est q;
 omnia sunt vel affirmatiua vel nega-
 tiua in eis que est hec dictio quia precepta
 negatiua obligat semper et ad semper ut
 non furaberis semper obligat et ad semper.
 quia nullo tempore nulla circumstantia
 adhibita licitum e furari. Et affirmatiua
 quous semper obligent non tamen ad semper
 ad omne tempus vel locum s; in debitis
 circumstantiis ut vbi g; honora prem tuum
 non teneor honorem exhibere omni hoia
 vel omni loco quia sic opteret enim ubi
 q; et semper sequi s; teneor enim honora-
 re quando locus quando tempus quando rationale
 est. **Deinde de preceptis veteris et noue legis**

Tertia distinctio est preceptorum q; que-
 dam prohibebant et quedam co-
 hibebant quedam manu quedam

animu et hec est etiam dictio doctorum
 qua ponit in legem nouam que p-
 hibet manu et animu et veterem que
 prohibet manu et non animu. Ad hoc
 igitur intelligendum duo videnda sunt
 primum q; p manu intelligitur hic exte-
 rior operatio p animu interior. Igitur pro-
 hibere manu vel animu vel alterum
 est prohibere exteriorem operacionem ma-
 lam et interiorem vel alteram. Et in-
 telligend q; dicitur prohibere et cohibere
 quia prohibere est simpliciter inhibere s;
 cohibere e inhibere cum pene amina-
 tione et afflictione. Applicando ad le-
 gem idem e q; vetus est prohibebat ma-
 num et animu. i. interiorem et exteriorem
 operacionem malam sicut patet. No con-
 cupisces vxor. ecce qm ad animu non
 furaberis ecce qm ad manu s; non co-
 hibebat. i. non permittit nisi manu
 Et est ratio quia tunc se extendit cohibi-
 tio qm pennis afflictio s; lex vetus
 non infligebat nisi penas temporales
 sicut nec permittit nisi res tempa-
 les expresse ut lex illa esset figuratiua
 noue legis que supplicia eterna gminat
 et eterna pnia permittit qd sola illa p-
 hibebat animu et non cohibebat s; noua
 lex prohibet et cohibet vtriusq;. Applicando
 aut ad precepta infra legem quedam
 et prohibebant animu et illa duo deo co-
 cupiscendo quedam manu ut alia octo
 et horum quedam prohibebat et non cohi-
 bebant animu ut illa duo deo concupis-
 cendo. alia aut octo prohibebant et co-
 hibebat ipsam manu. sic igitur patet
 ea que dicitur pertinere ad diuersitate pre-
 ceptorum decalogi et in hoc continetur in-
 preceptorum et p quibus omnia que pertinent
 ad manum de prima specie qualitatis pro-
 ut prius operis intentio exposcebat.

De preceptis ad primam speciem qualitatis
His prohibitis que pertinent ad pri-
 mam speciem qualitatis agendi e de p-
 tinentibus ad primam speciem qualitatis a-
 pho aut ponit impedimentas naturales
 potestas vel impotestas aliquid facere
 faciendi vel patiendo. Circa quam

sic procedat. Quia primo agitur
 de naturali potentia et impotentia
 quod ista quod ista importet. Secundo
 descendit in speciali ad distinctionem
 potestatis rationalis anime in homine. **Q**
impotentia nomine naturalis potentie ut
impotentia et quod se habet ad invicem
Quamvis ad primum videndum est quod
 ista impotentia naturalis potentie ut
 impotentia et in quo eadem conveni-
 unt et differunt. Circa quod suppositis das
 superius eam potentiam in maiori de-
 ente nonnullum quod ista non immutatur
 eodem modo eiusdem et ideo subcomatio-
 ne distinctiva dantur et ponuntur et
 non subcomplacina. Est autem naturalis
 potentia ut naturalis impotentia quedam
 qualitas in specialibus principibus radia-
 ta que totum ens constituitur et perfec-
 tum consequitur per quod quales. I. pote-
 tes dicuntur per diversum quia dicitur
 mut quales. I. potentes ad facile fa-
 ciendum et si quia patet quod ad naturalem
 potentiam et dicuntur impotentes ad
 non facile faciendum et ad facile patendum
 per naturalem impotentiam. Et autem dicitur
 est quia quod talis potentia causatur
 ex materia forte super maiorem que for-
 per se in materia emittit et tenet emittam et
 per hoc resistit fortiter quibus altitudo
 autem naturalis potentia per se ab alio naturalis
 ab alio potentia naturalis quod quia in primum
 primum naturalis radia. potentia non quia in genere
 forme super maiorem. Quid non potest
 impotentia autem ex materia in super forma
 et ex materia dispositio predominante in maiori
 que dicitur forme ita quod forma non
 potest emittit tota in maiori non comprehendit
 et ideo diminuitur vigor et actiones
 naturales et facile vincit et patitur ad omnes
 tunc dicitur impotentia naturalis. Unde naturalis
 impotentia ut si de ea loquimur de tanto
 naturalis non quia huius defectus non sit in
 per quia non impeditur quibus dispositioni-
 bus ne ad talem vigorem valeat
 pervenire et sic quod ad naturalem potentiam
 aliqui sunt bene dispositi ad cur-

rendum ut qui sunt longa curia et agilia
 et nigrosi dicitur huius potentia naturalem
 ad curandum et cursorem dicitur per. **Q**
 autem sunt curia brevia tardagrossa et
 vigore deficiente ut huius podagra
 ut guttam impedibus dicitur huius naturalis
 impotentiam ad curandum et ideo de curis
 arboris impotentiam exemplificat et de
 pugillatore. Et sic tamen brevis patet in
 quo conveniunt in quo dicitur agno ori-
 gine trahit naturalis potentia ut naturalis in potentia
 sunt sunt per species qualitatis. Ceterum
 dicitur de potentia ut ad hunc tractatum
 pertinet patet superius ubi agit de dimi-
 sione ens in actum et potentiam **de**
potentia anime et per quod oportet ponere per
potentiam anime in homine.

Quamvis autem de potentia anime seorsum
 summe occurrat primo in theologia facili-
 tate et philosophia tractatibus de eisdem
 autem potentia anime naturales sunt in hac
 per species qualitatis. Quidam huius in se no-
 minia potentie anime et distinctio per potentiam
 dignum iudicium. Ubi tamen consideranda
 occurrunt. Primo quod oportet ponere potentiam
 pluralitatem in anima in qua sic patet.
 Et in primo in se celi et mundi remy-
 this est gradus. quod quedam res sunt que
 possunt consequi per se per se per se
 et hac per se motibus et hoc tenet in si-
 mul gradum mentibus. alia huius su-
 piora consequuntur per se bonitate per
 multis motibus et hoc tenet per se gradum
 alia huius superiora sunt que adipiscun-
 tur per se bonitatem et per se motibus
 et huius sunt per se et tenet tertium gra-
 dum. Quartus autem gradus est quod
 aliquid absque aliquo motu per se boni-
 tatem possidet et iste est summus gradus
 et summus. Et datur exemplum istorum
 quatuor graduum. aliquid enim potest tenere
 in summo gradum bone dispositionis in tunc
 quod non potest consequi per se sanitatem
 multis remediis. aliquid non adipiscitur
 per se sanitatem remediis paucis ali-
 quibus autem possidet per se sanitatem sine
 aliquo auxilio vel remedio. Applicando

modica esse paucis
 modis aliis autem
 modis aliis autem
 modis aliis autem

ergo adpositum ddm q ipa enia
inferiora homine consequuntur quidam
imperfectam bonitatem et paucas motus
et ideo paucas et illas determinatas
habent potencias: p quibus paucas o-
perationes et ista tenet inferiorem g-
dm. Homo autem est gdm superior
et secundum qui consequatur perfectam bo-
nitatem. s. beatitudinem est tunc in in-
fimo gradu illorum enia quibus co-
petit beatitudo et ideo multis et diversis o-
pationibus indiget et p quibus diversis po-
tenciis ad illas operationes. Angeli
non sunt in sublimiori gradu qui ad
pervenit ipsam beatitudinem paucas mo-
tibus et ideo paucioribus potenciis indiget
solo intellectu. s. et voluntate. Deus at
supremum gdm tenet omni enia qui ab
sque quocumque motu perfectam beatitudinem
possidet. et ideo in deo nulla est virtus
vel potentia que differat a sua essentia
et ita patet q homo indiget pluribus
virtutibus et potenciis anime quas oportet
in eo ponere que sunt tanquam quedam
auxilia quedam organa quedam instru-
menta suar operationum. **Quod et
quale omnis potentia anime pertinet
vel ad animam vegetativam vel spiritivam vel
intellectivam.**

Secundo videndum est que sunt iste
potencie in genere et ad que re-
ducuntur. Et ddm q omne perfectum conti-
net nobilitatem cuiuslibet imperfecti eius-
dem generis et eminens sicut deus q
est perfectissimus quid in genere enia continet
perfectos omni eniam que sunt imperfecta
eius et eminens. Tres autem anime
ponuntur in genere. s. vegetativa que
tenet primum et infimum gradum que est
herbarum et plantarum. Secunda est spiritiva
que est animalium que tenet per gradum
et est vegetativa superior et perfectior.
Tercia est rationalis que tenet supremum
et tertium gradum et est hominum solum et hec
est alius dualis perfectior et suprema si
placet. Sic igitur est ordo inter istas quod
quidam perfectior sit anima vegeta-
tiva totum illud anima spiritiva et emi-

nentius et ultra. et q q perfectior sit
anima vegetativa et spiritiva totum
habet anima rationalis eminens et
ultra quia spiritiva continet virtute
vegetativam et rationalis utramque. et hoc
expresse dicitur aristoteles per de anima po-
nens exemplum q sicut tetragonum
continet trigonum. i. figura quatuor
angulorum continet figuram trium angulo-
rum et si est pentagonum. i. figura
v. angulorum continet tetragonum et tri-
gonum. i. rationalis anima continet spi-
ritivam et vegetativam. Igitur in homine
est vegetativa spiritiva et rationalis non
q sunt tres distincte in eo anime s.
una continens virtute alias duas. s.
rationalis continens spiritivam et vegetati-
vam sicut pentagonum continet tet-
ragonum et triangulum. Quia igitur anima
rationalis continet virtute alias opes quod
virtutes et potencias alias similiter ha-
beat tam vegetative q spiritive et ideo
omnis potentia anime vel pertinet ad
animam vegetativam que quiescit in
rationali magis continet vegetativam
vel ad animam spiritivam que sibi con-
venit magis continet spiritivam vel per-
tinet ad animam rationalem que sunt si-
bi ipse et sibi convenient magis et ra-
tionalis et ita in genere omnes potencie
reducuntur ad tres modos quia vel
respondeant vegetativam vel spiritivam
vel rationalem. **Quod omnis potentia
reducitur aliquando ad quatuor genera
prout quia vel sunt vegetative vel app-
hensive vel motive vel motus execu-
tive.**

Tertio ponenda est distinctio suf-
ficiens et mis omni potencie q in
ad hoc q omnes reducuntur ad quatuor
genera per suos obiectos q per se respiciat
de diversitate obiecti quia sic dis-
tinguitur potest ut dicitur per de anima. Sunt
igitur quedam potencie que solum
exercent actum sui circa corpus sibi
vicinum et connatum et hoc sunt potencie
vegetative quedam vero circa corpus q
habet spiritibile sibi unitum vel non unitum.

am
hen
ut po
sic hen
quid
supior
at ali
get al
ale ut
indig
motu
tus qu
vms
indig
te mo
tina
tencia
suas
lis ex
generat
m spe
potem
getati
O
map
deneg
bncat
corpu
corpu
est ne
quira
necati
fuit
m e
alia p
debita
vno c
ad deb
p qua
et mo
uis m
taurati
debita
metat
metat
meo m
mitum

20

em et hec sunt potencie spiritus app-
hensive. quedam vero ad totum ens
ut potencie intellectus apphensive et
sic habemus tria genera potencie ad
quod vegetativa est inferior. spiritus
superior intellectus superior apphensive
ad aliam tamquam finis partialis indi-
get alio duabus adhuc ut possit
talem finem suum assequi. Primo enim
indiget aliqua potencie impante
motum ad illud et hec vocatur appeti-
tus qui est motus imperas et est duplex
vires spiritus alius intellectus. Et
indiget potencie executiva et exequen-
te motum impatum et hec vocatur mo-
tiva. Ex his igitur habuimus istas po-
tencias in generali vegetativas apphe-
sivas sine quibus ad spiritum et intellectum et mo-
tus creativos et sic sunt quatuor potencie
generata. *Distinctio potencie omnium anime
in speciali secundum potencias quatuor genera
potencias et primo distinctio potencie ad ve-
getativam partem.*

Quarto ponenda est omnis distinctio
potencie in se. Et sunt quatuor genera
maxime apertis. Igitur primo dicitur
de vegetativa. Hanc autem et illam dis-
tinctio quia potencie vegetativa hec potencie
corpus vires sibi unitum. adhuc autem
corpus triplex dicitur vegetative operatio
est natura. Una quidem per quam esse ac-
quirat et adhuc ordinat potencie ge-
nerativa que etiam per similitudinem et
successione individuum conservat per
in esse acquisito diversis individuis.
Alia per quam corpus unum acquirat
debitam quantitatem et adhuc ordinat
vires augmentativa cum est generativa
ad debitam quantitatem perducit. Alia
per quam corpus vires salvat resse
et magnitudine debita et adhuc ordinat
vires nutritiva cuius est deperditum res-
taurare ut sit res in esse et magnitudine
debita consuet. Et autem alia dicitur
inter ipsas potencias quia potencie aug-
mentativa et nutritiva hinc efformant suum
in eo in quo sunt et in ipso corpore vi-
ritum anime quod auget et conservat.

per potencias augmentativa et nutritiva
in eadem anima existentibus. Et vis ge-
nerativa hec efformant suum in modo corpe
in alio quia nihil generat se ipsum
et alium et ideo vis generativa apper-
quat quodammodo ad dignitatem anime
spiritus que hec operatio in res exterior
non sibi committas. Et nobilior modo
et ita patet quod anime vegetative aug-
libet et ideo in vegetativa sunt
tres potencie. Et generativa augmen-
tativa et nutritiva que inveniuntur in ipsa
et in animalibus et in hominibus quia hec
omnia vegetativa participat. Hec autem
tres potencie sic se habent quod generativa est
alio nobilior quia ei deperdit nutriti-
tiva et augmentativa augmentativa est
nutritiva nobilior quia nutritiva aug-
mentativa deperdit. Vis autem et potencie gene-
rativa hec tres vires seu potencias sunt anime
vi. dicitur. prima est formativa que
in masculis et feminis semine generat ut or-
dinat. Et est imitativa que virtutes
que sunt in semine permutat et per-
mixcet et temperat et per quod convenit co-
plexioni cuiuslibet membri. Tertia
est formativa que ex semine permutat
membra format et figmat et hec sunt
tres potencie ex parte generative. Quatuor
autem ad alias duas. Et nutritiva et aug-
mentativa sunt quatuor que naturales
amedias appellatur que illis deper-
munt. Et attractiva que attrahit id
unde dicitur fieri nutritiva. retentiva que at-
tractum retinet quousque digerit. Di-
gestiva que attractum et retentum dige-
rit et expulsum et expulsum que
superfluum ex alimento repellit et expel-
lit et in istis potenciis consistit omnis
potencia pars vegetative et sic. *Distinctio potencie apphensi-
vorum per spiritus exterioris primo.*

Secundo dicitur de apphensivis
sive cognitivis potenciis que
tenet per quodammodo per vegetativas. potencie
autem ut per apphensiva. Invidetur quia ge-
dam est apphensiva virtus omnium dicitur
et non particulari et tales apphensive

in tellone dñr alia est apphensiva.
dñr pccularum: nō vltimū: calē
apphensivē pccūne dñr et quilibz ha
rū suam habet distīctōm. pro se
quēdō apphensivam spūm illa
dñdī i interiorē et exteriōrē. Ex tior
aut dñdī m. v. hoc modō. Obm em
exteriōr et spūle mouet: i mutat po
tēciā ad sentiēdū. Hec aut i mutatio
est dupl: vna p esse spūale ut mēto
nale: hoc modō i mutat mēsus qua
lūte ut colore nō i mutat ut sic calidū
ut frigidū hūidū ut siccū solum
mēto: sic hēmus potēciā visūā. h
aut pō ē ordinata i mō obīo q est
eius organū i mediātū oīs at media
tūm. Alia i mutatio est p esse nāle q
contingit dupl. vno modō ut sic i
mutatio p loquū: sic i mutat auditus
et sic hēmus potēciā auditiuā cui
obm est sonus qui cā expulsiōne
et comōtione aeris. Hec aut potēciā
p aut est ordinata i mō expansō i
supfīe neruū obīo qui cōtinet i sua
cōmūitate aerem cōmūitalem qui
mō a sono exteriōr: sic sonus pccū
Alia modō ut sic i mutatio p altēciōm
et sic i mutat olfāis cuius obm est
odōr odōrabilē aut nō spūat odōrem
mīl calēfām cuius signū ē q cōgela
ta odōrem nō spūat: odōres boni et
fētores sentiuntur fortius mēstate et
sic hēmus potēciā olfāiā quē ē
potēciā ordinata i anteriōr pte cē
bū i dñabus carūculis similibz: ca
pitibus mamillar. Si aut sit i mu
tatio nālis expte organū sic accipit
gustus et tactus quorū distīctō pē sic
simi. quia tactus ē pccū corpus sed
gustus i sola pte corpis. s. i lingua
vbi solum tactū cōmūtat ut aliter
quia obī tactus i mutat potēciā per
pccūas qualitates. s. calidū et frigidū
et sic i mutat gustus mēpū ē qui
dam tactus s. obm gustus i mutat p
quasdam dētinatas qualitates pccū
as. s. dulce et amarū et ab istis i mu
tatur nō mēpū ē tactus licet tan
gendō mūtent s. mēpū ē gustus

et sic gustus pē dupl: considerari.
vno ut est tactus qui est pccū gustū
et sic qualitate pambula. i. pccū
qualitatibz i mutatur. s. calidū frigi
dū hūidū et siccū. Alio modō i sua co
ne formali ut est gustus et sic i mu
tatur pccū qualitate. s. amaritudie
ut dulcedine licet abis pambulis
mediatibus. pō aut tactū ē or
dinata i neruis cuius totū corpus
et eius carūbus. s. pō pccū gustus ē
fundata i neruo expansō sup corp
lingue: sic hēmus duas potēcias
alias tactū quē ē dissipā pccūm
corpus et pccū pccū quatuor qualitatū
et gustatū quē est i lingua et
dulcis et amarū. et sic patet q sūt
qñq potēcie apphensivē dēforis qe
nobiliores sūt s. quod nobiliori mō
et magis spūali i mutatur et idō omī
nobilior ē mēsus post istū auditiū
postqū olfāis postqū gustus vlti
mū i mēfū gradū tenet tactus
et idō omīa alia nō cōvenit cū ho
mine i omībus aliis s. tū mīsto vñ
de mōm aīali est pccū tactus. **Quod**
distīguuntur potēcie apphensivē
sensitivē interiores.

H apphensiva aut interior sūt
dñdī ad q clarius videndū
nōr optet pmo q nā nō dēfiat i ne
cessariis ut dī. m. dē anima et idō o
pccū esse i animalī tot opōnes et tot
potēcias quē mēfū aliud s. mēfū p
yma opāciōmū pccūia quē sūt
sūt nāia adiuta animalis pccūi.
i animalī aut pccū requiritur q nō
solum apphēdat rem cū ē sibi pccū
s. etiam cū est absēs quia cū nō ha
beat omīa nāia sibi cōmūta optet q
mōneatur ad distāciā. Cū ergo al
mō ad rem quā ipām apphēdit op
tet q ad hoc q mōneatur ad rem absē
tem q absētem apphēdat. Sicut
igitur animal hē vntes et potēcias
exteriōres p quās res pccūtes apphēdit
ita optet q hēat potēcias interiōres
p quās res absētes apphēdit et ca
rūm spēs retineat. Sicut et s. nō

tandem qd si animal mouetur solum
ppter delatibile ut tri stabile solum no est
set nam ponere in animali nisi poten
tiam apprehensiuam formam quas papt
spus in quibz delatur ut quas horret
solum solum h est nam animal pmo
vltia hoc ut querat ut fugiat no solum
que sunt ei conuenientia ad spm solum
que sunt rom vtalis ut nocum. Sicut
omne fugit lumen no ppter colore ut fi
guram quia si esset pulchritudinis coloris
puta albi ut pulchritudinis figure adhuc
fugeret. solum fugit quia nocum et inimicus
Solum aut colligit pallem no qd delat
spem solum quia sibi est vtalis ad mdisid
Quia igit nam mte animalis pfa est
ut rem absentem tamq pntem papi
at et eius spem apprehensiuam cōseruet
et iterum qd no solum res apprehendat
ut delatibiles ut tastabiles solum sed
etiam ut nocuas ut vales ideo nate
est ponere potestas maiores ad quas h
ptineat ad que no ptingit extiores
que solum amē v. sicut licet solum alios no sit
nisi quatuor quaz distictio sic pteat
cui. Sensus em interior aut ha
bet se ita foris et spes spibiles queat
cipiuntur a rebus aut ita intentiones
earum. solum amicitie et inimicie vtal
ut nocum qd idem ē. Si ita foris spi
ritus ut apprehendens solum et sic
est spūs omnis qui omnis de pte ena
eius opa que hē. solum cognoscere omnia
oba spm extiorum. solum colore solum
et. solum mte ea iudicare. solum albu et dul
ce que duo no pte facere aliquis spūs
pcticularis exterior. et ita quia spibilia
apprehendere. solum illa quaz que pōnt ut
spibilia quia solum de aia que sunt motu
Quies nūc figura et magnitudo. Hec
em nullius picularis spūs sunt ppa
solum sunt quia omibz no sic quasi omnia
ista sunt omibz quia solum quedam hor
nam nūc motus et quies sunt quia
omibz spibus tactus no et visus papi
unt omnia quaz et h oia solum apphen
duntur a spū omni et pte ista de omibz.
Si aut vsetur ita foris spiritus no

solum apphen. solum etiam retinendo sic est
ymaginaria cuius est foris spibiles et
spēs apprehensas ppter absctam spibilitatem
conseruare et iste due potestates hnt esse
in anteriori pte capitis ita fronte in
qua pte distinguitur due cellule qrit
pma ē magis hūda. secunda magis
siccā. hūda aut bene reapiunt et male
retinet solum pbm i hō de memoria et remisi
et amē. Sicut aut ego et id spūs quibz
ad qd emant nūc omibz spūs pōt et ena
actus pōnt in pma cellula cuius est be
ne reape. ymaginaria aut in pma que
ē magis siccā cuius ē bene cōseruare.
Si aut spūs vsetur ita intentiones vtal
is ut nocum amia ut inimia. aut hoc
est apprehendens solum et sic est estimati
ua aut retinendo et opnando et sic est
memoria spūitua et isti duo spūs habet
esse in posteriori pte capitis in qua dis
tinguitur due cellule quaz pma est
magis hūda et ideo in illa pōt estimati
ua cuius ē solum reapiendo apprehendere
secunda et vltima ē magis siccā et ita
pōt memoria spūitua cuius est et reape
et receptas intentiones cōseruare sicut
mte hūc. Est aut hūc intelligendū
qd cum potencie spūitue sunt quies hūc
et alius alibz pfas mte homines et alia
animalia no est dīa quo ad illas pōt que
sunt apprehensue formaz spibilitatem ut retentiu
et retentiu. solum quo ad illas que solum appre
hensue et retentiu formaz intentiona
lium quo ad estimatiua nalem. solum et
memoriam. Est aut ita dīa quia alia
animalia quo ad estimatiua papiunt hūc
intentiones vtalibz et nocum nali i
stinctu homo aut p quidam collationem
et deductionem et ideo qd malis animalibus
di estimatiua ut in hominibus notur dīa
cogitativa et quia p quidam collationem
esse notum ut vtale inuenit notur
etiam in hominibus et ppter. Est em col
lativa istaz intentionum individua
lium sicut et intentionum vtalium. Expte
aut memorie solum ē dīa no solum em
hūc memoriam talū que in subita recor

ratione consistit. Et eadem remissionem que
remissionem consistit in quadam deduc-
tione et investigatione philosophica adhe-
ret ex aliquibus meditationibus veniat in re-
cordationem aliquorum preteritorum quorum non ha-
bebat memoriam et sic memoria est mentali-
bus et non remissionem in hominibus non utitur
quod hoc autem habet estimatam et memora-
tiam in homine non illud quod est spiritum per
sensitivum sed per affectionem et per imaginationem
ad rationem utramque ad intellectum ex cuius redun-
dancia et affluentia est amplior et am-
plioris et efficientior virtus. Quintus
non spiritus interior ab aliquibus per facta
sua que est in superiora parte media capitis
et hic spiritus est medius inter imagi-
nationem et estimatam naturalem sine
cogitationem et huiusmodi officium est componere
mutuam speciem apprehensam et intentiones
et distinctum et coniunctum. sicut cum ex for-
ma et motu format motum aureum
que nunquam vidit et alia signa ut huius-
modi et huiusmodi quod attribuit fantas-
tiam cuius organum ponit in medio cerebri
sed quia ipsa operatio in aliis animalibus
ab homine non apparet et adhuc videtur
sufficere virtus imaginativa in homine ideo
aliam istam potentiam non ponit distinctam
ab imaginatione sed ipsam imaginati-
onem istam operationem attribuit et huius-
modi est expressio auctoritatis in quodam loco
que fecit de spiritu et sensibus et sic ipsa
imaginatio de eadem fantasia. Et de
imaginatio inquit tales species conser-
nat et est effluens et memoria quedam est
et ideo de imaginatio quasi imaginum
conservatio. Si autem fantasia inquit
facit talia formam diversas apparatus
apparentes quod est apparatus quia facit
diversa hominibus apparere. Unde et tales
apparitiones fantasie dicitur et ipse species
mea conservata fantasmatum apparet
et sic si non essent nisi actus spiritus
interiores realiter distincti. sed spiritus omnes y-
maginatio vel fantasmatum estimatam
sine cogitatione et sensitiva memoria et
sic habemus distincta potentiam per se ap-
prehensivam quod in ad spirituales potencias

interiores et exteriores que in multis sunt
ix. s. v. exteriores et in multis interiores. Si
imaginatio et fantasia non disting-
untur quod verius reputo. **Quod distig-
untur melius potencie apprehensivae**
Apprehensiva autem mentalis sic dis-
tinguitur quia ea que sunt
impe a mentali apprehensiva put-
compari ad invicem primo sicut per
ad potentiam sicut per passiva ad acti-
nam et sic distinguitur in se duplex
scilicet agens cum est facta facta que sunt
intelligibilia in se esse intelligibilia actu
per suam illustrationem et possibilis cum
est illa apprehendere et intelligere heret
duo. scilicet in se agens et per se. Distinguitur
se habet ad apprehensionem. quia in
agens pertinet ad potencias apprehensivas
non tamquam apprehendens sed tamquam ap-
prehensionem causans vel faciens factus
possibilis tamquam apprehendens. Et
putat compari sicut habitus ad actum
et sic distinguitur memoria mentalis et
intellectus vel intelligentia. quia una et
eadem potentia est intellectus et memoria
et id ob hoc habet per ab actibus et actibus dis-
tincto quia in se per se et non in me-
moria inquit conservat habitus species in-
telligibiles et id in se per se possit videri
intelligere vel in se per se actu videtur
specibus et actu considerat per se et sic
matu per se per se qui est operari. Ter-
tio modo sicut actus ad actum et sic
distinguitur ratio et intellectus. Ratio enim et in-
tellectus eadem sunt per se reale sed dicitur in
actu quia in se de in se quod sine de
distineta res apprehendit. sed id in se
de ratio quod cum res apprehensas distin-
gitur considerando componendo dividendo
et huiusmodi. Quarto putat compari sicut
habitus ad habitum et sic distinguitur alio-
modo ab intellectu quia intellectus de habitus
principiorum ratio non conclusionum. Qui-
to putat compari ratio finis et sic dicitur
intellectus mentalis practicus et specula-
tivus quia speculativus de quia quod
apprehendit non ordinat ad opus et id
eadem est per se sed dicitur fine quia practicus

hic per
ut de
specula-
que ex
disting-
f. s. act-
abus
in se
sic ad
eius
specu-
consul-
regula-
putat
rior
priori
et sic
ad opt-
nes
p. huius-
et per
ad grad-
ipse
Quidam
rati
alio
et sic
matu
non
per
fa
matu
simplic-
de
matu
et sic
ad pte
et per
forma
eam
tus
tur
illa
rati
negot-
tu
et sic
tata
in se
tata

hinc p[er] fine opus spectativus intatem.
ut d[icitur] 2° de aia et ibid[em] d[icitur] q[uod] m[en]s
spectatis extensione fit practicus
que extensio e[st] ad opus. Sexto p[ossu]nt
distingui 2 comparari f[er] ista tria sunt
f. f. actum h[abitu]m: obiectum: istis
ebus modis ead[em] p[ossu]nt m[en]te. d[icitur] ratio
inferior 2 ratio superior notat[ur] t[er]m[in]e
sic ad m[en]s obo q[uia] t[er]m[in]e p[ossu]nt m[en]te
et m[en]s conspiciendis. f. conspiciendis co
nsulendis p[ossu]nt ea spectatur m[en]te p[ossu]nt
consulendis aut p[ossu]nt ex eis accipit
regulas agendum: t[er]m[in]e d[icitur] t[er]m[in]e superior
p[ossu]nt n[on] t[er]m[in]e p[ossu]nt m[en]te d[icitur] t[er]m[in]e m[en]te
rior. It[em] d[icitur] f. actum q[uod] m[en]te su
priori competat regere m[en]te m[en]te roge
et sic lo[quitur] ap[er]les et h[ic] 2° q[uod] t[er]m[in]e semp[er]
ad optima d[er]p[er]atur. It[em] d[icitur] p[ossu]nt
nes h[abitu]m. q[uia] t[er]m[in]e superior conspici
p[ossu]nt h[abitu]m sapie m[en]te m[en]te p[ossu]nt h[abitu]m
Sextimo p[ossu]nt considerari 2 comparari q[uod] m[en]te
ad gradum: sic distinguit m[en]te f. di
u[er]s[os] g[ra]dus 2 hoc d[icitur] m[en]te f. d[icitur] m[en]te
Quida[m] distinguit sic m[en]te p[ossu]nt p[ossu]nt
ran t[er]m[in]e vno p[ossu]nt e[st] m[en]te 2 sic d[icitur] p[ossu]nt
alio p[ossu]nt e[st] m[en]te p[ossu]nt q[uod] m[en]te c[on]siderare
et sic d[icitur] m[en]te adeptus n[on] m[en]te
m[en]te. Alit[er] assignant alii ad q[uod] m[en]te
n[on]d[um] q[uod] m[en]te p[ossu]nt considerari quadru
p[ossu]nt p[ossu]nt p[ossu]nt e[st] sicut e[st] tabula ra
sa antequa sit spe intelligibili t[er]m[in]e
m[en]te et sic e[st] o[mn]i m[en]te m[en]te n[on]
simple n[on] r[ati]o illius cuius spem n[on]
h[abitu]m 2 atali g[ra]du vocatur ap[er]is m[en]te
materialis seu p[ossu]nt seu p[ossu]nt
et sic agit d[icitur] t[er]m[in]e d[icitur] anima usq[ue]
ad p[er]tem illam cum sic actu singla
B[er] p[ossu]nt considerari p[ossu]nt e[st] actu spe in
formatus f. uodum negotiatur t[er]m[in]e
eam 2 sic vocatur m[en]te d[icitur] p[ossu]nt
tus n[on] spe m[en]te m[en]te 2 sic d[icitur] m[en]te
tur d[icitur] ab illa p[er]t[er]a t[er]m[in]e d[icitur] usq[ue] ad
illa q[uod] m[en]te m[en]te. Tertio p[ossu]nt conside
rari ut actu t[er]m[in]e spem ia adeptam
negociat[ur] 2 sic notat[ur] m[en]te t[er]m[in]e
tu et sic d[icitur] m[en]te d[icitur] ab illa p[er]
t[er]a. Q[uod] m[en]te usq[ue] ad illam m[en]te
q[uod] m[en]te f[er]a 2 sic d[icitur] m[en]te m[en]te
t[er]o p[ossu]nt e[st] m[en]te f[er]o

lun[ar] intellige[n]t. Quarto p[ossu]nt conside
rari p[ossu]nt e[st] m[en]te p[ossu]nt r[ati]o optimo ob
iecti et sic notat[ur] m[en]te adeptus d[icitur]
quo agit m[en]te illa p[er]t[er]a m[en]te
lun[ar] intellige[n]t. Hinc aut statim
2 g[ra]du t[er]m[in]e optimo intelligibile p[ossu]nt
runt p[ossu]nt h[abitu]m m[en]te t[er]m[in]e finem
vite. Nos aut dicimus q[uod] e[st] m[en]te
b[er]t[er]e. Ex his igit[ur] c[on]cludamus
q[uod] m[en]te m[en]te ap[er]h[en]sua n[on] s[un]t
nisi due pot[er]e r[ati]o d[icitur] m[en]te. f. m[en]te
agens 2 p[ossu]nt f. m[en]te p[ossu]nt d[icitur] et
nomiatur d[icitur] nomib[us] a p[ossu]nt di
uersis condicomb[us]. Unde ead[em] p[ossu]nt exis
d[icitur] m[en]te n[on] intellige[n]t d[icitur] m[en]te
d[icitur] 2 t[er]m[in]e superior 2 t[er]m[in]e inferior d[icitur] m[en]te
spectativus 2 m[en]te practicus m[en]te
p[ossu]nt m[en]te d[icitur] m[en]te m[en]te
2 m[en]te adeptus. Sicut unus 2 idem
p[ossu]nt d[icitur] doctor m[en]te d[icitur] m[en]te
q[uod] m[en]te faber m[en]te m[en]te faber
2 sic d[icitur] d[icitur] d[icitur] d[icitur] p[ossu]nt
d[icitur] o[mn]i pot[er]e ap[er]h[en]sua
que m[en]te s[un]t q[uod] m[en]te ext[er]io
res q[uod] m[en]te m[en]te 2 due m[en]te m[en]te
t[er]m[in]e. f. agens q[uod] m[en]te ap[er]h[en]sua
n[on] quid[em] q[uia] ap[er]h[en]dat f[er] q[uia] ap
prehension[em] causat 2 p[ossu]nt q[uod] m[en]te ap
prehendit. *Distinguo p[ossu]nt appetit[us]
sen motu[m].*

Modo tertio d[icitur] de appetit[us]
Appetitus aut nihil aliud est
q[uod] m[en]te que forma consequitur
h[ic] aut forma est t[er]m[in]e vna n[on]alis
sicut forma lapidis 2 h[ic] forma co
sequit[ur] appetitus q[uod] d[icitur] n[on]alis m[en]te
ut lapis si moneat[ur] ad locum p[er]m[in]um
f. d[icitur] 2 iste appetitus vocatur na
turalis q[uod] appetitus n[on] e[st] aliqua p[er]
nalis appetit[us] p[ossu]nt h[ic] de appetitu
loquim[ur]. Sola e[st] forma suffiat ad
talem motum 2 ad talem m[en]te
q[uod] m[en]te 2 m[en]te sic t[er]m[in]e appetitus f[er]
t[er]m[in]e p[er]d[icitur] q[uod] e[st] graue. Alia for
e[st] m[en]te 2 ap[er]h[en]sua 2 h[ic]
e[st] duplex quedam p[er]ibilis que ap
prehendit[ur] p[ossu]nt quedam intelligib[ilis]

que apprehendit ab intellectu. forma ergo
apprehensam assu sequitur appetitus qui
dam qui dicitur et vocatur appetitus spi-
ritus appetitus spiritus alio: spiritualis
tas. vocatur autem et nominatur spiritus
nomine ratione singulari et diuisa. Vnde
et primo appetitus spiritus tunc quia
sensitiva apprehensionem sequitur tunc quia
est in parte spiritus tunc quia semper est ali-
cuius rei sensibilis. Vocatur autem et appetitus
alio primo ab anima quia prima
apprehensionem autem sequitur que est spiritus
omnis enim cognitio intellectiva fit expe-
riente spiritus primo posterior. Secundo ab a-
nimali quia conuenit omni animali et
hominem non magis et homo si magis
est animal et ideo homines per illud videntur
esse animalia bestialia et brutalia
vnde ut patet primo ethicorum. Vocatur
autem tertio spiritualitas quia spiritualitas
videtur sumptum a spirituali motu sicut
amissione sicut non visus et ab actu
sunt sepe non potentie. motus autem
est actus appetitus spiritus apprehensionem
sensitivam consequens. actus enim app-
rehensivus virtutis non ita proprie dicitur motus sed
actio appetitus nam operatio potentie app-
rehensivae estimatur in hoc et per se quod res
apprehensae sunt in apprehendente Operatio
autem appetitus in hoc quod appetitus imita-
tur mentem appetibilem et ideo operatio
apprehensivae assimilatur quoniam appetitus
autem operatio motui. Vnde per spiritualitatem
motum in parte operatio potentie appetitus
et per spiritualitatem in parte per appetitum
que est appetitus spiritus. forma autem
apprehensam ab intellectu sequitur appetitus
qui dicitur appetitus intellectus vel rationalis
vel voluntas. dicitur autem intellectus non quia
intelligat sed quia sequitur intellectum ut
appetatur quod intellectus cognoscit. non
enim diligimus nisi cognita per autem et quia est
in parte intellectiva. dicitur autem rationalis quia
iudicium rationis sequitur ut illud quod iudicat
eligendum vel recusandum ratio illud eligat
vel recuset voluntas. dicitur autem volun-
tas per comparationem ad appetitum spiritum non
biliora enim ena et si eis conveniunt

nomina ignobilium tunc specialia nomina
ratione sue nobilitatis formantur et ideo
quod voluntas dicitur appetitus
et conveniat in hoc nomine cum ap-
petitus spiritus tunc speciale nomen sibi rea-
mit ut appetitus intellectus dicitur
non solum appetitus sed etiam voluntas
spiritus autem appetitus dicitur non proprie
voluntas. Appetitus autem spiritus
dividitur in duas potentias quarum una
vocatur concupiscibilis alia irascibilis
quarum distinctio ab aliquibus ponitur
quia concupiscibilis ordinatur ad per se
cuius boni et per se omnis vadit ad
pastorem: ad herba tamquam ad bonum
suum estimatum et apprehensum et esti-
matum estimativa naturalis: quodam instin-
tu naturali et quodam instinctu naturali qui
est estimativa. Irascibilis autem ordinatur
ad fugam mali et per se potentiam om-
nis naturaliter fugit lippum tamquam ma-
lum suum apprehensum et estimatum
instinctu estimativae naturalis. Et me-
lius aliter assignatur ad eandem poten-
tiam pertinet: per se quod est per se et
refugere nocivum et hoc pertinet ad concupis-
cibile cum omni est delectabile per se ad
alium aut non solum pertinet per se quia sequi-
tur conveniencia et refugiat nocivum sed
etiam per se quia resistat impugnatibus
que conveniencia animali amouent
et nocivum in se et hoc facit irascibilis
cum omni est arduum quia se tendit ad
hoc ut superet gravia et nocivum et in hoc ap-
petitus spiritus in quo passiones dividentur
ponitur virtutes morales que se regu-
lunt et domantur passionum tamquam in se
recto in homine quedam in concupiscibili
quedam in irascibili de quibus passionibus
intra qualitates spiritus subijgetur et hoc
de appetitu spiritus sufficit. Appetitus
autem intellectus qui dicitur voluntas non dis-
tinguitur in plures potestates. quia quod facit
virtus inferior per plura facit superior per
pauciora. habet autem distinctionem non
minimam aduersus suas actus sicut intellectus
voluntas enim que sequitur simplicem
apprehensionem intellectus et motu natura-
li sicut alie potentie dicitur voluntas
naturalis ut ait et liberum et sequitur delibe-

incom-
tina m-
tes dicitur
is actus
q potest
tres du-
mellam
tina
Qua
ma
ab aliq
exequit
potest
et ideo
mipari
po am
ad mix
memb
potest q
appetit
ad requi
mipari
entem
vires m
dens r
conuict
v de n
nes ex
mo on
xxv
Hic
en
x pos
x exp
m h
motus
ac anim
ponam
et si fi
magn
et m h
quo r t
rationali
epi p
Secum
mellam
sibilis
na om
porali

23
incom m^{is} dⁱ voluntas delibera-
tina nō tamen sunt dⁱse nolunta-
tes distinte real^{it} sⁱ vna admissi-
is actibus nominata. Ex quo patet
q^{uod} potēcie appetitive in homine sunt
tres due m^ote spūalia et vna m^ote
mellana. *Depotencia motus exe-
cutiva.*

Quarto et ultimo dⁱ dⁱ e depote-
cia que consuevit distingui
ab aliis quibus impantem motum
exequetem. sⁱ impantem motum nō est a
potēcia nisi appetitiva de qua dⁱ est
et ideo motua p^o dⁱ executiva moto
impantem. Secundo aliquos aut nō est
p^o anime. sⁱ est m^o quedam m^oior
ad mixta muscūlis
membrorum. sⁱ alios nō ē spūalis
potēcia quia cum motib^{us} actibus sit spū-
aliter nō t^u motus localis: ideo
ad exequēd^{um} motum p^{er} potēciam
impantem motum opt^{er} p^{er}te effia-
entem ut exequetem motum: h^{ec} ē
v^{er}us m^o fusa nervis: muscūlis geta-
bens: relaxans cordas: ligamenta
conuncta membris: h^{ab}et eā sⁱ p^{er}te
v^{er}o de n^{at}alib^{us} amētia. *Tres octavo
nes expe dⁱenab^{us}: p^{ri}ma ē quot sⁱnt
m^o omⁿes potēcie anime quia sⁱnt
xxv.*

Hic igitur cōclud^{it} tria p^{ri}ma est q^{uod}
cum expe vegetative hēamus
x. p^os expe apphensivaz hēamus
vi. expe motuaz motum impantem
hēamus tres sⁱ expe executivae
motus nō sit aliqua entōm^{is} potē-
cie anime xxv. Si aut executiva
ponamus potēciam vna erūt xxv.
et si fantasia sit distincta ab
magnatima q^{uod} nō credo erūt xxvi.
et m^o h^{ab}et consistit: et cōclud^{it} tota re-
g^{io} et totum regnū
rōnalis. *In quo et qual^{it} dⁱnt q^{uod}a
expe p^o mellane et spūale.*
Secunda q^{uod} est q^{uod} dⁱnt p^os
mellana. sⁱ mellus agēas et pos-
sibilis et voluntatis ad omⁿes alias
na omⁿes alie sⁱnt affixe organo cor-
porali et eo mediate extēnt suam

opacōm sicut potēcia visiva mediate
oculo: et sic de aliis sⁱ potēcie mellane
nō sⁱnt cōmūte aliam organo corporali
sⁱ sⁱnt separe et elenare et mixte ut
patet 3° de anima. Ex quo ulterius
sequit^{ur} sⁱ q^{uod} potēcie mellane opant^{ur}
dupl^{it} ad anima. sⁱ ut ad suā radicē
sue p^{ri}ncipii et ut ad sⁱnt sⁱnt enim
m^o essēcia anime sicut m^o sⁱnt sⁱnt omⁿes
alie corpi affixe compant^{ur} ad animam
sicut ad suā radicē: sⁱnt p^{ri}ncipii sed
ad cōmūctum sicut ad sⁱnt vnde sⁱnt
et cōmūcto et cōmposito sicut m^o sⁱnt. Ex
quibus sequit^{ur} tria dⁱta quia cum des-
tructo sⁱnt destruitur accidens q^{uod} n^{at}u-
ad se: sⁱnt opōm destructo cōposito
al cōmūcto n^{at}u est destrui potēcias
spūales et affixas organo sⁱnt
et earum actus sⁱ quia anima manet
separa manet mea sicut m^o radicē et
m^o v^{er}itate sicut effectus m^o causa. sⁱ quia
mellane sⁱnt manima sicut i sⁱnt
destructo cōmūcto et opōito nō destrui-
unt^{ur} sⁱ manet manima separe et ideo
manima separe nulla potēcia affi-
xa organo sine spūalia sine alia ma-
net real^{it} nec m^o se ut m^o sua opacōne
sⁱ solum v^{er}itate: et m^o radicē potēcie at
mellane remanet: sⁱnt m^o se: real^{it}
m^o sua opacōne. *Quid m^opter nōm^{is}
syndexis nōm^{is} q^{uod} sⁱnt nōm^{is} libei arbi-
trii et q^{uod} est dⁱnt q^{uod}q^{uod}.*

Tertia q^{uod} ē quia cum omⁿes p^os aie
sⁱnt emiate quicūq^{ue} alia dⁱnt
de h^{ab}is que p^{er}tinēt ad p^{er}tem mellana
ut nō sⁱnt p^o ut sⁱ ad potēciam per-
tinēt ex aliqua condicione alia nomi-
natur nō t^u p^{er}te positas p^os est
alias assignare et ideo q^{uod} sⁱnt ista la-
syndexes cōsua libei arbitrii po-
natur m^ote mellana nō t^u sⁱnt dⁱnt
se potēcie anomias. sⁱ syndexes
est hitus q^{uod} h^{ab}et mellus p^{er}actia et
p^{ri}ncipii p^{ri}ncipioz opabilit^{ur} sicut m^o
ellus ē hitus q^{uod} h^{ab}et p^{ri}ncipioz p^{ri}ncipi-
orum spectabiliū eius aut ē m^ostiga-
re ad bonū et m^ostigare ad malū et
opabilit^{ur}. Cōsuecia aut actum

nomiat: non potentiam nec hūm et
quia confat dī quasi cū alijs facia
ideo illius potēcie est actus cuius est fa
encia hī aut est intellus .. liberum
aut arbitrium q̄ms heat dīpas opa
cones quid sit et nomiet teneo tū cū
comum doctrina q̄ noiat: sūt pote
cias ul potentiam si dūas potēcias
nomiet sicut videt dīc. Damascenus
q̄ liberum arbitrium ē facultas rōis
et voluntatis sic liberum arbitrium
est et mētus et voluntas ē est mētus
quia ibi libertas mēatur. Voluntas
aut quia ibi ematur. Si aut signifi
cet solam potentia vnam quia libtas
arbitry videt esse meliencū conuen
encia fūm sic cū hoc pēneat ad po
lam voluntatem supposito mēto mē
a. ar. dīat solam voluntatem. Et ista
de potēcijs anime dīa sufficiat. *De vo
luntate quōd vane in dīmis: hūm
frequentē accipiat.*

Om aut hī vbi ē de voluntate cu
ius accepto dīsam difficultate
affect mēms: hūmams. Ideo q̄to
gemtūplia acceptōne et dīstīnctōne to
limitatis potissime in dī aliquid mē
remus. Et quia doctores dīat in deo
esse dīplīce voluntate antecedentē
quētm vna dīstīc idēto pmo videndū
est q̄ nome istar voluntatū mēteat
dīstīngūt etiam voluntate mēvolūtate
signi et beneplacitū adīstīnctōne et idē
secundū de hoc mēndū est. Tercio quo
modo aliquād tam mēms q̄ hūams
noīe voluntatis aliquid actus alij res
uolita mēteat. Ad mēndū igit quid
nome q̄ voluntatē antecedentis: con
sequētis mēteat. pmo sciendū ē q̄m
voluntas dīma dīstīnguat ul potē
dīplex nō est mēllīgendū q̄ ipā dīma
voluntas aliquam in se dīstīctate ul
mēltitudīne admittat aut in se dīstīng
natur cū sit sūmē simplex et mēdīstī
bilis et sic realit dīma essēcia licet dī
ferat tōne. Et cū dīcīm dīplīcem
voluntate in deo ul antecedente et
quētm ul signi et beneplacitū hī dīstī
tas semp attendi rō rerū voluntatē
et nō rō voluntatē ipius. N. n. p̄hē dī

minam voluntatem dīstīmodē q̄ si
dīam ē dīstīpa uolita que respīat q̄
sunt eius obiecta. *Quid ē mēdo
voluntas quē et quē.*
Desendendū igit ad p̄positū duo
considerare possūms. s. voluntate
dei rō rei nolite et ipam rem uolita
que ē obm dīne voluntatē. Intēat
volita duo possūms considerare des
cendendū possūms considerare desce
dendū ad rem uolitam rō eius in deo
pōt voluntas dīns et quē que ē cre
atura mēltualis quia mēcreatura
mēltualis que ē ordīnata mēltitudī
nem ex sua nā possūms considerare
illud p̄quod ordīnat mēltitudīne.
et hī ē ipamet creatura et possūms
considerare id p̄quod ordīnat et hī sūt
auxilia quibus ad osequēdam bātū
dīnem adīmat. Itis tribus suppo
sitis declaro quō mēdo dīstīnguant
volūtes antecedēs et quē pmo expte
rei nolite adīma voluntate que res
volita est ipamet creatura mēltua
lis. S. expte auxiliōm que con
ferunt ipi creature mēltualis ad
volite quibus inuat ad osequēdam
bātūdmē. Tercio expte dīne vo
luntatis expte istar rer voluntatē
Quarto ocludam ali quas oclūso
nes expdas. Accipīdo igit illud
quoddam ordīnat mēltitudīnem
q̄ ē ipa creatura mēltualis ē duo
considerare. s. nām et psonam acci
piendū et respīcendū nām. Deus vlt
omēs homīes saluos fieri et omēm
creaturam mēltualem in quētm
omīb dat nām capatē bātūdmē
et ordīnat ad bātūdmē. Si aut acci
piamus psonā tū actōnes supposi
torū sūt et p̄stas actōnes mēlti
dīment quia p̄stas sūt abīctūdmē
ideo deus q̄m adēa que sūt p̄stas
nō vlt omēs homīes saluos fieri.
Pma ergo voluntas qua deus res
pīat nām dī mēdo antecedēs s. quā
respīat psonā quē et p̄stas q̄a p̄stas
est ordīne nature hī nō ordīne quē
nā et quē psona et p̄stas ē nālīta
deus in nā consideratōne natura.

ordīna
actō
sunt bo
si sunt
fideand
cedens
consequ
conside
mūam
alis sic
hūmams
auxilia
salū fū
quibus
Sunt dī
tutes et
que dī
singlām
et p̄stas
et singl
dīma p̄
postea
quē et
saluos
omīb
p̄stas
lūmātē
spāla
accipī
expte
lūmams
dīa q̄
simpl
quē q̄
se simp
arma n
gis et
iam sic
plīatē
est ord
modū
go cōst
arege
hō ab
et ordī
ei nōllo
q̄stīdāt

ordina^t ad beatitudinem quod persona cui
admodum quibus fine consequitur si
sunt bone ut ab ultimo fine demat
si sunt p^{er}ne et ideo r^{ati}o antecedent^{er} co
siderand^{um} ut ponit voluntas ante
cedens et r^{ati}o quod considerat^{ur} p^{er} vo^{luntatem}
consequens in deo. Si aut^{em} secundum
consideramus in deo auxilia quibus
iuvant^{ur} ad consequend^{um} fine^m et in illis
alio sic considerand^{um} est quod duplicia sunt
huiusmodi auxilia sunt enim quedam
auxilia omnia que dant^{ur} omnibus ut
salutem fiant. s. h. ar. p^{re}cepta et p^{ro}ph^{etia}
quibus omnes p^{oss}unt d^{ir}ig^{er}i ad salutem
Sunt aut^{em} quedam specialia ut gratia et v^{ir}
tutes p^{er} seueritiam in bono et huiusmodi
que dant^{ur} quibusdam specialiter et
singulariter quia non ordine nature
quod p^{re}cedit et antecedit id quod est speciale
et singulariter quod ostendit ideo voluntas
divina p^{oss}unt respiciat omnia auxilia que
postea specialia op^{er}is et subse^{qu}ent^{er} d^{ir}igit^{ur}
omnes et isto modo vult omnes homines
salvos si voluntate antecedente. s. quia
omnibus dedit omnia auxilia quibus
p^{oss}unt ad beatitudinem p^{er}venire si non vo
luntate quod quia non omnibus dedit
specialia. Tercio ostendend^{um} quod
accipit in deo voluntas antecedens et quod
ex parte voluntatis eius et r^{ati}o r^{ati}onem vo
luntatis. voluntas enim antecedens p^{oss}unt
d^{ir}igit^{ur} quod deus vult aliquid non in se et
simpliciter si in suo antecedente si voluntas
quod quod vult quod vult aliquid in
se simpliciter ut si ponamus quod rex d^{ir}igit^{ur}
arma milita ad belland^{um} p^{ro} salute re
gis et regni quod minime. Iste miles
iam sic ordinatus ad bellum p^{oss}unt du
pliciter considerari uno modo inquam
est ordinatus ad belland^{um} a rege alio
modo si actus quos gerit in bello si
go consideratur si quod ordinatur ad belland^{um}
a rege sic p^{oss}unt d^{ir}igit^{ur} quod rex vult ei honore
m ab re si in suo aut^{em} antecedens at
est ordinatio ad bellum et sic p^{oss}unt d^{ir}igit^{ur}
ei velle honorem voluntate ante. Si aut^{em}
consideratur miles quantum ad actus quod

se gerit in bello tunc rex vult ei quod si bide
beatur pensatis suis condicionibus unde
si male se habeat vult ei obsequium si stren
nue honorem et si quod magis strenue
maorem honorem et ideo h^{ic} quod vult ei
pensatis condicionibus omnibus quibus
vult ei voluntate quod et h^{ic} est a rege
simpliciter voluntas militi aliud aut^{em} p^{oss}unt
quod. Sic in deo adpositum p^{oss}unt tanto
quia deus dedit homini ea quibus ordi
natur ad beatitudinem quia h. ar. et r^{ati}o
huiusmodi deus omnem hominem velle
salvum fieri in suo antecedente et h^{ic} su
mitur voluntas animi. Et considerato
quod quilibet se h^{ic} mutendo illis si
pliciter vult d^{ir}igit^{ur} dapnacionem alii beatu
dinem et hoc vult eis voluntate quod
et h^{ic} sunt in deo voluntas animi. Ex
h^{ic} quod quod quod una conclusio quod p^{oss}unt
patet quatuor diffinitio que consuevit
d^{ir}igit^{ur} de dea h^{ic} voluntatibus. primum
est quod divinitas voluntatis antecedentis
et quod non est in divina voluntate
sic quod sunt due res distincte sicut uno
od^o est distinctus ab alio si distinctio
est solum rationis et sunt ex parte rerum
voluntatis ut patet ex d^{ir}igit^{ur}. Et quod deus
vult omnes homines salvos fieri voluntate
aut^{em} si non quod nisi bonos ut patuit
mutat^{ur} modo p^{oss}unt d^{ir}igit^{ur}. Tercium est quod voluntas
dei antecedens non semper implet^{ur} nec fit
semper id quod ipse in voluntate vult si aliquid
defiat ut non fiat quia illa voluntas
non est voluntas simpliciter nec voluntas
illa voluntate est voluti simpliciter si p^{oss}unt
quod si voluntas animi semper et infallibiliter
implet^{ur} que est voluntas simpliciter et res
est voluta simpliciter. Quartum est quod volu
tas antecedens in deo est voluntas spe
culativa et non respicit p^{oss}unt d^{ir}igit^{ur} condi
tiones et op^{er}aciones si solum nam in
quam. si voluntas animi est p^{oss}unt d^{ir}igit^{ur} et respicit
p^{oss}unt d^{ir}igit^{ur} condiciones personarum et suppo
sitorum quod sunt actones et ideo que
vult voluntate speculativa non vult simpliciter
si si quod quare non semper implet^{ur}

que aut vult voluntate punita vult si
placiter quare semper denotat impletur
De voluntate signi et beneplaciti in
deo: primo hic quod aliqua dicitur de deo
prope et illa in deo sunt realiter aliqua dicitur
de deo metaphysice et illa in eo non sunt.

Modo videndum est de voluntate signi
et beneplaciti ubi primo videndum
est quod aliqua dicitur de deo dupliciter uno mo-
do prope et illa in eo sunt sicut sapientia bo-
nitas iustitia scilicet persona prope de deo di-
cuntur et non ac realiter in eo sunt. Alio
modo dicitur aliqua de deo metaphysice et per
similitudinem omniam proportionabilitatem
in comparatione ad suos effectus quorum est
causa et sic dicitur metaphysice ignis dicitur in-
et ista proportionis similitudine quia sicut
ignis se habet ad suum contrarium consumptionem
et ita deus ad consumendam nequitiam
unde ipse est ignis et ipse est destructum
nequitiam. Et isto modo etiam promittit sua
qua peccatores promittit dicitur in eis de qua
in prope. Ascendit finis in eis et ig-
nis a facie eius exarsit et quia effectus est
signi cause ideo illi effectus sunt quos
significat ut ne sit aliter alterius dicitur
est signa. Unde promittit dicitur signum ne eis
et sic de aliis. **Distinctio voluntatis**
signi et beneplaciti in deo.

Hoc supposito patet distinctio voluntatis
signi in voluntate signi et benepla-
citi quia voluntas beneplaciti dicitur actus
eius volendi quo sibi aliquid placet
et ista voluntas prope de deo dicitur et non ideo
est. Voluntatis autem signi dicitur aliquid signum
extra deum ex eo quod pretendit deum velle
aliquid quod pretendit aliquid in deo sed quod se habet
ad modum volentis sicut promittit quia deus
promittit aliquid ostendit ipse se habet ad modum
volentis. Sed deus non ita prope dicitur natura sicut
dicitur velle illa quorum sunt illa signa. Et
sic patet quod talis voluntas metaphysice dicitur
dicitur et in deo prope non est sed est prope extra
et nihil aliud est quod illa signa que os-
tendunt deum se habet ad modum volentis
Signum enim aliquid nominamus sicut rem
signatam ut ymaginem herculis nominamus
herculem. Quod autem signum nominamus per

rem signatam contingit dupliciter uno
ratione similitudinis ut in exemplo potest
de ymagine herculis. Alio ratione propor-
tionis quasi arguendo ut sic signum et
signatum se habent in uno ita etiam se ha-
beant in alio et sic est in proposito de quo
loquimur ex eo enim quod in nobis ex aliquo
signo arguimus esse voluntas proportionis
natura in deo arguimus ex aliquibus sig-
nis esse voluntatem sicut in nobis et
istam nominamus voluntatem signi. Primo
bis autem quod aliquid patitur ut consu-
lit aliquid fieri ut patiens ut consu-
lens illud velle simpliciter. Item quod
prohibet videtur illud nolle fieri quia autem
aliquid facit videtur illud velle fieri quia
igitur ita est in nobis ex hac similitudine
tudine si quidam proportionem sic dicimus
et in deo et promittimus in eo esse voluntatem
tem signi pertinet ad preceptum et consi-
lium quia ad duo prima prohibere quia
ad totum operam quantum ad quantum
promittimus quantum ad quantum et hoc
prohibet voluntas signi in deo vocatur
et est quadruplex. **Quot sunt signa**
et quot modi de voluntate signi quia
signa.

Secundo ponenda est sufficientia istorum
signorum sive voluntatum signi.
Que triplex potest fieri primo ex parte vo-
litoris sic qui illud signum dicitur est rationem boni
aut rationem mali. Si rationem mali aut nega-
tive et sic est prohibitio aut affirmativa
et sic est promissio. Si rationem boni dicitur
et sic est operatio aut futuri et sic est precep-
tum et consilium si preceptum rationem boni naturam
ad salutem consilium rationem boni supereroga-
tione quod non facit ad naturam sed ad con-
gruitatem vel utilitatem. Si rationem futurum
ex parte volentis sic quia signum dicitur
voluntatis aut signatur id quod deus vult
facere per se ipsum aut per alium si per se
aut dicitur tamquam ipse agens et sic est o-
peratio aut modum et interpretatur et
sic est promissio et dicitur promissio signi vo-
luntatis in quantum ille qui promittit a-
liiquid fieri cum possit impedire vel
interpretatur illud velle. Si non sit

signum en-
re bonum
tem et sic
comis et
li vitam
sunt et
ut pns
in deo an
signa no
consequi
autem de
si ut re bo
preceptum
comis et
li fugien
volunt
et sic e
promissio
quia aliq
ut no fa
omni m
D mu
not
na. f. po
mali fm
rum nisi
q. h. e. a
quia qu
dummi
fm impl
dummi
precepta li
talia fm
consilio
dua ad
pnt quia
ad illa bo
quia p p
causa q
boni ut
sic fieri
prohibito
gis phi
penda i
vmai. f.
volunta
et simpl

signum eius quod vult facere palam habet ut
 bonum faciendi et habet ut non ad salu-
 tem et sic est preceptum ut superroga-
 coms et sic est consilium ut est r^o ma-
 li vitandi et sic est prohibico. Tercio
 sunt expte dñe voluntatis et sic
 ut p^{us} dñi est. Duplex est voluntas
 in deo antecedens et quod quedam go sit
 signa voluntatis antecedentia et quedam
 consequentia. Signa vero voluntatis
 antecedentia ut sunt r^o boni faciendi
 et ut r^o boni non ad salutem et sic est
 preceptum ut boni utilitatis et superroga-
 coms et sic est consilium ut sunt r^o ma-
 li fugiendi et sic est prohibico signum aut
 voluntatis quod est aut r^o boni quod fit
 et sic est opatio aut r^o mali et sic est
 pmissio. *Secundo inter bonum et malum
 quia aliquod est bonum quod licet potest dimitti
 ut non fiat sed nullum malum licet potest
 committi ut fiat.*

Nunc quod videndum est cum expte sig-
 norum r^o boni ponatur duo sig-
 na. scilicet preceptum et consilium quare r^o
 mali sunt non sunt duo cum non posue-
 rim nisi unum. scilicet prohibico. Et dñm
 quod habet causa quia in bonis est habet
 quia quedam sunt que licet non p^{ut}
 dimitti sicut precepta que obligant ad
 suum implecom alia sunt que licet p^{ut}
 dimitti cum non obliget quia non sunt
 precepta licet sunt valia ad implendi et
 talia sunt bona que cadunt solum super
 consilio et ideo alii debent homines in
 duos ad bona que licet dimitti non
 p^{ut} quia per compulsionem et preceptum et alii
 ad illa bona que p^{ut} licet dimitti
 quia per persuasionem et consilium et hoc est
 causa quare sunt duo signa expte
 boni nullum aut malum est quod licet pos-
 sit fieri et ideo omne malum cadit sub
 prohibico licet aliqua mala sunt ma-
 gis prohibita quia alia et sub maiori
 pena et ideo expte mali signum ponit
 unum. scilicet prohibico. Ex quo patet quod
 voluntas beneplacita in deo est unica
 et simplex. scilicet voluntas signum est quod

tuplex si illa quod signum potest que in se
 siculo continetur. Tercio patet et prohibet p^{ut}
 mittit consilium implet. *Secundo quia patet
 ex das. Quod voluntas tam in deo
 quia in humanis signum alii potentia alii
 obiectum et alii actum.*

Tercio sciendum est quod nomine volun-
 tatis multipliciter venimus tam in deo
 quam in humanis. Aliquod enim in deo signat
 ipsam potentiam voluntariam quia vult deus
 quod quod vult que in deo non dicitur realiter ab-
 essentia et sic accipitur voluntas tam dicit
 doctores quod in deo est voluntas et intellectus
 et quod est agens per intellectum et voluntatem.
 Aliquod autem signat actum voluntatis et
 non potentiam et sic accipitur in p^{er}. Immo
 limitate tua deduxisti me. id est sicut volu-
 isti. Tercio aliquod signat rem voluntariam et sic
 accipitur in p^{er}. Incapite libri septem est
 dñe ut facerem voluntatem tuam dñe
 id est rem a te voluntariam. Quod autem dñm
 est de voluntate in deo eadem idem dñm
 est de humanis quia nomine voluntatis
 aliquod nominamus potentiam ut cum
 dicimus quod intellectus et voluntas sunt
 due potentie anime realiter distincte.
 Aliquod nominamus actum voluntatis ut
 cum dicitur rex habet bonam voluntatem ad
 regnum. id est diligit regnum. Diligit autem
 actus est voluntatis. Aliquod etiam
 nominamus rem voluntariam nomine voluntatis
 ut cum dicimus voluntas regis est ut
 latro suspendatur ibi enim non accipitur
 per potentiam voluntatis nec etiam per actum eius
 quia suspensio latronis non est potentia
 voluntaria regis nec actus elatus apote
 sed sunt per voluntatem quia suspensio
 latronis est voluta a rege. Sic igitur
 patet quod voluntas in deo dicitur tam in deo
 quam in humanis quia aliquod sunt per po-
 tentiam alii per actum alii per obiectum. In deo
 autem realiter est una voluntas sed per di-
 versas consideraciones expte obiectorum sunt
 ibi distinctas voluntates quod opte ostendit
 per dñm magna opera dñi exquisita
 omnes voluntates eius voluntates do-
 mini ponens omnes distinctas r^o operum.

In homine autem ipse utendo nomine voluntatis est etiam una. scilicet in intellectu. aliam autem latere per extensionem nominis vocamus appetitum spiritum voluntatem et per hoc larga acceptione in homine est duplex voluntas sicut realiter est duplex appetitus realiter distinctus. scilicet spiritus et intellectus. De istis autem voluntatibus in deo agit primo secundum. d. xxxvi. et d. xxxvii. *De nominibus rerum pertinent ad eam speciem qualitatem et per quibus conveniant et de quibus dicatur passio et passibilis qualitas.*

Dum videtur de ista specie qualitatis qua quam consideranda sunt duo in genere. primum est de passione et passibilis qualitate. n. et generalia verius est de passionibus anime in speciali. Quantum ad primum videnda sunt quatuor. primo quod nominatur et quibus conveniat hec tria species qualitatis. Nominatur autem passio et passibilis qualitas ut patet per dictionem. Conveniunt autem hi nomina illis qualitatem que passionem referentes sunt. sicut calor et frigus referuntur quidam passionem scilicet tactus et dulcedo et amaritudo per gustus sive sunt illate et innate ab aliquibus aliis sicut albedo et nigredo que innascentur propria complexionem et principem subiecti. *Quod dicitur hec duo passio et passibilis qualitas*

Secundo videndum est quod dicitur passio et passibilis qualitas et idem quod quidam huiusmodi accidentia causantur a causa et principio cito transiente et facile mobili tunc dicuntur passionibus sive sunt a causa extrinseca sive intrinseca ut ille qui efficitur rubicundus a venientia vel a calore et ille qui efficitur pallidus ab aliqua egritudine lem vel a timore. Quando autem causantur a principio permanente et duraturo vel finito et non facile mobili dicuntur passibiles qualitates ut qui fit pallidus vel rubicundus a principio naturali sicut a complexionem sive ab aliqua causa extrinseca permanente ut pallidus fit a longa egritudine videtur de passionibus et qualitatibus anime si enim aliquis exa finata vasat sicut si ex propria complexionem

habeat talis in passibilis qualitas dicitur et vocatur vacuus. Idem esset a causa extrinseca ut si longa infirmitate hoc accideret si autem extrinseca causa vacatur talis in passio dicitur et ipse vacuus et non vacuus. *Quot sunt in passionibus et passibilium qualitatibus.*

Tercio videndum est quot sunt modi passionum et passibilium qualitatum et dicendum quod duo quia quedam sunt passionibus et passibiles qualitates corporis et corporales sicut patet in exemplis positis ut albedo rubedo et huiusmodi que dam anime non absolute et per omnem potentiam sed solum per appetitum spiritum ipse ut in huiusmodi. *Quot modis dicitur passio et quod est passio naturalis et animalis et quoties una quod dicitur.*

Quarto videndum quot modi dicitur passio vel pati ubi notandum quod passionum alia naturalis alia animalis. Passio autem naturalis seu corporalis dicitur esse uno modo quatenus alitudo per quam aliquid in se recipit quatenus sit illud et hoc est acceptio valde larga et sic dicitur huiusmodi pati cum recipit lumen a sole. Secundo dicitur passio alitudo per quam a se aliquid abiat et aliquid recipit quatenus sit id et hec est magis stricta et propria acceptio quam prima et hoc modo dicitur pati qui sic alitudo quod egritudo abiat et sanitas introducit. Tercio modo dicitur passio alteratio per quam abiat forma conveniens et introducit disconveniens et hoc est propriissima acceptio passionis et sic non dicitur pati aquo abiat egritudo et introducit sanitas sed solum ille aquo abiat sanitas et introducit egritudo quia sanitas est forma conveniens et egritudo disconveniens. Alia est passio animalis et hoc mobilis aliud est quam motus anime per appetitum osingens ex apprehensione corporalis et naturalis passionibus. Et sicut inter passionibus corporales et naturales illa alteratio magis proprie dicitur passio per quam forma disconveniens introducit et quoniam abiat ita quod tribus modis posset dici passio ex parte

26

alio passiois sicut et italis et corporalis
 tamen inter passiones anime illa
 de magis proprie passio que est motus
 appetitus spiritum sequens apprehensionem
 naturalis passionis discommoditatis quod
 sequens apprehensione naturalis passio
 nis comendat. et ideo magis proprie
 de pati qui tristatur ut dolet quia
 qui delatur ut gaudet et ipso modo
 ponitur passiones in appetitu spiritum
 Ex larga autem acceptione passionis
 tam passione naturali quam animali per se sola
 receptio aliorum de passio translatum
 est nomen passionis ad potestas alias
 anime apprehensas. Unde sic videtur
 quodam patet et intelligitur et velle ut patet
 2° de anima. Ex hoc etiam conceptus sunt
 passiones dicitur ut patet primo per
 memas quod voces sunt signa passionum
 que sunt in anima et etiam proprietates for
 les proprie passiones dicitur ut esse risu
 hominis et si non proprie pertinet ad triam spe
 ciem qualitatis. Quoniam autem ad pas
 siones corporales seu naturales et animales
 sciendum quod passio uno modo dicitur esse in il
 lacum quod actum et sic est speciale predic
 metum quod de predicamentum passionis
 alio modo idem est quod quodam dispo
 sicio causata ab aliquo accidente ut
 ab aliqua causa facit transmittit et facit
 mobili et sic est qualitas in propria et
 sic pertinet ad hanc triam speciem quali
 tatis. **Quoniam qualitates elementa
 res sunt diversimode diversis spe
 cibus qualitatis.**

Quantum autem qualitates elen
 tes activas et passivas quo
 do pertineant ad hanc speciem sciendum
 si quoniam opinionem quod iste quali
 tates putant considerari tripliciter primo
 si quod ordinatur ad actum ut ad se
 minorem ut ad potestatem spiritus immuta
 das et hoc absolute et sic dicitur esse
 ab aliquibus in tria specie qualitatis.
 Secundo putant comparari ad agendum
 ut patet non absolute sed bene ut

male et sic sunt in prima specie. Tercio
 putant causari a principibus subalibus elen
 tem et sic sunt in prima specie qualitatis. Ne
 hoc est in genere una et eandem rem di
 versimode consideratam ad diversa genera
 et ad diversas species eiusdem generis pertine
 sicut sub sequenter patebit. Qualita
 tes autem elementares et proprie sunt caliditas
 frigiditas humiditas et siccitas. **De pas
 sionibus anime et primo per materiam
 sunt distinctio omnium passionum anime
 et videtur quod agens naturale tria facit passio**

Quia non sepius apud theologos
 et philosophos de passionibus anime que
 animales dicitur et sunt in appetitu spiritum
 primo non modicum genus occurrunt idcirco
 hic minus distinctio et sufficientiam ipso
 primo. Deinde quoniam nomen que accide
 ntalem in eis facit dicitur per se ponenda et
 inferenda indicant. primo autem omni pono
 rum seu fundamentum. unde per eorum
 summi distinctio ubi intelligitur quod passio
 nes de quibus hic loquimur differunt per
 ea que sunt obiecta et causativa et ala
 tiva talium passionum ipsi dicuntur. hoc autem
 obiectorum que causant tales passiones
 dicitur dupliciter per summi unum modo per nam et
 per ipsorum actum sicut ignis dicitur per
 liter ab aqua quorum quodlibet est actum
 alio modo per diversam virtutem actum
 sicut alia virtute agit aqua alia ignis
 diversitas autem actum ut motum quantum
 ad virtutem movendi accipi per in passio
 nibus anime secundum similitudinem age
 tum naturalium. Omne autem agens ut
 movens aliquid hoc duorum facit quia est
 hoc quodammodo ad se passum ut repel
 lit a se si trahit ad se facit tam naturalis agens
 primo dat inclinationem ut appetitum
 passio ut tendat in ipsum sicut corpus
 leve quod est sursum dat levitatem aliter
 corpori generato inferius inquit agit per
 hoc inclinationem et appetitum ut tendat
 sursum. 2° dat ei non solum inclina
 tionem et appetitum uno actu ut si
 corpus est extra locum inferius dat
 ei motum sursum et movet superius

Tercio dat ei quiescere et stare in loco in
pvenit ex ead. em causa mouetur ad lo
cum aliquid et quiescat licet moueatur
propter rem non huiusmodi. Quod autem dicitur
de agente naturali dicitur passum ad se tunc
intelligend. e. forma sui passum a se
repellit. Hinc suppositis ex his pate
bit distinctio passionum concupiscibilium
deinde irascibilium et tertio concludetur dis
tinctio passionum utriusque appetitus em
passivus in quo sunt passiones de quibus
est primo distinguendum in concupiscibilem
et irascibilem ut prius dictum est in propositum a
nime distinctio ponitur. Quarto of
fenditur quod distinctio nonia pas
sionum per se dicitur accidentales. Quinto
dicitur in speciali de quatuor nominibus istarum
passionum que singularem habent difficul
tatem. Sexto ponitur triplex conclusio
quarum quolibet utilis est ad hanc materiam que
sequitur aliquo modo ad dicta de istis pas
sionibus. *Distinctio passionum que sunt
in concupiscibili.*

Onanem igitur ad passiones concupiscibilium
faciend. quod bonum et malum apprehen
duntur abestimatua naturali quam app
hensionem sequitur appetitus qui mouet
ab eis apprehensis. Bonum autem habet
virtutem quasi attractiuam malum autem
repulsiuam. Bonum ergo apprehensum
mouens concupiscibilem causat in ea qua
dam inclinationem ad aptitudinem seu qua
litate ad bonum et ab ista causatione
accipit una passio appetitus quoniam ad co
cupiscibilem que dicitur amor cui propter
malum apprehensum prorepulsionem
causat passionem aliam oppositam scilicet
concupiscibilem quod dicitur odium. Quia non
bonum apprehensum non semper est presens
ut huiusmodi idcirco si non dicitur sit huiusmodi
sed sit absens ut futurum dat eisdem quod
concupiscibili quoniam mouet non solum apti
tudinem sed motum ad asequendum bonum
et amatum et ab hoc suntur in concupiscibilium
una passio que vocatur desiderium. Ex quo patet ista breui angustia
nunc amore et desiderio quia amor
est rei huiusmodi desiderium rei huiusmodi. Ex
opposito autem ex parte mali apprehensi

eod. modo sequitur alia passio que
dicitur fuga. Tercio cum ipse bonum
apprehensum primo fuit acquisi
tum dat ipse bonum ipsi appetitui
quietudinem quidam in ipso bono a
depto et ab hoc accipit illa passio in
concupiscibili que nominatur gaudi
um. Cum ex opposito ex parte mali
apprehensi videtur tristitia que oppo
sita gaudii et hee passiones sunt
et inueniuntur in concupiscibili. *Dis
tinctio passionum que sunt in irascibili.*

Onatum ad secundum sciendum quod in
passionibus irascibilis pre
supponitur quod aptum ut inclinatum ad
persequendum bonum vel fugiendum malum
ex concupiscibili que ab solute res
piat bonum vel malum. Et irascibilis
respiat bonum vel malum arduum
et difficile. alioquin non pertinet ad
irascibilem. Si ergo bonum apprehensum
arduum mouet irascibilem hoc non potest
esse nisi non dicitur adeptum. quia si
tale bonum esset iam adeptum non
heret ratio arduum et difficile et sic non
pertinet ad irascibilem ergo oportet
quod bonum apprehensum mouens irasci
bilem sit arduum non adeptum. Si
ergo tale bonum moueat ut possibile
estimatur huiusmodi causat passionem que dicitur
spes si autem moueat ut impossibile
estimatur huiusmodi causat passionem que
dicitur desperatio. Ex opposito autem in ma
lo apprehenso quod est arduum cum non inueniatur
deprecat sicut sunt pericula futura gran
dia non irascibilis et causat quidem si non
estimatur enasibile passio que dicitur ti
mor. Si autem estimatur superabile cau
sat passio que dicitur audacia. Res
pectu autem boni adepti in irascibili
non est aliqua passio quia ex quo
est adeptum perdit rationem arduum et sic
non pertinet ad irascibilem ut dictum est
sed malum iam actu existens potest heret
rationem arduum ad suscipiendum et repellendum
et ideo causat in irascibili passionem que
dicitur ira. ut autem que ex malo in actu

adiacente est no videt aliqua oppo
passio ex bono ppe pda quia f bo
num apprehensum i mines no habet
com diffialis quia adeptum i deo
solum causat passionem i concupisci
bili et no i nasabili. **¶ Inmens**
omni passioni anime i sue vnde

¶ Erro concludo in passionem
omni pas ppe quia expdas
patet q in concupiscibili sut tres co
mugaciones passioni oppositar r boi
et mali. s. amor i odium i desiderium
i fuga gaudium i tristitia i sic sut sex
i concupiscibili. i nasabili at sunt
due mugaciones. s. spes i desperatio
quor vtrq e r boni futuri timor
i audacia quor vtrq e r mali fu
turi. Quia at passio e sine mugaco
ne r mali putis i di i na i sic sunt
soli. v. i nasabili i p qus omis i v
miso sunt. vi. Et sic passiones et
vtutes moales sibi i vnde natio mo
corruunt. Est aut no i di q sicut di
miso vtutem supmo posita no est di
miso i spes specialissimas i i spes
subalternas continent em alias subte
nt i fia patebit. **¶ Quod dmsi fi**
cant nomia passioni p dras acade
tales ex quibz antecedat dmsa noia
passionibz conuenit.

¶ natto vidend e quod noia pas
sionum dmsi ficatur p dras acade
tales ex quibus antecedat dmsa no
ma eis conuenit. accideta autem
passionum possunt dmsi acapi ut
que eis accidunt i se ut q fit passio
intensa ul remissa ul que eis acci
dunt ex obiecto que. s. accidit bono
ul malo appareat quia obiectu pas
sionum p se e bonu ul malu appareo
Si igit accipiamus dram acade
talem que respicit ipam passionem i se
sicut est esse intensum sic accipi dmsi
fitas nom i istis passionibz quiti
ad passiones concupiscibilis quia r v
desiderium ponit i concupiscibili que nihil ad

est q desiderium multum intensum r v
aut amoris po zelus qui nihil aliud
est qua amor adeo intensus q no pa
ciatur confortu i amato. r v at odium po
abhominatio que nihil aliud est qua
odium intensum. r v at gaudium ponit
tur tria quia quid gaudium est adeo i
tensum ut i signo extelori quocunq
genale pmpat dr exultatio q ext
saltatio hilaritas aut dr quoniam ad sig
que ex intenso gaudio apparet i facie
Iocunditas at quoniam ad signa que os
tendunt i aliis membris i malis acti
bus i h tria sut r v effectus exaltati.
Aliud aut p accipi r v effectus men
seca q se ex intentione gaudii i e cord
dilatacio i r hinc effectus ponit nome
leticie. Vnde leticia q leticia dr. i. dila
tatio. Respon aut tristitie quid e mul
tum intensa intentionem ut i mobilitate
ad opand i actionem retardet ponit
accidia. Vnde damascenus dicit q acci
dia est tristitia agguans i i mobilitate
intentionem etiam ut noce auferat quia
phibet loquom. r v aut passionis qe
est fuga no sic hemus nom i positi
q accidentalem dram faciat nisi forte
ponemus abhominacionem r v fuge i mase
sicut r v odium intensi q v aut ad passio
nes nasabilis r v spei po psumptio qe
nihil aliud e q spes multum intensa
audacia at de intensum i excessum
confidat i aggrediend terribilia. si
ror aut de intensum re vnde furor ut
aliud e q na multum intensa. Respon
aut timoris i desperationis no hemus no
mina i mptancia accidentalem dram.
expte intensum actus. r v at passio
nis qm ad remissionem actus no hemus
noia accidentales dras i mptancia sed
si accipiamus accidentalem dram expte
obi cu obm passionu sit ut dram e bo
num i malum apparens ea que ista ac
cidentalr respiciunt faciunt eam accidentalem
dram i passionibz expte obi i patet.

in dmsio ista
passionis dmsi
fuerit i nasabili
i subalternas

manifeste in duabus. scilicet tristitia et amo-
re. Quantum ad tristitiam quidem ipa-
e de malo quod tristitia malum apparet quod
at est malum apparens tristitia hanc etiam
accidit quod alteri potest esse malum vel bonum.
Si ergo tristitia sit de malo quod non so-
lum apparet malum ipsi tristi sed etiam
est malum alteri. sicut paupertas appa-
ret malum ipsi diviti et est malum alteri sed
pauperi. sic vero tristitia talis ponitur hoc
nomen que est causa malum appens
alicui et alteri meritis ex quo apprehenditur
apparet esse malum. Si autem sit bonum
alteri et per hoc apprehendi ut malum ipsum
sic est invidia que est tristitia de ppe-
ritate bonorum alterius vel nemine que
est tristitia de ppe-ritate malorum ut pa-
tet per effectus. Quantum autem ad tior
est tristitia quia malo difficili quod su-
perat facultate timetis accidit aliquid
improvisum. Uno modo ex parte ipsius mali quod
timetur. Alio modo ex parte timetis ma-
lum. Ex parte autem ipsius mali accidit
pitudo et hoc vel in se et sic ponitur vere
invidia que est de timore actu vel inopia
ne et sic est erubescere que est timor de
comicio sed de amari vel de invidia ponitur
ad turpitudinem culpe erubescere ad
turpitudinem pene. Ex parte autem timetis
sumitur de accidentales timor hoc
modo. quia terribile excedit facultate
timetis vel magendo vel incognoscendo
si magendo sic est segnitie vel ignavia
que est timor future operationis sed de
amari vel incognoscendo et hoc est timor
vel ipse cognoscibilis altitudine et sic
est admiratio que est timor ex magna
ymaginatione vel ipse in consuetudine
et sic est stupor qui est timor ex inasuetu-
ymaginatione vel ipse in consuetudine et
sic est agonia que est timor infortunium
et hoc idem dicitur trepidatio et dubitatio et
sic patet de istis nominibus accidentaliter
se habentem ad nomina passionum. *Capitulum*
de nominibus ipsarum passionum

Quantum ad quatuor videlicet de no-
minibus istarum aliquarum passionum
quia talia sunt difficultate specialem

in suo sigto aut ratione sui aut ratione
violationis ad alia vocabula id dicitur
breve aliquid dicitur quia per hoc al-
que difficultates in aliis finaliter pa-
tescent. Sunt autem quatuor due ex parte
incomparabilis. scilicet gaudium et tristitia ex parte
incomparabilis. Alie due sunt timor et ira
primo ergo dicitur est de ppe-ritate ad
incomparabilem et primo de tristitia.

Quia tunc tristitia ambiguitate
facit et ratione sui et ratione violationis
ad alia quia tristitia quidam dolor
esse videtur ideo primo videndum quid
de se importat tristitia secundum quod in-
portat dolor. Tercio quod se habet
ad invicem. *Quid sit tristitia et quod*
importetur nomine tristitie ipse.

Quantum ad primum videlicet quid
importet tristitia. dicitur quod tristitia
ipse importat motum appetitus spiritum
autem ex apprehensione alicuius nocui
sed spiritus et quia ea que sunt de appeti-
tu spiritus quod ad aliquid dicitur et tunc
runt ad appetitum mellitum. Inde
est quod eadem dicitur alii actum appetitus in-
tellectum sequentem apprehensione intel-
lectum que ipse dicitur displicere primo est
passio non autem per modum et hinc ipse
sed spiritus oppositum gaudium sed spiritus et tristitia
sed mellitum gaudium sed mellitum. *Quid*
importetur nomine doloris et quid patet et quod
est et quare dicitur modo quoniam

Quantum ad secundum de dolore scilicet
quod dolor quod ad spiritum ipse importat
perceptionem lesionis que est per spiritum tactus
aut oppositum delectatio per eundem.
Unde sicut delectatio spiritus am-
fatur ex comminatione eius quod non est co-
nemens spiritum. Sed in aliis spiritus se-
sus tactus est discretivus eorum ex quo
consistit temperamento corporis. Unde
illud quod est conmens per tactum est que-
mens temperamento corporis et ipse hoc co-
pleta delectatio est in sola perceptione tactu
et similiter id quod est incommens tactum est
incommens temperamento corporis et id
dicitur tertio de alia quod corruptela tactu cor-
rumpit anal non autem corruptela

auditiu nisi sunt contingat exat
adentia & tactu coram & ideo i po
lo tactu e dolor & accidit sine aut
exlesione temporeta pms corpis
Quia aut ea que sunt sps extior
extendunt et diant ac tiffertunt
ut dicant dehis que pmet ad p
maiores vmone quippe extendunt
adactus ymaginatie ea eia que
sunt sps pms extendunt ad p
mellianam ideo dolens nome adac
tu appetitus spm tiffertunt. Et
q ppe e tristitia dolorem normam
e simile ad actum appetitus mellian
e quoddam ibi ppe est displicia
dolorem large apphamus. Et q dem
est de dolore pomen mod mell
gend e de delatatione sibi oppota
quia in spn notur spibilis delta
cio in appetitu spm vocat gaudiu
i mellano appetitu vocat delatatio i
tllualis ul in aliquib finao Cua
liter se hnt admittit dolor et tristia
et quodo dnt.

Tercio vidend est quo dnt
realiter & quodo se hnt ad
inuicem f pias acceptones dolor
et tristitia. Ad q dnt q in dolore
et tristitia duo inueniuntur pmm
e qvarietas artustant & dolore mfe
rentis ad pmm contristatm & ad p
dolentem. Secundo e pcepto ipfa
illius dntat & f h duo dolor & tris
tiaa eple dnt. pmo qm ad que
tatem qui hoc in dolore attendi q
adnam dolentis que plesom cor
rumpit f in tristitia attendit qm
ad repugnanciam appetitus ad aliq
q quis odit. qm ad pceptom
quia pcepto dolor semp e f spm
tactus. In tristitia aut est pcepto f
spm meliorem. Tercio quom ad or
dinem quia dolor mapit alesione
e tmiatur ad pceptom spm tactus i
bi em complet ro dolor f riao tris
tiaa mapit ab appllesione estiatie

ualis & tmiatur in affectione ul in
appe. Ex quo patet q ppe loquendo
dolor e passio corpalis f tristitia est
passio alis f extensione nom tristia
dolor d & tam tristitia q dolor que
respiciunt spm extendunt ad displi
cenciam que e in appetitu intellectu
*Quodo se hnt admittit delatatio et
gaudiu & q vni qz mpter.*

Que aut dca sunt de dolore & tri
cia poma eod mod dnt pnt
de delatatione et gaudio vnde de
latatio respiciat ppe spm tactus gan
diu ad appetitum f delatatio exten
dit ad appetitum spm & utiqz ad
appetitum mellian. Eod etia mod
q ad pias rones dnt abinuice
sicut dolor & tristitia. Dolor ante
opponit delatationi i illo modo mpo
accipit dolor & simile tristitia opponit
gaudiu i illo modo quo accipit tris
tiaa. Quot mod accipit ita et qbi
mod de xpo hoib & brutis querat

Secundo dnt est de passionib
pmetib ad concupiscibilem po
deria que hnt difficultatem rone nil
aplias acceptoms. dnt em na eple
Quo q em na pom phitu ul actu
cunpdam mch q opponit mansue
tudini f supflite ut & notat nasa
blitas ut dnt m etfi ozo & sic non
est ita in deo nec fuit in xpo nec
est in fas & venosib. q dnt na vo
luntas iudicandi & pmeidi aliqd
malefem & sic no est passio ppe lo
quedo nec e mmi nasaibil f e iuo
luntate supiori & sicra e in deo &
fuit in xpo & e in fas mfas et sic
accipit in ps. In fasmi & nolite peccare
Tercio modo dnt na passio vtutis i
rasabilis que cotngit ex hoc qd
appetitus spm tendit ad deseme
conem alitimus q apphendit gmmu
rei nolite & desiderate & siquid sic p
ordine rons mfergens ul sic a ro
ne ordinata dnt na pzelum & talis n
est in deo f fuit f hnamtatem i xpo

et actus eius legi Jo. 11. quod fecit
flagellum de funiculis et creavit ven-
dentes et ementes de templo quia deo
sepulchrum erat in populo. et elus dominus
comedit me. Talis etiam unum est isas
et fuit in fines quod fecit et cessat
quassatio de quo dicitur 1. machab. 11.
quod fines zelando zelum legis accepit
testamentum sacerdotum eorum. 1. machab.
11. Si autem non sit prom ordinata est
ut punitur et talis est in malis et non in
iustis nec in iustis nec fuit in christo et est
in brutis sibi caret ratione viarum et virtutis
**Quid sit timor et quot modis dicitur
et quibus commemoratur.**

Secundo dicitur est de timore quot
modis accipitur et dicitur quod tribus.
Primo modo dicitur seu sinitur per habitum vel
actu cuiusdam domini spiritus scilicet quod in iustis
dona ministrantur. Et sic accipitur per prophetam xij.
Requiescat super eum spiritus timoris domini
et in populo. Incipit sapientia timor domini.
Et sic fuit in christo et est in iustis factus
et iustis et sic est in appetitu multum
sicut in philosopho. Secundo modo sinitur per
habitum vel actu vicioso qui opponitur for-
titudini que est virtus et sic per apostolum
2. ethi. 1. et huiusmodi non fuit in christo et
sic vocatur illud viciu per apostolum timidi-
tas. Tercio accipitur per quadam passio-
ne virtutis irascibilis que confurget
ex hoc quod appetitus spiritus refugit
aliquid in malum viciu apprehensum et si
quidem sic ratione regulatus est debitus
et sic fuit in christo et in iustis. Si autem non
sit regulatus ratione est malus et ita non
fuit in christo. Iustas autem duobus modis
semper timor est in appetitu spiritus.
Nullo autem modo timor conuenit de-
mum in persona christi modo per philosophum. Timor
autem ut est passio brutis conuenit eo
modo quo dicitur est inmediate deus. **Quia
nomina passionum que dicitur esse in appe-
titiu spiritus dicitur de penitentiis ad malum
sicut alia non.**

Quia sextum concludo tria primum
est quod sunt in primis nominibus pas-
sionum ostensum est quod differunt ad

actum et habitum appetitus multum
ita etiam intelligendum est de nominibus
aliarum passionum sicut patet de amo-
re et de spe et de alio solum in ut fuit
in appetitu spiritus dicitur passiones ap-
petitus et de rationem aliam sicut vnde
dicitur eodem modo huiusmodi. **Quid dicitur pas-
sionibus et ut non est bonitas vel
malitia moralis.**

Secunda conclusio est quod in
passionibus est bonitas vel ma-
litia moralis. Ipe enim passiones
appetitus spiritus dupliciter considerari
possunt. Vno modo si se prout sunt motus
quidam irrationalis appetitus et sic tunc
non est bonitas vel malitia moralis
et quia sic sunt in brutis ipsa bruta
non dicitur per se bona vel mala sicut
equus non dicitur bonus vel malus mo-
raliter. Secundo prout considerantur si quod subia-
cent imperio rationis et voluntatis et sic
tunc est bonum vel malum morale prout
quod est enim appetitus spiritus ipsi
rationi et voluntati quod membra exteriora
quorum tunc motus vel actus sunt boni
vel mali morales et secundum quod sunt
voluntarii vnde multo magis ille pas-
siones si quod sunt voluntatis possunt
dici bonae vel male morales. Dicitur
autem voluntarie vel ex eo quod voluntate
impantur vel ex eo quod voluntate non
prohibentur. Tunc ergo passiones dicitur
bonae tunc sunt moderate ratione
male autem tunc sunt propter moderamine
rationis. **Quid sunt quatuor passiones
principales et que sunt et non debet dici
cardinales quibus dicitur principales.**

Tertia conclusio est quod sicut in virtu-
tibus moralibus sunt quatuor
virtutes principales ita in passionibus
anime ponuntur quatuor principales
scilicet gaudium et tristitia spes et timor
harum autem due scilicet gaudium et tristi-
tia que sunt inordinabiliter prout
principales dicitur quia sunt operum
et finales rationem passionum simpliciter
vnde ad omnes passiones referuntur

ut patet. n. ethicor. Alii autem ducunt
f. spes et timor que sunt in natura
li sunt principales non quidem qua-
si complete simpliciter quia sunt co-
plete in genere motus appetitivi
ad aliquid. nam rationem boni incipit mo-
tus in amore et procedit in desiderium
et terminatur in spe rationis aut malitiam
in odio et procedit ad fugam et terminatur
in timore et sic in genere motus appe-
titus sunt terminus aliorum passionum. So-
let autem in his habere quatuor passionum
accipi per dicitur prout et futura motus
em respicit futurum si quies est in a-
ctu. De bono igitur prout est gaudium
de malo prout est tristitia de bono futuro
est spes. De malo futuro est timor. Quod
autem alie passionibus que sunt de bono
vel malo prout vel futuro ad has re-
ducuntur complete. Unde et ab aliis
quibus principales sunt quia sunt
generales et propter hoc Boetius in fine
primi libri de consolacione sic eas e-
numerat. Gaudia pelle pelle timo-
rem spemque fugato nec dolor afflic-
tus autem generalis et principales di-
ci possunt non tamen cardinales sunt quia
in eis non inveniuntur cardines et hos
sunt in tractatibus de quibus tractatum
est. Illas enim virtutes est ingressus
et introitus ad alias quare rationem ha-
bent cardines et ostenduntur et cardina-
les sunt per per has passiones non venit
ad alias immo per has pervenit ad istas
quia alie ad has terminantur et iste ad
illas quare ut dictum est. Unde caret
ratione cardinis et ostenduntur et per quod
generales et principales non tamen cardinales
possunt proprie incommutari. **De nominibus
terminum pertinentem ad quartam speciem
quantitatis et primo quod importetur nomine
forme et figure que sunt quanta species
quantitatis et quibus conveniunt.**

Quatum ad quartam speciem
quantitatis videnda sunt quatuor.
Primo quod nominatur et quibus
conveniunt. ad quod dicitur quod nominatur
forma et figura ostensum est aliquid
hec autem qualitas per hanc speciem non

invenitur nisi in substantia corporea. Unde per
aristotem. Hec species consequitur formam
substantialem in omni substantia corporea. Unde sic
substantia corporea dicitur per diversas formas substantiales
ita dicitur per diversas formas et figuras acci-
dentales. Unde quod est una forma
substantialis in communem est una forma sub-
stantialis et figura accidentalis et metonymum
dispositio in communem et assimile et
sic de aliis. Et sic forma et figura non
dicitur dispositio nisi terminum vel modum
terminacionis quantitatis per lineamenta cor-
poris substantie et in his conveniunt tam forma
quam figura. **Quod dicitur forma et figura**

Secundo videndum est quod dicitur
forma et figura. Et dicendum quod
sunt realiter si dicitur ratione per diversam co-
sideracionem quia prout modus terminacionis
lineamentum in corpore refertur ad modum ad for-
mam substantialem. scilicet que tam in toto quam
in partibus et ea quare totum corpus vel
membrum vel illud sit vel sit fortiter
notatur et dicitur forma. Et si per ad partem
quantitatem refertur ex in qua funda-
tur illis modus terminacionis sic notatur
figura. **Quot modis accipitur in forma
et figura.**

Tercio videndum est quoties dicitur
per quod et primo dicitur quod figura tripliciter
accipitur uno modo per quod est quantitas
terminata et sic pertinet ad genus quantitatis
totum et sic non accipitur per alio modo per
ut dicitur qualitatem resultantem ex termina-
cone quantitatis et sic est qualitas ad
quartam speciem pertinentis. Tercio modo
quia figura alterius rei mensura signi-
ficat sicut patet de ymaginibus et fi-
guris que sunt ad aliquas res rep-
resentandas ideo sic figuram acceptam
per signum vel ymaginem reputat
alterius non pertinet ad genus qua-
litatis sed cum dicitur rationem ad genus re-
lacionis. Et videndum est de forma et dicitur
quod forma uno modo est per opposita forma
substantialis que est actus et datus esse substantie
simpliciter et sic notatur forma per partem aliquam
in compositione ad formam totius de qua
statim dicitur et sic dicitur datus esse
substantie hominum forma substantialis. scilicet anima

et sic de alijs: talis forma e in gene
sbe sicut ps .. 6.º di forma actus no
datus ee sbale homini f habens ee
sbale ut e compositum saltem ex
duobus pnapis sbalibus: isto mo
dus forme p abstractione ama. ut
angeli et deus: tales forme sunt
in genere sbe qm ad angelos deus
at est extra genus.. Tercio modo di
forma ipa na. rei que consideratur ab
sbe codicibus materialibus: in modu
antibus et genalibz r amittit rei
na et sba mptata p diffinitionem: hoc
notur forma totius hec for e in gene
illo in quo est illud cuius e forma sine
ptineat ad genus sbe sine amittit
accidentis: hec forma di forma tota
in comparatione ad forma pns pmo
dam vñ sicut anima sic pmo mo
do di forma ita na mptata p diffini
com. f. hñamitas di forma totius. 4.º
di forma de actu qui dat no ee simplr
f. f. qm d: h forma e quodamqz accidens
Est in duplex modus accidentis quia
quodam dñr intentionalia et detali
bus accidentibus di etiam nom for
me unde spes i medio r in sñu r in
mñtu forme dñr f. intentionales
r tales forme ptinet qm cred ad p
mam spem qualitatis.. Alius modus
accidentis est q sunt realia r sic oc
accidens forma vocat: r sic e nomen
que omibz accidentibus. f. qdam ac
cides est sicut quantitas q consequit
modus quida ex sua eminatione qua
sbm emat r talis modus vocatur
forma r ptinet ad quartam spem q
litas. **Quod forma r figa ptinet**
ad dñsas spes qualitatis.

Quarto vidend e quod for r figa
ptinent ad dñsas spes quali
tatis et dñm e q etiam ipa forma
et figura aliquo modo sunt disposi
tiones ipis sbe: dispositio aut ordi
nem quendam mptat. Vñ di aliq
disponi p qualitatem mñ in ordine
ad aliquid et ideo si dispositio mñ
pli considerate addatur r hñm qd

Dico bene ul male q ptinet ad dñ
hñm qm e in pma spe qualitatis
optet q tñt dispositio qua bene
ul male di aliquid disponi. Atte
datur f ordine ad nam rei fñm f.
q talis dispositio e sibi conueniens
et tñt dicatur bene disponi ul dis
conueniens r tñt male. Unde ex hñ
ipe figure ul forme de quarta spe
qualitatis r passibiles qualitates
detexta pnt considerant: ut conue
nientes ul disconuenientes nature
rei ptinet ad hñm ul dispositioes
que sunt in spe pma. Na figura r
color nature rei conuenientes ptinet
ad pulcritudine que est hñm ul dis
positio in pma spe: calor aut et fr
gus f q quoniam nñ rei ptinet
ad sanitatem r hoc mod calor r fr
guitas ponitur apñs in pma spe
qualitatis r hoc expresse ponit doc
tor qm pma f. qone xlix. 1.º f.º
in solucione pmi argu. et hñm qm
ad genus qualitatis. Ita sufficiunt
De relatione et relatiuis

Modo dñm e de pñm ad dñm
relatio et pmo dñm e de re
latiuis f.º de relatione aliud est em
relatiu r aliud relatiu.. Quantum go
ad relatiu dñm sunt sex. pñm est
in quo dñt relatiu a relatione. Sym
est quid e relatiu diffinitione r quo
do intelligi illa diffinitio apñs po
sita in pñm. Tercio quodo
relatiu respectu r ad aliq dñm
eand rem r quodo etiam differunt
ab abto r qualtr se hñt ad inuicem
Quartum e quodo relatiu distm
gunt p dia r p esse. Quintum quo
distmguntur p supñm supñm r
equipanciam. Sextum quot sunt
quatuor relatiuis in dñm. **Quo**
dñt relatiu r relatiu.

Quantum ad pñm quo differunt
relatiu r relatiu. Sciend q re
latiū est concretum. Relatiu e ab
stractum r hñt se ad inuicem sicut

album et albedo: et ideo sicut album
portat rem album ut huius albedine
et albedo de solam formam ut solam
qualitatem que habetur utrumque de id
quod habet rem ad alterum. Et relatio de me
et per se format huius ab illo quod
est relatum. *Quod differunt relatum
respectum et ad aliquid.*

Quamvis ad secundum videndum est
derelatum ubi sciendum quod relati-
vum dicitur quod ab soluto absolute
aut de quod ab omni alio est solutum sic
tali solutione quod non habet aliquem respectum
ad aliud et ideo per oppositum
illud de relatum quod impletur: habet rem
ad aliud propter quod relatum de eadem res-
pectum in quo. Et respectus fit aliqua
maior expressio ipsius respectus qua
in nomine relatum: quia res impletur
per hanc positionem ad et hoc quod dicitur ad
ipsam terminat idcirco relatum vocatur
hunc nomen ad aliquid habet enim quod dicitur aliquid
de ut significat essentiam cum sit neu-
trum et impletur terminum res et depen-
dentia cum sit accusativum casus qui
est maxime terminativus. Hoc autem positum
ad impletur quedam rem et quadam
dependentiam. Istam non dupliciter nam
habet relatum. Et nam terminativum quod ad
oppositum relatum et dependentem quod ad
se ipsum et ideo magis explicita tangit
nam relatum in respectu dicitur quod
in simplicia nomen relatum appellatur
Et cum ad aliquid dicitur tunc omni expres-
sus et explicatus et sic patet quod idem
sunt et idem impletur relatum et respectum
tamen et ad aliquid. Sed respectum ex-
plicat expressus quia relatum: ad ali-
quid expressus utroque propter quod azules
non nomen respectum ut relatum sed
nomen ad aliquid relatum diffinit
in libro per dictionem. *Quid est rela-
tum diffinitur et quo modo diffinitur
azules de eis.*

Quamvis ad tertium videndum est
quod est relatum per illam diffinitionem
et dicitur quod azules in libro per dictionem
diffinit relatum dices: quod ad aliquid
sunt quatuor hoc nomen quod sunt aliorum

esse dicitur ut quodlibet aliter ad aliud
Hec diffinitio sic declaratur quia ipsa
relativa vocat ad aliquid tunc tunc
dicitur per dictionem. quod dicitur ad aliquid. id est ipsa re-
lativa sunt talia quod ipsa hoc nomen quod sunt
aliorum dicitur. id est ipsa in quantum relati-
va sunt rem et huiusmodi seu depende-
ntiam habet ad alia res quorum relativa
sunt. In hoc autem quod dicitur aliorum nomen
duo primum est quod relatio operis quod sit me-
duo: et per quod relatum est aliquid ad alterum
extremum et non ad seipsum. Unde oportet
duo esse extrema distincta ipsa rela-
tiva ut per rem ut in relatione reali ut
pater de preterito et filio ut per rem ut in rela-
tione rationis quod in ad relationem recipiat
in qua idem refertur ad se ipsum in qua
non sunt duo extrema per rem per se per rem
in quantum in se utat uno termino ut duo
bus dicens idem eundem idem. Et notatur
quod cum hoc quod dicitur aliorum sit quod casus
quod relativa prout refertur in huiusmodi quod
casus ut dicitur per filium per ut prout eam
refertur in huiusmodi aliorum casum ut ablu-
ut manus more manus ut aliorum ca-
sum et quantum ad hoc sub dicitur indiffinitum
ut quodlibet aliter ad ad. id est non plenum
aliorum dicitur. id est refertur sub huiusmodi
aliorum. id est quod casus per et quodlibet aliter
quodlibet refertur ad aliud. id est indif-
ferenter per huiusmodi aliorum casum.
*Quod relatum distinguitur per dictionem et per
esse.*

Quamvis ad quartum dicitur quod relati-
vorum est tunc distinctio quod quedam
sunt relativa per dictionem quedam per esse. Relativa
per dictionem dicitur relativa per accidens relativa
per esse dicitur relativa per se. Relativa
per esse est: per se dicitur illa que quod ad sui
essentiam et quod ad id quod primo signat pro-
men sunt in per dictionem relationis ut du-
plum quod plenum et huiusmodi ut illa que dicitur
in formali signato impletur relationes et
idem est sicut pater et filius impletur relati-
ones prout et filiationis. Relativa autem
per dictionem et per accidens dicitur que quod ad sui esse
etiam et quod ad id quod primo signatur pro-
men non dicitur in finem relationis: sic sunt

in a^o p^o dicta^o q^um at ad respectum que
mutant no ante in formali sigto sunt
in genere relacoms sicut patet de facia
que q^um ad formale importatu per
nomen e in p^oma spe qualitatis tamen
quia refertur ad stabile q^um ad respectu
e in genere relacoms. Et at distinctio
no debet poni q^uis aliqui ea posuerit
in relacome sicut ponit in relacoms. No
em est quedam relaco p esse et quedam
p dua p bene quoddam relatu e p dia
et quoddam p ee omis em relaco e relaco
p esse ul rei ul r^oms i nulla p dia. **Quo**
modo distinguuntur relacoma in relacoma
supposoms et supposicoms et equipancie

Quatum ad q^um facied q^u relati
uorum e talis distinctio quia que
dam sunt relacoma supposicoms quedam
supposicoms quedam equipancie. Relacoma
supposicoms d^{ic}unt que aliq^u mai^o
ex suo nomine imptant i sic d^{ic} relatu su
pposicoms d^{ic}unt r^o p^o p^o dupli r^o d^{ic}mdm
Relacoma supposicoms d^{ic}unt que aliq^u
m^oritatem et m^oritate imptant ut fer
mis r^o d^{ic}mdm r^o dupli. Relacoma
equipancie d^{ic}unt que nullam suppo
ritatem ul m^oritatem ul m^oritatem
imptant ut in relacoms similis et equal
et h^om^o quia simile refertur ad simile
et equal e ad equal quada equipancia
ul equipollencia. **Quot sunt modi i ge**
neris relacoms in d^{ic}ms

Quatum ad sextum i vltimu q^u sunt mo
di relacoms ul nom relacoma sig
nificant in d^{ic}ms. d^{ic}mdm q^u quatuor. Est
em relatu p^ossims q^u p nom sui ad ad
refertur ut pater/ aliud est ibi relatu q^u
consequitur ul causat relatu ut gene
rato et generare. Aliud aut q^u impli
cate claudit in se relatu sicut entitas
que includit p^osonas relacome distinc
tas et hoc nomen p^osona includit rela
cionem distinguetem. Aliud aut d^{ic} re
latu m^og^om p^orelatu ponitur ut h^o no
dens. **De Relacome**

Nunc secundu d^{ic}mdm est de relacome
que formale imptat et p^ose n^o
respectum ita q^u videnda sunt vii. p^o

quot sunt genera relacomm forma^o
acceptas. **1°** quid e relaco realis
i r^oms. **2°** Tercio quod distinguuntur
relacomes reales in comp^one ad fi
dameta. **4°** Quarto de h^ois que con
mut relacome ut ad d^{ic}msa opatur. **5°**
to que requirunt ad relacome realem.
6° Sexto quid requirunt ad relacome rea
lem ita q^u sit realis expte ut n^o p^o e
min. **7°** Septimo q^u inter duo extre
ma relacoma no est vna relaco y
mo due. **8°** Octavo q^u relaco p^o esse
m^o duo extrema realia no realis et
no p^o ee realis nisi heat duo extre
ma realia. **9°** Nono quot modis con
tingit ee relacome realem. **10°** Decimo
quod differat relaco a suo funda
mento. **11°** Undecimo q^u modis cont^ongit
esse relacome r^oms. **Quod ois relaco**
est realis ul r^oms et quod quelibet
distinguuntur

Quatum ergo ad p^omu quot se
modi relacomm sine genera r^o
in ipax formale acceptas. d^{ic}mdm
q^u duo in genere quia relacome alie
sunt reales alie r^oms. Relacome rea
lim i est distinctio quia quedam re
lacomes reales h^ont corndentem reale
relacome in opposito t^omo sicut rela
p^oritatis h^ont relacome corndente rea
lem in filio. i. filiacome. Unde sicut
pater paternitate reali refertur ad fi
lium ita filius filiacome ad patrem.
Alie aut relacomes reales sunt que
no h^ont oppositam relacome reale cor
ndentem in opposito t^omo s^ol^omy
r^oms sicut scia refertur ad stabile re
aliter s^o no videt sibi relaco realis
expte stabili s^o p^olu r^oms. Unde re
lacome r^oms refertur stabile ad sa
ciam i no relacome reali. Relaco
aut r^oms simile distinguuntur quia que
dam sunt relacomes r^oms que habet
corndentem relacome in oppo^o no r^o
ms t^oum sicut relaco que e m^o duo
encia r^oms quia sicut vni ens r^o
ms refertur relacome r^oms ad alteru
ita aliud ad id. Alie aut relacomes r^o

ms sunt que hnt opposita relacōm
realem in oppo^o tūmo sicut dñs ē de
sabili q̄ relacōne rōms refertur ad
scām s̄ scā refertur realiter ad sabile
et hoc modō etiam dñs refertur ad
creaturam relacōne rōms s̄ creatura
relacōne reali ad ipm/ et iste modō
est q̄ms relacōm reali r̄ relacōm rō
ms. Vnde ē quasi medius q̄m ad cor
rūdentiam. **Quid ē relacō realis et
quid relacō rōms.**

Quanti ad secūm videndū quid
ē realis relacō r̄ quid relacō rō
ms. Ad q̄ dñm q̄ relacō realis est q̄
aliquid habet respectum realem extra
in terminū naturā ad aliquid aliud ar
ticipatō omni actu intellectus r̄ rōms ut
dato q̄ nō esset aliquis intellectus conse
rens r̄ comparans prēm ad filium n̄ fili
um ad prēm ad huc esset realis res
pectus in prēm ad filium r̄ in filio ad pa
trem et ideo utraq̄ ē relacō realis.
Relacō aut rōms dī respectus q̄ nō
est in re extra ad aliud realiter. s̄ to
ta illa hntudo in dño r̄ respectus vni
rei ad aliam ē s̄ intellectus solūm ofere
tem et comparantem sub quadā ha
bitudine vnam rem ad aliam r̄ hoc
modō est talis r̄ vs̄ in sabili r̄ scā
quia nisi esset intellectus opans sa
bile ad scām illis eet r̄ vs̄ sabilis
ad scām vñ dñs relacō rōms q̄ ē
a tōne p̄ p̄uacōm n̄ negacōm vlti
oris realitatis et hoc sūe sit r̄ vñ
vsq̄ tūm q̄m ad illas relacōnes si
bi mutuo corrūdentes menatateri
n̄ rōms sūe sit expte alterius tūm
solūm q̄m ad illas que hnt corrūde
tes relacōnes reales in altero tūmo
alterius modi. **Quot sūt fundata
in genere relacōnis realis r̄ q̄t sūt
modi relacōni s̄ ea.**

Quanti ad tertm. s̄ quot modi
sūt relacōm in comparacōne
ad fundamētum in quo fundatur
talīs respectus. dñm q̄ quatuor. Quā
quedā relacōnes sūt que fundat
sūp sbām quedā sūp q̄ntitatem.

quedā sūp qualitatem quedā sūp
p̄tētiabns ad actōm r̄ passiōem. Ad
relacō fundatur īmediate sūp sbām
negatur ab aliquibus s̄ credō veriore
opponē illam q̄ relacō fundatur
īmediate sūp sbām. Vnde ita ē s̄ filis
sortes plom quatinū ad aīam rōnale
sicut secūm albedine r̄ iste ē p̄mus
modus relacōm. Patet at̄ q̄ dñs
relacō fundatur īmediate sūp sbām
q̄ms sit disputabile de creaturis. Indi
uinis aut manet relacō s̄ p̄mū gen⁹
et ideo oportet ponē vñ modū relacōis
qm fundat̄ in sbā. istm aut modū
p̄mus exp̄se nō posuit. Secūdo modū
est relacōm que fundatur in q̄ntitate
sicut refertur dñp̄lu ad dñm dñm et
sic de alijs. Tertius est modū relacō
mū que fundatur sūp qualitatem s̄
relacō similitudinis que fundat̄ sūp
vñ in qualitatem sicut relacō equali
tatis sūp vñ in q̄ntitate. Vñ p̄r hūc
albedinem ē simlis platoni albo. Quā
tus modus est relacōmū que fundat̄
sūp p̄tētiabns ad actōm r̄ passiōem
r̄ h̄c hoc contingit dñp̄lu n̄ p̄tētiabns
r̄ potētiā actiua r̄ passiua sicut
calefactum dī r̄ refertur ad calefac
tibile s̄ potētiā actiua r̄ passiua sicut
calefactum dī. Nā calefactum ē q̄ p̄t
caleface calefactibile q̄ p̄t calefieri alio
modō s̄ actōm r̄ passiōem in actu sicut
calefactiens in actu refertur ad calefac
tūm in actu. Quā tus aut nō ponit p̄mū
modū in vñ mēte dñm s̄ aliquos ut
quia nō nōm̄ ut quia sibi nō eāt ne
cessarius. Tertm etiā modū nō expli
cānt quia qualitas nō ordīatur ad
aliud nisi s̄ q̄ qualitas accipit rōm
potētiā actiue ut passiue p̄nt ē p̄mū
actōis et passiōis ut rōm q̄ntitatē
ut alius ad q̄ntitatem p̄tētiabns s̄
dī aliq̄ albus alio r̄ s̄ dī simlis ad
h̄c vñ qualitatem. Vnde nō explia
te istm modū s̄ īphate alios duos
ponēdo posuit. expliate aut posuit s̄
et q̄rtum. Alia aut q̄nta accidētū
pocūis cōsecutū relacōm q̄ p̄nt r̄ vs̄.

ante sicut patet quia quid consistit in
aliqua relatione ad tempus ubi nec
in relatione ad locum posito aut impor-
tat ordine penum. Hinc aut relationem
hinc ad habitum idem mystis non fin-
datur dicitur relatio n^o eam causat sed
potius consequitur. **Quod dicitur**
necesse relationem finem comparatur ad su-
um fundamentum ad suum genus ad su-
um oppositum ad suum principium et quod
illa.

Quoniam ad quod videtur unde
habetur relatio quod dicitur quod aliquid
et unde habet quod sit ad aliquid et de
aliis que sibi conveniunt ut ratione sui
oppositi ut ratione cause. Est intelligendum
primo quod aliquid ut quid impletur ab-
solutam entitatem sed ad aliquid pertinet
entitatem respectiva. An ergo de ad-
tribus quod ab uno habet quod sit quod sit
aliquid intelligitur de absoluta entita-
te sed quod dicitur quod ab alio habet quod sit
ad aliquid intelligitur de respectiva entita-
te. Quo viso videtur quod relatio potest co-
siderari quadruplex quia ut per compa-
rationem ad suum fundamentum ut ad suum ge-
nus primum ut ad suum oppositum ut ad
sua causam ut principium. Si consideretur
relatio per comparationem ad suum funda-
mentum sic relatio habet entitatem a fun-
damento et sic cadit sub divisione en-
tis in substantiam et accidentem quorum acciden-
s continent substantiam ut cui inest et sic rela-
tio ad genera reduitur suorum funda-
mentorum et sic de quibus ut aliquid
Si autem comparatur ad genus primum
suum sic relatio non est aliquid sed ad aliquid
id est non dicitur entitatem ab eo sed enti-
tatem relativam nam id quod convenit ali-
cui ratione generis convenit omni illius
generis sicut spiritus quicquid aliam ratione
generis quod est al et ideo omni animalis sed et
aliquid reale non convenit omni animalis
cui sit quedam relatio rationis ergo non quod
relacionem ratione sui generis esse aliquid
sed esse ad aliquid cum hoc conveniat
omni relationem. Si autem consideretur relatio
in operatione ad suum oppositum sic dicitur
ab illo specie et rationem sicut una duorum

cubitorum trahit rationem duplici abulna
cubitali que est dimidium. Nam si vl-
na non esset cubitalis illa non esset
dupla. Si autem competatur ad sua
causam ut principium sic dicitur esse dupli-
cem causam. scilicet efficientiam et substantiam
causa efficiens proprie non habet esse in ad
aliquid proprie non sit motus tamquam relatio
sit efficiens conueniens agenti. agens
enim cui effectus conuenit impletur in cre-
aturis aliquid absolute esse enim suppositi-
tum relativum est primum in deum. Inter
actum autem relatio non constituit suppositi-
tum sed supponit constitutum. prout quod ac-
tio omnis agentis naturalis terminatur ad
aliquid absolute primum et per se licet ex
consequenti terminetur ad relationem quatenus
ut augmetur terminatur ad quantitatem quod
se relatio equalitatis. Alia enim est
causa relationis que dicitur fundamentum ut
substantia de qua dicitur est prima compa-
ratione et dicitur fundamentalis quia eo po-
sito ut subiecto incipit ut desinit esse
respondens sicut forte exente albo albo
do in plene esset fundamentum relationis
similitudinis quia ea posita ut re-
motum a plene incipit esse in eo ut de-
finit similitudo ad sortem. Ad id tendit
quod si duo dicuntur fundamentum et substantiam. Nam
relatio substantiam refertur non ad primum fun-
damentum. Fundamentum enim non est proprie quod
refertur sed substantiam. In albo non refer-
tur in forte ad plenum sed fortes ratione
albedinis que est fundamentum similitu-
dinis in forte. **Quod requiritur**
ad relationem realem quia habet et que
sunt.

Quoniam ad quod. scilicet que sunt
que requiruntur ad hoc quod relatio sit
realis videtur quod quatuor sunt maiorem opi-
nionem. Primum est quod id quod refertur relati-
one reali sit aliquid reale quia non
entis non est relatio realis realis enim
refertur per suppositum reale esse et ideo digne-
ra non potest referri reali quia reale non
est ens. Secundum quod requiritur ad hoc ut sit
relatio realis est ut in eo quod refertur sit
aliquid positum per quod refertur et in quo

fundetur relatio. Si enim non per aliquod
positum per se referat et in quo fundetur
quod esset reale in se per se positum realiter
existens in alio referetur non esset rea-
lis relatio si esset relatio rationis tamen et
per hoc factum non refertur realiter ad fac-
tiam quia factum de factum non per aliquod
existens in facto per se positum existens
in faciente. Et eodem modo per reale refer-
quia aliquid est in parte positum in re
et non refertur per aliquod positum ex his ra-
tio et ista duo simulantur ex parte subiecti quod
refertur. Alia duo que sequuntur simulan-
tur ex parte termini et obiecti ad que quorum
primum est quod terminus ad que est relatio
sit realis sicut enim non ens ad ens non
potest esse relatio realis ita ens ad non
ens non potest esse relatio realis. Si est
quod terminus qui refertur sit realis distinc-
tus ab opposito termino ad que refertur sal-
tem distinctum esse habeat in esse relatio
ab illa relatione que est ad ipsum. Et per
hoc relatio ens ad se ipsum non est re-
alis quia licet in rei natura aliquid sit
idem sibi ipsi tamen terminus istius est demum
non sit distinctus realiter quia nihil habet
per demum ad se ipsum ut ad rem a se
distinctam potest ergo esse realis relatio
ex parte unius termini quando habet has mo-
dus condiciones dato quod opposita relatio
sibi ex opposito termino correspondens non
sit realis per rationem. Et isto modo relatio
creature ad creatorem est realis quoniam
creatoris ad creaturam sit ratio et simile
relatio facit ad simile et realis licet
sublimis ad faciem sit ratio. Quod et
que requiruntur ad hoc quod relatio sit
realis ex parte utriusque extremi et sunt
quatuor.

Quatuor ad sextum. scilicet quid re-
quiritur ad relationem realem que
sit realis quod etiam in opposito termino
habet oppositam sibi realem correspon-
dentem et sic per mutua correspondentiam
ex utroque termino sunt reales. Sed in
quod per dicitur quatuor condiciones immediate
positae et cum hoc una alia que est quinta

et hoc respicit utrumque relationem et utrumque
terminum. scilicet quod utrumque relatio sit eiusdem
ordinis et vocant doctores hanc condi-
tionem ponentes esse eiusdem ordinis quod
si relatio unius extremi est infinita et
illimitata et extra omne genus quod sit
relatio oppositi extremi sit eiusdem ordi-
nis et ordinis quod si simile sit illi infinita
et extra omne genus. Et ita est
de relationibus terminis. Nam sicut relatio
qua pater refertur ad filium est extra omne
genus ita relatio qua filius refertur
ad patrem unde sibi mutuo correspondet in
hoc quod est esse extra genus esse infinitum et
illimitatum ut eiusdem ordinis eadem dicitur si una
est finita et infinita genus quod relatio oppositi
extremi simile sit eiusdem conditionis. Et
isto modo sunt eiusdem ordinis et huius
relatio patris ad filium et relatio filii ad
patrem. Et quia relatio dei ad creaturam
et creature ad deum non est eiusdem ordinis
eius relatione creature ad deum idem non
potest esse realis relatio per mutua correspon-
dentiam ex parte utriusque termini. Quod non
est una relatio duorum extremorum immo
sunt due alii solo modo aliquam specie et
aliquando genere differentes.

Quatuor ad septimum potest concludi
ex dictis quod facta est ymaginatio quod
mundum qui ymaginatur quod in duobus
extrema relata sit una relatio qua
unum ad aliud refertur sicut in locali
distantia eadem distantia modo inter
duo extrema sicut unus motus duorum
terminorum quod est finis immo sunt due relatio-
nes modo differentes alii specie alii genere
aliquando modo solo ut cum unum equale
refertur ad alterum duo enim equalia refe-
runtur ad invicem relationibus solo modo
differentibus. Specie autem ut ista suppositionis
et suppositis referuntur ad invicem relationibus
specie distantibus sicut relatio domini dicitur specie
a relatione finis. Genere autem ut in relata
sunt illis ad invicem quod unum refertur relatione
reali et aliud relatione rationis. Tunc enim
referuntur relationibus genere differentibus.

Quod potest esse realis relatio in uno extremo
et non esse in altero quous extrema sunt re
alia tamen inquam potest esse realis relatio in
utrumque extremum sit reale.

Quoniam ad unum patet quod non est
natura quod si una relatio unius extre
mi est realis quod relatio alterius extre
mi sit realis. Et ideo non est idem dicitur
quod relatio sit realis et quod habeat duo extre
ma realia quia potest habere duo extrema rea
lia et tamen est relatio rationis non tamen potest esse
et compositio. scilicet sine duobus extremis reali
bus esse relatio realis. Nec est eadem idem
dicitur quod relatio sit realis et quod habeat corru
tem realem in opposito termino quia potest
esse realis sine hoc. Unde habet corru
tem realem in opposito termino addit
super hoc quod est relatio realem. **Quod**
omnis relatio realis fundatur vel super substantiam
vel quantitate vel qualitate vel super potentiam
vel ad actionem et passionem

Quoniam ad nomina. scilicet quot modis
contingit esse relationem realem secundum
quod in quatuor modis quia omnis
relatio realis est vel quod fundatur in substantia vel
quantitate vel qualitate vel in potentia
ad actionem et passionem et sic contingit esse re
lationem in hoc quadrupla genere sicut per
expositum est. **Quod dicitur relatio a suo**
fundamento.

Quoniam ad deum. scilicet quod dicitur
relatio a fundamento unum solum in se
ro quatuor est ad unitatem quod credo. scilicet quod re
latio non dicitur reale a suo fundamento sicut dif
ferunt due res et due nature quare una non
est alia sicut similitudo et albedo superius
quod fundatur relatio similitudinis non dicitur
manifeste si tamen potest dici quod dicitur exte
riora relatio implet aliquid quod non est nomen
fundamentum. Illa enim res eadem fortiter
que facit sortem albam. scilicet albedo facit
nomen similem platonem albo non similitudo
aliquid addit super albedine existentem in
sorte manifeste quod dicitur sit ab albedine
scilicet exte
riora similitudo super albedine addit
et implet coexistentiam aliam existentem
in plone cui est similis et est albedo. Et
ergo fundatur relatio et relatio albedo et
similitudo se videntur habere quod sit idem in

seco realiter scilicet exte
riora similitudo addit coexistentiam aliam
alterius in alio respectu cuius per simi
tudine est illi conformis. Hec autem quod
realiter non dicitur per habere rationem quia non
nullo modo videtur intelligi le quod aliquid ad
veniat alicui rei denovo differens rea
liter ab ea et ab omni quod in re erat et sic fa
ciens realem compositionem cum eo et illud
subin in nullo sit imitatum cum imitari
reale per primum non sit aliud quod rem esse
nec aliter quam prius. scilicet relatio potest adve
nire alicui nulla mutatione facta in po
tente in altero ut si per. sit albus et plone
denovo efficiatur albus sorti denovo
advenit relatio similitudinis nulla
in eo facta mutatione scilicet in plone quod vi
et relatio nullo modo dicitur a fundamento
ut similitudo ab albedine non faciat co
positionem cum eo et sic manifeste sunt idem
realiter cum sine mutatione sibi adve
niat ut patet ex opposito et ideo dicitur ut
methaphisica reliqua de hoc permittit. **Et**
modis contingit esse relationem rationis.

Quoniam ad undecim. scilicet de relatione
rationis quot modis contingat secundum
est. Quod autem sit relatio rationis secundum
est prius. Quot autem requiruntur ad hoc
quod sit relatio rationis et quot modis con
tingat sunt ostendi. Nam cum relatio
rationis sit in defectu relationis realis ubi
cuius deficiat aliquid de requisitis ad re
lationem realem similitudine aliqua exite
rit extrema modo quocumque est relatio
rationis et hoc patet deducendo per singulos
modos prius positos. Si enim quod prima
quod dicitur non ens ponatur aliquid huius
dine habere ad ens est relatio rationis cum
sicut si ponatur quod motum fuerit potes
nobis videntibus. Hec relatio potest ad
nos posteriores et relatio rationis. Et e
adem quod per potestur quod aliquid relationem refa
tur non illud quod in ipso est scilicet per id quod
in alio est positum est relatio rationis
et sic refertur intellectui ad intelligente
ut factum ad scientem et huiusmodi. Si quod
terram conditionem entis ad duo ens sit
aliqua similitudo sicut est cum dicitur

q' nos sumus p'ores posteaonibus fu-
turus ibi relatio imptata p'illam pon-
tatem e' relatio romis .. Si aut' q'ea
quartam deficiat nullis ubi co'sidera-
tur aliqua h'itud q' emm relatu'm
oppositi no' sunt distincti m'esse rela-
tino saltem nec e'it relatu' realis s' re-
aoms sicut contingit m' relatu'ne p'di-
tina q'm idem refertur ad se ip'm d'o
ide e'ide ide .. Preter hos modos re-
latoms romis ponitur v'mus alius
f. q'm ponit' relatu' relatu'is. ip'am
relatu' no' refertur me' alia relatu'ne
ul' p'aliam relatu'm vnde m'itaturis
p'atentis no' commigit' p'bo p'aliam
relatu'm mediam z istos modos inuit
doctor q'ms p'mo s'maz dist' xxvj.
ar. lo p'o z m'de vident' alij doctores sup
fisse p'oppositu' relatu'is romis ad re-
latu'm reale'm illa q' tuor que d'icunt re-
quiri ad ip'am de quib' d'm e' p'ns ..
Sunt nichilom' m'lti alij boni rela-
toms romis sicut q'nd' duo enaa to-
ms referunt' ad m'm'e z p'liu' mod
alys qui tamen oms rednables sunt
ad istos. *De p'inctib' ad p'dicame-
tum actoms.*

Post p'dca d'm restat de quinto
p'dicamento q' d' actio. Eura
q' consideranda sunt duo. p'mo
quid est actio m' genere f. q' e' actio ma-
nens z t'mens z quod d'ifferunt .. Q'u-
tum ad p'mu' videnda sunt triq' p'mo
quid est actio d'iffinitu' . S'o quo
se h't ad passionem . Tercio quod se h't
ad agens et p'acens . Quarto quod
ad formam acquisitam p'actom i' q'u-
to quod facit sp'ale p'dicamentum a
passione. *Quid e' actio f. sua d'iffi-
nitom.*

Quantum ad p'mu' sciend' q' aut
tor. m' p'ncipioz d'iffinitu' actom
sic. Actio est f. quam i' id q' subicit'
agere d'm'e q'ne d'iffinitio p' partes
singulas sic declaratur d'ic' em' actio
et no' agere q'ma actio e' nom' agere
v'b'm z ideo actio cu' sit nome' sigt'
nam q'ndam simplicem p'mod' p' se

stans f. agere cum sit v'b'm sigt' per
mod' cuiusdam fluxus et ideo cum sit
magis comemens rom' p'dicatu' mod'z
sigt' nomis q' v'bi d' actio z no' age-
Dicit aut' f. quam v' no'nd' q' h' p'posi-
ao f. d' h'itudinem cause ad causatum
q'ms aut' d'icat m' d'm' locu'combus
d'm'f'arum causarum habitudines h'
t' d' h'itudinem cause formalis sicut
si d'icere p'ies est albus f. albedinem
d'icat vltimus m'id q' subiat' ubi sit
duo z ideo intelligend' q' actio requirit
no' solum em' a quo f. etia' t'm ad q'
qui eminus e' ip'm passum z ideo d'icat
m'id q' subiat' q' est ip'm passum.
Actio aut' stat no' solum ad ip'm passu'
sicut motus localis ad eminu' f. pene-
trat' z t'm'it'at ip'm. Ideo bene d'ic' m'
et no' ad. Si aut' agere d'icim' z no' d'i-
cunt' q'ma m' istis m'f'ioribus no' m'm'e
m'tur oms modus actoms m'p' i' h'ore
sola .. Sic aut' no' d'iffinit' actio ut
d'm'di q' facit f. ut eam apphendit
Quod aut' ad m'm'e se habeat actio
z facit m'f'ia d'icet'. *Quod actio z
passio sit v'mus motus z quo se ha-
beat ad m'm'e.*

Secundo d'm' e' quod actio se ha-
beat ad passionem ad q' d'm' q'd
secund' p'mu' m' p'm' t'm' p'hi'oz actio z
passio sunt v'mus motus re' z e' v'mus
actus duoz. f. agentis z p'acientis sed
d' agentis p' d'nomiatom ut a quo et
p'acientis p' reale'm receptom ut m'go
Quo aut' d'm'formu' p't ee v'mus actus
declatur sic. Si duo essent p'o t'm'm
quam ex eis fiet v'm' f. ee. Nec ite'z
si duo esset actu' simpl' m'q' fiet ex
eis v'm' f. esse. S'z quid v'm' est m'p'o
alterz m' actu' sicut patet i' m'a' forma
tuc sit v'm' f. ee et hoc e' v'b'm' p'hi'
secundo de anima q' no' optet querere
quo ex figura ee z t'era fiat v'm' eo em'
m'p'o q' t'era e' m'p'o ad talem figuram ex
illis duobus fit aliq' v'm' .. Ex quo ap-
paret q' m'q' v'm' ee e' ad duobus quoz
q' libet sit actu' ul' q' libet m'potencia

Et p[er] simile m[od]o si essent duo q[ui]lib[et]
 m[od]o ut quodlibet m[od]o m[od]o m[od]o
 h[uius] m[od]o u[bi]n[de] agerent ad m[od]o m[od]o
 terentur nec illis duobus posset com
 petere vnus actus s[ed] si vnus sit m[od]o
 alterum aut m[od]o m[od]o quia eadem ac
 tio p[ro]cedet ab agente: suscipietur in
 passio vnus: idem est actus agentis et
 patientis s[ed] n[on] eadem r[ati]o s[ed] agentis e
 ut est in actu: ut influit patientis aut
 est ut m[od]o m[od]o: ut recipit actum illu
 igitur p[er] esse ut patet duor[um] vnus actus
 et ita realiter actio et passio vnus motus
 sunt sicut ead[em] ma[ter]ia est ab actibus ad
 thebas et eo[rum] et idem sp[ati]um a sursum
 usq[ue] deorsum et ad deorsum usq[ue] sursum
 vnus ergo et idem motus d[icitur] actio et pas
 sio s[ed] actio d[icitur] ut denotat ip[s]um agens
 a quo est et in quo n[on] est: passio ut d[icitur]
 denotat passum in quo est: a quo n[on]
 est. **Quo actio et passio se habent se
 habent ad agens et patientem.**

Quod existas patet quod se habet
 actio ad agens et patientem. cum enim
 actio et passio sint vnus actus qui e[st] ac
 tidens nullum aut accidens sit in duob[us]
 subiectis sequit[ur] q[uod] cum passio sit in pa
 tiente ut in subiecto q[uod] nullo modo sit
 actio in agente ut in subiecto s[ed] solum
 in patiente et hoc idem patet quia cum
 actio sit quidam motus si actio esset in
 agente sequeretur q[uod] omne agens mo
 ueretur q[uod] e[st] falsum. Relinquit[ur] ergo q[uod]
 actio et passio cum sint vnus motus sit
 in patiente ut in subiecto et ip[s]um denotat
 a passione: n[on] ab actione sicut actus
 n[on] est in agente s[ed] ab agente et ab ea de
 nominatur inquit ab eo est: sic d[icitur]
 actio. Ex quo patet q[uod] idem accidens a
 liquando denominat aliquid ut solum in q[uo]
 est aliquando ut causam efficiam aqua
 est. p[ri]mo modo denominatur passum
 secundo modo agens eodem accidente q[uod]
 est vnus actus. s[ed] actio et passio. **Quo
 modo actio et passio se habent ad for
 mam p[er] motum acquisitam.**

Qualit[er] aut[em] se habent q[ui]nto actio et
 passio ut motus ad formam p[er]
 motum acquisitam. Sciendum

q[uod] quidam dicunt q[uod] actio et passio sunt
 diuersa re et ab vnicum et a forma q[uod]
 acquiritur subiecto. Unde ymaginat[ur]
 q[uod] p[er] actum et passionem fiat res n[on] sicut
 p[er] causam agentem ut materialem s[ed]
 sicut p[er] quendam viam sicut si dicitur
 aliquis moueri p[er] quendam viam vs
 q[uod] ad terminu[m] ita q[uod] ma[ter]ia n[on] est a[ut] agens
 sed est mediu[m] p[er] quod fit finitus sit
 q[uod] p[er] actum intelligat[ur] agens attinge
 usq[ue] ad formam p[er] ductam actine pas
 sionem n[on] p[er] passionem passum. Et hinc op
 p[ro]m[od]o n[on] assensio quia videt[ur] d[icitur]
 ita esse cont[ra] p[ri]m[um]. Alii dicunt q[uod] actio
 ut passio ab vnicum ut a forma acq[ui]sita
 sita n[on] dent realiter q[uod] sic ostendit[ur]
 actio et passio sunt vnus motus et sit
 in parte sicut in s[ub]iecto ergo sunt queda
 res causata in s[ub]iecto ab ip[s]o agente om[n]is
 aut res causata ab agente in passioe
 quedam forma na[m] forma et actus s[ed]
 informas vident[ur] esse idem quolib[et]
 aut forma in s[ub]iecto fit p[er] aliquid actio
 et passionem tunc igitur si p[ri]ma ac
 tio recepta in s[ub]iecto est forma et sit alia
 actione est p[er] cessus in infinitum. Si
 aut[em] n[on] sit alia eadem r[ati]o forma que
 libet potest esse actio et passio et it[er]o
 quolib[et] actio et passio est for[ma] recepta
 in s[ub]iecto et it[er]o ponit[ur] h[oc] opp[ro]m[od]o q[uod] ead[em]
 res d[icitur] forma d[icitur] actio et passio d[icitur]
 motus et mutatio. D[icitur] eni[m] forma s[ed]
 q[uod] dat esse rei in qua est. D[icitur] motus
 s[ed] q[uod] ip[s]a forma e[st] in fieri et influere.
 Dicitur aut[em] mutatio s[ed] q[uod] p[er] eam solum
 se h[ab]et alit[er] m[od]o q[uod] p[ri]us. Dicit[ur] aut[em]
 actio s[ed] q[uod] denominat agens inquit
 agens ip[s]a for[ma] facit aliquid ex actu
 d[icitur] etiam esse passio s[ed] q[uod] aliquid pati
 ens fit ea actu susceptione et s[ed] istos
 modos calor receptus in ligno ab
 igne calefact[us] d[icitur] for[ma] acquisita et d[icitur]
 calefact[us] ignis calefact[us] et calefact[us]
 ligni patientis et d[icitur] calefactio p[er]t[ine]re
 nomine calefactionis imputatur motus
 ut mutatio et h[ab]et opp[ro]m[od]o rep[er]it[ur]
 to venorem. **Quo actio et passio fa
 ciunt diuisa predicamenta q[ui]bus re
 sunt idem.**

72.
Quinto videndū ē quod actio et passio unū sunt eadem res facta et esse possunt duo dīsa pēdicamēta ad q̄ ostendendū p̄mitto duo p̄mo q̄ dīsiō entis in x pēdicamēta ut tūm libet gēnis ī suas spēs nō est dīsiō realis q̄mō sit dīsiō eorū que sunt realia nulla em̄ est dīsiō realis nisi em̄ qd̄ fuit vni mō p̄ rem ens aut r v x pēdicamētorū ut quodcūq̄ gēnis r v suar spēs iniqua fuit v nūm ens reale mō licet aut dīsiō nō sit realis tū q̄libet dīsiō est ens reale et ideo nō oportet dīsiōm pēdicamētorū ut gēnex quorū libet esse reale. s̄ vñ oportet q̄libet dīsiōm esse rem veram. Et p̄mitto q̄mō ens dīuidat̄ mens reale r rōnis q̄ omnia enia rōnis et entitatē r dīam hūt arōne et ideo nullū est in pēdicamēto enia at̄ realia hūt quidē vām entitatē p̄ter actū rōnis. Speculatiō ē aliquā p̄t idē differre rōne a se ipso ut sor sedens a se nō sedente et talia enia oīa creata sūt ī aliq̄ pēdicamētorū. Qm̄ aut dīsiō tālū p̄t ēē rōnis q̄mō ipa sūt enia realia possūt esse īdīsiō pēdicamētis ex dīsa cōsidētiōne rōis sicut expresse sup̄ius patuit de quarta spē qualitāt. Existis ad p̄positū q̄mō actio r passio sūt ead̄ res et vñs actus simpl̄ at̄ ex dīsiōne rōnis p̄t esse q̄ faciat duo pēdicamēta et tamen q̄libet eorū res vera est tam actio q̄ passio s̄ eorū dīsiō r dīsiōis nō est realis s̄ p̄ rōnem tū. Unde idē actus differt rōne ut ē abh̄ r sic sūt pēdicamēta actōis r ut est in hoc. A quo sūt pēdicamēta passionis Et ē simile in ex p̄hi in 3° p̄hō q̄mā ead̄ ē mā ab actōis ad thēbas r eō s̄ nō est idē distac̄ q̄mā ille qm̄ ē thēbis distat ab actōe

me r nō actōis ille aut qm̄ est actōis distat thēbis r nō ab actōis et simil̄ sicut ē ead̄ mā nūc actōis r thēbas nō aut idē distare ita sūt eadem res actio r passio s̄ nō idē pēdicamētū. Et hīc diffīcultas īfurgit q̄mā si dīa rōnis faciat dīsa pēdicamēta ergo quelz dīa rōnis faciat dīsa pēdicamēta sic erunt quasi īfinita. Ad h̄c dīcū q̄ nō quelibet dīa rōnis faciat dīsiōtem pēdicamētorū s̄ dīa illarū rōnū que nō sūt reducibiles ad vñā rōm vñocām talis aut dīa rōnis nō excedit vñā x pēdicamētorū p̄t q̄ nō sūt īfī. x pēdicamēta h̄c aut sup̄ponatur ad p̄us aliquat̄ aut ī gēne tali p̄t patere sup̄ius vbi ē posita pēdicamētorū dīstīctio. *De actione in manente r transiente*

Secundo videndū est de dīsiōne actōis q̄ ponit p̄h̄. iv. me te q̄ s̄ actōis alia īmanēs alia t̄nsiēs ita q̄ facta sūt tria. p̄mū ē ostēdere quod dīnt et quod conueniūt ad mūtē h̄ tria. s̄ facē agere r opari. Secūdu ē q̄ est actio manēs r t̄nsiēs et quibus conueniat. Tertiū ē quod se hēant ad mūtē ī quo. s̄ quem aut r dīnt actō manēs r t̄nsiēs. *Quod conueniūt r differūt facere agere r opari r quibus conueniant.*

Videndū ē p̄mo quod dīnt ista tria. s̄ opatio actio r factio Et dīcū q̄ sūt magis oīe r mīus oīe et etiam r dīsiō obiectōrū q̄mā opatio ē oīe ad actōm r factōnem et actio ad factōm. Om̄s em̄ factio actio quedā est r nō eō q̄mā nō oīs actio factio ē. Om̄s aut factio r actio opatio ē s̄ nō eō q̄mā aliqua opatio est que p̄p̄a r s̄ncta acceptōne neq̄ est actio neq̄ factio. Igit̄ de factōne loquēdo dīcū q̄ factio p̄p̄e est alia actio cū p̄napm̄ ē ars mechanicā que assumit ī exteriorē

no solum ad usum s; ad transmutacionem
forma sicut faber assumit ferrum ut trans-
mutet in altissimum: dominator ligna
et lapides ut transmutet ad formam domus
et talis factio est actio et opatio: et talibus
factiombus semper propter opationem
relinquuntur aliquid opationis quod est finis propter
opationem. Igitur facere est agere et operari
et factio est actio et opatio. Quia propter
non inconuenienter dicitur quod ars est ratio
factibilium quod est intelligendum de arte mecha-
nica et de illa que assumit in se ad
transmutacionem ad formam et ideo artes
mechanice factive dunt. Actio autem
propter dicitur opatio cuius principium est ut per non
habet actum nisi ars que assumit in se ad
ad usum: et non ad transmutacionem ubi de
necesse est. Quia enim ignis habet potentiam
naturalem ad calefactionem vel comburendum
calefactio ligni dicitur agere in lignum et co-
burendum simile et tamen calefactio quam
combustio dicuntur actiones si non propter
factum nec calefacere vel comburere est proprie
facere sed agere. Similiter quod ars aliquid
est actum et eius actio exterioriorem trans-
mutacionem non transmutacionem in se ad transmuta-
cionem sed ad usum solum talis opatio dicitur
actio et non factio sicut huius artem eques-
trem assumit equum ad equitatem et cytha-
rizator cytharam ad cytharizandum.
Unde equitatio est actio transiens et cytha-
rizatio et quilibet est opatio et actio si non propter
factum et quilibet est equitare et cythari-
zare est agere et operari si non propter facere. Unde
propter factum finis. Unde mechanice ponitur
actio quoniam. Opatio autem ista co-
nominatur et ultra ubi intelligendum quod forme
que sunt actus dunt propter aliquid dunt propter
signari possunt. Unomodo propter modum status
et permanere et quia non nominatur est sic sig-
nare ideo semper forma signatur sic per
nomen et nominatur ut forma lucis per
nomen quod est lux et forma albedinis per
nomen quod est albedo. Alio modo eadem forma
signatur propter modum actus et eundem mo-
tum fluxus vel flexus et quia ubi tamen mo-
do sunt signata ideo forma albi signatur
per dictionem ubi albi et tunc videtur importare

quedam fluxum et motum et propter
sequens quedam actum et sic forma lu-
cis signatur ubi albi per hoc ubi lux
et forma que est calor per hoc ubi calidus
et albedo per albere. Calor enim et albedo
idem sunt quantum ad principium signatur
quia utriusque mutatur ipsam formam lu-
cis si nomen quod est lux per modum permanere
habet autem quod est ubi lux per modum transmutacionis
actus et fluxus et ideo tamen lux sit quod
transmutacionem ubi albi signatur quidem ipsam formam
lucis per modum actus fluentis in se ubi
solum notandum. Unde lux nihil aliud
est quam lucem habere et materiam lucis esse
Opatio ergo ponitur abstracta ab actio-
ne et factione conuenit actum formalem
qui est lucere. Unde lux potest dici opatio
et non actio vel factio propter loquendum quia
nihil est facere actum si est ipsa forma.
Unde nomen opationis conuenit isti actui for-
mali. Patet ergo que est dicitur me-
chanice actum et opationem quia factio est
propter artem mechanice et artificia-
lem actio autem est propter naturam
lucis et artem mechanice ad usum solum
assumitur. Opatio vel hoc est actum
formalem quod non est actio nec
factio. Aliquid tamen versus loquendum
accipit unum passio et tunc sumitur
equinoce sicut qui dicit quod pictor fa-
cit pictum album et albedo facit pictum
album quia ibi facit equinoce sumitur
Pictor facit pictum album esse et
hoc est propter facere albedo aut facit pa-
rietem album formalem et hoc est facere
maxime quia hoc nihil aliud est quam pic-
tum habere actum albedinis vel actum habere
ipsam albedinem vel esse materiam albedi-
nis quod est albere que omnia idem sunt rea-
liter. **Quid est opatio manens et transiens**
et cuius principio quoniam.
Secundo dicitur quod quid est opatio
manens et transiens ad quod dicitur quod
quod non potest esse hoc quod opatio manens et transiens
sic sumitur quod opatio manens est
que manet in operante ita quod non transiens
exterioriorem in se sicut intelligere vel
le lux et huiusmodi. Et opatio transiens dicitur

illa que ab operante trahit in exteriorem
 in qua suscipiat sicut tale facere
 est trahens quia trahit in in aliquid
 ultimum et dominare. Unde breviter
 omnis actio que ab agente recipitur
 in aliqua materia in qua actio trahit de tra-
 hens. Quibus igitur hunc sunt de qua quia
 trahit hunc amplius fiat manifestum
 addendum est aliquid speciale iuxta quorundam
 doctorum subtilium sententiam. ubi sciendum
 per eos quod operatio manens est ut pura
 receptio actus in se et non est aliquid
 agere effine sed est ut recipere purum
 quantum ad principium nunc ut quantum
 ad principium formale est facere formale
 tale quod nihil est aliud quam esse in actu
 formali ipsius forme. Hoc autem quod
 dico quod operatio manens non est aliquid
 agere effine intelligo supponendo quod mul-
 tum videtur. scilicet quod nihil unum et idem
 sit actum et passum et eundem quia
 si aliquid secundum accidens possit esse per
 ductum alicuius actus et suscep-
 tum eiusdem secundum idem tunc operatio illa manens
 esset aliquid perducere effine sicut aliquid
 ponit de meliori et actu suo. Ad hoc
 igitur ostendenda premitto quod omnis
 operatio est alicuius hunc autem quod dico ali-
 cuius est casus gratia et implet hunc
 causam sine principio. sunt autem quatuor
 causae. scilicet efficiens et finalis que sunt
 extrinsecas efficiens et materialis et formalis
 que compositae ex materia et forma sunt
 intrinsecas et deessentia rei non autem in
 aliis. Quibus igitur omnibus attributa
 operatio causae in finali non attribuitur
 alia causalitas a causalitate agentis
 per eos quod eius amore agens agit et
 in hoc consistit causalitas eius. At-
 tribuitur ergo operatio et agenti et for-
 et materia et est operatio cuiuslibet sed
 est materia sub hunc principium materialis
 unde operatio est ipsius principium materialis
 sicut susceptum quia eius est recipere
 actum et per formam. Est autem forma sicut
 principium quod facit formaliter tale quod

nihil est aliud quam dare actum forma-
 lem formaliter. principium autem efficiens
 est tamquam ens quod facit tale efficiens per
 lucere in luna est operatio efficiens quod per
 causam efficientis ipsius solis qui cau-
 sat lucem in luna. Est autem lux etiam
 ipsius lune tamquam principium materialis et sus-
 ceptum quia ipsam lunam suscipit et est.
 etiam lucere operatio ipsius lucis tamquam
 principium formalis cuius est dare actum
 formalem formaliter. Ex quibus patet
 quod operatio est cuiuslibet principium et materialis
 et formalis et efficiens sed sub hunc hunc
 tudine. Hunc suppositis videtur multum
 saluo semper iudicio meliori quod operatio
 principium passum et formalis semper est
 manens sed operatio principium efficiens semper
 est trahens per se loquendo quibus per
 accidens possit esse manens ut si aliquid
 facit actum in se ipso ita quod id per se
 esset agens et patiens si hoc esset pos-
 sibile. Quod autem operatio principium passi-
 vi sit manens patet satis ex se sicut
 lux manet in luce quia soli passum
 in est recipere et non extra mittit quantum
 est illius passum. Quod etiam operatio prin-
 cipium formalis sit manens patet na-
 operatio principium formalis non est aliud
 quam esse forma qua aliquid est tale for-
 maliter nec dicitur ab ipsa forma nisi in no-
 te signante. Ipsa enim forma ut sunt
 sub hunc principium formalis sunt
 nominaliter et ut sunt sub hunc principium
 per accidens signat ubi aliter et sic foris
 operatio forme que est lux est lucere
 et albedinis albere et caloris calere.
 hec omnia patet quod manet sicut lux in
 luce albedo in albente calor in ca-
 lente. Est tamen intelligendum quod aliter est ma-
 nens operatio principium passum et aliter
 principium foris quia dupliciter differunt.
 Primo quia ipsa operatio principium pas-
 sum que est ens non actum sed susceptum
 est in ipso principio sicut in se et sicut
 supradicta perfectio realiter differens ab
 eo sicut lucere solis et lune differt

asole et luna que sunt susceptiva li-
as. Opaco no pnapm formalis ma-
nens que e esse tale formaliter no e
m ipso pnapio formali sicut m subiec-
to nec est aliquid additu npi forme.
realiter ab ea dmsm f est i materiali
pnapio sicut m sbo eo modo quo eaa
npi forma. Unde luce albe cale no dif-
ferunt a luce albedine i calore n luce
est m luce ut m sbo f m lucente i idem
est de alio. Secundo dnt quia o-
paco passm pnapm e reape actum
ab alio sicut a causa efficiente reduce-
te npi de potentia ad actum. Opaco
aut pnapm foris absolute accipio
p eo q est esse formaliter tale no ipor-
tat esse ab alio sicut a causa efficiente
Unde luce i luna qms heat causa effi-
nam npi solem q put e opaco lucis
no est aliter effine. Qd aut opaco
pnapm effm p se loquedo sic tnsiens
et no manens patet quia illa opaco.
di tnsiens i no manens que respicit
illud a quo e talis opaco ut eius ago
est i no ut eius m quo est f opaco
pnapm effm est hmo que e eius a quo
est ut a quo est i no eius ut m quo e
m p accidens si forte posset ut possit
m idem concurrere pnapm actm i pass-
m q mlti reputant mposibile. Et co-
firmat h q opaco pnapm effm se-
per saltem p se sit tnsiens quia vo-
metur d q po actma e pnapm
tnt alud m q alud unde talis
actio tnsiens semp e m alud semp
si est m eod q semp est p alq dram
passm ab actmo queaq sit illa.
Ex das conclusio q subalite mtenet
ut patet ex das opaco respicit pnapm
sua subdmsa hndme quia opaco
respicit pnapm passm ut m quo e
formale ut q est efficiens ut a quo e
Secundo occludo q h distincto psta-
re cu das omibz quia no videt hre
dmsitatem n quoniam ad pnapm effi-
mm de quo patet q si loquam p se
cum nihil sit idem agens i patiens
semp opaco est tnsiens et sic intel

ligere nullo modo esset actio realis
m si solum grammatice sicut luce
respici lucis f solum mltas esset ac-
tus mltis ut mltas receptus i
mllm causatus effine ab o et sic
esset mlligere actio mmanens i p-
modum pnapm mltis et formalis
q mlti ponit. Si aut contingat
q paco agens aliquid sit idem agens
i patiens sicut quida dicunt q idem
est pductum sue mltas receptus
tms sit actio agens m tali i opaco
ent mmanes quia no tnsit m alteru
sbo et est eius ut a quo i ut m quo
et sic mltas est opaco i manes ta-
r pnapm actm q formalis i pas-
sm et idem dico de mltis i de similibz
no q de tms an mlligere ut vide-
sit actio solum grammatice ita q soli
sint actus obor i no actus pote q
ut sint eaa potae actie i ista sit p-
actones. **In quo committit i m quo
dnt opaco manes et tnsiens.**

Certio vidend e brevit q dnt
m quo committit i dnt opaco
manes i tnsiens. Et dd m q omter
ponte q quoniam m hoc qnt p-
dia opaco tam tnsiens q manens
quia nom opaco e npi omne
dnt aut m tribz. Pmo quia si
velimus loqm p se omis opaco tra-
siens d opaco i ultra hoc ut actio
ut factio. Actio quidem r agentis cu-
us actus pnapm e po actma n-
cums actus m aliquo reapi ab age-
te i si no alio ut sup m alio tnt
sbo i item cum pnapm e ars ut
scia actma que assumit m exiore
m qua tnt solum adusm factio
aut r agentis artificialis cum pnapm
m agendo e ars mechanica i tnt
m exiore artificiali. Opaco
at i manes si p se loqm volumus no
d actio neq factio maxime si opaco
mmanes sit solum illa que e opaco
pnapm passm i formalis i no effec-

tim. Si autem possit dici opatio ma-
 nens aliquo modo propria acti tunc
 posset de actus licet non fieri. Et
 quod tunc sit de hoc large loquendo opatio
 inmanentem versus loquentem vocat
 actum. Et hoc est valde larga acceptio.
 Secundo dicit opatio manens et tran-
 siens quia opatio manens est perfectio o-
 perantis ut lucere est perfectio lucen-
 tis. Et opatio transiens est perfectio o-
 perati sicut edificare est perfectio edi-
 ficati et sic de aliis. Hec autem dicitur si appli-
 cetur ad predicta potest patere. Si enim
 accipiamus opationem manentem esse
 propriam passionem quia omnis eius opatio
 que est est solus ut susceptum est
 perfectio eius et non alterius suscep-
 tione cum nullus accidet sit in duobus
 subiectis patet quia illa opatio que
 est propriam passionem est propriam operantis isto mo-
 do et nullius alterius. Si autem acci-
 piamus opationem que est propriam for-
 mam per se declarato patet quod eadem
 eius est perfectio non quidem simpliciter ad di-
 ta ut per se dicitur et si eius est facta ta-
 le formaliter. Si autem ponamus
 opationem propriam efficientem semper
 transiensem sic non esset perfectio
 operantis aliqua ut in quo sit ut aquo
 et si ponatur quod aliquis agens est propriam
 opationis ut aquo per modum agentis
 et ut in quo per modum susipientis sit
 sic quod non transiens in alio subiecto sit ta-
 lis opatio est perfectio operantis et nec
 quo est opatio subiecti et ut aquo est
 effluens. Tercio dicit in hoc quod nulla
 opatio manens constituit aliquam opationem
 per opationem ut videtur intelligere lucere
 et huiusmodi. Et opatio inexterior in
 est duplex quodque enim aliquis exte-
 rior in magis assuit solum in usum
 sicut equum ad equitandum et cytharam
 ad cytharizandum. Quodque autem assu-
 mitur in non solum ad usum sicut
 minuetur ad aliquam formam sicut
 quod facit latum ut domum

igitur opatio transiens in qua in solus
 in usu assuit non habet ex se nisi quod aliquis
 alius opationem manens per se et dicitur
 constituitur sicut ut opatio manens
 et sic in utraque opatio tam manente quam
 transiente illo modo operans sit finis
 et in illa opatione transiente in qua as-
 sumitur in ut transiuntur ad formam per
 opationem constituitur alius opationem in
 per opationem est finis sicut domus nel-
 latus. *De predicamento passionis*
 quod est per propriam diffinitionem

Predicamento sexto quod est passio
 in agendo est ubi supponitur
 huius que dicitur sunt supra in predicamento
 qualitatis de passione ubi actus est de
 terra spe qualitatis et ita illis suppo-
 sitis que dicitur sunt in capitulo precedente de
 predicamento actus non restat dicitur nisi
 unum. Si quod est passio diffinitur. Ad quod
 dicitur quod auctor vi. propriam sic diffinitur pas-
 sionem. Passio est effectus illius quod actus
 ubi considerandum est quod sicut patere potest
 ex dictis in predicamento actus. In passione
 est duo considerare primo. Si quod ipsa est
 forma patientis ab agente impressa
 et quod ad hoc dicitur in diffinitione quod passio
 est effectus actus. Secundo considerandum in pas-
 sione quod ipsa est actus fluens et tunc a
 virtute activa agentis in propriam et quod ad
 hoc dicitur illa actus. Bene ergo diffinitur
 passio ut dicitur effectus actus in quo
 tunc est quedam forma ab agente transi-
 fusa in propriam et dicitur etiam esse
 illa actus in quo illa forma est in fi-
 eri et in fluere. Ceterum dicitur de passione
 dicitur sunt supponit locis per allegatas et ideo
 de passione tamen dicitur sufficit. *De predi-*
camento Quando.

Quando ad predicamentum quod vi-
 dens est unum tamen. Si quod est dif-
 finitum. Ad quod dicitur quod auctor sex pri-
 cipiorum diffinitur unum sic. Quando est
 quod determinatur ex adiacentia temporis et
 rem temporalem. ubi intelligendum quod quando
 hic accipitur nominaliter licet in determi-
 nabiliter et ideo potest predicari de suis speciebus

sicut alia genera. Si autem quod relinquitur ex
adiacencia temporis quia tempus non est quod
ut patet in libro vi. principiorum sed est aliquod
derelictum ex mensura applicata quod est
tempus ad rem temporalem mensuratum. Unde
fluente et transiente tempore quod relinquitur
tur. Dicit autem ex adiacencia et non ex in
herencia ad denotandum quod quidam est actus
ab extrinseco. Dicit autem etiam rem temporalem
non sine causa. Vbi intelligendum quod propter
mensuram que est tempus sunt alie due
mensure. scilicet eternitas et eorum de quibus
supra dictum est cum agitur de predicato
quantitatis quia igitur eternum quod est deus
potest comparari ad suam mensuram que
est eternitas idcirco confingit in intellectu
quoddam quod quod potest dici quod est
mitatis. Idem etiam est de comparatione et
applicatione eum ad eum et idcirco si hoc
esset triplex quod. scilicet quod tempus quod
eum et quod eternitas. Quod ergo tempus est
per predicamentum quia causatur ex me
sura fluente vel relinquitur ex sui adia
cencia ipso. Quia nunc eorum et eternitas
non sunt mensure fluentes vel successi
ve neque fluentium sed permanentium et permanen
tes. Ideo quibus ibi per extensionem nominis
utamur. Quod etiam non potest esse predicame
tum licet large id dicit auctor vi. prin
cipiorum etiam rem temporalem ad excludendum quod eum
et eternitas. *De octavo predicamento quod
est ubi.*

Vbi autem est octavum predicamentum
etiam quod videnda sunt tria. primo
quod est ubi secundum quod magis est ubi. Tercio
quod se habet ad locum. *Quod est ubi*
natum ad primum sciendum quod auctor
sex priorum diffinit sic ubi. Vbi est
circumspectio corporis ad circumspectionem loci pro
cedens. Vbi intelligendum per albertum quod
triplex est circumspectio una scilicet quod locus cir
cumscribit locatum et ista est actus alia
est corporis contenta quia. scilicet circumscribit
alocum et hoc est passiva et etiam que resul
tat ex utroque et hoc est ubi scilicet quod est predicame
tum et hoc est modus essendi proprius ubi
scilicet quod accipitur quia speciale predicamentum et dif
tinguitur ab omnibus aliis predicamentis

licet autem ubi non sit circumspectio loci ac
tua vel locati passiva et radicaliter
fundatur in corpore circumspecto sicut in
suo. Hinc visum patet quod si indiffi
mone quia ubi est circumspectio corporis
hoc est quia radicaliter fundatur in corpore
circumspecto procedens ad circumspectionem loci
hoc dicit quia ubi resultat ex actua
et passiva circumspectionem loci et locati
Non enim a loco immediate causatur
ubi sed a loco circumspectionem. a loco autem
causatur et mediate circumspectio actua quod
per aliquos est in genere actus scilicet ubi
procedit non a loco immediate sed mediante lo
ci circumspectionem actua et locati passiva
*In quibus est ubi et quot modis aliud
est in loco.*

Secundo videndum est in quibus repa
tur ubi. Et est secundum quod solim re
peritur in corporalibus. Ad quod sciendum pro
mitto unum quod si aliquid est in loco et
pluribus uno modo circumspectum et sic omnia
corpora circa ultimam speram sunt in loco
quia ab aliquo corpore circumscribuntur
et concluduntur alio modo diffinitive
videtur autem diffinitive esse in loco quod sit
est in uno determinate quod non est in alio
quibus non sit ibi circumspectum et ipso mo
do separata et angustis sunt in loco. Ter
cio modo aliquid est in loco per exhibitionem
sue partem et isto modo deus est in loco
et non circumspectum neque diffinitive quod
potest esse non solim in loco sed ubique quia
nullum est rei plus est nec circumspectum neque
limitatus neque diffinitus. hoc suppo
sito patet quod ubi potest reperiri in rebus
corporalibus cum enim procedat a loco et
locati circumspectionem. Deus autem angustis
et actus cum non sit in loco circumspectus
in vacuo etiam ubi nullum corpus
est non possit circumspectio esse actus vel
passive idcirco sequitur quod quibus aliud
in multis locis attribuiamus dicimus
eum deum esse ubique licet non diffinitive
nec circumspectum et angustis et actum esse
in loco non circumspectum sed diffinitive quod
potest esse in loco attribuiamus eis ubi

no est
gma
sic au
idem
f no e
ad ill
etiam
no sic
nec lo
locus
ei att
ut po
tum
m ty
am
di in
sicut
tum
et ubi

Odas
videt
ubi
fiat
pho
loa
est s
sem
nem
tim
et loca
p an
men

Not
tio n
do d
posi
it e de fus
ne querat
olito folio
m ubi an
ale d fig
Otm
adia
pus
hge

no est ubi predicamentum si e va
gmatum ubi. Ex eo em qd conspici
sic appenaa esse in loco ymagin
idem in spualibz et ita eis attrib
si no est uerum ubi p dicitur
ad illius mod ymaginatum. Im
etiam est ex vltima speram cui
no sit corpus cotinens ut contem
ner locus nec locatum f est solu
locus ymaginatus. Ita etiam qd
ei attribimur ubi no est ubi id
ut p dicitur tale f solim ymagi
tum. Sicut etia et ymaginam ite
in tpe ymaginato anteq eet tpe
amudt pncipio ut postq d finem
di timo quia id qd no est tale
sicut n corpus f solim ymagi
tum sicut tpe. *Quod se hnt us
et ubi quia fnt diuisa realiter*

O nantun adterum quo vsc
habet ad locum pte pte ia
das quia realr differunt. Locum
videtur ee sicut causa aqua pte
ubi. Cum em locus sit vltimor
fices corpus ambientis ut di n
phoz et ubi p cedat actu spae
loa actia et locati passua ut n
est segme qd fnt realr diuisa em
secundo quia locus e in corpe i
nente sicut in sbo cum sit emul
tima supfices si ubi e in qto
et locato corpe sicut in sbo ut pte
p autore. in pncipio. *De p
mento qd e posicio.*

D omi p dicitur e posicio
ca qd videnda sunt tria. no
q mod di posicio secundo qd ofi
cio ut e p dicitur. Tercio o
do dnt posicio ut est p dicitur
posicio accepta in genere qntis.

Qd e hitus put e predicament
O nantun ad pmi sciend aut
tor sex pncipioz sit diffi
tum put e p dicitur. hitus
adiacencia corpe et corpe que cor
pus sit. Ad hunc diffiniet
lgeciam sciend qd secundo albim

triplex est adiacencia bna. f. corpe
qua corpus figurat et tinnat ea qe
sunt ea corpus f sua piam figurat
nem et adiacencia actiue e acorpe fi
gnate. Alia est adiacencia que e cor
que sunt ea corpus f qd talia figura
tur et tinnat acorpe et h est quedam
passio. hec aut due adiacencie no snt
due res distinte realiter f solim dif
ferunt sicut actio et passio. vnde sit vna
actus. f adiacencia actiua e acorpe fi
gnate et ead e passio in corpe figu
rato. Est aut tertia adiacencia que
causatur ex his duabus. f qd vtrunq
vtrq adiacet et hec adiacencia e hito
et sic patet p diffinietis qua di qd
hitus e adiacencia. Vltimus at scid
q aliud e mhere et aliud adiacere qa
mherencia dnt pte mod accidit qnti
ad pnt ee. Accidit em ee est mhere
et ideo nullo modo pte comenire sbe
complete qd em ne est nlli accidit ut
di pmo phoz. Et adiacencia put h su
mitur dnt quidam applicatorem rei pte
p extis ad alia rem et h quent sbe
sicut vestimetum adiacet corpe quoz
quodlibet e sba ergo mherencia pte so
lim est accidit adiacencia solu sbe ap
plicabilis ad aliam sbam quatin que
libet est pte subsistens ideo albedo i
heret pte si no adiacet vestimetum
aut adiacet si no mheret corpe. Ex q
patet qd qntis hitus qui e p p dicitur
tum et hitus qui e pma spes qualitat
sit ipsoz accidit hitus in qui e pre
dicamentum nullo modo e accidit sed
sbe no omittit f qntitatie et corpale
cui altera aliquomodo e applicabilis
modo qui msequeti ca dntur et ideo
indiffinietione di q hitus e corpe et corpe
que ea corpus sunt. Vltimus at scid
dnt qd meo qd di corpe tangi cau
sa finalis hitus. Nam omis hitus si
naliter e mictus ant pte deore aut
ppter tegumetum aut ppter tuncum ipms
corpe in eo aut qd di corpe que ea corpe
sunt tangi et n aliquale no exqua qa

ut e de fuis
que querat
folio folio
m9 libri ca
ule d fig

illa carent omnia acci. si in qua et
ita patet quid est hitus **In quibus**
hitus inuenit: in quibus non.

Ex his patet secundum quod quorum
est hitus: in quibus. Dicitur
enim est quod non est accidentum si sicut
non omni sicut si corporeum quod
modo sit idem est. **Ubi sciendum** quod
de quod metator sup. vto metat. **Ad**
metum hitus accipit ex adiacentia co
tinetis ad contentum non putat continet
est contentum si putat contentum habet
continet ut arbor cortice ho vestem
Constat autem quod si hitus continet ad
continet non est si omnes partes continet
corpus contentum si solum si exteriores
Nullus autem hitus est apparet toti cor
pori. si hitus apparet partibus corporis
que sunt denominare sicut totum sicut
galeatum est apparet sibi caput et tali
acum pedes: et cum ho est galeatus i
capite de simpliciter galeatus. Ex quo
sequitur quod hitus non debetur alicui cor
pori nisi organato ut hitus dicitur
partem et hinc est quod manumata ut la
pides et hinc non dicitur propter hitum
et hoc inuenit auctor. vi. principiorum quod
dicit quod dicitur ipse hitus non est accipit
si totum corpus si secundum dicitur par
tes. Ex his igitur breuiter concluditur
quod est: in quibus continet hitus
putat est predicamentum quia non est acci
dentum si sicut nec sicut omni si cor
porum nec corporum omni nisi habe
tuum dicitur partem sicut sunt vi
uentia nec si omnes partes nisi si exteriores
quod in omnibus vinctis inueniatur
ut arbor hit cortice equus sella ho veste
et magis est inueniatur in eo que sunt circa
hominem. Ex his patet aliquid circa
predicamenta quorum demodulo inueniatur
circa ea conueniunt et hoc explicandum si
intentionem propter hitum inueniatur aliquas so
lilitates et difficultates spales doctores
moderni circa ista differunt et spalit circa
ultima sex predicamenta de quibus principibus
excerta facta hinc metat voluit pertractare
De his que predicamenta quod sequuntur

Postquam dem est de predicamentis
ad predicamenta in generali primo
creuit que aliquando conueniunt
sunt omnia sicut et accidentibus si de
lit predicamentorum in spali tertio. **Ubi**
et idem est de quibusdam que quod sequi
tempa predicamenta ut omnia ut plu
rique ab aliquibus propter si propter predi
camenta vocantur et circa ista sic pro
cedit est quia primo dicitur de nomine
quod putatur videntur. **Et** de nomine
quod putatur aliqua alietas. **Ter**
denominibus signatis subalibus hitus
bimayme que putatur videntur ali
quidam alietas ordinis **De his**
que idem quod dicitur et quot modis
si aliqua eadem.

Conueniunt ad primum occurrit hoc in
idem de quo videtur quod dicitur
de de de de omni si propter vto metat
vto sicut faciat idem vto in quantitate
facit equale vto in qualitate faciat
sicut si vellemus propter hitum non oportet
propter dicit de eodem nisi quod simpliciter
esse vno et de eisdem est sicut
et breuiter quot modis et quibus
idem et aliqua dicitur vto tot modis
idem et tot modis dicitur et aliqua
eas ut fiat explicatus mani
fem. sciendum quod si propter vto metat
alia dicitur esse eadem simpliciter. si propter
et accidentibus. per accidentibus at de vno
necatur accidentibus propter si propter propter
alio modo ut dicitur sicut videntur propter
in dicitur aliqua esse eadem explicat
de quod duo accidentibus dicitur de eodem
sicut si dicitur albedo et sicut de po
tes et albedo sunt idem per accidentibus
et de quod accidentibus de de sicut ut
albedo de forte tunc for. et albedo sunt
id per accidentibus. **Tercio** quod si propter de
de dicitur ut si dicitur albus et fortes
albus et for. sunt idem per accidentibus. **Si**
audiantur sicut si propter et accidentibus hinc
est propter primo quod de sicut simpliciter propter
dicitur sicut si propter et accidentibus ut hinc
hoc est ho albus. **Et** de quod de sicut

animali. Et sic accipiendo dñs omne
differens est dñsum si no omne dñu
sum est dñs quia dñs addit sup
dñsum aliqua differre. Secundo
aut q docet ar les p to metha^e inter
omnia illa que sūt dñi illa qñe dñs
differre que sūt eadē genē r dñsa pñ
spem qñ talia conveniūt in vno om
ni genere r dñs dñs specias r cont
rys que em dñt mō solū differūt
differētijs accidentibz et ita patet qd
est dñs r quōdō se hñt ad mñia dñs
et dñsum. *De dñi rei r rōis r pō qñ
modis dñi rāio.*

Secundo videndū est q est diffie
re r rōne vbi pmo videndū est
quot modis dñi rō. Secundo quōdō
se hñt rō ad rem. Tercio quōdō dñs
aliqua differre rō rōne. *Depmo
iam pposito.*

Quāntum ad pñm sciendū q rō dñi
sex modis pmo idē ē rō q an
sa vnde r mōsu omīter loquēdm dñi
hñt rō est. i. hñt causa ut reddē rā
cionem hñt. i. causam dñi. Secundo
rō idē est q aliqua bona pbatō si
ne sit p causam sine sit p effem r sic
aliquis dñi pbatē suam oppmionem
multis rōibz r sic vidē pñm in diffini
tione argumēti qñ dñi. Argumēti est
rāio rei dubie faciēis fidem. Tercio
rāio idē ē q diffinīō r sic accipitur
mñm pñm pñm rāio q equiuoca sūt
quorū nom ē qñe r p id nom rō pñe ē
dñsa. rāio. i. diffinīō. Quarto rō
idē est q conceptō mñtus de re
qñ quis expresse vlt intelligere que
etiam vñm mētis dñi. Et hñ modo rō
rei est ems expressa conceptō in mte.
Quinto rō idē est q illud q rñdet
in re conceptōm mte. De se fñt r dñi rāio
p q tali conceptōm rñdet. Hoc aut ē id
q apprehendit mñtus de signatōne ali
cuius nomis r hñ mñtibus diffinīō
est ipa res que p diffinīōm mptatur
Et hñ modo dñi pñs qñto metha^e q rō
qñ fñt nom ē ipa diffinīō. sicut dñi q
q rō mñtiae ē mñtēdo mēdm eorū

que pñt ad altero. In hñs aut que
no hñ diffinīōm pñe rāio talis rei
est ut ex quo res hñt q sit res sit
rāionalitatē ē illud ex quo quali
tas hñt sit qualitas. Quia tñ hñc
vñm nomie rōis. sciendū ē q hñc
nomis no fñt illud q sit dñe r tel
leus pñendit fñt fñt nom rei ut
nomipidis ut quodāqz aliud sed
hoc in rāio fñt mñtēdm cū sit nñ
pñm mñtis sicut diffinīō r genē
r hñm aut mñtēdm ē applicabilis
rei conceptō vnde dñi rō. Secundo rō
idē ē q mñtēdm potēda anime
rōis aqua rōne hñ rōnalis dñi
hoc ē pñ alij vocatur mñtus a
liquis alij alij nomibus ad mñ
tis abus sūt sicut supmō dñi
fñt. Depotēty anime ageret
*Quo rō est in mñtēdm r quōdō ē
in rōgnōdō conceptō mñtus tñt
se hñ potēdam.*

Quāntum ad pñm quō aliqua rāio
mñtēdm. Sciendū q tres vñm
mñtēdm dñi rāio faciūt ad pñm
tñm dñi alios ob mñtēdm dñi
est accipiendo nom rei pñm qñp
aonmñtus dñe formata no ē
mñtēdm pñm ē mñtēdm forma
r pñm. Accipiendo aut rōm pñm qñ
experi formale rñdet tali conceptō
dñi rō mñtēdm no quid quasi ipa
mñtēdm qñ fñt nñ sic mñtēdm aut etia
ipa rñtēdm cū conuenit talis mñtēdm
cū mñtēdm extēdm cū sit maia
pñm dñi ē mñtēdm in qñtūm mñtēdm
extēdm ē aliquid q rñdet cū
conceptō anime sicut signatū fñt
videndū q ipa conceptō mñtēdm ē pñm
se hñdrem que ē extēdm animam
alij ipa conceptō mñtēdm ē similitudo
rei ē animam existētm sicut hñ conceptō
qñ hñdrem significata pñm nom
hñm talis conceptō hñt fundā
mñtēdm in qñtūm res ipa
ex si conformatate ad mñtēdm tel
lectū faciūt q mñtēdm sit verus

et qd non significans illum intellectum
 ipse dicatur de re... Aliquid autem
 ipsa conceptio non est similitudo rei
 existentis extra animam sicut est aliquid
 qd consequitur ex modo intelligendi
 rem que est extra animam: hinc
 sunt intentiones qd intellectus adi-
 uenit sicut conceptio de sigto hinc
 nominis genus non est similitudo ali-
 cuius rei extra animam existentis sed
 ex hoc qd intelligit al ut implumbus
 species attribuit ei intentionem quibus
 et hinc intentionis licet primum fu-
 dametum non sit in re sicut intellectus in
 remotum fundamentum est res ipsa
 unde intellectus non est plus qui habet
 intentiones adiuvenit et simile est de
 omnibus aliis que consequuntur ex modo
 intelligendi... Alii vero ipsa conceptio
 de aliquo sigto primum non habet funda-
 mentum in re neque primum neque re-
 motum sicut conceptio coniungere quia
 neque est similitudo rei extra animam ne-
 que consequitur ex modo intelligendi rem
 aliquam vere et ideo ista conceptio
 est falsa. Unde patet s. s. qd dicitur
 in re inquit sigtum nominis cum acci-
 dit esse rem est in re. et h. qd tangit
 ipse qd conceptio intellectus est similitudo
 rei... Accipiendo autem rem pro intellectu
 na realiter et sicut patet qd est mes-
 sena aie sicut primum accides in po-
 sbo ut sup. dicitur est cum de potestis
 aie dicitur fuit. **Quod aliqua dicitur**
re et ratione et dependentibus ad ipsa.

Quantum ad tertium. s. quod
 aliqua dicitur re ut ratione dda
 sunt tria primum est quod dicitur
 sitas rei ut rationis subtriplici mo-
 do concluditur. Secundo quod aliq-
 dicitur differre re ut realiter. Ter-
 cio quod aliqua dicitur differre ratione
 ut per rationem. **Qd dicitur dicitur rei ut**
rationis subtriplici modo concluditur.

Quantum ad primum primum primum
 vni nati et secundo ostendo
 primum primum. Illud qd primum est qd ad

et dicitur qd aliqua duo sunt diversa per esse
 eam rationis et aliud qd aliqua duo sunt
 diversa per rationem ut diversa ratione. **Quod**
enim dicitur qd aliqua duo sunt diversa entia
rationis est primum qd illa duo et eorum diversitas
sunt a ratione ita qd tam entitas eorum qua
diversitas pertinet ad rationem et ad esse rationis
et sic genus et species et cetera secundum in-
tentiones sunt diversa entia rationis quia
nec entitas habet ut diversitas a ratione
Quod autem dicitur qd aliqua sunt diversa ratione
ut per rationem non est nec qd entitas sit en-
titas rationis solum diversitas ut plura-
litas ut in g. homo et animal dicitur solum
ratione non tamen propter hoc est hinc ut alius est
per rationem solum diversitas in hominem et al-
est rationis et ratione... Ex his patet s. pna
pale quia quedam sunt diversa quorum
unum qd est ut res et quorum diversitas est
realis sicut species et quantitas lapidis et as-
inus quedam sunt quorum nullum est res
va nec diversitas est res sicut duo en-
tia rationis genus et species. hinc enim
tam entitas qd diversitas est a ratione d-
lia sunt que tenet medium que s. se
sic diversa quorum unum qd est aliq. re
ale et est res vera s. diversitas inter
illa duo est rationis et non realis ut dicitur
est de homine et alii quia qd libet est res
vera diversa autem non sunt re s. ratione
idem est de materia et sapia in d. quia
tam materia qd sapia in d. res vera
est s. tamen non dicitur re nisi sola ratione
Quod est differre realiter et qd aliqua
differunt realiter a quo quatuor mo-
dorum.

His suppositis videndum est s. pna
 quod dicitur aliqua differre re
 ut realiter et dicitur qd re ut realiter
 dicitur differre ipse illa quorum unum non est
 alterum nec unum entitas est alterum
 entitas nec diversitas talium dependet
 ab actu intellectus vno circumspecto omni
 actu intellectus adhuc esset diversa et v-
 num non esset alterum et sic aliqua dif-
 ferunt modo quadruplici primum ea qd sunt

emissio speciei sunt diuisa in p. m. ut per
et p. l. o. : duo lapides .. Secundo dicit
isto modo ea que sunt diuisa in o. : spe
sunt in emissio generis : sic differunt re
aliter. homo asinus : bos que sunt
diuisi species alius .. 3o modo dicit aliqui
differre realiter que non solum dicit
modo : spe s. que dicit genere quibus co
tineantur sub uno analogo : h. modo
dicit s. b. a. : quantitas que continetur sub
ente .. 2o modo dicit aliqua realiter
non solum s. dicitur inalem speciem
et quibus s. plus q. s. generis et h. modo
realiter dicit deus : creatura quia cre
atura ois est in genere deus aut illi
imitatus extra omne genus. Sic ex
go quatuor modis istis una res re
aliter differt ab alia .. Quamvis at
diuisio entis est aiam m. x. p. d. i. t. a.
sic diuisio in illa quous quodlibet e
res na non in uoce est q. omnia illa q.
sunt in diuisis p. d. i. c. a. m. e. n. t. i. s. : in diuisis
specibus emissio generis sunt diuisa realiter
sicut supradictum est in q. r. a. spe qualitat
et in p. d. i. c. o. a. c. t. i. o. n. i. s. s. i. s. s. i. c. i. a. t. q. q. l. i. b. e. t.
diuisum sit ens reale. Unde quod d.
q. diuisio entis m. x. p. d. i. t. a. e. diuisio
m. x. realia sicut intelligend. e. q. sit
m. x. quous q. l. i. b. e. t. e. ens reale non tamen
oportet q. omni illor. diuisitas sit real
ymo una ead. res nro ad p. d. i. c. a. m. e.
ta diuisa p. t. i. n. e. t. ut patet de motu q. a.
actio : passio sunt unus motus nro
realiter ut sup. patet. **Quo dicitur**
aliqua differre s. rom.

Quamvis ad tertium quod dicitur dif
ferre aliqua ratione : et dicitur ut
diuisa s. rom. Idem q. accipio rom.
pro conceptione intellectus quot sunt
tales conceptiones dicitur tot h. rationes
diuisas illa res cuius sunt conceptiones
que sunt ex se : sunt intellectui for
mherentes ei : omnes tales conceptiones
quous quolibet d. r. o. rei realiter dicit
una ab alia : quo se sic diuisa ratione se
diuisa realiter unde sic e. diuisum roe
no dicitur q. esse diuisum s. se ymo
sunt idem. Accipio at ratione p. co

q. m. re tali conceptui videtur sic ead.
res h. multas rationes sibi formaliter
inherentes que rationes diuisi dicitur
ab aliquibus doctoribus diuisi similitu
tates quia talis res e. h. multis ex se
talibus conceptionibus diuisis vacat. unde
re sicut h. e. h. h. ut q. accipiat esse
rationalis at corpus s. b. a. r. e. : sic que
sunt sic diuisi rationes que differunt
sic ratione non sunt diuisa realiter nec
s. rom. ymo sunt idem realiter sicut h. o.
et al. sunt idem realiter : in p. a. : s. a. p. a.
in deo licet dicitur ratione : sic de aliis.
Innesagare autem unde p. ueniat talis
diuisitas rationum sit deus sine q. m.
ad diuisitatem rationum que sunt q. co
p. t. i. o. n. e. s. : se tenet ex p. t. e. i. n. t. e. l. l. i. g. e. n. t. i. s. s. u. e.
q. m. ad diuisitatem rationum que sunt h. h. i. t. e. s.
diuisi r. e. n. d. e. n. t. e. s. m. r. e. u. t. f. u. n. d. a. m. e. n. t. u. m.
taliu. q. co. p. t. i. o. n. i. u. m. e. t. s. i. c. t. e. n. e. t. s. e. e. x. p. t. e. i. n.
m. e. l. l. i. t. u. s. a. l. i. c. u. s. m. q. u. i. s. i. c. i. o. n. i. s. e. s. t. e. t.
p. t. i. n. e. t. a. d. s. e. c. u. n. d. a. m. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o. n. e. m. p. l. e.
t. e. n. e. n. t. i. a. s. .. A. c. c. i. p. i. o. a. t. r. o. m. p. o. t. e. n. t. i. a.
m. e. l. l. i. t. u. m. s. i. c. d. i. c. i. t. u. r. a. l. i. q. u. a. r. a. t. i. o. n. e. d. i. f. f. e. r. e.
r. e. d. i. p. l. e. y. m. o. m. o. d. o. q. u. i. a. q. l. i. b. e. t. c. o. r. p. u. s.
e. s. t. e. n. s. r. o. m. i. s. : d. i. u. i. s. i. t. a. s. a. t. d. i. c. i. t. u. r. e. s. t.
s. m. i. l. e. r. o. m. i. s. i. t. a. q. c. u. r. i. o. s. p. e. t. o. o. m. i. a. t.
t. u. m. e. l. l. i. t. u. s. e. n. i. u. e. s. s. e. t. i. l. l. o. r. u. e. n. t. i. t. a. s.
nec e. s. s. e. t. i. l. l. o. r. u. d. i. c. i. t. u. r. e. s. t. r. a. t. i. o. n. e. o. i. a.
e. n. t. i. a. r. a. t. i. o. n. i. s. o. m. n. i. s. p. e. i. n. t. e. n. t. i. o. n. e. s. ..
Alio modo d. i. a. l. i. q. u. i. d. d. i. f. f. e. r. e. r. a. t. i. o. n. e.
n. o. q. u. i. a. i. l. l. u. d. s. i. c. e. n. s. r. o. m. i. s. s. i. q. u. i. a.
e. x. i. s. t. e. n. s. e. n. s. r. a. t. i. o. n. e. : v. m. i. r. a. t. i. o. n. e. r. a.
a. o. n. e. g. o. c. i. a. n. s. a. t. i. a. p. m. v. n. o. v. i. t. u. r. u. t.
d. u. o. b. u. s. : s. i. c. r. a. t. i. o. n. e. i. d. e. m. d. i. f. f. e. r. e. a. s. e. p. i. o.
e. n. i. m. e. l. l. i. t. u. s. n. e. g. o. c. i. a. n. d. o. c. o. m. p. a. t. i. d. e.
a. d. s. e. p. i. m. i. n. r. e. l. a. t. i. o. n. e. p. d. e. p. t. i. a. t. u. r. d. i. c. i. t.
d. o. i. d. e. m. e. i. d. e. m. i. d. e. m. e. t. h. r. e. n. t. u. r. q. u. i. d. u. s.
o. m. n. i. a. i. l. l. a. d. i. c. i. t. u. r. d. i. f. f. e. r. e. r. a. t. i. o. n. e. p. u. t. d. i. c. i. t.
r. o. m. i. s. d. i. u. i. d. i. q. d. d. i. c. i. t. u. r. r. a. t. i. o. n. e. q. u. i. d. u. s.
i. n. i. l. l. i. s. n. u. l. l. a. m. u. e. n. i. t. u. r. d. i. s. t. i. n. c. t. i. o.
a. r. t. i. s. i. p. i. o. o. m. n. i. a. c. t. u. m. e. l. l. i. t. u. s. : i. p. e.
m. e. l. l. i. t. u. s. i. n. s. u. i. o. p. a. t. i. o. n. e. p. s. u. m. c. o. n. s. i.
d. e. r. a. t. i. o. n. e. i. l. l. a. m. d. i. c. i. t. u. r. c. a. u. s. a. t. : e. s. t.
o. b. i. e. c. t. u. m. i. n. e. l. l. i. t. u. s. s. o. l. u. m. : n. o. s. o. m. i. n. e.
m. r. e. **De hoc note sunt : et q. mod.**

Quamvis ad tertium q. de hoc
nomine simile sciendum q. simili

tudo e differeñcia ead qualitas qā
 nō qualitas hē quatuor spēs f. as
 quatuor attendi similitudo. pmo
 p pnam spēm que est hūis i dis-
 posicio ut duo quos quilibet e al-
 bus dñr similes. 2o f. secundam spēm
 ut duo hūes potētia nālem ad vi-
 dendum dicuntur similes in potētia vi-
 sua. Tercio f. tertiam spēm. f. p m
 passionē vna ut duo ligna sūt pilla
 que comburentur i nō solū si sit vna
 spē f. i si nō sit ead passio spē f. ge-
 nere ut illi duo dñr similes qm pa-
 ciuntur qmō dñsa ut ille qui itar
 teratur i qui fustigat. Quarto e
 ad dñm aliquā similitudine f. qnar-
 tam spēm qualitatis. f. f. formam
 i figuram ut illi dñr similes qui ha-
 bent eand statūā ut qui hnt simi-
 lem figuram in facie ut in corpore
 Illud aut est magis simile alteri q
 comenit cum eo in pluribz qualita-
 tibus sicut oleum q e calidū i sicut
 est magis simile igni qm hē eadē
 qualitates quā iucarum q e calidū
 i hūm. *¶ Not modis at dñr aliq
 similia quot modis p oppositum
 dñr aliqua dissimilia Tractatu
 de opposicione.*

H 2o aut de pto
 accedentes. f. de
 opposicione. pmo 2o est de opposicione in
 generali. 2o descendend e ad
 qlibet spēm opposicionis in piali. qm
 tñm ad pñm tria faciēda sūt. Pri-
 mo vidend e quod dñt opposi op-
 positum. Secundo que et quot sūt
 spēs opposiōis. Tercio quod se hnt
 ad invicem et in qua e al maior ut
 minor opposicio. *In quo i quod dif-
 ferēt oppositum i opposicio.*

O nantem ad pñm sciend q oppo-
 situm i opposicio dñt sicut gē-
 tium i abstractum eo modo quo su-
 pra de pluribus alijs dñm est. Sicut
 em albedo i album dñt pñm ab-
 stracti et conereti ita opposicio i oppo-
 situm. albedo em pñm forma pa-

re sūt f. album nō pñse vmo pñm
 comotat quia album imptat rem ha-
 bentem albedinē et ita impositio. op-
 positio em imptat formā id quo ali-
 quid alteri opponit. f. oppositum in-
 ptat rem hntem eadē oppositum et
 in quo e talis opposicio. Unde oppo-
 sitio e illud quo oppositum opponitur
 alteri opposito. 2o oppositum imptat
 illud q opposi i ita patet q vtrūqz sig-
 fiat i quod ad invicem se hnt i qd
 dñm est in gēne intelligend e de alijs
 spēbus opposicionis ut in gēre i gēne
 tate i hūm. *¶ Not sūt spēs opposiōis
 et eaz sufficiēcia.*

S ecundo vidend est q sūt spēs
 opposicionis i 2o q quatuor ut
 patet vto metha quia quedā oppo-
 nitur gēntorie quedā pñatue que
 dam gēntie i quedam relatiue. Et ho-
 rum sufficiēcia signāa ac dñt simul
 hētur hoc modo. Aliq em opponit
 ut opponit alteri dñpñt aut rōne de-
 pendēcie quia dependet ab ipso i tal
 opposicio dñ relatiua. pater opponit
 filio i ego aut rōne remotōis quia
 vñm remouet alterū i hoc gēntit hnt
 aut em totale remouet nihil relm-
 quē i sic e negatio que totū remouē
 que opponit affirmatiōem i sic sūt op-
 positio gēntoria i sic opponit gēntorie
 ens i nō ens. Aut remouet oppositū
 f. relinquit pñm i sic sūt opposicio
 pñatua i sic opponitur creatas visui
 Aut remouet oppositū f. relinquit pñm
 i gēntis i sic est oppositum gēntatis
 quia gēntia et sūt in eod pñm i sūt
 emsd gēntis et sic opponitur gēnti al-
 bedo in gēntem quia albedo remouet
 in gēntem i sūt emsd subī quia v-
 num post aliud pñt eē i manu i sūt
 emsd gēntis quia sūt sub colore sicut
 due spēs sub gēntie. *¶ Not se habet
 ad invicem quatuor opposiōes i que plū
 habet dñm opposiōis*

T ercio vidend e de istis spēbus
 quo se hnt ad invicem i qmō

Subalterne metietur possit pateat exposita
sufficiencia tamen ut plenius pateat
faciens qd dicitur est maior & pma op
positio qm plus hie de oppositioe
ut duos terminos oppositos. alie aut
gradatim diminuit de rone opposito
nis. Unde secundu qd alie plus pta
pant de dicitura opponere p hie hnt pto
de opponere pma em in quolibet gene
tancia e om que sunt post ut di secudo
metiatur & ideo p q dicitur plus habet
de opponere pnatia p q hnt oppo ant
ultimo relatua & hoc sic ostendi qnd
po alig mediu int duo distacia ipz
mediu ostendit distacia & quemeaz
illor duor ppa aut gradatio nlm
hnt mediu unde mlo possidet qd. qd
est oppo cuo p se no est mediu & ideo
inter duo extrema oppositio est
maxima distacia & oppositio cu i nullo
medio gant sicut me ens & no ens.
In omibz oppositioibz aliis est alig
mediu p misto defiant additioe & quito
magis quemeat i medio extrema ali
arum oppositioem tato defiant agt
ditioe & oppositioe. Commemut aut
aliqua i medio dupli. Uno medio co
nemut i medio eiusdem generis sic fa
liet qd utruqz extremor est em pde
generis cum medio in quo quemeat et
isto modo quemeat albedo & ingredo
in colore medio puta rubeo & ite ista
conemut i meo me & sibi sicut albu et
ingredy p no sml p successue quemeat
in eod sbo susceptio sicut i manu. Ali
qua aut gunt i meo me cu & sibi & non
i gne meo aliquo qd sit eiusdem gnis
cum eis sic gnat i mediata & hnt & p
natio quoz quodlibet hnt que sibi sed
no ostendit alig tertiu ut i o no gunt
q sit em pde generis cum illis & m hnt
est dta qm impuatie oppositio pnat
ordo sibi ut no sit regressus apuatie
m hnt ut accitate m vultu i oculo.
Et sml e de quibzda gnis i mediatis
ut de quibzdam i finitabz terrabi
bus & m talibus sine gnis i mediatis
sine pnatue oppositioe n remanet aliq

utis mibo ad aliud contrarium sine
ad hnt ut aliquo sbo ceto no re
manet utis in eo adm sum & aliq
existente pte pti sbo forte no rema
net utis ad samitatem i gnis aut me
diatis & i quibzdam i mediatis licet
quoda ordine respiciat sui subm
ti pmi cor no auferatur potetia
ad reliquu ut manu existente alba
no auferatur qd possit ee nigra al
bedo aut & ingredo gna mediata se
et ideo est de immediatis sicut samitate
exute no totale potetia ad egredi
nem et egredime aliqua existente
no totale pto ad samit m relatis aut
nento modo inueniuntur quemeata ut
quibz ad mediu pmi ut secundu no
em quemeat m sbo meo. Idem em no
est pater & filius p q pater refertur ad
filium. Et no ostendit mediu sui ge
neris cu ex pte & filio ut paternitate
& filiatione nlla meo rto ut relatu
mediu possit optui & ite m relatio
no est magis ut m gnt cu queda
spalem mod quemeat qm vni
cor p id qd e dependet ad alteru.
Relatua em mutuo se includunt
et ponit & pmiut ut patet i predi
In gdnis no mediu hor mue
ntur no em hnt mediu sui
generis cu altero extremu sit no ens
simplr et extra omne generis n sml
pnt m sbo meo quemeat cu no ens
sibi hnt no possit n quemeat p de
pendencia suoz mltum sicut rela
tua posito em ente no ponit non
ens sicut posito pto ponit filius.
Et ideo patet quoda se hnt ad mutua
iste gnuor oppositioes & in quibz e maior
oppo qm dicitur tenet supm gra
dum oppositiois cu simplr & pte non
beat mediu & ideo gnto maxie oppo
nuntur & mme quemeat pnatie no op
posita tenet p locu cu no beat mediu
sui gnis sicut gna mediata hnt ut
habent dependenciam ad mutua sicut
relatua et m hnt quemeat cu gnto.

Quantum pnao.

Quantum ad secundum specialiter vide
dum est quot modis de pnao et
qd qd tribus ut patet vto metha a
liquid em de pnao hie aliquo f qd
est pnao natum hie f genus remotu
et hoc modo de planta pnao visu qd
fuit genus remotum. f vnu e natu
hie visu. S. qnd pnao habitau
q est apertu natum hie f genus pxi
et sic talia pnao visu qm e apertu
natus m esse ali q e genus pxi talpe
Tercio qd pnao hie q natu e habet
f pnam spem sicut f homo pnao
et h e pnao acceptio pnao

ms alie due sunt valde large **Quot
requiruntur ad pnao ppe dca**

Quantum ad tertium. f quot requi
runt ad rom pnaoms ppe dca
et qd qd qd pnao e q sit natu hie
illud f pnam spem. ideo no ppe dca
homo pnao alie quia f h no co
petit sibi hie alas. S. requiruntur
debita circumstantia tuis ideo catulus
no videtur ante nomu diem no de visu
ppe pnao. Tercio debita circumsta
tia unde canis tpe no dnt pnao luce
diei quando ibi no est. Quarto deter
minatio pas unde ho no de pnao
visu ut canis quia no h oculos mpe
dibus. Quinto debitus res ut mo
dus. Unde homo no de pnao tpe
si no mo m cursu ita velociter sicut
sagitta ut vetus **Quodo e maior op
positio pnao q pnao.**

Quantum ad quartum quodo v. vtu
sit q maior e oppo pnao qua
oppositio pnao h em no videtur
verum. oppo em no nisi elongato po
ab actu sic calor exus magna elogat
et facit distare potentiam ab actu pnao
q dca. Qd patet quia tui elongat
potentiam ab actu pnao q no pte re
gressus pnam f dca no tollit totale
potentiam vno eam aliquale denon
ente sit ens nati no at decto videns
ergo maior e oppo pnao q dca
qd qd dupli elogat aliq potentiam
ab actu vno modo pnam potentia remo

aque affrigit
et vnde am
gac fuit distat
tentia

nedo ita q nichil eius relinquit
et ita elongat po ab actu Toppone
qd qd qd m no ente simplr nihil
est depd adesse. Alio modo pone
do obstaculm ut no reducat potea
ad actum q contingit dupli vno
modo ad tpus et mobilr sicut calor
posito facit distare ad tpus sibi.
Similr. f aquam ai e calida affri
giditate et mobilr alio modo ppe
tue et mobilr et sic pnao remonet
potentiam sibi ad actum no q po
deservatur omo f quia pot obpau
lun mdelebilis ex quo de q pnao au
fert potentia ad actum et ideo ai totali
et sibi et poim tollit dca maior e
oppo dca q pnao. Bv etia ma
ms mactm est cotidie atas creare
q ceum illuminare illud tui m miam
qua frequenter et istud qua raris
miabilis reputamus **De opposio
ne pnao**

Quantum ad pnam dca est qd
f de dca vbi vbi qd qd confi
deranda occurrunt. pmo qd dca
sed quot requiruntur ad vcu dca
etate. Tercio quibus modis ali
qua dicantur large dca. Quarto de
dca condicione et na dca dca
Quinto quodo mdu opponis mams
dca et pnao **Quid e dca**

Quantum ad pnam dca est qd
est dca hie ac patet pnao
quem q dca sunt que meod gene
posita sunt et maxime ase distat
et meod susceptibili vassim m fuit
nisi alter illor m fuit aia. dca ac
meod gene posita quia vnu qd
na spes aliau genus m quo dca a
condicione quo vnu opposit e no
ens m tali sbo. Unde extrema i illis abso lute et ap
oppositiombus no sunt emsd gms
nec qlibet extremu e res posita
vno no ens f mams e utruq qa
ambo extrema sut posita et am
bo sunt spes emsd genus sicut al
bedo et nigredo sbo colore di ac maxie
a se distat quia i gms medietas ma
xime distat sunt sibi dca a se
albedo et nigredo sunt dca qa max e

Distant: et non rubedo quia rubedo est
medius color: et in eodem susceptibili vi
assumuntur hoc est quod est deus quod
sicut albedo et nigredo pariter in altero
eius in se natura sicut in causa
apud nos ut albedo in agno et
nigredo in corvo ex quo patet quod
est quod est quia oppositio duorum ex
tremorum que sunt maxime distantia
sub eodem genere et possunt esse sub vi
assumuntur inesse ubi altero anima non igitur
Quod requiruntur aduersa contrarietatem

Quod ad secundum quod. f. requiruntur
aduersa contrarietatem per se dicitur.
Sed quod duo. f. quod est: distantia
conuenientia quod est quod ad tria ut per
vnde methaphysica opus est quod commemorat in
tribus. f. in eodem subiecto et in eodem genere
in eadem potentia. Ea enim que plinimum dif
ferunt eiusdem generis sunt genera ut al
bedo et nigredo sub colore illa etiam
que plinimum differunt in eodem suscep
tibili sunt genera ut sanum et egrotum
in alio. Item que plinimum differunt sub eadem
potentia ut congruum et incongruum sub ge
matica. Distantia autem requiritur in
ter extrema oppositorum quia opposi
ta omnia faciunt distare non autem requiruntur
quod est si maxima vnde distantia
que est inter albedinem et rubedinem non facit
per se contrarietatem quia non est maxima
est enim illa maior que est inter albedi
nem et nigredinem: ideo illa per se facit
contrarietatem quod est quod est et vnde per se distan
cia est et vnde per se est maior oppositorum
Quod modis aliqua dicitur genera large

Quod ad tertium. f. quod est aliqua
possunt dici genera non tamen per se po
tenter vnde methaphysica duos modos in que
quod est primus est quod est aliqua sunt di
uersi generis et non possunt esse in eodem
posset large dici quod est contrarietas et motus
circulans sunt genera loquendo de motu
circulanti naturali. Secundus est quod est aliqua
sunt habitudine ad ea que per se et principia
sunt genera et hoc per se multiplex. primum enim ali
qua dicitur genera quia sunt genera que sunt
genera et sic ignis et aqua dicitur genera

quia sunt caliditatem et frigiditatem
Secundo quia sunt susceptiva generis
in se et sic dicitur genera sanatum et egrotum
in. Tertio quia sunt in se ipsos quod
est actum vel passum: et sic quod est ad
potentiam actum calidum et frigidum
in sunt genera quod est ad passum calidi
bile et frigidabile sunt genera. Quarto
quia generis agentia vel patientia in ac
tu sicut calidificans et frigidans quod est
ad agentia calidum et frigidum quod est
ad patientia. Quinto quia sunt abiectiones
et expulsiões vel eadem acceptiones
generis. **Quod sunt modi generis per se
acceptorum.**

Quod ad quartum. f. quot sunt mo
di contrarietatis per se acceptorum dicitur
quod duo: quedam enim sunt genera in media
ta et dicitur genera in mediata que non sunt
medium sui generis in se et sic sunt genera
in mediata per plinimum in alio sanitas et egrotus
licet media medium ponat in se huiusmodi
alia autem sunt mediata que sunt me
dium sui generis ut albedo et nigredo rube
dine vnde dicitur et huiusmodi. Alius modus
generis est quia quedam sunt genera quod
oppositum non est natum esse in subiecto sicut
nigredo in corvo albedo in agno quia enim
ista in se anima oppositum non est natum
in esse. Alia autem sunt genera que sunt
nata in esse successione et hoc dupliciter
ut quia in dicitur et sepe ex parte vnde dicitur
tamen ut albedo et nigredo pariter in sa
nitas et egrotus aliqua alia. Alia autem
sunt que generis possunt alteri succedere
non tamen postea eorum in dicitur sicut generis
animal sit susceptum sanitas per se et per egro
tationem secundum tamen sunt aliquae egrotati
nes a quibus non est regressus in san
tatem ut atque per se autem lepra. **Vnde
sunt radice oppositorum in se.**

Quod ad quintum. f. unde sit in
dicem oppositorum genera. Sed quod ad hoc
et per natura oppositorum ad dicitur quod
nam vnde generis est negatio alterius
vnde albedo negat nigredinem et subiecto
vnde albus est non niger et in hoc est

dicitur quia negatio contradietoria est extra
 genus et iste terminus nihil dicitur negatio
 contrarietatis est infra genus: ipse terminus
 est aliquid positum ut quid dicitur for. est aliquid
 dicitur quod est non niger. Hec autem negatio que
 provenit ex albedine est positum: et eis quod
 est infra genus. s. p. albedine videtur
 dicitur for. est albus for. non est albus
 ex eo quod est niger non est quod absolute
 s. est contradietio participata que est contrarietas
 quia habet eam positum eiusdem generis cum
 opposito quod negat quia s. nigredine que
 negat albedine. Dicitur autem tunc nihil
 bonum contrarietas negativa privativa oppo-
 sita participata quia eam vniu. contrarietatis
 est nobilior altero illud quod est nobilior
 habet eam habitus: et ignobilior eam privatio-
 nis: et isto modo sanctus dicitur habitus egritudi-
 nis privatio et idem est de albedine et nigre-
 dine et simile habet unitatem in omnibus contrariis
 maxime tamen in illis in quibus non est
 regressus sicut in egritudinibus et in habitibus
 bonis. Ex hoc ergo habet eam privationis et hito-
 ris quia in aliquo deficiat a vera privatione
 ideo dicitur privatio participata. Deficit autem
 in hoc quod quibus in privativa opponere sup-
 ponatur sibi tamen non habet medium sui generis
 privative oppositum quod tamen habet contra media. ..
 Et quia quibus vniu. extremum opponitur sit
 in genere in privativa opponere. s. habitus
 tamen alterum extremum. s. privatio non est
 in genere cuius tamen oppositum est in omnibus generibus
 Tertio quia quibus vniu. terminus privative
 opponitur sit positus. s. habitus tamen alterum
 extremum. s. privatio nihil ponit s. ne-
 gatio in subiecto determinato s. quodlibet con-
 trarium est terminus positivus: et licet sit
 negatio sui oppositi tamen semper ponit nam
 aliquid in subiecto. Tunc ergo quoniam dicitur de privatio-
 ne quod privatio et habitus faciunt primam
 contrarietatem: in hoc de se privatio quia privatio
 albedinis est nigredo s. quia in illis
 tribus dicitur de opposito contrarietatis et pri-
 vativa participata sicut et dicitur quia
 aliquid dicitur quod sit. **De oppositione**
relativa.

Nunc restat secundum de oppositione rela-
 tiva quod est autem opposita relativa

oppositio duorum relativorum cum natura
 talis est quod nec omnes opposites minime
 habet de oppositione hoc autem non convenit
 sibi pro eo quod habeat medium sui generis ut
 sibi que in aliis minime eam opposi-
 tione s. quia non semper requirit extre-
 ma reali diversa ut per relationem rationis
 maxime ydeitatis quia dicitur idem est
 idem. In omnibus autem aliis oppositis
 nunquam extrema sunt idem sicut patet
 de contrariis contrariis et privative oppositis
 In aliis autem relativis que non habent y-
 deitatem extremorum sicut est in rela-
 tione reali est ad hoc minus de oppositione
 quod in aliqua aliorum oppositorum quia vniu.
 extremum in aliis nunquam ponit aliud
 nec includit se minime vniu. vniu.
 expellit reliquum et vniu. existente impos-
 sibile est reliquum inesse et hoc patet
 in illis potissime quorum extrema in
 vniu. sibi opponunt ut in contrariis et privati-
 ve oppositis in quibus vniu. generis est
 alterius contrarietatis s. in oppositione rela-
 tiva vniu. extremum aliud includit vniu.
 posita se ponit premissa se premit
 Quod autem sit opposita relativa diffini-
 tione potest patere ex diffinitione relati-
 vorum posita superius. **Conclusiones**
ponentes breviter omnes conclusiones cum
libet oppositis.

Modis breviter concludendo condicio-
 nes et proprietates cuiuslibet in op-
 positionem in se et per quas una ab al-
 tera dicitur ut convenit et ea et primo con-
 ditiones que est maior secundum privationem
 et contra et relationem. **Septem conclusiones**
de contrariis oppositis et in quibus quoniam dicitur
ab aliis oppositis.

Oportet ad primum sciendum quod dicitur
 oppositio habet vniu. conclusiones sive
 quibus non esset vniu. dicitur. Prima est
 quod extrema contrarietatis careant omni me-
 dio tam medio eiusdem generis quam medio
 sibi susceptum sicut patet de ente et
 non ente esse ut non esse. Et quia quoniam
 quod extremorum sit extra genus sicut
 patet de ente quod est extra et super omne
 genus quod ad affirmationem et non ente
 quod ad negationem. Tunc quod non potest

esse in genere. 2^a q^{uod} unus terminus extremorum
dicat adpositum sicut q^{uod} sit modus affi-
matum ad nihil dicat positum vel
negatum. Quarta q^{uod} illa negatio n^{on}
sit alienius determinate rei ut ea de-
terminatum sibi sit absoluta negatio
ita q^{uod} terminus absolute sit non ens
Sexta est existas sequens q^{uod} non magis
extrema possint esse idem ut sit ex-
clusio omnibus ostendunt ille v. q^{uod} dictiones
ante posite in diffinitione dictionis
Unde est vñ q^{uod} dicitur r^{ati}o p^{ri}ncipii affina-
tionis et negationis q^{uod} sit unus et em-
dem s^{ed} idem r^{ati}o em^{er}gentis s^{ed} s^{ed} et eode
tempore sicut dñ est p^{ri}ncipium. **Conditio-
nes opposicionis p^{ri}ncipii et in quo co-
nemt et differt a q^{uod} dictione**

Opposicio aut p^{ri}ncipii quoniam tñ
q^{uod} dictione in tribus q^{uod} dictionibus et dñ
ab ead^{em} in duabus et sic habet q^{uod} dicio-
nes quatuor. Prima est q^{uod} caret omni medio
sui generis. 2ª est q^{uod} altero extremorum
dicat aliquid positum et altero non. 3ª est q^{uod}
iniquam extrema sunt idem n^{on} sunt
et in his tribus quoniam tñ q^{uod} dictione
2ª appetas est q^{uod} sit medium sibi suscep-
tum ut visus et ceteras ostendit. 4^a q^{uod} vñ
q^{uod} extremorum est in genere. Nam huius
est in genere dñe p^{ri}ncipii ad in dñe
et non dicat negationem absolute s^{ed} nega-
tionem determinate forme in determinato s^{ed}
et in his duabus differt et dñe ad dñe
**Septem q^{uod} dictiones q^{uod} dñe opposicionis et q^{uod} dñe
quoniam tñ dñe ad dñe et p^{ri}ncipii.**

Opposicio aut q^{uod} dñe ad dñe h^{ab}et aliquas p^{ri}-
p^{ri}ncipales tñ quibus quoniam tñ q^{uod} dñe
q^{uod} dñe et p^{ri}ncipii opposicionis et aliquas q^{uod} dñe
dñe. Prima ens appetas est q^{uod} opposicio q^{uod} dñe
magis sunt idem nec sunt et in his quoniam tñ
tñ magis dñe opposicionis. 2ª est q^{uod} h^{ab}et
medium susceptum utriusq^{ue} extremi q^{uod} dñe
ad illa q^{uod} dñe quoniam non est altero a n^{on}
3^a q^{uod} vñ q^{uod} extremorum est in s^{ed} generis
et in s^{ed} idem generis q^{uod} dñe vñ h^{ab}et
r^{ati}o p^{ri}ncipii et altero r^{ati}o h^{ab}et ad
mutuam copata et in his duabus quoniam tñ

omni p^{ri}ncipii et dñe ad dñe opposicionis. 2^a
q^{uod} s^{ed} vñ q^{uod} dñe h^{ab}et r^{ati}o h^{ab}et s^{ed} no-
bilis altero aut p^{ri}ncipii opposicionis s^{ed} ignobilis
et in hoc quoniam tñ q^{uod} dñe p^{ri}ncipii opposicionis.
4ª est q^{uod} vñ q^{uod} extremorum q^{uod} dñe n^{on}
positum q^{uod} dñe vñ h^{ab}et r^{ati}o p^{ri}ncipii
et altero r^{ati}o h^{ab}et ad mutua copata
ut albedo et nigredo. 5ª est q^{uod} h^{ab}et medi-
um q^{uod} dñe q^{uod} dñe ad q^{uod} dñe mediata. vñ q^{uod}
est s^{ed} vñ q^{uod} dñe in esse p^{ri}ncipii q^{uod} dñe ad
q^{uod} dñe in quibus est regressus ab uno in
alterum. ut aqua altero a n^{on} m^{est}
et in his tribus vñ dñe dñe et dñe abo-
p^{ri}ncipii dñe et p^{ri}ncipii. Alique aut q^{uod} dñe
r^{ati}o appetatum sit quoniam tñ q^{uod} dñe q^{uod} dñe
bus in s^{ed} in s^{ed} p^{ri}ncipii. s^{ed} est est est est
et q^{uod} dñe tam mediata q^{uod} dñe imediata q^{uod} dñe
quoniam tñ et tam illis que successine tñ
q^{uod} dñe illis que successine in esse no-
p^{ri}ncipii. 6ª aut q^{uod} dñe s^{ed} loquendo sexta
septima no-
omnibus q^{uod} dñe quoniam tñ s^{ed} a
quoniam tñ illis q^{uod} dñe quoniam altero no-
m^{est} a
n^{on} et no-
illis q^{uod} dñe altero a n^{on} m^{est}. 6^a
q^{uod} dñe mediata et no-
imediata. 7ª est q^{uod} dñe
q^{uod} dñe in quibus ab uno ad altero est regressus
et no-
illis in quibus no-
est regressus. **Quatuor q^{uod} dñe relationis opposicionis et q^{uod} dñe
quoniam tñ dñe ab aliis.**

Opposicio aut relationis h^{ab}et quatuor
q^{uod} dñe relationis. Prima est q^{uod} no-
h^{ab}et medium
sui generis et in hoc quoniam tñ q^{uod} dñe
p^{ri}ncipii et tñ q^{uod} dñe imediata et dñe
ad q^{uod} dñe mediata. 2ª est q^{uod} q^{uod} dñe no-
h^{ab}et medi-
um p^{ri}ncipii in quo quoniam tñ q^{uod} dñe et
differt ad q^{uod} dñe et p^{ri}ncipii opposicionis. 3^a
est q^{uod} in relatione reali extrema no-
s^{ed} idem
et in his quoniam tñ q^{uod} dñe h^{ab}et s^{ed} relatione
r^{ati}o p^{ri}ncipii p^{ri}ncipii est idem ut in relatione vñ
atatis in quo dñe ab aliis. 4ª est q^{uod} vñ
oppositio p^{ri}ncipii reliquum n^{on} dñe
quia posita se p^{ri}ncipii et p^{ri}ncipii se p^{ri}ncipii
in quo dñe ab aliis h^{ab}et. Ergo
de opposicionibus dñe sufficiat.

**De
Nominibus imptantibus aliis h^{ab}etudinem
alienius ordinis ut quotatibus ordinem**

Uterio dñe est de nominibus seu
dñe signatibus ut quotatibus

habitudinem aliquis ordinis. Circa quod
occurrunt hec per ordinem distanda. scilicet
de prior et posteriori cum suo opposito quod
est simul. de prior de causa de effecto de causa
de positionibus. de ex. m. de motu de toto
de magis et minus. Circa prius autem et
posterius videnda sunt tria primum quot
modis de prius et posterius per se de prior
et posterior de prius et posterius mixta
signationem autem et de declaratione eiusdem
dubium. **De prior et posteriori.**

Primo igitur videtur quod est de prior
et posterior. Circa quod sciendum quod
ut patet per metaphysicam prius et posterius
dicitur per aliquis principium et id de prius
quod est illi principio propinquius posterius vero
quod est ab eo remotius. Hoc autem principium
potest sumi tripliciter vel in quantitate vel in cogni-
tione vel in esse et ideo omnes modi per
prius et posterius reducuntur ad aliquem
istorum trium modorum quod aliquis est prius
altero per quantitatem vel in cognoscendo
vel in essendo. Ut autem supra patuit
quantitas est duplex una continua altera
discreta per quantitatem totam de aliquid
prius altero tripliciter primo per ordinem in loco
ut si determinetur aliquis locus quod est ei
propinquius est prius per locum et quod remotius
est posterius et hoc modo ignis est prior
aere et aer est prior quam terra. Si autem eo
accipimus principium aliquis inferius ut
prout tria sunt eo aqua esset prior ac-
re et aer igne. **Secundo** dicitur aliqua prior
per tempus et hoc duplex. uno enim modo
dicitur prior per preteritum que sunt remota
a presentia nunc et isto modo prior sunt
nativitas quam eius passio quia nativitas
est magis remota a presentia nunc. Alio
dicitur prior aliqua per futurum tempus et sic
dicitur prior que sunt propinquiora presentia
nunc et sic floratio arboris est prior quam
fructus futurus ex illa floracione. **Tercio**
dicitur aliqua prior per ordinem in motu
et hoc per uno modo in naturalibus et sic illud
quod est per motum propinquius est prius sicut
puer est prius viro prius enim est puer ab
quam vir et impuercia est propinquior primo
generati. **Secundo** modo in voluntariis

et hoc modo dicitur prius illi qui sunt
in potestibus constituti et hoc modus vo-
catur potestas dignitatis et per modum
se habet princeps in civitate rex in regno
quorum est imperare et mori. Subditore
autem et posterioris est exequi. Per igitur
in regno vel princeps in civitate sunt
primum moriens et quanto ei aliqui sunt
propinquiores dicitur prius. **Secundo** autem quod
discretam dicitur aliqua prior sicut quod
prior sedentibus per regem qui est ei vi-
cinius de prior et in manu dignitatis dis-
cretis index et per solitas est prior medio et
sic de aliis. **Primo** autem cognitione est
aliquid prius altero quod tangit tripliciter tam
in cognitione intellectiva quam spirituali sicut
opposito quia id quod in cognitione intelli-
ctiva est prius est posterius in cognitione
spirituali. Uno ergo modo est aliquis prius
cognitione intellectiva sicut universalis sunt
prior singularibus si in spirituali est eo
Cum enim ratio sit simpliciter non cognoscat
sortem nisi cognoscendo hominem. **Secundo**
enim spiritus sit particularis non cognoscat
hominem nisi quia cognoscat sortem
Secundo modo aliquid est prius intellectiva
cognitione eo modo quo simplicia
prius cognoscuntur compositis sicut prius
cognoscat albedo et homo quam homo albus
si in spiritu eo quia primo opposita offe-
runtur sensui quam simplicia. **Secundo** dicitur
aliqua prior cognitione intellectiva eo
modo quo passionibus minus oppositorum
sunt priores et sic cum ratio sit passio
linee lenitas superficies prior ac sit li-
nea superficies et simplicior ratio est
prior cognitione ipsa lenitate in se
autem eo. **passiones** enim magis com-
positorum priores sunt. **Primo** autem in es-
sendo de tripliciter primo tunc omnia et
sic dicitur prior que prius sunt sine aliis
si alia non sunt prius et isto modo alio
prius hodie et hoc est prius aquo non ostendit
essendi omnia ut de impudicis non
enim se si al est homo est si bene eo si
homo est al est vir al est prius homo
Secundo modo est per attributionem ut ana-

Logiam cu em ens dicitur sba r ac
adente p pns de sba dicitur sba
pns accidente .. Tertius modo fm
dimissioem entis in actum r potetia
si em accipiamus fm potetia sic ma
est pns for r dimidui rei re r ps
toto . Sz si accipiamus factu ego e
quia forma pns est ma r totum
dimidio r pte . ptes em no maiu
mit ee actu nisi p resolucom toa
Aples aut m li° pdicamentoz poit
alim modu potis cu . f. sut duo co
ritabilia r vnu est causa alteri ut
sit illud q e causa alterius e pns
f nam sicut veritas rei e causa veri
tatis oroms . abeo em q res e ul no
est di di oro na ul fla . r cu iste in
tates oitunt . f. intas rei r intas
oroms fca dere f intas rei e prior
f nam intate oroms r ita patet mo
di potis r pns posterioris os quos
pmit pns mli° pdicamentoz r vo
methae . **Assignatio modoz dimissio**

potis r posterioris f ang
Secundo sciend est q baus ang
xii . qses . ca . xxviii . videe alr
assignare modos potis dicens qd
pns di aliq altero qtuor modis
pmo em r sic dms e por oi crea
tura . Sz qe r sic flos por e fctu
Tertio elcone r sic fructus por e floe
Quarto origine r sic e formis prior
cauti r m pma rebus ex m r for
compositas . Qm modi qms pmo
et r videant diffie ab omi modo
posito ab azole q no est ita qa ad
alique alioz rednabiles sut de qo
multum curadum no est . **Q modo**
olia sut pora cognicione pntiam
bns

Tertio h' nouid est q posset mli
male dny q dny e de portate
in cognicione . f. q m sensitiua ogm
tione est por cognico pntiam q
vltim . huius em oppositu videtur
dia pmo pthoz mpu q ta teltina

q pntia cognicione por est cognico
vltim cognicione pntiam go male
vidend est q aples de hac portate
facit mentionem in tribus locis in vo
methae vbi pmit q dny e q vltia p
pora cognicione q mad mltam poste
riora mpu . It mpo postior vbi de
q cognico singlarm pcedit cogni
cione vltim sicut pntia ogmiao p
cedit mltam . Tertio mpu pmi
pthoz vbi poit q cognico vltim por
est ogmione pntiam no solum fm
mltam f etiam mpu sicut ogmiao
confusa e por determinata r pmitex
emplum q aremotis pns ognosat
res visa esse ens postea dphendit
p apprimacom esse animal postea ho
postea vltimo fortis r pmi apprimio
oms vnos vocant ptes f finale solu
ptem fm . . Ad hox igitur solucone
melligend est q ante loquim de cog
nitione talit vltim r singlarm fm
pntia r mltam ogmcom possimo
loqui ept vno modo comparando cog
nitionem pntia ad mltam r sic
pntia ogmiao pcedit semp ogmiao
mltam et cu pns no sit dnt app
bensimus nisi singlarm quia no cog
nosat nisi huc r nuc . Mltus aut
ecomiso est dnt cognosamus vlt
im ut patet 1o de anima sequit ex
h' q tmy cognico pntia sit por in
teltina q cognico pntiam sit por
cognicione vltim pnt h' due ogmiao
nes adimute opant r sit accipit pns
pmo postior . vnde r ibidem d' pns
q defiaete pnt . nra e defie sciam
que est pntim pnt et id eam mo
pnt mtr dem ibidem q vltia sint
magis no pnt r singlarm quo
adnos . Alio modo pt fieri compa
istaz cognicomum no quide pntue
ad mltam f vno pntue ad aliam
pntia et vnu mltue ad aliam
mltam f q mead po est pnt
de mptia cognicione ad pntiam

et sit cum in utraque cognitione sit ptes
sus de mptō ad p fctm cognitio ante
mptō et in omi sit mptō mptō at dīf
tincta sit r p fctm tam mptōna q̄ i mptō
lectura cognitione r magis vlt ē pns
cognitione r hē patet mptō r f loat r f
tūns . Et eandē locū quidem quia pns
apprehendimus aliqua rem aremotis esse
corpus q̄ at r aial q̄ hominem r hōies
quā sortem . idē eam est f pns q̄
puer apū pns distinguunt hominem a
nō hōie q̄ hūit homines ab alio homine
Unde pū apū omis viros vocant pns
postmodū aut se determinat ad vīm q̄
q̄ et eod modo magis oīe pns ē og
ne i mptō sicut in sensu et sic loq̄r
axles pmo p hōies et isto modo dīcti
bidem q̄ magis cōfusa r magis vltā se
nociora nobis quo ad nām at dīstīta
se nociora quia que plus hūit dēntīta
te plus hūit decognosabīlitate . Talia
aut sunt magis dēntīata . Cum autē
dīco q̄ mptōna ogne pns apprehendit
vlt q̄ patē sane mllīgēdū est q̄ aībī
vlt nō accipit p abstracōm f ibi sūt
p magis om r p magis ogfuso pātē at
p magis dēntīato . . Tercio modo pē
fici comparatio istarū ogmōmū in ead
pō nō f rōm mptō r p fctm f f rōm ob
iecti dūm r m dūm r sic pns p fctm dū
recte hē sūt p obiecto r pātē iudicā
at r mllīm p actūs apprehendit vlt m
q̄ntūm em cognoscat hūit hominem og
noscat hominem qui de hoc homine putā
sorte p dīcatur . In mllīm at hē p obī
to vlt p abstracōm dūm r p fctm . In
dūm aut r p līnēā reflexam cognos
at p tēlāre ut pātē 3o dēamīna . En
igitur quelibet potētia pns feratur
naturalit mllūd q̄ ē sūm obīm dūm
posterioris aut m obīm m dūm obiectū
at pns sit pātē dūm . Iudicā aut vlt
r eō mllīm se q̄ pns nālī ognosca
assū pātē posterioris vlt . In mllīm at
eō pns est notū vlt q̄ pātē r isto
dēū est supā de pōntate ogmōm dī
nā i mllīm r p fctm r vlt r pātē r

patet

naliter quo ad nos r m p fctm pōm se
ogmōne singularia vltā aut poste
riora . In mllīm at eō et isto modo
loq̄m pns vto mēthā . . Expre
das igitur pē patere quātē vltā se
pōra ut posteriora cognitione p tēlā
ribus p tēlāna vltībū tam i cogni
tione p tēlāna q̄ mēlīmā . **Quot
modis dī sūt .**

Simul aut dī pōpōsītū ad pns
et posterioris r ideo nō opet
alios modos sītātis assignare nisi
q̄ q̄t modis dūm aliqua pns tot mo
dis pōpōsītū aliqua dūm simul
ponam r tū tēs modos quos pōt
ax les m p dīcāmētis q̄ p pms est
q̄ i dīcāmēt sūt quorū genā r q̄ ser
nacio est m eod r equali tempē r hē
modo sūt r p pā passio sūt simul
Secūndus ē q̄ illa dūm ē sūt que
tūq̄ q̄ntūm f ē q̄ntām ita tū q̄
vīm nō est cāusa alterius ut sit r hē
modo relatiā sūt simul nā quia nālī
mllīgēncia r q̄ntūm ad mllīm r neu
trūm est cā alteri ut sit mōm relā
tū hēet f illud m quo fūm dāt r vō
vīm pōssit ē cāusa alterius ut pa
tet de pte qui est cāusa filij . Tercio
dūm sūt quecūq̄ spēs ex opposito
dūm dūm sub eodē genere r eam
dūm dūm aliquod genīs r dūe oppo
sītō dūe dūm sūt genīs r dūe spēs cō
sūtūtē pēas dūm esse sūt **De mpt
tātībū sūt dūm ordīnīs ut cāusa
lītātis r pmo quōdō dūm hēet tād
f p m cā r etīm .**

Dicendū est de nomīb quib i pōr
tatur ordī causalitātis que p
tād . f p m quo mptatur or
do Cāusa r etīm quib mptatur hūi
do causalitāt r dēstīs vīdēdū ē q̄
modo se hūit admīcēm . Ad q̄ dūm
q̄ ista sic dūm quia omī etīm ē cāu
sa r pūapm r omīs cāusa ē pūapm
f nō eō quia nō omī p m ē cāusa
ut etīm nō omīs cā etīm . Ex quo pat
q̄ p m ē magis oīe q̄ cāusa r cāusa
q̄ etīm . Pūapm igit mptat ordī

nem quendam. si ultra hanc causa iportat quendam influxum ad eam causa quod non est de ratione principii et ideo patet quod omnis est non principium quod causa unde in diuisis est principium et diuisio per se ut pater est principium filii et per se filius sunt principium spiritus sancti. Non autem accipit non causa alii effectus. Unde pater non est causa filii nec pater et filius sunt causa spiritus sancti. Unde patet quod principium est omnis quod causa et quia quodammodo quodammodo patet per de principium per de causa 3o de elio 88m est. **Quot modis inueniuntur principia et in quibus inueniuntur principia.**

O natum igitur ad nomen principii quod inueniatur ordinem sciendum quod ordo est nobis manifestior in motu locali ubi est prius et posterius et per locum et per tempus quod in aliqua re alia eo quod motus iste est spiritui manifestior. Secum diuisum autem quod res nobis sunt magis note si hoc a nobis nominantur et ideo quia nomen principii ordinem quendam inportat. ordo autem est nobis notior in his que ad motum localem sunt. Ideo hoc nomen principium primo per se in motu inpositum est ad illud quod principium est in his que respiciunt motum localem. Circa motum autem localem gerunt tria. scilicet magnitudo scilicet quod transit motus. Secundum tempus motus. 3o tempus mensurans motum. Hec autem tria se habent per ordinem ut patet. et philosophus. Nam per ordinem prioris et posterioris in magnitudine est prius et posterius in motu et per prius et posterius in motu est prius et posterius in tempore. Per suppositis potest facile patere est modis de principium quia id principium per se per se quam significatione inueniunt in his que respiciunt motum localem per se in aliis ex ordine ibi considerato. Dicitur ad principium inueniuntur id principium tripliciter. Primo de principium de principium aliam magnitudinis aqua movetur motus sicut si nauta moueat in a in aqua in principium prior est principium et principium est et quia prius et posterius

in magnitudine sequitur prioritas et posterioritas motus ideo etiam inueniuntur principium in motu et in tempore. Unde ponimus principium magnitudinis ut in nauta et principium motus sicut si aliquis incipiat currere et principium tempus. quod. scilicet primo tempore incipit esse. Aliquid autem est principium motus apud magnitudinis alii autem non si amagis optimo ut patet per methaphisicam in exposito in disceptis. Non enim incipit alii aliquis adistere ab eo quod est principium simpliciter et si nauta si ab eo quod est magis optimo et magis facile addiscit. Unde est in moribus humanis non semper incipit motus apud die si alii a me. Exinde etiam est quod in illis motibus qui sunt super cursum magnitudines non habent principium accipit alii principium aquo optime mouetur mobile per suam naturam sicut in motu corporis celestium principium motus ponimus in oriente Ex quo patet quod inueniuntur principia et id principium in magnitudine et in motu et in tempore. Ex ordine autem considerato in motu locali inueniuntur etiam principium nomen deum in fieri generatione rerum et hoc tripliciter. Primo in ut dicatur principium ad tempus ut intranscurre. Alio modo non intranscurre. scilicet extranscurre. primo modo de principium rei illa per que primo generatur quod ad naturalia ut que primo fit quod ad artificialia et sic in naturalibus in artificialibus per philosophum quia primo generatur in artificialibus in nauta carina in domo fundamentum et in omnibus istis id principium est intranscurre. Alio modo de principium rei non incipit rei generatio quod ad naturalia ut factio quod ad artificialia ut actio quod ad moralia et hoc per in naturalibus quidem et generationis sicut per in materialibus principium principium et illud unde incipit alteratio de principium alterationis et omnium commones animos de principium belli. In moralibus etiam illud de principium ex quo voluntate cetera mouetur et inde dantur principia in ciuitatibus ut in familiis. In artificialibus etiam illud de principium quod est principium artificiorum hoc autem est ars mechanica ut quas etiam quodam dicitur

O natum aut ad genus cause in illo
faciend q sine accipiatu m^a iure
bus n^{at}ib sine artificialibus sine a
lis quibuscunq p totius ponitur & x
m^a una que & appropinqua alia remota

ut v. g. aqua prima siliu sunt
piones f. remota enim ut dices:
ad huc remotior siliu remotissima
at huc et sicut hic ita in talibus ut
in aqua in hunc sunt carnes et os
sa remota ipa elementa remotior in
prima et ita ead in artificialibus. **De cau
sa formali.**

O natum ad genus cause foris
faciend q. est d. for quodam
extensa rei et h. uocatur forma exem
plaris sicut liber exemplaris aquo p
bitur d. for exemplar scripturae ad q. ipi
acend scriptor opatur et isto modo per
modum forme exemplaris deus d. for
omni rerum vni cantamus. Effina ut
formalis ca deus et finalis f. magis in
alia e forma mensura inherens et h.
dum q. ma ut p. h. ut aia rationalis
in homine ut accidentalis ut albedo.
Cura q. faciend q. quidq. vna res sit
phat actu ens est in a aliena sicut
argenti phiale et tunc for corus tali
in apho quidq. vntur spes ut p. vto
metaph. Quidq. aut ples res si
phat admittam admittat sit in a
aliatus rei q. quid contingit tripliciter
Quidq. em d. res comungunt et
admittatur forme tm sicut hoies
mexatu ut domus manitate et sic
p. for rind totum q. designat noie
exeratus ut unitatis. Quidq. aut
no solum admittatur ordine si otactu
et colligacione sicut apparet in p. h.
domus et tunc rindet p. forma ipa co
posito. Quidq. aut sup addit al
ternatio opponetum q. contingit in
tione et tunc for est ipa mixtio que
en e quedam spes opoms et quia afor
res h. e. et q. ditatem et ita q. ditas
mptatur p. diffiniam ideo q. quid
erit esse notur for apho et vltius
ead ipa diffinitio d. for no obstat
q. in rebus compositis exm et for dif
finitio vtriusq. q. tneat. Reliqua d.
in a forma d. ca sunt sup ubi agit.

de pmetibus ad p. d. ammetum sbe **De
Causa finali.**

O natum at ad genus cause final
faciend q. nichil p. h. bet esse ples
fines intencos licet no eod modo ab
aliquo agente ut medicus intenc
sanitatem tamq. fine p. n. pale et at
temuatom corpis tamq. p. n. quissima
sanitati et purgatione p. qua acquirit
attenuatio et sicut in istis ita in malis
Isti aut fines sunt subordinati et d.
fines sub fine sicut attenua e sub sa
nitate talis em attenua intencitur
qualis ogerit sanitati et purgato sub
attenuacione et sanite quia talis purga
queitur et intencitur qualis expedit at
temna et sanitati. Fines at semp d.
com bon ut semp ut salte apparet bon
Vnde nullus ad malum inspiciet opa
ut d. dyo. P. h. erunt aut faciend
q. q. fines sit in quibusdam vltis
in esse et semp por est intencione et
causalitate vnde d. causa aia. Est
em causa causalitatis effia effiaens in omib. em que
aut in a forme in q. m. facit in a esse
susceptuam forme et forma esse in
et p. ons e ca causalitatis ut in istis et de h. a
causalitate stat magis dicit m. z. ca.
**Quod se hnt hee quatuor cause ad su
um effm.**

O natum ad faciend quod se hnt
hee quatuor cause ad effm
d. m. q. due sunt extra essenciam rei
et ideo extensete d. m. f. causa effia
ens et finalis no em sunt essenciales
rei sicut domficator ut in h. ita non
sunt de sba domus. Qd patet quia
no exite vtriusq. p. domus remane
alie aut due. f. ca m. l. et foris no
acipido formalem exrem f. t. exite
sunt de sba rei et in exites ut m. t. se
ce d. m. ut aia et corpus sunt de sba ho
m. et ens essencia. **Quod se hnt
quatuor cause admittit iroe calitat.**

O natum ad faciend quod se hnt iste
quatuor cause admittit. S. aend

q̄ due et due sibi mutuo corradent nā
 efficiēs et finis sibi mutem vnt quia
 efficiēs est p̄ncipiū motus : finis est
 terminus motus : sūmū : for : nā
 for dat esse nā recipit. Et igitur
 efficiēs cā finis : finis cā efficiēs
 efficiēs aut est causa q̄m ad esse i q̄
 busdam quia mēdū efficiēs p̄duat
 adh̄ q̄ est finis finis aut est cā non
 q̄m ad esse f̄ q̄m ad rōm cālitat nā
 efficiēs est causa m̄m agit nō aut
 agit nisi causa finis. Unde ex fine hē
 suam causalitatem efficiēs. For aut
 et nā sibi mutuo sunt causa q̄m ad
 esse forma quidē mē m̄m dat ei esse
 actu m̄m nō forme simp̄le m̄m susten
 tat eam. Duo aut vtrūq̄ horū sibi cō
 causam essendi ut simp̄r nō f̄ q̄ p̄pter
 formam sbalem que dat cō simp̄liat
 r forma accidentalē que dat cō f̄ q̄
 put eam forma est. Maia etiā quidē
 q̄ nō sustentat formā f̄ cō simp̄le f̄ f̄ q̄
 est forma hūm hūm esse m̄m et h̄ solū
 m̄m hūm corpe q̄ istomodo se habet ad
 anima rōnalem. Itē has at finis ē cā
 causam ut p̄ns dē est. **Quot sūt
 modi causarū m̄m r̄ m̄m q̄m.**

Quāntum ad q̄m videndū est q̄
 sūt modi causarū nō solū em sūt
 cāz dūis spēs que dē sūt vno ip̄s
 spēs dūis sūt modi. Sūt at̄ gūe
 causarū istarū modi q̄tuor. Vnus
 modus ē q̄ quedā cause sūt p̄ores
 quedam p̄iores. P̄ores dū p̄ma
 rie et vles p̄iores sūt r̄ p̄iores
 et h̄ p̄oras p̄ attendi f̄ rem ut p̄or
 v̄ ḡ p̄m caus̄ efficiēs vbi ē p̄oras
 realis homo genat hominem r̄ sol f̄ sol
 ut cā p̄or r̄ p̄maia r̄ vles licet remota
 homo ut causa p̄terior et s̄aria r̄ p̄ar
 f̄ p̄mqua. In caus̄ efficiēs at̄ dūis
 bus solū rōne est etiā p̄oras f̄ m̄
 rōm et p̄terioritas ut medicus causat
 sanitatē sicut cā p̄stior p̄maia f̄ arti
 fex cū sit vles sicut p̄maia r̄ remota et
 q̄ dē ē de p̄oras r̄ p̄terioritate m̄
 genere cause efficiēs intelligendū est
 etiā m̄ gūe cause finalis f̄ilis et

m̄lis. **S**ecundus modus causarū
 est q̄ quedam sūt cause p̄se quecū
 p̄ actus p̄se ut hō ē causa agens p̄
 se hominis genat. p̄adens ut albu
 est causa p̄oris hōis genat m̄m
 albedo accidit generat. Et autem
 sciendū q̄m ad causam p̄adens q̄
 aliquid p̄t dia cā alterius p̄actus
 dupl̄e vno modo expte cause. quia
 f̄ illud q̄ accidit cause d̄ cō causa ut
 si dicerem q̄ albu est causa domus
 quia albedo accidit domificatori alio
 modo expte effectus ut si dicitur causa
 p̄ actus alius q̄ coaccidit ei q̄ effectus
 p̄se q̄ quid p̄t esse h̄p̄ vno modo.
 quia h̄ ordine nā ad effectū p̄se p̄
 remotio impeditur h̄ ordinem ne
 cessarium ad effectū. Unde remotio
 p̄hibens d̄ causa p̄adens sicut
 p̄hibens sit q̄m sicut colera q̄
 habet frigiditatem. Unde sciamonia
 d̄ infrigidare p̄ actus nō quia cau
 sat frigiditatem f̄ quia tollit ip̄edi
 metum frigiditatis q̄ est ei q̄m
 f̄ coleram sicut etiā nō sit q̄m
 sicut colūna p̄hibet motū lapidis
 unde mouet colūna d̄ mouet lapidē
 suppositum p̄actus sicut remouens
 p̄hibens. **S**o modū h̄ aliq̄ ad effectū
 ordine p̄actus nō nā m̄ ut ip̄lu
 ribus sūt m̄pantib̄ sicut inen
 tio thauri ad fossione m̄ra r̄ h̄ m̄o
 forma r̄ casus de quibus p̄lus d̄
 amat m̄ secundo p̄hor dū cause p̄
 actus. 2o modū quid nllm ordinem
 h̄ m̄ forte f̄ estimatōm. sicut si
 aliq̄s dicit se cō causam t̄e moto
 quia eo intrante domū accidit t̄e
 motus. **T**ertius modū causarū est
 q̄ quedā sūt cause m̄ actu quedā
 m̄ p̄o ut edificatōis cā m̄ actu est
 edificans actu m̄ p̄o aut edificator
 nō actu opans r̄ idē ē de effectū quia
 est quidam m̄ actu r̄ quidā m̄ p̄o.

De elemēto q̄ ē r̄ m̄ quēit cā

Elemētum aut causalitātē i p̄or
 tat r̄ h̄ quatuor q̄diones q̄
 p̄tē p̄ q̄m vnta cū agēs cōm̄m ad
 vni effectū ut vnta trahēs nāne q̄dā
 sūt cōpōsē ut q̄ sūt p̄les t̄emes
 m̄ actu nāne

colligi pnt ex diffie data p pph vto
metheate. Prima qdico ut sit ca
ex qua fiat aliquid: p h pmetad
gemis cause mltis et ideo for alicu
no di pt dia elm. Et q sit p
in illo gene: ideo forma no pt di
a elm. Terciu est q illa m^a sit
mexis: mntfeta p q det elm ab
omni eo ex quo fit aliq sicut ex tise
mte sine sit pnaao sine qru sine
m^a pnaom: qnctati sba que est
m^a tificus ut ai dicmo q ho mu
sias sit ex homie no musico: mu
siau ex no musico. Ela em optet ma
nere in hys qnoy sut elta. Qrtu
est q heat aliq spem que no dmi
datur in alias dmsas p q elm det
am^a pma que nullam spem habz
z ab omibz aliis materiis que di
uersas spes resolu pnt sicut corp
huani matres oga hnores: hnd
Iuxta h qor diffinit pph vto me
elm dicens. Elm e ex quo aliquid
oponitur qm ad pnu. pmo qm
ad secundu mexistente qm ad terti
induisibile spe in alia spem qm
ad qrtu. et quia hec qtuor qdi
cones cotrunt in hys r v dcomu
et in qtuor corpibz simpliabz r mte
torum corpnu ideo dicmo hys ee
ela notu: qtuor corpa simpliaa f
igne aq aerem et tram ee elta mix
toz et oppositoz ex hys. **Quot mo
dis di nam ul naitas.**

Quoniam aut nam ul naitas
fiat aliq pmes ad rom
cause. Est em causa ad q denai te
sequit aliq. Idco denatio r naitas
h aliquid ddm est. Causa aute
ut dmi e alie sunt mntfeta ut for
et m^a r abisus suntur queda naitas
que di i mntabilitat allese exi
fete ut efficiens r hinc suntur nait
tas que di exsuppone fms r expe
dienae. et p hoc patet q e plex
naitas. f coactoms r violencie

q pmet ad cam efficietm ut ai la
pis pntur fufum monet fufum
naitas coactoms r violencie r h naitas
nullomodo pt ee m deo quia a nullo
pt cogi r molentari pt ee m robz
aliis creatis: r demombz in homibus
in lapidibus f diffentur quia r qm
aom hntabz talis naitas violencie et
coactoms est en displiciaa f racta
bus qmcone est no cum displiciaa
et ideo ibi vocatur magis ppe mole
tia q coactio. Alia e naitas que si
mitur ex fine r hoc duplt. Est em q
dam naitas exsuppone fms in qua
fine supposito no pt res ofiste ut al
no posset vme sine abo. Est alia ne
cessitas expte fms que di expedi
enae sicut supposito illo fine q vo
lo tnsire rodami expedienas e tra
sire nauigando q natado r ideo naitas
expedienae e namus naitas r h naitas
ex fine no e m deo qm adactus r tu
setos n^a qm adactus tntentes qd
ordinetur ad aliu fine qui no sit
ipe f hec naitas est r esse pt m crea
tibus. Tercia naitas e i mntas que
suntur ex caus mntfetas for r m^a r
ho expte forme est naitas solis expte
m^a naitas est mortalis r h naitas in
m^a hie est ideo qm adactus mntse
tos r i manetes ut pr naitas i mntas
gnat filiu r pr r filius spnat spm
san. Qrtu aut adactus tntentes
mexteriore m^a no est m deo talis ne
cessitas vñ no naitas deus mndum
creant aut gubernat f mora vo
te et libeate. Et sic pz q naitas r naitas
dm quadrup r quod respnt mnt
r creatur r que sit r que no r h di
tntat pt sui ex vto me. **Quot mo
dis di qtingens.**

Et quia contingens opponit nait
de qtingen ddm est. Quid no
cannus qtinges r futuz qtingens
r qd pt modi futuri qtingentis. Er
at q sciend e q anteq res sit i actu
f esse sue essenae r existenae solu.

quae quia h
illa m^a an se
aliet gram

coactoms ul
violencie r p
hinc naitas
suntur

h^{ic} esse in causis suis et d^{icitur} futura. Causa
aut^{em} inveni^{untur} ex^{tra} gradus quedam em
nate sunt in se et in ordine ad effectum s^{ed}
est motus celi in compactione ad eclipsi-
ses et alios effectus qui ex motu orbium
natio^{nem} eveniunt et effectus p^{er}venientes in ta-
libus causis sunt quidem futuri s^{ed} non con-
tingentes v^{er}o nati. Alii sunt cause q^{ue}
non sunt nate saltem p^{er} compactionem ad ef-
fectus ut eos natio p^{er}ducit v^{er}o p^{er}ut
non p^{er}ducere et effectus p^{er}venientes in talibus
causis sunt quidem futuri s^{ed} contingentes
et non nati et hoc est triplex d^{icitur} quia quedam
cause contingentes determinate sunt ad p^{er}-
ducend^{um} suos effectus ut frequenter ut
desunt nisi raro ut q^{uod} h^{oc} generetur cu-
quq^{ue} dignis solum hoc em^{er}it ut
impluribus r^{atio} aut evenit ut generetur
cu^m pluribus ut paucioribus q^{uod} quq^{ue} ef-
fectus igit^{ur} talia causa dum p^{er}existunt in
causis suis sunt futuri et contingentes s^{ed}
quedam eor^{um} sunt contingentes frequent^{er}
quedam non raro. Alii non sunt cause q^{ue}
de se nullam h^{ab}ent determinacionem adhuc ef-
fectum p^{er}ducend^{um} s^{ed} p^{er} indifferentiam se
h^{ab}ent ad utrumq^{ue} sicut a. ar. ut sor. p^{er}-
currere ut non currere et effectus p^{er}venientes
talibus causis sunt futuri contingentes ad
utrumlibet sunt igit^{ur} in v^{er}o futuro
contingentes quedam frequenter quedam
raro quedam ad utrumlibet. patet ead^{em}
q^{uod} contingens ad utrumlibet n^{on}q^{ue} d^{icitur}
p^{er} compactionem ad causam agentem ex nate
nature. ista em^{er}it semp^{er} est determinata ad
v^{er}um nisi impediatur q^{uod} fit ut raro s^{ed}
d^{icitur} p^{er} compactionem ad causam agentem li-
bere que p^{er} agere ut non agere que
ut sic n^{on}q^{ue} p^{er}ducit aliquid natio cum
sit equalit^{er} ind^{istinctus} ad oppo^{sita} p^{er} q^{uod} qua-
rione v^{er}um p^{er}ducit p^{er} et altero. **Dep^{ositi}**
postcom^{positi} ex d^{icitur} m^{odis}.

Inter p^{ro}positiones aut^{em} sunt aliquae
cause h^{ab}itudinis imp^{er}antes que sepi^{us}
veniunt motu^{nem} s^{ed} sunt tres de quibus
r^{atio}ne sue sp^{eci}alis difficultatis aliq^{uod} d^{icitur}
est. s. ex. d^{icitur} m^{odis} et p^{ri}mo d^{icitur} ex. s^{ed} d^{icitur}
3° de jn. Q^{uod} n^{on}q^{ue} adhuc p^{ro}pon^{itur} ex. ta-
videnda sunt p^{ri}mu^m est in quo eveniunt

et in quo d^{icitur} ex. d^{icitur} s^{ed} q^{uod} quod et
quot modis d^{icitur} aliquid est ex alio
affirmative et p^{ro}positive. Tercio quod
d^{icitur} d^{icitur} aliquid est ex nichilo non po-
sitive.

O natiu^m ad p^{ri}mu^m quod se h^{ab}ent
ad invicem hec due p^{ro}pones ex
et d^{icitur}. Id^{em} q^{uod} si nati^{us} eis p^{ro}pones ex
de d^{icitur} sicut magis que et minus
que. Q^{uod} q^{uod} em^{er}it est ex aliquo est
ex illo s^{ed} non est q^{uod} p^{er} em^{er}it aliq^{uod} est ex
aliquo et non de illo v^{er}o s^{ed} p^{ro}pones de d^{icitur}
s^{ed} h^{ab}itudinis p^{ri}ncipii q^{uod} s^{ed} h^{ab}itudinis ut ma-
terialis p^{ri}ncipii ut effectus q^{uod} s^{ed} h^{ab}itudinis ut
p^{ri}ncipii est de forma et intellectus de
ferro q^{uod} nati^{us} ad p^{ri}ncipii q^{uod} s^{ed} h^{ab}itudinis nati^{us}
et filius generatur de p^{re} sicut de p^{ri}-
ncipio omⁿⁱatino q^{uod} nati^{us} q^{uod} nati^{us}
ad p^{ri}ncipii nati^{us} et de p^{re} genera-
te sicut de p^{ri}ncipio effectus q^{uod} s^{ed} h^{ab}itudinis.
Et ex quib^{us} d^{icitur} nati^{us} p^{ri}ncipii q^{uod} s^{ed} h^{ab}itudinis quib^{us}
p^{ri}ncipii et non q^{uod} s^{ed} h^{ab}itudinis quib^{us} nati^{us} p^{ri}ncipii
q^{uod} s^{ed} h^{ab}itudinis neq^{ue} absolute p^{ri}ncipii s^{ed} solum
ordinem ut patebit statim et id^{em} p^{ri}ncipii
p^{ri}ncipii acceptum et strictum contingit
v^{er}um se h^{ab}ent impl^{et}us. s. ex. et ad i^{tem} minus
s. d^{icitur}. licet aliquid h^{ab}itaⁿte extensioe
v^{er}o p^{ro}altero loquentes v^{er}ant^{ur}. **Quot**
modis d^{icitur} aliq^{uod} esse ut fieri ex aliq^{uod}

Secundo vidend^{um} est q^{uod} modis d^{icitur}
aliquid esse ex aliquo ut fieri
et d^{icitur} q^{uod} sex modis. Aliq^{uod} em^{er}it ex a-
liquo d^{icitur} esse aliquid sicut ex m^{at}er^{ia} et
d^{icitur} h^{ab}itudinis cause m^{at}er^{ia}lis ut cul-
tellus est ex ferro. It^{em} sicut ex forma
et t^uc d^{icitur} de n^{on}re h^{ab}itudinis cause for-
malis et sic dicim^{us} q^{uod} h^{oc} est ex corpore
et anima s^{ed} ex corpore tamq^{ue} ex m^{at}er^{ia} ex
anima tamq^{ue} ex forma. Aliquado
d^{icitur} aliq^{uod} est ex alio sicut ex causa effi-
ciente monete ut eff^{icitur} et t^uc d^{icitur} de n^{on}
tat h^{ab}itudinis cause effici^{entis} ut s^{ed} h^{ab}itudinis
est ex m^{at}er^{ia} et artificata sicut ex arti-
fice. Aliquod aut^{em} aliq^{uod} est ex aliq^{uod}
sicut s^{ed} h^{ab}itudinis ex composito p^{er} ex toto
et t^uc ex d^{icitur} de n^{on}re h^{ab}itudinis totius ad
p^{ar}tes et h^{oc} modo corpus et anima s^{ed} ex h^{oc}

mine cu motu r silbe ex dombus
 r lre ex silbis am resoluntur. Dicit
 aut iste modus attribus pms quia
 m illis tbus e aliquid ex alio i via
 oppositoms ut pducitoms m isto at
 est aliquid ex alio pma resoluciois
 sicut totu mptes resoluit. Quid m
 di aliq ee ex alio sicut ex fine r tuc
 designat hitudme cause finalis sic
 homo ex hoc comedit ut vmat vna
 om fine e omeftionis h tu mod9
 no est adeo ut ali vstutus n pms
 Sexto di aliq ee ex alio no denota
 do aliqua hitudme talitat p p
 lmm hitudme ordinis. hoc aut pce
 Duplt ali em mptat ord f tms
 r f motum r hoc Duplt quia ut p
 duo extrema motus r sic dicitur q
 albm fit ex nigro ut a sequitur
 aliqua extrema motus et sic dia9
 q nox fit ex die quia nox r dies co
 sequit. Duism motum solis ali
 aut atten di ordo f tms solu r sic
 di fieri namgao ex equinocio. i.
 p9 equinocm r pat q vi modis i
 gnali aliq di ex aliquo ee affinat
 r positme ad quos si ali modi me
 matur no sic expi oms rednables
 sunt ad istos et hmodi ut corn
 plures possunt hri ex v mthace
 Quid aliq di ee ex nichilo

Tertio vidend e quo aliq di
 ee ex nichilo vbi ex no videt
 mptare aliq hitudme positme. Et ad
 hoc ddm est q dicitur aliq no esse
 ex aliquo r aliq ee ex nichilo. Nam
 cu di aliq no ee ex aliquo put ex de
 hitudme cause malis ordo omo ne
 gatur r sic nichil pducit r h modo
 filius dei m dms di no ee ex aliq
 put ex mptat hitudme cause malis
 no em e ex aliqua m hoc etia pt di
 ci de angelis q no sunt ex aliquo sed
 no pt dici de aliquo q heat m p
 tem fm ex qua fiat. Ann aut dia

aliquid esse ex nichilo remanet ordo
 affinitatis ad nichilum. hie aut aliq
 ordine ad nichil Duplt. f. ordine te
 poris r ordine nature Ordine tps
 quidem quia pms dmatone fuit no
 ens r postea ens r h om rei quali
 quent no aut aliam etio r sic si an
 geli celum et cetera creature fuissent
 ab etio no potuisset dici q fuisset
 ex nichilo put ex dicit ordine tempus
 f quia fides ponit ea no ab etio sed
 ex tempe hoc modo omia creata put
 dici ex nichilo. Ordine at ne pt ali
 quid hie ad nichil p tanto quia totu
 sunt ee r qd est est ab alio dependens
 r sibi delictu esset no ens r hteretur m
 nichil ita q expte sui no hie nisi non
 esse r quia q m est aliam ex se ipso nali
 pcedit illud q m est ei ab alio ideo
 posito q angeli celum et cetera creatu
 re esset ab etio fuisset verum dicere
 q esset ex nichilo quia ex denotaret ibi
 ordine ne ad nichil. hoc aut veru
 est r fuisset q oms creatura ex se no
 habet n no esse r sibi delictu esset m
 chilo. Cum igit creature oms no sit
 ab etio ut fides ponit h oms q ad
 totu q sunt ab alio. f. adeo depende
 ant oms creature vtrq modo st ex m
 chilo. filius aut m dms ut pms p
 am sunt ab etio r p coetno nec heat
 ordine ne ad nichil nullo modo put
 dici ee ex nichilo licet possint dici n
 esse ex aliquo ut ex denotat hitudiez
 cause mhs. De hac pnone de qd mo
 die di aliq ee de aliq

Secundo ddm de hac pnone de fa
 end q ea uti possim Dupliat
 vno modo ppe r strate alio modo lar
 ge Si strate sic denot hitudme pnti
 p qstalis ut effm ut mhs ut aut
 tellus e de p qm ad p m qstale ma
 teriale ut filius e de pte qm ad qstale
 effm r qms h sunt vba doctois qms
 p sen. d. v. cu m pma pte sume d.

q. de quibz q. denot pnapm formale
in hns dntaxat que sunt forme sub
sistentes: sic dntm q. angls e dena
mentali. Si aut vnamur large hac
pone de et sic aliquado vtm pnteo
riginaliter et designat hntudme ori
gmis ut h' radms e de sole. alu ntm
pnt ordmabilr: tuc denot hntudi
nem ordms ut h'. de mane fit men
dies de dntce fit pamp. alu mxti
iptando hntudme cause nris e effone
sme originalis: tuc smtur mlt et
originalr ut h' m hntams films e d
sba pris alu sbaliter: ordmabilr ut
h' de pane fit corpus x. qbi em e ord
qma sba pams pcedit: no manet f
ulterms sba pams no admntulat sed
qntitur in corpus xpi: id sbalr alu
ecia accipr sbalr: originalr ut i di
mms films e d sba pris rone abla
em tenetur sbaliter rone gti origma
**De hac pone In. et q. sunt modi esse
di. In.**

Sexto dntm est de hac pone In. et
sciend q. sunt vni. modi esse di.
In. pntms modus esse di. In. est p
ps integralis in suo toto ut digitus
in manu ut ptes in domo. Secundus
modus esse di. In. est sicut totu integ
le in suis ptibus ut domus i piete ter
to: fundameto. Tertius modus esse di.
In. est sicut spes in geule: smlt q. libet
in ferms in suo supiori. Quartus modus
esse di. In. est sicut genus in sua spe ut
animal in homine: vni q. q. diffmms
in suo diffmto. Quintus modus esse
di. In. est sicut forma in m: ipe qn
tus subdmr qma queda est for sbalis
ut aia est for sbalis hoi alia e forma
accidntalis ut albedo homi: pma hzo
di ppe ee. In. ut for in materia ut aia
in corpe. Alia aut di ee sicut accidens
in sbo ut albedo in piete: color in corpe
Sextus modus esse di. In. est sicut
aliquid in suo effiaete ut regim in
regente. **Septimus modus esse di. In.**
est sicut aliquid in suo fine ut vntus i

batudme. **Q**uartus modus esse di.
In. est sicut aliquid in vase: ut vi
ni in lagena: vlt sicut locatu illo
hos aut modos esse di. In. dntm
arles. q. pphor: **S**extus aut aggr
re qma subdmr qntm in duos q.
admod dnt e vni. v. In. ps tota ge
neri spes calor igni. **R**ex in regno
res in fine locoq locatm. **A**lia alu mo
di esse di. mntmatur sicut in duos
vna psona e malia in oms aliquo
modo rednables sunt ad ptes **De**
motu: mutacone: pntms cor: qo
modi se hnt aduulcem

Omne ante cause nales pntmco:
r motu suos efftus pntmco id
demutacone: motu aliquid hic dntm
e **S**ecund at pntm in pntm dntm
motus in suis spes. f. genera: cor
rupto que ppe repntur in sba. aug
mentum: dntmco que repntur in
genere qntat. **A**lteraco que repntur
in qualitate f loci muta que repntur
in gene ubi. **P**omte at qnt: istos co
dntm: dntm. qma genaco e via anon
esse in esse. corruptio e via ab esse
ad no esse. **A**ugmentum e pexistea
qntitati ad dntmctum vni est via ab
mptm qntitati ad pntm. **D**ntmco
no e q. est via apntm qntitati ad mpt
ntm. **A**lteraco no e mutaco ab vna q.
litate in alia f loci muta. e muta
ab vno loco in alu. **E**st aut mntige
dntm q. pntm ibi large accipit motum
f. pntmctone qma genera ppe non
est motus f mutaco: r ideo si f ppe
tatem vocabulorum debeat dari h di
in suo debet smi ut pntm i pntm vti
pntm vbi muta que e genus ad os
istas dntmctones sic dntm qma de
q. mutat ut muta dntm sbo in sbo.
et talis mutaco e genaco que pntm
est sbo ut dntm i no sbo: talis
mutaco dntm corruptio que smlt ppe e
sbo. **Q**d aut mptet qnt nomibz
z qmbz ppe quemat dntm est sup eum
de pntmctombz pntmctibz ad genus sbo
agetur ut mntm e dntm mptm: sic
est motus: ita motus e spes hntm

quod est mutatio et diuisio et generatio
et corruptio. nulla autem mutatio est de
non substantia in non substantiam ut ibidem patet. hoc
autem species mutationis. scilicet motus sub
diuiditur in tres quia est motus in quantitate
et iste dicitur augmentum et diminutio
et motus in qualitate
et dicitur alteratio et in ubi et dicitur loci
mutatio. Quilibet autem motus est
modus quod cum suo termino. In motu
ad quantitatem est in quantitate et sic
de aliis non fit tamen quod sit species quantitas
et predicationem. qualiter autem se habeat
motus ad formam et ad actionem et passi-
onem dicitur et super ad actionem et pas-
sionem fuit finis. Pone autem philosophus et
v. de ratione motus in primo. v. philosophus
que requirunt ad motum. primo enim
requiruntur moventes a quo est principium
motus. Secundo requiruntur mobile quod mo-
vetur. tertio in quo est motus. quarto terminus
a quo incipit motus. Quinto terminus
ad quem terminatur motus. Omne enim quod
motus ab alio motus quod ad primum et di-
uisionem et ipsum est quod motus quod ad finem
et in aliquo tempore quod ad eam et
aliquodam in quoddam motus quod ad
quantitatem et qualitatem. Ex his igitur patet
horum propria acceptio et distinctio de
toto et parte.

Modus dicitur est de istis nominibus
totum et pars et primo quot sunt
modi totius scilicet totalitatis. Secundo quod
modo se habent ad invicem in generalia
et dicitur. Tercio in quibus inveniuntur
quolibet illarum totalitatum et modis
non. Quot sunt et qui sex modi to-
talitatis.

Quattuor ad primum dicitur quod est sex-
plex totalitas si quod est totum in sex
duplex dicitur est enim quodam totum essen-
tiale quodam totum integrale quodam to-
tum integrale quodam totum personale ut
ita loqui liceat quodam totum personale
sive potest quodam totum esse et quodam to-
tum integrale. Totum essence est quod

tinet plura realiter et distincta una esse-
tiam per modum actus sicut est oppositum ex
in et forma ut homo. Totum vero
integrale est quod continet plura et situm
ipsum realiter non per modum actus et potest
per modum generationis ut in toto genere
ut in ligno vel per modum generationis vel
colligationis ut in domo archa vel libro.
Totum autem personale sive totalitas
personalis attendit per complementum personalis
sive indissolubilis non enim habet partes reales
diuisas reales et sic dicimus totum dicitur totum
angeli totus punctus. Totum autem po-
tenciale sive personale est illud quod habet di-
uersas potencias reales diuisas a sua sub-
stantia que sunt principia operationum sicut anima habet
diuisas potencias ut visus auditus et
cetera. Totum autem esse est quod continet partes
personales sub se actu vel appetitum
de quibus predicatur et illa non constituit et
totum sicut unum per rem per se ipsum per rem
et sic est totum esse genus ut aliter
species ut homo et homo. Totum autem integrale
non est aliud quam minus apprehendens plurali-
tatem aliquorum minorum sicut duodenarius
dicitur in xii. apostolorum. hoc autem totum non
itaque habet rem totum ut alia cum
est quia totum comprehendit plura ut
a modo sunt unum vel diuisa. Quis autem
dicit plura non ut unum et iterum minus veri-
ficatur de illis que non videntur habere ali-
quam unitatem. Sic ergo patet quod sex mo-
di totalitatis. Quia autem omne totum est
ex partibus vel rei vel rationis. quot modi
dicitur totum totis modis dicitur partes illi totum
correspondentes totum enim essentiali videtur
partes essentielles ut in et for totum in-
tegrali partes quantitate totum personale partes
rationis totum potentionali partes virtuales que
sunt ipse potencie totum vel partes persone totum
materiali partes minus apprehendentes partes ma-
tas totum discreti. **Quod de totalitatibus**
se habent ad invicem.

Secundo videndum est quod hoc to-
talitates se habent ad invicem et dicitur quod
omnia tota continentur in nomine et ratione totius
quod ponit philosophus v. metaphysice dicens quod totum

est cui nulla pars potest deesse: quod
omne. Dicit autem quia totalitas perfectio
dicitur ab omnibus aliis in hoc quod quodlibet
aliud totum habet partes realiter dantes
Totum autem perfectionale habet partes dantes
sola ratione aliquando ut in deo angelis
et anima alii autem realiter ut in toto in
tegrali: ideo habet videtur esse quod ad
alia tota. Unde quodlibet totum in sua
na est totum perfectionale: sed est aliquod
perfectionale quod non est aliud illorum vel.
Ita autem quod sic dicitur quia totum vult
de essentia cuiuslibet partis: predicatur
de qualibet sua parte subiectiva ut al
de homine: alius species et individuum
sub eo quod tenet: sed nullum aliorum totorum
de essentia cuiuslibet partis ut predicatur
de aliqua parte suam ut patet discen
rendo per singula: male enim quantum ad
totum integrale dicitur partes et domus
et ita in aliis. Totum non essentialiter
minime dicitur a toto integrali et potestati
non quia quilibet pars totius essentialis et
minime est de essentia illius totius: sed non
quodlibet pars totius integralis vel perfectum
Non enim potentia visiva est de essentia anime
vel lapidis de essentia domus. Totum autem
essentialiter dicitur a toto minime quia in toto
essentialiter accipitur aliqua pars ut actus al
terius: scilicet forma: aliqua ut pars: scilicet materia
sed in toto minime una pars non est forma al
terius que sit eius potentia. Totum autem
integrale dicitur a toto perfectum quia totum
integrale dicitur per quantitatem motus et mensuram.
Totum autem perfectum per quantitatem virtutis:
efficacie et ita pars dicitur istam totalitatem
et quoniam In quibus pars est totalitates in
veniantur et in quibus non.

Tertio videndum est in quibus invenia
tur huiusmodi totalitates et in quibus non
est idem quod totum essentialiter inveniantur
in eis entibus in quibus est oppositio forme et mat
erie in omnibus corporalibus et non in aliquo
entibus simplicibus et ideo non est in deo nec ange
lis nec anima rationali nec in formis simplicibus
quibusvisque ut accidentibus. Totum
autem perfectionale est in deo angelis et quibusvis
habetur perfectionem per se sibi debita et id

quod deo et creature spiritibus et accidentibus.
Totum autem integrale non est in deo vel an
gelis vel formis simplicibus sed est in hu
manis quantitate motus solum. Totum
autem vult non est proprie in deo licet ibi sit
omne et spiritale sed esse totum vult quod
spiritus et actus non sunt esse reale quod habet re
extra se sed esse quod habet in anima. Totum autem
perfectum proprie quoniam solum habet di
versas partes distinctas et diversas per rem
et ideo deo non quoniam proprie per angelos et
homines et generaliter omnibus virtutibus
et entibus habet diversitatem potentiarum
Totum autem minime accipitur in quantum per
titudinem que opponitur uni deus dante
tibus est in omnibus entibus discretis
et ideo talis totalis potest competere di
versis personis angelis spiritibus omnibus ge
neraliter et accidentibus. Accipiendo
autem in quantum per similitudinem que opponitur
uni quod est principium in quantum sic tale totum
minime non operatur nisi in humanis qua
tatem. Est autem quod multi doctores sa
tis diffidat quod totum dicitur apud
de qua nichil ad primum de termino cum
sit ultra oppositam intentionem et hoc
de toto et partibus dicitur sufficere **De sus
ceptione magis et minus.**

Onatum autem ad magis et minus
videnda sunt quatuor. Cum enim
forme que magis et minus suscipiunt
angelus dicitur primo videndum est quibus
formis et quatuor augmentis quod
at. Primo per hoc ostenditur dicitur in magis
et minus et minus et minus et minus inten
sum et remissum ex una parte et ex ten
su et non extensum ex altera. Tertio
ostenditur quibus formis magis et minus
intendi et remitti illis quibus quod
Quinto ostenditur per quod quoniam incedit
et remitti illis quibus quoniam. Quinto
remouebuntur duo dubia circa primum
Quid est angelus quibus quoniam et
bus quoniam augmentum solum et quibus
motus augmentum.

Onatum ad primum sciendum quod forme
que magis et minus suscipiunt au
gen dicitur ideo videndum quod augmentum

vane diuisis conuenit. Sciendum igitur
 quod augere nihil aliud est quam summe
 maiorem quantitatem. Unde si quod ali-
 quod se habet ad quantitatem ita se habet ad
 augmentum. Unde etiam super dictum est
 quod augmentum est quantitati periste-
 ti ad ditamentum. Est autem duplex
 quantitas una dimensura que est quanti-
 tas molis et corporalis alia virtualis seu
 virtualis et hec quantitas ex suo genere
 non est quantitas nec dimensura dimensio-
 ne sue essencie sicut quantitas dimen-
 sura sed magnitudo eius attenditur
 per aliquod quod dimensibile ut multiplicale
 quod est obiectum actus virtutis et ex genere
 suo est ut foris actus in genere quali-
 tatis ut forma spiritualis. Augmen-
 tum igitur respicit quantitatem dimensuram
 et quantitatem virtutis sed augmentum
 quantitatis virtualis non respicit neque
 pertinet ad speciem motus que augmen-
 tum dicitur si magis ad speciem que dicitur
 alteratio et hoc modo augetur albe-
 do et alie qualitates quantitas autem
 molis et dimensura est quorundam per
 actus et quorundam per se per actus
 quidem sicut albedines que funda-
 tur in quantitate qui impediuntur dicitur
 quanta sunt superficies tanta albedine
 esse dices et ideo etiam istis aug-
 mentum potest esse species motus di-
 mensura que alteratio non querit nisi per
 actus. Quantitas autem dimensura et
 molis per se inuenitur in omnibus cor-
 poribus que per se augentur. Per se
 autem augetur aliquod duplex. Aliquod
 enim id quod sunt maiore quantitate motu
 de quantitate minus in maiore aliquando
 autem hoc est sine motu illius quod aug-
 ri dicitur. Unde non quilibet per se eius
 augetur sicut quilibet per se mobilis
 per se motu. Hoc autem contingit quando effi-
 citur maior quantitas per additum aliam
 extrinsecam quantitatem. Sicut quando
 additur lignum ligno lapides auro
 et huiusmodi et hoc quidem augmentum est

in talibus sed non motus augmenti
 Quod autem aliquod motu dimensura quanti-
 tate ad maiorem potest contingere duplex
 ut ita quod quantitas sit finis motus
 ut ita quod sequitur finem motus. Quod
 igitur quantitas per se est finis motus
 oportet quod ibi sit additio quantitatis
 ad totum et ad quolibet partem ut totum
 augetur et quilibet pars totius sed
 fit in animalibus et in plantis et in talibus
 ipse est motus augmenti et determin-
 ti. Unde motus augmenti non est in
 si in habitibus potentia nutritiva que
 sunt vegetalia. Quod sequitur autem quan-
 titas finem motus quod motus est ad
 aliquam formam quam determinata quantitas
 consequitur. Quilibet enim forme de-
 betur quantitas determinata et quia motus
 non specificatur nisi ab illo quod per se est
 finis motus id est talis motus non
 dicitur per se motus augmenti sed ut generatio
 si sit forma spiritualis sicut quod ex aere
 generatur ignis ut alteratio quod est
 forma accidentalis sicut patet in rarefac-
 tione aeris. Sic igitur patet quod et
 qualiter diuisa diuisimode augeri dicitur
 Triplex dicitur motus magis et minus et ma-
 ius et minus.

Ex his patet quod que est dicitur motus ma-
 gis et minus et maior et minus
 que est duplex. Prima est quod ipse loque-
 do maior et minus per se querit quantitati di-
 mensura non autem quantitati virtuali ut autem
 quantitati nisi per actus. Magis autem
 et minus non querit nisi quantitati vir-
 tuali et qualitatibus unde dicitur
 lapide maiore ut minore qui habet
 plus ut minus de quantitate molis et
 non ex hoc dicitur magis autem minus noca-
 tur lap. Secundo dicitur quia habet se al-
 tere quia plus per magis autem minus noca-
 alteratio si habet se aliter per maius noca-
 augmentum per minus non noca- determin-
 tum ut diminutio. In quod dicitur
 rem augeri per quantitatem et augeri per qua-
 litatem ut ipsam quantitatem et qualitatem

augeri equivoce augmentum sicut
et quantitas. Tercio dicitur quia hinc se aliter
et minus quantitatem ut si quantitatem motus
et dimensura est et quantitate extensio
rem et minus id est minus extensum hinc
aut se aliter si qualitate et quantitate venit
ut etiam ipsam qualitate est et inten
sam in minus ad esse remissa. Ex quo bre
viter patet quod magis et minus per quantitatem
molis magis aut et minus quantitate vir
tutis siue qualitates respiciunt. Ita va
rietas si qualitates et quantitatem virtutis si
magis et minus vocatur altitudo et ad illa
speciem pertinet talis motus. Varietas autem per
quantitatem molis vocatur augmentum ut
de clementi. Item quod extensum est plus
ut minus ad quantitatem molis pertinet esse
intensum et remissum ad quantitatem ven
tis et qualitate. **Quibus formis con
ueniat suscipere magis et minus.**

Quarto videndum est quibus formis con
ueniat suscipere magis et minus
et dicitur quod non omnibus quia non simpliciter
sed accidentaliter ut omnibus accidentalibus
quia non quantitati molis ut patet ex dictis
quia illi competit magis et minus ut aliis
omnibus si separabilibus a suis subiectis et
que concernunt subiecta diversarum specierum
per quod excluduntur forme spirituales et per passio
nes et ideo hinc per videtur qualitatibus con
uenire que habent illas conditiones. si quod sunt
separabiles et diversarum specierum subiecta concernat. per
autem habent et ratione per suadet quia nulla forma
per se per modum gradibus nisi agens ea
per ducens ut subiectum eam recipere possit di
versimode se habere. Agente enim diversimode
se habente in se et ad passivum et passivum similiter
diversimode se habente in se et ad adagens
necesse est actionem esse diversimode et eundem
actionem. Idem enim manens idem et ratio eundem
semper naturam et facit idem si ratio foris
substantiam et accidentalem que inseparabiliter
convenit unum speciem tamen ut sunt per pas
siones et agens et subiectum recipies semper
diversimode se habent. Responsum autem alias
formas accidentalem que sunt separabiles
et concernunt substantiam diversarum specierum per

se habere diversimode ergo ratio possit si ratio
per singula declarari. Et supponatur
ista quia habet declarari hinc per sententiam. d.
xvii. **Et quid conueniat suscipere ma
gis et minus formis subsistentibus.**

Quarto videndum est si quod talibus
formis suscipere magis et minus
conueniat. Ad hoc dicitur quod ratio quidem
forma accidentaliter suscipit magis et
minus et determinatio forme specificae in
sua essentia ut meliores doctores te
nent habent in materia et per se summi uno
ut forma accidentaliter dicitur in dicitur
quia per se modis subiectis dicitur
bus specie ut albedo in mure et lapide et
talis materia ut determinatio non facit quod
forma suscipiat magis et minus per se
et modo per se summi talis materia quia
aliqua forma per se esse subiecto et non in
esse ut albedo per se et talis materia ut
determinatio mest omni accidenti separabi
li et nec ista per se facit quod foris magis et
minus suscipiat. Tercia materia est si quod
eadem forma est in dicitur ut plus ut mi
nus in se subiecto ut albedo per se et quantum
primo due in dicitur sunt coadunantes ut
salte sunt sicut in forma suscipiente
magis et minus cum habet eam materia per
ad doctores meliores ratio opte
tina quia forma suscipit magis et
minus. Materia autem quilibet ista et
minus respiciat ipsam formam non solum
sed et forme si per essentiam et ideo forma
accidentaliter non solum si gradus esse
sed si gradus in essentia et suscipere ma
gis et minus quibus quidam doctores oppo
sitionem fuerint optimam. Hoc autem proba
tur sic sicut se habet manus et minus exte
siue ad quantitatem ita magis et minus
intensum ad qualitatem si magis et minus
extensum attenduntur per essentiam qui
tatis que quo ad habet gradus et
latitudinem in essentia ergo magis et minus
attenduntur in qualitate si gradus et
latitudinem in essentia. Et sic sicut
diversitas forme et ratio non suscipit

magis : minus ita dimensibilitas forme
 si gradus est suscipiendi magis : minus
 si indimensibilitas forme attendi si esse
 tiam ergo : dimensibilitas .. Tercio quia
 omnis alteratio amatur ad formam que
 est in terra spe qualitas ut patet
 ex vi phis si na alteratio est me ma
 gis : minus in ead spe ut patet ex qnto
 eiusd ergo alteratio que est si magis
 : minus amatur ad veram formam que
 est deus spe qualitas ut patet ex vi
 phis si na alteratio est me magis :
 minus in eadem spe ut patet ex qnto eius
 dem ergo alteratio que est si magis : minus
 amatur ad veram formam si h non
 posset esse n gdu intensioms : re
 missioms attenditur si essentiam
 qualitat go meis est etis latitudo
 et vaictas gdu si essentia forme
 : sic patet si q quent formis susci
 pere magis : minus qa rone mdr
 mdrmatoms : latitudis que non
 solum attendi si esse forme fecam
 si essentia . **Quare dicimus maior**
et minor albedo : et no magis : minus
albedo : et dicimus magis : minus albu
quanto remouet : et qda dubiu.
 Dem e em q magis et minus res
 piciunt qualitate magis : minus pti
 nent ad quantatem h no mdr qma
 bene di sicut maior : minor lapis
 ita maior : minor albedo : maior et
 minor vtus . Item don e q qualitas
 suscipit magis : minus in essentia h
 no vide magis em pape mptatur
 essentia forme in abstracto ee ante
 mdrato ut cu dico albedo q cu dico
 albu si no possumus dice magis
 : minus albedo : dicimus magis : minus albu
 ad ista ddi q sicut e de quantas
 mol : vtut ita dup e magnitudo
 . si mol : p foms siue vtutis lo d
 go de magnitudine p foms si q ide
 est esse maior di melius tal mag
 quent forme suscipi magis et

minus : si talem maiortatem quent
 eid albedini q sit maior p fectone
 cu e mdrsa q cu est remissa h non
 ita consueti sit vi vocabulo maiori
 tatis : magnitudine p foms sicut in
 magnitudine molis . Unde albedo in
 tensa maior e se ipa remissa : remissa
 e minor intensa . si h maioritas : mo
 ritas attendi si magnitudine p foms
 Unde quid dicimus maior : minus pene
 ad quantatem mol intelligend ead est
 si magnitudine mol . arabis at : minus
 si magnitudine p foms quent qua
 litatibus in quib i maior : minus est
 idem q magis : minus .. Et tuc remanz
 si dubiu quae no de si h magis : minus
 albedo cu dicatur maior : minor al
 bedo : et dicimus magis : minus albu : no
 maior : minus albu attendendo ad so
 lam maiortatem albedinis . Idm q
 h est apt mod signadi gmatitalem
 em em adubm sit ubi adiectm de
 terminat ipm vbu : p fiat ipm : pti
 pm simile cu aliquat adubm appi
 quet : ead aliqua nomina que signit
 pmod inheret forme aut mconre
 to sigte signatur pmod inherencie
 ut albu in abstracto at pmod sbe
 ut p se stant ut albedo : talia t ab
 stracto sumunt substantie sbm at
 determinatur p adiectm quia igit magis
 : minus sunt adubia determinat
 bnm ptiapm : ead nome signas p
 mod inherencie cu sunt talu adiecti
 na ideo quenteter di for magis : minus
 pems ut melius currit ut est magis
 ut minus melius ut pems currit : for
 e magis ut minus albus : quid e magis
 ut minus albu no at de for magis :
 minus cursor ut magis : minus albedo qe
 sigt pmod subsistentis : substantie
 adiectm at determinat sbm : id by de
 melior cursor : no melius . n magis
 cursor : maior ut minor albedo : non
 magis : minus albedo . h igit e ex modo
 signadi gmatitalem qui impedit ut fac

ut sic ut sic alibi et alibi per ipsum modum
signandi. Quoniam loqui congrue va-
leamus. *Tractatus sequens de nominibus
secundarum intentionum et primo de his
quod dicuntur primis.*

Postquam expedita sumus de nominibus
primae intentionis attendendum est ad
declaram nonn sine vocabulorum per
tentionis. Circaque tria primo vni-
us est quod sicut per primam intentionem fundatur prima
ita una per primam intentionem fundatur supra alia per
sicut enim hoc quod dico spes quod est per primam intentionem
fundatur in hoc quod dico homo quod est per primam intentionem
ita super hoc quod est esse predicabile de multis
quod est per primam intentionem fundatur hoc per primam intentionem
per spes et super speciem fundatur spes sub
alterna et sic de aliis que sunt intentiones
sunt. Et primo per primo est quod tam in nominibus
primae intentionis quam nominibus secundae intentionis
quedam sunt sine completionem ut
homo ut enim dico spes quedam est in comple-
tione ut homo curat ut hoc est spes
ut spes est per primam intentionem et ita malus. Ter-
cio quod primo est quod sicut in nominibus prima-
rum intentionum sunt quedam ut prius
patuit que transcendunt et continent omne
genus et quedam que aliquando inveniuntur
in genere subesse et accidentis et quedam que so-
lum continentur in uno genere ita in secundis
intentionibus quedam sunt que sunt omnes et
sunt transcendentes et omnes. x. et quibus
sicut hoc quod dico predicabile et multa alia
quedam solum sunt omnes. x. et quibus sicut
hoc quod dico genus et spes et multa alia. que
dam sunt specialiter pertinentes ad unum
genus ut hoc quod dico similes quod in genere
solum inveniuntur. *Ordo secundus circa no-
mina secundae intentionum.*

His suppositis apertis et quoniam
ordine debito procedendo primo dicitur
de nominibus secundae intentionum que
continentur in complexis. per denominibus
secundae intentionum que continentur in com-
plexis per denominibus secundae intentionum.
que continentur in complexis sicut est ordo propositus
et huiusmodi. Quoniam autem ad complexa primo
secundo de nominibus secundae intentionum
que continentur in transcendencia et x. et genera

et sunt omnes genera. Et primo de illis
nominibus secundae intentionum que sunt ge-
nerales. x. et quibus et non sex transcen-
dentibus. Tercio de illis que quoniam
sunt singularibus quibus ita quod
vni generi solum. Secundo autem de no-
minibus secundae intentionis eorum que sunt
omnes transcendentes et x. generibus
occurrent talia ad prius esse. xiii. et se-
cet intentionem transcendens ab abstractu
generum. predicatum per se. predicame-
tum. secundum substantiale. vniuocum. et
nominum analogum. denotatum. In-
cipiendo igitur ab omni istorum primo. per ab
intentione. Secunda sunt quatuor primo
quod impletur hoc nomine intentionis. Et primo
sit prima et per intentionem. et quod se
habet ad multum. et quod est intentiona-
le. *Quid est intentio et quod pertinet
ad intellectum et voluntatem et quod vult
de de intentione.*

Intentio ad primum quod est intentio
et quibus quoniam. Sciendum
quod intentio impletur tendentiam et alte-
rum unde intentio dicitur quod in ad con-
tentionem et quia tam intellectus quam volun-
tas tendit in alterum. per in sui obiectum
unde intentio pertinet ad intellectum et
voluntatem. Nec obstat si dicatur
quod sicut intentio dicitur in alterum tenacio
ita intentio dicitur in tenacio et unde per
attentiam in alterum intentio quoniam
intellectum et voluntatem ita non debet per-
tinere ab ista conditione quae est in
tenacio. Et enim duo sunt sicut apud
intellectum et voluntatem. per in tenacio
et in alterum tenacio ut enim deum et in
perius intelligere et velle sunt actus
inmanentes et non transcendentes in exteriora
in ab ista ergo in tenacio manentia opa-
tionum per continere non intentionis
intellectum et voluntatem per quod intentio dicitur
in tenacio. Et quia semper actus
intellectus et voluntatis tendit ad
sui obiectum quod est prius ipsi actui ut prius
non quod per realem priam per se ob-

